

T.C.

İZMİR KÂTİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

AVRUPA'DA AŞIRI SAĞ PARTİLERİN
YÜKSELİŞİ: İTALYA'DA KUZEY LİGİ ÖRNEĞİ
(1991-2020)

Yüksek Lisans Tezi

MERVE SEPLİ

İZMİR, 2022

T.C.
İZMİR KÂTİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

AVRUPA'DA AŞIRI SAĞ PARTİLERİN
YÜKSELİŞİ: İTALYA'DA KUZEY LİGİ ÖRNEĞİ
(1991-2020)

Yüksek Lisans Tezi

MERVE SEPLİ

DANIŞMAN: DOÇ. DR. UĞUR BURÇ YILDIZ

İZMİR, 2022

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Avrupa’da Aşırı Sağ Partilerin Yükselişİ: İtalya’da Kuzey Ligi Örneği (1991-2020)” adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

05/12/2022

Merve SEPLİ

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi
AVRUPA'DA AŞIRI SAĞ PARTİLERİN YÜKSELİŞİ:
İTALYA'DA KUZEY LİGİ ÖRNEĞİ (1991-2020)

Merve SEPLİ

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı

Soğuk Savaş sonrası dönemde Avrupa'da aşırı sağ partilerin güçlerini sürekli olarak arttırdığı görülmektedir. Özellikle son 10 yılda, küresel finans krizi ve yasadışı göçü aktif olarak kullanan aşırı sağ partiler Avrupa ülkelerinin bazılarında ya iktidar olmuşlar ya da koalisyon hükümetlerinde yer almayı başarmışlardır. Kuzey Ligi, İtalya'da aşırı sağın temsilcisidir. Nitekim Kuzey Ligi, 2018 seçimlerinde %17,3 oy elde ederek koalisyon hükümetinde yer almayı başarmıştır. Dolayısıyla Kuzey Ligi hakkında derinlemesine bir çalışma yapmak Türkçe literatürdeki İtalya'da aşırı sağın yükselişi konusundaki önemli bir boşluğun doldurulmasına katkı yapacaktır. Bu çalışmada, Kuzey Ligi'nin 1991-2020 yılları arasında benimsediği politikalar araştırılmakta ve bu politikalar ile söz konusu zaman diliminde yapılan seçimlerde elde ettiği oy oranları incelenmektedir. Çalışmada, Kuzey Ligi'nin politikaları 5 döneme ayrılarak analiz edilmiştir. Birinci dönemde Kuzey Ligi'nin federalizm projesi, ikinci dönemde Kuzey Ligi'nin ayrılıkçılık projesi, üçüncü dönemde yasa dışı göç karşıtlığı, dördüncü dönemde mali federalizm ve güvenlik paketi ve son dönemde ise Matteo Salvini'nin benimsediği politikalar incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Aşırı Sağ, Ayrılıkçılık, Kuzey Ligi, Kuzey, Matteo Salvini

ABSTRACT

Master's Thesis

**The Rise of Far-Right Parties in Europe: The case of Italian Northern League
(1991-2020)**

Merve SEPLİ

İzmir Kâtip Çelebi University

Graduate School of Social Sciences

Department of International Relations

In the post-Cold War era, it is seen that far-right parties in Europe have constantly increased their power. Particularly in the last 10 years, far-right parties that actively use the global financial crisis and illegal immigration have either come to power in some European countries or have succeeded in taking part in coalition governments. In Italy, the Northern League, which is the representative of the Italian far-right. Indeed, the Northern League succeeded to get 17.3% of the votes in the 2018 elections and take part in the coalition government. Therefore, making an in-depth study about the Northern League will contribute to filling an important gap in the Turkish literature regarding the rise of the far-right in Italy. In this study, the policies adopted by the Northern League between 1991 and 2020 are investigated and with these policies the rate of votes it obtained in the elections held during this time period is examined. In the study, the policies of the Northern League are analyzed by dividing them into 5 periods. In the first period, the federalism project of the Northern League; in the second period, the separatism project of the Northern League; in the third period, the opposition to illegal immigration; in the fourth period, the fiscal federalism and security package; and in the final period the policies adopted by Matteo Salvini are examined.

Keywords: Far-right, Separatism, Northern League, North, Matteo Salvini

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	v
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR LİSTESİ.....	x
ÖNSÖZ.....	xii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

AŞIRI SAĞA VE AŞIRI SAĞ KAVRAMLARINA GENEL BİR BAKIŞ	5
---	---

1.1	AŞIRI SAĞIN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ.....	5
1.2	AŞIRI SAĞIN İDEOLOJİK YAKLAŞIMI.....	7
1.2.1.	Popülizm.....	10
1.2.2.	Nativizm.....	13
1.2.3.	Otoriterlik.....	14
1.3	AVRUPA’DA AŞIRI SAĞIN YÜKSELMESİNE ETKİ EDEN FAKTÖRLER 16	
1.3.1.	Ekonomik ve Finansal Küreselleşme.....	17
1.3.2.	Ekonomik Kriz.....	18
1.3.3.	Avrupa Entegrasyon Süreci.....	20
1.3.4.	Avrupa’da Göçmen Sorunu.....	23
1.4	AŞIRI SAĞ PARTİLERİN SEÇMEN KİTLESİ.....	28

İKİNCİ BÖLÜM

	AVRUPA ÜLKELERİNDE AŞIRI SAĞ PARTİLER.....	32
2.1	FRANSA: ULUSAL BİRLİK PARTİSİ (<i>RASSEMBLEMENT NATIONAL</i>). 32	
2.2	ALMANYA: ALMANYA İÇİN ALTERNATİF PARTİSİ (<i>Alternative für Deutschland</i>).....	37
2.3	AVUSTURYA.....	40
2.3.1.	Avusturya Özgürlük Partisi (Freiheitliche Partei Österreichs).....	41
2.3.2.	Avusturya Halk Partisi (Österreichische Volkspartei).....	47
2.4	BİRLEŞİK KRALLIK: BİRLEŞİK KRALLIK BAĞIMSIZLIK PARTİSİ (<i>UNITED KINGDOM INDEPENDENCE PARTY</i>).....	53

2.5	HOLLANDA: ÖZGÜRLÜK PARTİSİ (<i>PARTIJ VOOR DE VRJHEID</i>)	63
2.6	İSPANYA: VOX.....	69
2.7	DİĞER AVRUPA ÜLKELERİNDE YER ALAN AŞIRI SAĞ PARTİLER.	74

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İTALYA'DA AŞIRI SAĞ: KUZEY LİGİ PARTİSİ..... 79

3.1	İTALYA'NIN AŞIRI SAĞ SİYASİ GEÇMİŞİ BAĞLAMINDA RISORGIMENTO DESTANI, MUSSOLİNİ VE KUZEY LİGİ.....	79
3.2	İTALYA'NIN SEÇİM SİSTEMİ.....	87
3.3	KUZEY LİGİ VE POLİTİKALARI	92
3.3.1	1991 Öncesi Dönem: Ayrılıkçı Ligler.....	92
3.3.2	1991 Sonrası Dönem: Kuzey Ligi'nin Kuruluşu.....	96
3.3.2.1	1992-1994 Dönemi: Kuzey Ligi'nin Federalizm Projesi.....	98
3.3.2.2	1994-2000 Döneminde Kuzey Ligi: Federalizmden Ayrılıkçılığa.	101
3.3.2.3	2001-2006 Dönemi: Yasa Dışı Göç Karşıtlığı	106
3.3.2.4	2008-2011 Döneminde Lega Nord: Mali Federelizm ve Güvenlik Paketi	114
3.3.2.5	2013 ve Sonrası: Matteo Salvini Dönemi.....	118
3.3.3	COVID-19, İtalya ve Kuzey Ligi	133

SONUÇ..... 142

KAYNAKÇA 148

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Kırılma Noktası.....	60
Şekil 2. Kuzey Ligi Partisi'nin anti-Güney propagandası	98
Şekil 3. Yasadışı göçü durdurun! (2001).....	108

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. FN'nin Genel Seçimlerde Elde Ettiği Oy Oranları	34
Tablo 2. AfD'nin Genel Seçimlerde Elde Ettiği Oy Oranları	38
Tablo 3. FPÖ'nün Genel Seçimlerde Elde Ettiği Oy Oranları	42
Tablo 4. FPÖ-ÖVP Oy Oranlarının Karşılaştırmalı Grafiği	50
Tablo 5. UKIP'in Genel Seçimlerde Elde Ettiği Oy Oranları	56
Tablo 6. PVV'nin Genel Seçimlerde Elde Ettiği Oy Oranları	67
Tablo 7. Vox'un Genel Seçimlerde Elde Ettiği Oy Oranları	72
Tablo 8. 2019 Mayıs AP Seçimlerine ve 2020 Aralık Tarihleri Arasında Yapılan Anket Araştırmasına Göre Lega'nın Aldığı Oy Oranları	140
Tablo 9. Şubat-Kasım 2020 Tarihleri Arasında Yapılan Anket Araştırmasına Göre Giuseppe Conte'ye Duyulan Güven Oranları	140

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	Avrupa Birliği
AfD	Almanya İçin Alternatif Partisi
AN	Ulusal İttifak
AP	Avrupa Parlamentosu
APB	Avrupa Para Birliği
ATS	Avrupa Tek Senedi
CDA	Hıristiyan Demokrat Birliği
CdL	Özgürlük Evi
COVID-19	Coronavirüs
DC	Hıristiyan Demokrat Parti
DF	Danimarka Halk Partisi
DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü
EKRE	Estonya Muhafazakâr Halk Partisi
EPB	Ekonomik ve Parasal Birlik
FI	İleri İtalya
FN	Ulusal Cephe
FPÖ	Avusturya Özgürlük Partisi
IMF	Uluslararası Para Fonu
KPV	Devletin Sahibi Kimdir? Partisi
LN	Kuzey Ligi
ESNS	Bizim Slovakamız Partisi
LPF	Pim Fortuyn Listesi
MSI	İtalyan Sosyal Hareketi
NA	Ulusal İttifak
ÖVP	Halk Partisi
PCI	Komünist Parti
PD	Demokrat Parti
PdL	Özgürlükler Kutbu
PiS	Hukuk ve Adalet Partisi
PVV	Özgürlük Partisi

RN	Fransa Ulusal Birlik Partisi
SPD	Özgürlük ve Demokrasi Partisi
SPÖ	Sosyal Demokrat Parti
UKIP	Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi
VB	Flamanların Geleceği
VVD	Özgürlük ve Demokrasi İçin Halk Partisi

ÖNSÖZ

Uzun soluklu bu çalışma, çeşitli zorlukların, COVID-19 küresel pandemisinin ve yoğun çalışmaların sonunda ortaya çıkmış olsa da öğretici ve yol gösterici olmuştur. Bu sürece başlarken lisans hayatım boyunca Doç. Dr. Uğur Burç YILDIZ'ın kendisinden almış olduğum dersler tez konumu şekillendirmem de bana yol gösterici bir nitelik taşımıştır. Aynı zamanda tez sürecim boyunca bana her zaman yol gösteren, bilgisiyle yolumu aydınlatan, her anımda beni destekleyen ve süreçten koptuğum zamanlarda tezi başarıyla tamamlayacağıma dair inancıyla her zaman beni motive eden çok sevgili danışman hocam Doç. Dr. Uğur Burç YILDIZ'a teşekkürü bir borç biliyorum.

Tez çalışmamın başlarında, yüksek lisans dersleriyle ve tez atölyesi çalışmalarıyla yoluma ışık tutan, çalışmalarımı şekillendiren ve akademik anlamda bana yol gösterecek sevgili Doç. Dr. Makbule Didem BUHARİ'ye ve Doç. Dr. Seçkin Barış GÜLMEZ'e teşekkürlerimi sunuyorum.

Son olarak tez çalışmama akademik destek veren, her zaman benim çalışmalarımı ve gelişimimi maddi/manevi destekleyen, beni motive eden ve her daim yanımda olan sevgili ablam Dr. Ayçe SEPLİ'ye ve aileme en derin teşekkürlerimle...

Merve SEPLİ

İzmir, 2022

GİRİŞ

Soğuk Savaş sonrası dönemde Avrupa’da aşırı sağ partilerin güçlerini sürekli olarak arttırdığı görülmektedir. Özellikle son 10 yılda, küresel finans krizi ve yasadışı göçü aktif olarak kullanan aşırı sağ partiler Avrupa ülkelerinin bazılarında ya iktidar olmuşlar ya da koalisyon hükümetlerinde yer almayı başarmışlardır. Kuzey Ligi, İtalya’da aşırı sağın temsilcisidir. Nitekim LN, 2018 seçimlerinde %17,3 oy elde ederek koalisyon hükümetinde yer almayı başarmıştır. Dolayısıyla LN hakkında derinlemesine bir çalışma yapmak Türkçe literatürdeki İtalya’da aşırı sağın yükselişi konusundaki önemli bir boşluğun doldurulmasına katkı yapacaktır. Bu çalışmada, LN’nin 1991-2020 yılları arasında benimsediği politikalar araştırılmakta ve benimsemiş olduğu politikalar ile bu zaman diliminde yapılan seçimlerde elde ettiği oy oranları incelenmektedir. Çalışmada, LN’nin politikaları 5 döneme ayrılarak analiz edilmiştir. Birinci dönemde LN’nin federalizm projesi, ikinci dönemde LN’nin ayrılıkçılık projesi, üçüncü dönemde yasa dışı göç karşıtlığı, dördüncü dönemde mali federalizm ve güvenlik paketi ve son dönemde ise Matteo Salvini’nin benimsediği politikalar incelenmiştir.

Aşırı sağ terimi incelendiği zaman birçok akademisyen ve araştırmacı tarafından farklı biçimlerde ve anlamlarda kullanıldığı görülmektedir. Bununla birlikte, ideolojik olarak aşırı sağdan bahsedildiğinde, radikal ve aşırılıkçı yanlısı tutumlar ön plana çıkmaktadır. Avrupa’da yer alan Avusturya, Belçika, Birleşik Krallık, Danimarka, Fransa, Hollanda ve Macaristan gibi ülkelerde anti-demokratik yaklaşımlarıyla ön plana çıkan aşırılıkçılık yanlısı aşırı sağ partiler varlık göstermektedir. İtalya’da da LN partisi anti-demokratik yaklaşımlarıyla bilinen aşırılıkçılık yanlısı aşırı sağ partilerden biri niteliğindedir. Kuzey-Güney ayrımıyla tanınmış bir parti olan LN, 1992-1994 yılları arasında federalizm politikasını benimsemiş ve Güney, Kuzey ve Orta olmak üzere 3 bölgeden oluşan bağımsız bir Federal İtalyan Birliği’nin kurulmasını savunmuştur. Ardından federalizm projesini bir kenara bırakarak Kuzey-Güney ayrımına odaklanmaya geri dönmüştür. Kuzey İtalyanların Güneylilerden daha farklı olduğunu vurgulayan parti, 1996 yılında “Federal Padania Cumhuriyeti”ni ilan

etmiştir. LN'nin amacı, Kuzey İtalya halkının sahip olduğu kültür, gelenek, ekonomi ve çıkarların ortak bir kimlik çatısı altında birleştirilmesidir. Ancak, değişen ulusal ve uluslararası konjüktüre bağlı olarak LN 2001 yılından itibaren odağına öteki olarak nitelendirdiği Güney İtalyanlar yerine yasa dışı göçmenleri yerleştirmiştir. Bu doğrultuda yasa dışı göçmenlerle ilgili bir dizi maddeyi içeren Bossi-Fini yasası 2002 yılında kabul edilmiştir. İtalya'da gün geçtikçe artan yasa dışı göçmen sayısı LN'nin bu sayıyı azaltmak için yeni politikalar üretmesini de beraberinde getirmiştir. Nitekim parti 2008 yılında "Güvenlik Paketi" politikasını oluşturmuştur. Aynı dönemde LN, İtalya'daki bölgelere mali özerklik verilmesi için Mali Federalizm projesine de öncülük etmiştir. 2013 yılında ise, LN'nin yönetiminde yaşanan değişiklikle Matteo Salvini'nin parti lideri olması parti içi ve dışı tüm dengeleri değiştirmiştir. LN bu tarihten itibaren Kuzey-Güney ayrımını bir kenara bırakarak İtalya'yı bir ulus olarak temsil etmeye başlamış, yasa dışı göçmenlere ve Avrupa'ya karşı daha sert bir tutum benimseyerek çalışmalarına devam etmiştir.

Çalışmanın 1991 ile 2020 yılları arasına odaklanması belirli bir nedene dayanmaktadır. Çalışmanın başlangıç tarihinin 1991 yılı seçilmesi partinin bu tarihte kurulmasından kaynaklanmaktadır. İncelenen zaman aralığının bitiş tarihinin 2020 yılı olarak seçilmesi ise 2018 genel seçimleri ve 2019 AP seçimlerinden sonra ülkede gerçekleşen tüm olayların sıcak gelişmeler olarak nitelendirilmesinden dolayıdır. Çalışmada, LN'nin benimsediği politikalar belirli tarihsel dönemlere ayrılarak ele alınmaktadır. Partinin politikalarını açıklamak için metodolojik olarak birincil ve ikincil kaynaklardan yararlanılmış olup, parti liderlerinin söylemleri ve basına verdiği demeçler incelenmiştir. Ayrıca, partinin elde ettiği oy oranlarını göstermek için seçim sonuçlarına dair sayısal verilerden de faydalanılmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde, "aşırı sağ" teriminin kavramsal çerçevesi karşılaştırmalı olarak açıklanmaya çalışılmaktadır. Aşırı sağı nitelendirmek için kullanılan farklı terimlerin varlığının yanı sıra aşırı sağın tanımlanmasında da farklılıkların ortaya çıkması dikkate değerdir. Aşırı sağ partilerin ideolojik olarak radikalizmi ve aşırılıkçılığı benimsemesine değinilen bu bölümde, radikalizm ve aşırılıkçılık yanlılarının farklı yönleri araştırılmakta, aşırılıkçılık yanlısı aşırı sağ partilerin tutumlarından bahsedilmektedir. Bu bağlamda, aşırı sağ partilerin politikalarını şekillendirirken benimsedikleri popülizm, nativizm ve otoriterlik

ideolojileri incelenmektedir. Ardından, aşırı sağ partilerin oy oranlarının artmasına etki eden en temel dört neden olarak nitelendirilen ekonomik ve finansal küreselleşme, ekonomik kriz, Avrupa entegrasyon süreci ve Avrupa’da göçmen sorunu açıklanarak, aşırı sağ partilere oy veren seçmen kitlesi tanımlanmaya çalışılmaktadır.

Çalışmanın ikinci bölümünde, Avrupa’da aşırı sağ partilerin nasıl bir konumda yer aldıklarını daha iyi kavrayabilmek için farklı Avrupa ülkelerinde yer alan aşırı sağ partiler ele alınmaktadır. Bu kapsamda, Avrupa’da söylemleriyle belirgin hale gelen RN, Almanya’da Almanya İçin Alternatif Partisi (Alternative für Deutschland), FPÖ ve Avusturya Halk Partisi (Almanca: Österreichische Volkspartei, ÖVP), Birleşik Krallık’da Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi (United Kingdom Independence Party), Hollanda’da Özgürlük ve Demokrasi İçin Halk Partisi (Volkspartij Voor Vrijheid En Democratie) ve İspanya’da Vox’un politikaları, söylemleri ve oy oranları incelenmekle birlikte diğer Avrupa ülkelerinde yer alan aşırı sağ partilere de yer verilmektedir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde, tarihsel bir yaklaşım benimsenmektedir. Bu bağlamda, ilk olarak İtalya’nın aşırı sağ geçmişinin değerlendirilmesi kapsamında 18. yüzyılda yaşanmış olan Risorgimento Destanı’na (diriliş/yeniden doğuş) değinilmektedir. İtalya’nın bir ulus olarak bütünleşmesi düşüncesinin Aydınlanma Çağı’na kadar geriye götürülebileceğinden ve İtalya’nın ulus olma çabalarının 1870 yılında ulusal birliklerini tamamlamalarıyla sonuçlanmasından bahsedilmektedir. Bu bölümde, ayrıca, LN partisinin genel seçimlerdeki oy oranının ve parlamentoya gönderdiği temsilci sayısının daha iyi anlaşılması için İtalya seçim sistemi tanımlanmaktadır. İtalya’nın siyasi geçmişinin ve seçim sisteminin açıklanmasının ardından LN ve politikaları üç ayrı alt başlık altında incelenmektedir. Bu bağlamda, ilk olarak LN’nin kurulmasından önceki dönemde yer alan Kuzey-Batı Lombard Birliği, Venedik Ligi, Emilia-Romagna Ligi, Ligurya Birliği, Lombardiya Ligi ve Toskana İttifakı gibi ayrılıkçı ligler ele alınmaktadır. Ardından, LN’nin politikalarının özellikle genel seçim dönemlerinde ve sonrasında ulusal ve uluslararası konjonktüre bağlı olarak nasıl değişiminin kavranabilmesi için, LN’nin kuruluşuna giden süreç, benimsediği politikalar ve elde ettiği oy oranları tarihsel bir bakış açısıyla açıklanmaya çalışılmaktadır. Bunlara ek olarak, 2020 yılı itibariyle tüm dünyayı etkisi altında bırakan Covid-19 pandemisinin İtalya’ya ve LN’ye etkileri incelenmektedir. Bu

bölümde özellikle parti politikasında meydana gelen değişimler ve bu değişimlerin yansıması olarak parti oylarında yaşanan artış ve azalış gözler önüne serilmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

AŞIRI SAĞA VE AŞIRI SAĞ KAVRAMLARINA GENEL BİR BAKIŞ

Tezin başlığı “Avrupa’da Aşırı Sağ Partilerin Yükselişi: İtalya’da Kuzey Ligi Örneği” olduğundan dolayı öncelikli olarak çeşitli makaleler, kitaplar, haber kaynakları, bildiriler ve kitap bölümleri incelenerek aşırı sağ ile ilgili geniş bir literatür taraması gerçekleştirilmiştir. Yapılan literatür çalışması ışığında Avrupa’da aşırı sağın gelişim sürecinin ortaya konabilmesi için, çalışmanın bu bölümünde ilk aşamada aşırı sağın kavramsal çerçevesi ile ilgili çeşitli yaklaşımlar ele alınacaktır. İkinci aşamada, aşırı sağın ideolojik çerçevesini oluşturan popülizm, nativizm ve otoriterlik yaklaşımları incelenecektir. Son aşamada ise, Avrupa’da aşırı sağın seçmen kitlesini oluşturmasına etki eden ekonomik ve kültürel olaylar tartışılacaktır. Son olarak ise aşırı sağın seçmen kitlesini oluşturan bireylerin özellikleri açıklanacaktır.

1.1 AŞIRI SAĞIN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

İlgili literatür incelendiğinde, birçok akademisyen, gazeteci ve araştırmacı tarafından kullanılan “aşırı sağ” teriminin, ortak bir tanımının olmadığı ve kavramsal yaklaşımı bağlamında bir bütünlük sağlanamadığı gözlemlenmektedir. Bu doğrultuda, aşırı sağ literatüründe birçok kavramsal yaklaşım karşımıza çıkmaktadır. Birçok akademisyen “faşist” veya “neo-faşist” kavramlarının artık aşırı sağın çağdaş partileri için kesin bir etiket olmadığı konusunda hemfikirdir. Çünkü aşırı sağ partilerin çoğu faşizmin mirasına ilişkin tüm referansları terk etmiştir. Bu nedenle, aşırı sağ literatüründe daha sık karşılaşılan, “radikal sağ” veya “yeni radikal sağ” terimlerinin kullanılmasıdır. Guibernau aşırı sağı “yeni radikal sağ” (*new radical right*) olarak nitelendirmektedir. Guibernau, yeni radikal sağın ortaya çıkmasını sağlayan temel faktörün ise küreselleşme süreci ile ortaya çıkan ekonomik belirsizlik dönemi olduğunu belirtmiştir (2010). Piero Ignazi (1992: 15) ise, aşırı sağ partileri tanımlamak için “yeni sağ kanat” (*new right-wing*) terimini kullanmaktadır. Kai Arzheimer ve

Elisabeth Carter (2006: 419-443) ise aşırı sağ partileri doğrudan “aşırı sağ” olarak nitelendirmektedir. Guibernau’nun, “aşırı” terimi yerine “radikal” terimini kullanması ile birlikte görüldüğü üzere “radikal” ve “aşırı” terimleri birbirinin yerine kullanılmaktadır. Ancak “radikal” teriminin farklı çağrışımları ve bu terimin sistematik bir karşıtlık sergileyen hareketleri veya partileri ifade etmediği sonucu ile birlikte, literatürde “aşırı sağ” terimi giderek daha fazla kullanılmaya başlanmıştır (Carter, 2017: 65).

Son yıllarda aşırı sağın güncel partilerine atıfta bulunmak için giderek daha sık kullanılır hale gelen bir başka terim de “popülist” veya onun türevi “neo-popülist”tir. “Radikal Popülist Sağ” (*Radical Populist Right*) terimini kullanan önemli akademisyenlerden biri Hans-George Betz’dir (1993: 414-416). Taggart (1995: 48) ise “Yeni Politika’nın siyaset karşıtı duruşunu popülist sağın geniş tabanlı protestosu” ile birleştiren aşırı sağ partileri “Yeni Popülist” (*New Populist*) olarak tanımlamaktadır. Cas Mudde (2007: 26), aşırı sağı “Popülist Radikal Sağ” şeklinde nitelendirerek ayrı bir parti türü gibi adlandırmaktadır. Mudde’un aksine Herbert Kitschelt ise, mevcut radikal sağ partileri “popülist” olarak nitelendirmeye gerek olmadığını ve bu nedenle Pippa Norris gibi “radikal sağ” (*radical right*) terimini kullanmayı tercih ettiğini belirtmiştir (Aktaran Inta Mieriņa and Ilze Koroļeva, 2015: 185).

Aşırı sağ literatüründe kavramsal açıdan oluşan çeşitlilik aşırı sağ tanımlanmasında da varlığını devam ettirmektedir. Birçok akademisyen ve yazarın aşırı sağ ile ilgili tanımlamalarında birbirinden farklılaştığı görülmektedir. Mudde (1995: 206), aşırı sağın mevcut tanımlamalarında 58’den fazla farklı özelliğin yer aldığını belirtmiştir. Mudde’a (1995: 206) göre, dışlayıcı milliyetçilik, kültür temelli ırkçılık, yabancı düşmanlığı, demokratik prosedürlerden kaçınma ve güçlü bir devlet tercihi aşırı sağın çekirdeğini oluşturmaktadır. Ancak Mudde tarafından belirtilen aşırı sağın 5 özelliği genel olarak kabul gören bir aşırı sağ tanımının temellerini oluşturmamaktadır. Ignazi’ye göre, bir partinin “aşırı sağ” olarak nitelendirilebilmesi için, parti seçmeninin kendisini siyasi spektrumun (diğer taraflara göre) aşırı sağına konumlandırması gerekir ve bu bir ideoloji ile birleştirilmelidir (Daniele Albertazzi and Duncan McDonnell, 2008: 4). Rydgren’e göre (2018: 25) ise radikal sağ, sosyokültürel konulara, özellikle de ulusal kimlikle ilgili konulara öncelik vermektedir. Husbands ve Eatwell ise, aşırı sağın tek bir ideolojik özelliğe referansla

tanımlanabileceğini iddia eden araştırmacılar arasındadır. Husbands, “dışlayıcı ırkçılığı” Batı Avrupa aşırı sağının ortak ideolojik çekirdeğini oluşturduğunu belirtirken, Eatwell “milliyetçiliği” aşırı sağın tanımlayıcı özelliği olarak belirtmektedir (Aktaran Carter, 2017: 58).

Aşırı sağ ile ilgili literatür incelendiği zaman, birçok yazarın hem tanımsal hem de kavramsal açıdan aşırı saği birbirlerinden farklı olarak ele aldığı görülmektedir. Ancak aşırı sağın ideolojik yaklaşımıyla ilgili tanımlamalarda ise Mudde (2007) önderliğinde bir fikir birliği oluşmuştur. Bu bağlamda, bir sonraki bölümde aşırı sağın ideolojik yaklaşımı ele alınacaktır.

1.2 AŞIRI SAĞIN İDEOLOJİK YAKLAŞIMI

Aşırı sağ ideolojisini benimseyen partiler aşırılık yanlısı veya radikalizm taraftarı olarak sınıflandırılmaktadır. Bununla birlikte, radikalizm ve aşırılık yanlısı tutumlar sağ kanadın yanı sıra sol kanatta yer alan partilerde de karşımıza çıkabilmektedir. Sol kanat, yapay eşitsizlik ürettiği gerekçesiyle kapitalist sisteme karşı bir tutum sergilemektedir. Bu bağlamda, eşitsizliği hafifletmek, kolektif ekonomik ve sosyal hakları savunmak için gücün yeniden dağıtılması gerektiğini belirtmektedir. Sol kanatın aksine sağ kanat ise, eşitsizliği devlet müdahalesinin nedeni olarak değil, doğal düzenin bir parçası olarak görmektedir (Mudde, 2007: 26).

Radikalizm, liberalizm veya anayasal demokrasiye muhalif bir tutumu belirtmektedir. Ancak radikalizm, açıkça tüm demokrasi biçimlerini reddetmeyerek prosedürel demokrasinin varlığını kabul etmektedir. Radikalizmin aksine aşırılık ise demokratik değerlerin tümüne karşı olan bir yaklaşımdır (Mudde: 2007: 26; Mudde, 2010: 1169). Almanya Federal Anayasa Mahkemesi, 1974 yılından bu yana herhangi bir anti-demokratik davranış veya niyet olmaksızın anayasal düzenin eleştirisini sergileyen grupları veya partileri “radikal” olarak nitelendirmiştir. Bunun aksine, anti-demokratik, anti-anayasal veya anti-liberal değerler ya da niyet sergileyenler ise “aşırılıkçı” olarak sınıflandırılmıştır (Carter, 2017: 66-67). Aşırılıkçı yaklaşımları benimseyen partiler “anti-demokratik” değerlere sahipken, radikal partiler doğası gereği “anti-sistem” değerleri taşımaktadır (Golder, 2016: 478). Ancak Mudde’a göre (2011: 7), faşist partilerin aksine aşırı sağ partiler demokrasiyi ortadan kaldırma hayaline sahip değildir. Örneğin, Avusturya Özgürlük Partisi (İngilizce: *Freedom*

Party of Austria, Almanca: *Freiheitliche Partei Österreichs, FPÖ*), Fransa Ulusal Birlik Partisi (Fransızca: *Rassemblement National, RN*-eski adıyla *Front National*), Hollanda Pim Fortuyn Listesi (İngilizce: *Pim Fortuyn List*, Flemenkçe: *Lijst Pim Fortuyn, LPF*), Danimarka Halk Partisi (İngilizce: *Danish People's Party*, Danca: *Dansk Folkeparti, DF*) ve İtalya Kuzey Ligi (İngilizce: *Northern League*, İtalyanca: *Lega Nord, LN*) gibi Avrupa'da bulunan aşırı sağ partiler demokrasiyi yozlaşmış elit politikacılardan kurtardıklarını iddia etmektedirler (Zaslove, 2004: 64).

Aşırı sağ partiler anti-liberal demokratik değerleri benimseyerek hem kültürel çoğulculuğu hem de azınlık haklarını reddetmektedir. Bu durum ise aşırı sağ partilerin nativizm ve popülizmden etkilenmelerinden kaynaklanmaktadır. Bu partiler "insanlar"ı homojen bir blok olarak tanımlayarak "öteki" yi tehditkâr olarak nitelendirmektedir (Mudde, 2011: 7). Bu bağlamda aşırı sağ partiler, hakim etnik ve dini grubu "biz", diğerlerini "öteki" olarak görmektedir. "Öteki" olarak nitelendirilen yabancılara ve göçmenlere karşı düşmanlık söz konusudur. Aynı zamanda bu partiler, ülkedeki mevcut dinin ve kültürel değerlerin korunması amacıyla çoğulcu demokrasiye karşı çıkma eğilimi göstermektedir. Bu doğrultuda, ülkedeki hâkim etnik grubun çıkarını düşünerek, göçmenlerin mevcut iş alanlarına katılımını engellemeye çalışmaktadırlar (Öner, 2014: 165). Ayrıca aşırı sağcılar, etnik olarak homojen bir ulus yaratabilmek amacıyla "yabancı" gibi görünen her şeyi marjinalleştirme eğilimi göstermektedir. Bu doğrultuda, homojen bir topluluğun sağcı ütopyası, "suçlu" olanları ya da "diğerleri"ni dışlayarak, hâkim etnik grubun toplumsal ve bireysel sorunlarını çözme sözü vermektedir. Bu mantıkta, "biz" olarak nitelendirilen yerli halkın hayatta kalmasını sağlamak için yabancı olan her şeyin tanımlanarak dışlanması gerekmektedir (Langenbacher ve Schellenberg, 2011: 17).

Aşırı sağ partilerin "öteki" tanımlamalarının birbirlerinden farklılık gösterdiği dikkat çekmektedir. Mudde'a göre (2007: 64) bu farklılaşmanın sebebi her popülist radikal partinin ulusal bağlamına ve ideolojik özelliklerine göre farklı düşman algılamasına sahip olması ile ilgilidir. Örneğin Le Pen önderliğinde Fransa RN, Kuzey Afrikalı göçmenleri "öteki" olarak inşa etmişler ve "beyaz ırk"ı Avrupa kimliğinin temeli olarak görmüşlerdir. Günümüzde ise Batı Avrupa'da Müslüman kültürü ve İslam dini "öteki" olarak kabul edilmektedir (Langenbacher ve Schellenberg, 2011: 18). Bu kapsamda, çok kültürlülüğe karşı olan aşırı sağ tarafından ülkeye gelen

göçmenler dışlanarak “öteki” olarak nitelendirilmektedir. Aşırı sağ partiler çok kültürlülüğe karşı çıkararak Avrupa merkezîyetçi bir kültürü benimsemektedir. Bu durumun temel nedeni ise göçmelerin Avrupa kültürüne uyum sağlamakta zorlanmalarından ve ekonomik anlamda ise Avrupa ülkelerine yük olarak görülmelerinden kaynaklanmaktadır (Yardım, 2017: 225). Aşırı sağ partilerin çok kültürlülüğe karşı çıkmalarının altında yatan en önemli sebep ise ulusal kültürlerini korumak istemelerinden kaynaklanmaktadır. Birden fazla kültürün bir arada yaşaması ile birlikte ulusun sahip olduğu asıl kimlik ve kültürün ortadan kalkacağına inanan aşırı sağcılar, göçmen politikası uygulayarak ülkelere gelen göçmenleri dışlama eğilimi göstermektedir (Öner, 2014: 168). Bu bağlamda, aynı karakterlere sahip olmayan aşırı sağ partilerin göçmen karşıtı mesaj verme konusunda ortak bir tutum sergilediğini söylemek mümkündür.

Williams’a (2010: 116-117) göre, dünyada gelişen olaylar neticesinde aşırı sağ partilerin “öteki” kategorilerinde zaman içinde bazı değişiklikler meydana gelmiştir. Örneğin, Savaş sonrası dönemde Avrupa’da bulunan Türk konuk işçiler Almanya ve İsveç’teki aşırı sağ partilerin hedefi haline gelmişlerdir (Williams, 2010: 112). Ayrıca Almanya’da bulunan Türkler, Alman toplumundan birçok yönden ayrı ve farklı kalarak bir çeşit “Parallel gesellschaft” (paralel toplum) oluşturdukları için Almanların tepkisini körüklemişlerdir (Çağlar, 2001: 604). Belçika’da ise Vlaams Belang (2004 yılından önceki adıyla Vlaams Blok), 1980’li yıllarda ülkelerinde bulunan Türk konuk işçilerinden önemli bir sorun olarak bahsetmiştir. Fransa’da ise aşırı sağ partiler genel olarak Kuzey Afrikalı göçmenlere yönelik geliştirdikleri söylemler ile dikkat çekmişlerdir (Mudde, 2000: 97). Hollanda’da ise Merkez Demokratlar, Kuzey Afrikalı olan Faslıları toplumdan dışlanmış olarak tasvir etmişlerdir. Ancak 1990’ların başlarında bu parti, köktendinci İslam’ın Hollanda toplumu için tehlike oluşturduğuna dair bir uyarı vermeye başlamıştır (Mudde, 2000: 135). 1990’ların sonundan itibaren ise Almanya, Avusturya ve Fransa gibi faşist geçmişe sahip ülkelerde Yahudileri hedef alan anti-semitizm yaklaşımı ortaya çıkmaya başlamıştır (Williams, 2010: 112).

Özellikle 11 Eylül 2001 saldırıları ile birlikte aşırı sağ partilerin İslam karşıtı mesajlarında bir artış meydana gelmiştir. Bu saldırılardan sonra Batı dünyasının bir bölümü, İslam’ın Batı toplumları ve kültürü için tehdit oluşturduğunu düşünmeye başlamıştır. Bu doğrultuda Batı değerlerinin tehlikede olduğu fikri, Müslüman

göçmenlere karşı radikal bir konum için güçlü seferberlik temeli sağlamıştır (Williams, 2010: 120). Bu bağlamda, 11 Eylül ile birlikte Avrupa'da aşırı sağ partiler, Müslümanları “öteki” olarak nitelendirmeye başlamıştır. Müslümanların “öteki” olarak nitelendirilmesinin temel sebebi ise kültürel kimliğin ve ulusal güvenliğin korunmak istenmesine dayanmaktadır (Williams, 2010: 120). Avrupa'da Müslümanların “öteki” olarak nitelendirilmesiyle birlikte “biyolojik ırkçılık”tan “kültürel ırkçılık” sürecine bir geçişin olduğu göze çarpmaktadır (Zuquete, 2008: 335).

Özellikle 11 Eylül 2001 saldırılarından itibaren aşırı sağ partiler Avrupalı kültürlerinin tehlike altında olduğunu düşünerek hareket etmeye başlamışlardır. Bu partiler söylemlerinde ve politik programlarında Müslümanları hedef alarak Avrupa ülkelerine gelen Müslüman göçmenleri düşman olarak görmüşlerdir. Aşırı sağ partiler, ayrıca, Avrupa kıtasının değişen etnik ve kültürel yapısının sorumlusu olarak Avrupa Birliği'ni (AB) görmüşlerdir. AB'nin Türkiye'ye yönelik genişleme politikası gütmesi ile birlikte aşırı sağ partilerin Avrupa kıtasının İslamlaşmaya başladığı düşüncesini benimsemesini de beraberinde getirmiştir. 2011 yılında başlayan “Arap Baharı olarak adlandırılan” süreçle birlikte, Avrupa'ya gelen Müslüman göçmenlerin sayısında yaşanan artış da aşırı sağcıların Avrupa'da yaşanan kültürel bozulmanın tek sorumlusu olarak AB'yi görme eğilimini arttıran nedenlerden biridir (Vasilopoulou, 2018: 192). Aşırı sağ partiler, Müslüman ülkelere gelen göçmenlerin yerel halkla çok az ortak noktaya sahip oldukları düşüncesine sahiptirler. Ayrıca Müslümanlar, Avrupa kültürü karşısında asimile olmaya en az eğilimli grup olarak düşünülmelerinden dolayı potansiyel olarak İslamcı terörizme bağlı olarak kabul edilmektedirler (Rydgren, 2018: 24). Mudde'a göre aşırı sağ partilerin göçmenleri tehdit olarak görmelerinin temel nedeni milliyetçi duyguların ön plana çıkmasından kaynaklanmaktadır. Bunun temel nedeni ise aşırı sağ partilerin temel yapı taşlarının popülizm, nativizm ve otoriterlik ideolojisine dayanmasından kaynaklanmaktadır (Mudde, 2007: 19-22).

1.2.1. Popülizm

21. yüzyılda politik hayatta en çok kullanılan terimlerden biri popülizmdir. Terim, Latin Amerika'da sol görüşlü başkanları, Avrupa'da sağ görüşlü partileri ve ABD'deki hem sol görüşlü hem de sağ görüşlü başkan adaylarını tanımlamak için kullanılmaktadır. Farklı dünya bölgelerinde popülizm, oldukça farklı anlamlara

sahiptir. Örneğin, Avrupa bağlamında popülizm genellikle göçmenlik karşıtı ve yabancı düşmanlığı anlamına gelirken, Latin Amerika'da sık sık kayırmacılığa ve ekonomik kötü yönetime işaret etmektedir.

Yaygın olan tanıma göre Popülizm, siyasete popüler katılım sayesinde demokratik bir yaşam tarzının inşa edilmesi anlamına gelmektedir. Özellikle ABD'deki tarihçiler ve 19. yüzyılın sonlarındaki Kuzey Amerika popülistleri arasında bu tanım yaygındır. Daha yeni bir yaklaşım ise popülizmi, takipçilerinin doğrudan ve aracısız desteğine dayanarak onları yönetmeye çalışan belirli bir lider türü tarafından kullanılan politik bir strateji olarak görmektedir. Bu tanım, Latin Amerika ve Batılı olmayan toplumların öğrencileri arasında yaygın olarak kabul edilmektedir. Son olarak popülizmin, liderlerin ve partilerin, kitleleri harekete geçirmek için ağırlıklı olarak folklorik bir siyaset tarzı kullanmasına dayandığı düşünülmektedir. Bu anlayışta popülizm, medyanın dikkatini ve halk desteğini en üst düzeye çıkarmayı amaçlayan amatörce ve profesyonel olmayan politik davranışları ifade etmektedir. Bu doğrultuda popülistler, “elit”e karşı “insanlarla” duran cesur liderler olarak kendilerini göstermektedirler. Görüldüğü üzere, popülizmin tanımı konusunda ortak bir anlaşmaya varılamamıştır. Ancak popülizmin tanımlayıcı nitelikleri üzerinde bilimsel bir anlaşmanın bulunmamasına rağmen, sağ ve sol popülizmin “halkı” yücelttiği ve “elit”in bir feshini içerdiği konusunda genel bir fikir birliği bulunmaktadır (Cas Mudde ve Cristobal Rovira Kaltwasser, 2017: 1-5).

Belirli politikalar veya koşullar nedeniyle insanlar iktidardaki seçkinler tarafından iyi temsil edilmediklerini hissetmektedir. Bu durum “hükümeti halka geri vermek” için popülist bir mücadele zemini hazırlayabilir. Halkın egemen olduğu fikri, “insanları” yalnızca politik gücün nihai kaynağı olarak değil, aynı zamanda “yöneticiler” olarak tanımlayan modern demokratik düşünceye dayanmaktadır. Bu düşünce ise, ABD başkanı Abraham Lincoln'ün ünlü, “Halkın, halk tarafından, halk için yönetimi” söylemi ile bağdaştırılabilir (Mudde ve Kaltwasser, 2017: 10).

Taggart (1995: 37) insanları yerleşik geleneklere bağlı erdemli “sessiz çoğunluk” olarak tanımlamıştır. Ayrıca Taggart, popülistler için “kalp diyarı” (heartland) kavramının önemli olduğunu savunmaktadır. “Kalp diyarı”, hayal gücünün bir bölgesidir. “Kalp diyarı” kavramı, gelecekte ziyade geçmişin toplumsal bir idealini çağrıştırmaktadır. “Kalp diyarı”nın sakinleri ise sıradan insanlardan

oluşmaktadır. Bu doğrultuda popülizm ise, “kalp diyarı”nı tehdit eden “elitlere” karşı meydan okumaya çalışmaktadır. “Kalp diyarı” ile birlikte insanların birliği ve homojenliği sağlanmaya çalışılmaktadır (Taggart, 1995: 37; Taggart, 2000: 95-96). Doğası gereği çoğulculuğa karşı olan popülizm, monist bir ideoloji olarak tanımlanmaktadır (Mudde, 2007: 151). Bunun en önemli sebebi ise popülistlerin çoğulculuğa özgü uygulamalara ve en önemlisi azınlık haklarını sağlayan temel yapılara kuşkuyla bakmalarından kaynaklanmaktadır (Agnes Akkerman, Cas Mudde and Andrej Zaslove, 2013: 4).

Avrupa'daki elitler, yerleşik siyasi partileri, aydınları, ekonomik üst sınıfı ve medyayı içermektedir. Bu gruplar bireysellik ve çokkültürlülük ile liberal değerleri teşvik ederek insanları iktidardan uzak tutmayı hedeflemektedir. Popülistler tarafından bu gruplar toplumun tüm hastalıklarından sorumlu kabul edilmektedir (Golder, 2016: 479). Bu doğrultuda sol / sağ spektrumundaki pozisyonları ne olursa olsun popülistler kendilerini halkın egemenliğini siyasi sınıflardan geri almak için mücadele eden “gerçek demokratlar” olarak nitelendirmektedir. Bu kapsamda Mudde ve Kaltwasser’a göre (2017: 5), toplumu “saf insanlar” ve “yozlaşmış” elitler olarak ikiye ayran popülistler siyasetin mutlaka halkın “genel iradesini” de (general will) içermesi gerektiğini düşünmektedir. Popülistler tarafından halkın genel iradesine, yani sağduyusuna, güvenmeyen elitler yozlaşmış olarak kabul edilmektedir (Mudde, 2017a: 53). Buna uygun olarak ise popülist aktörler genellikle referandum ve doğrudan demokrasi mekanizmalarının uygulanmasını desteklemektedirler (Mudde ve Kaltwasser, 2017: 17). Çağdaş Popülist Aşırı Sağ’a göre, liberal kapitalist demokrasilerde yerli halkın hakları ve çıkarları elitler tarafından gasp edilmektedir (Betz ve Johnson, 2004: 313). Bu doğrultuda popülizm, gücün halkın eline geçmesini istemektedir. Ayrıca referandum gibi doğrudan demokrasi biçimlerinin daha fazla kullanılmasını istemektedir (Golder, 2016: 479; Rydgren, 2017: 5).

Daha çok siyasi konulara odaklanan popülist aşırı sağ partiler için ekonomi ikincil önem taşımaktadır. Ancak yine de, ekonominin uluslararası bir hale gelmesinin insanları homojen olan yaşamlarından uzaklaştırmaya neden olduğunu dile getirmektedirler. Bu nedenle popülizmin, küçük ölçekli geleneksel aile ekonomisini desteklediği bilinmektedir (Aktaran Rydgren, 2017: 4). Yerleşik siyasi kurumları ve merkezi devleti toplumun üretici güçlerinden faydalanmakla suçlayan popülizm,

ekonomik ilerlemeyi engelleyen ve gerçek demokrasiyi baskılayan yerleşik politik kurumlara karşı siyasi bir silah olarak nitelendirilmektedir. (Betz, 1993: 418).

Popülistler doğrudan demokrasi talep etseler de, popülist hareketler genellikle karizmatik liderler tarafından yönetilmektedir. Bu nedenle, çeşitli tanımların popülizmin özelliklerini tanımlayan liderlik ve karizmayı içermesi şaşırtıcı değildir (Taggart, 2000: 102). Popülizm, bireysel bir politikacının etrafında dönen politik bir strateji olarak kişisel liderliğe dayanmaktadır. Özellikle, popülist liderler yerleşik politik sınıf ile mücadele etmeye çalışmaktadır. Örneğin Umberto Bossi, İtalya'daki Roma ile Milano arasındaki siyasi savaşı çok net şekilde koymak amacıyla Roma'yı asalaklığın ve kayırmacılığın başkenti, Milano'yu ise ekonominin başkenti olarak nitelendirmiştir. Benzer şekilde, Jean Marie Le Pen ise Fransa'daki siyasi kuruluşları ülkenin varlığını, refahını ve özgürlüğünü tehdit eden derin bir krize sürükledikleri için suçlamıştır (Betz, 1993: 418). Bu doğrultuda, güçlü bir liderin açık baskınlığının, popülizmin temel özelliği olduğunu söylemek mümkündür (Weyland, 2017: 82). Popülizm her zaman için popülist liderin insanlar için tamamen erişilebilir olacağını belirtmektedir. Ancak, popülist liderler geleneksel siyasetten mümkün olan en kısa sürede kurtulacaklarına söz verseler bile izleyecekleri siyasi programlar hakkında insanları bilgilendirmezler. Aynı zamanda popülizmin ortaya çıkabilmesi için insanlarda sosyal kaygının varlığı mevcut olmalıdır. İnsanlardaki bu sosyal kaygıyı kullanabilecek bir lider olmazsa popülist radikal partiler ortaya çıkamayacaktır (Pasquino, 2008: 21).

1.2.2. Nativizm

Nativizm, bir ülkenin halkının sadece kendi nüfusu tarafından oluşması gerektiği düşüncesine dayanan bir ideolojidir. Nativizm, hâlihazırda var olan bir "ulusun" özünün korunması için tehlikeli kabul edilen belirli göçmen gruplarının bir ülkeye yerleşmesi ile birlikte yerli kültürün bozulmasından duyulan endişeden kaynaklanmaktadır. Nativizm, milliyetçilik ve yabancı düşmanlığının bir kombinasyonundan oluşmaktadır. Nativizm terimi genellikle aşırı sağ partilerin milliyetçiliğini, ana akım partilerin milliyetçiliğinden ayırmak için kullanılmaktadır. Nativizm, milliyetçiliği yabancı düşmanlığı ile birleştirerek devletlerin sadece yerli grubun üyelerini içermesi gerektiğini belirtmektedir. Bunun temel nedeni ise

nativizmin tarihsel ve ideolojik olarak, Avrupa'nın ve küresel politikanın temeli haline gelen milliyetçi bir yapı olan ulus-devlet fikriyle yakından bağlantılı olmasından kaynaklanmaktadır. Bu doğrultuda nativizm, “yerli olmayan” unsurların temel olarak homojen ulus-devleti tehdit ettiğini iddia eden bir ideolojidir. Bu doğrultuda nativizmde “yerli nüfus” hayal edilerek, göçmenler veya başka bir ırk ya da dinden olan insanlar “yerli olmayan” olarak tasvir edilmektedir. Bu doğrultuda yerli nüfusun dışında kalan “doğal olmayan” kişiler homojen ulusa bir tehdit olarak algılanmaktadır (C. Mudde, 2007: 19-22; Albertazzi ve McDonnell, 2008: 6; Guia, 2016: 4; C. Mudde, 2017b: 5).

Popülist ayırım yerli gruplar içinde bulunan “iyi insanlar” ve “kötü elitler” arasındayken, nativist ayırım ise “iyi yerliler” ve “kötü yabancılar” arasındadır (C. Mudde, 2017b: 6). Avrupa'daki popülist aşırı sağ, belirli azınlık gruplarını dışlayarak, bu grupların siyasi katılımını sınırlandırmaya çalışmaktadır. Ancak bu gruplar “saf insanlardan” değil, “yerli halktan” hariç tutulmaktadır. Bu kapsamda, dışlanmanın temeli popülizmden değil, nativizmden kaynaklanmaktadır (Mudde ve Kaltwasser, 2017: 83).

Aşırı sağ, göçmenlik sorununu yaygın kaygılara, hoşnutsuzluğa ve kızgınlığa itiraz etmek için tasarlanmış bir nativist gündemle körüklenen popülist seferberliğin merkezine koymuştur (Betz, 2018: 150). Avrupa'daki popülist aşırı sağ, nativizmi esas alarak “göçmenleri” (misafir işçiler ve mülteciler dahil) ve Doğu'daki “yerli azınlıkları” (örneğin Roma) “yerli nüfus”tan ayırmaktadır (Mudde, 2017b: 5). Etnik azınlıklar ve göçmenler, halktan (yani ulustan) ahlaki ölçütlerden ziyade etnik kökene dayalı olarak, yani popülizmden ziyade nativizmin bir sonucu olarak dışlanmaktadır. Ancak elitler ise nativizmden ziyade popülizme dayalı olarak dışlanmaktadır. Kısacası bu dışlanma etnik ölçütlerden ziyade ahlaki ölçütlere dayanmaktadır. Nativist popülistler öncelikle etnik azınlıkların çıkarlarının yerine “yerli” çoğunluğun çıkarlarının dikkate alınması için elitlere saldırdıklarında bile, elitin reddi etnik değil ahlaki niteliktedir (Mudde, 2017a: 53).

1.2.3. Otoriterlik

Otoriterlik, otorite ihlallerinin ağır bir şekilde cezalandırılacağı, kesin olarak düzenlenmiş bir toplumdaki inancı ifade etmektedir. Otoriterlik, birçok sağ ideolojinin

(örneğin muhafazakarlığın) yanı sıra birçok dinin (örneğin Roma Katolikliği ve Ortodoks Hıristiyanlığı) paylaştığı ideolojik bir özelliktir (Mudde, 2017b: 5). Demokrasi ve demokratikleşme araştırmalarında “otoriter” terimi, çoğunlukla daha kısıtlayıcı totaliter rejimlerden ayrılan demokratik olmayan rejimleri ifade etmektedir (Mudde, 2007: 22). Ayrıca Popülizm demokrasi ile kararsız bir ilişki sürdürse de, diktatörün otoriter özelliği popülizmin doğasında yoktur (Mudde ve Kaltwasser, 2017: 64).

Otoriterlik, suçların artmasından ve geleneksel değerlerin bozulmasından endişe duyan insanları çekerken, popülizm siyasi temsilden memnuniyetsizliğin artmasının yanı sıra bireylerin siyasi hayattaki etkinlik duygusunun artmasıyla da ilgilidir (Mudde ve Kaltwasser, 2017: 298). Bu doğrultuda yolsuzluk ve siyasi başarısızlık, popülizm; suç ve terörizm, otoriterlik; yerellik ve göç ise nativizm ile bağdaştırılmaktadır (Mudde ve Kaltwasser, 2017: 300). Ayrıca Popülizm sadece “elitlere” karşı bir tepkiyi değil, aynı zamanda belirgin bir otoriteye yönelik bir çağrıyı içermektedir (Canovan, 1999: 3). Popülizmin monist çekirdeği ve “genel irade” kavramı otoriter eğilimlerin desteklenmesine yol açabilir. Popülist aktörler ve seçmenler genellikle Alman politik teorisyen Carl Schmitt (1888-1985) tarafından geliştirilen bir politik anlayışı paylaşmaktadır. Schmitt'e göre, demokratik bir düzenin kurulması için homojen bir insanın varlığı esastır. Bu doğrultuda popülizm, “genel irade”nin sadece şeffaf değil aynı zamanda mutlak olduğunu ima ettiği için otoriterliği ve halkın homojenliğini tehdit ettiği düşünülen herkese karşı liberal olmayan saldırıları meşrulaştırmaktadır (Mudde ve Kaltwasser, 2017: 18). Bu kapsamda otoriterlik, popülizm ve nativizmin sonucu olarak nitelendirilebilir.

Aşırı sağ otoriterlik, popülizm ve nativizm aracılığıyla homojen bir ulusun varlığının oluşturulması ve devam ettirilebilmesi amacıyla bağlantılı olarak yönetici grupların kontrol altına alınabildiği otoriter bir siyasal sistem kurmaya çalışmaktadır. Söz konusu sistem aracılığı ile doğrudan demokratik seçimler ve referandumlar yapılabilecek, elitlerin üstünlüğü son bulacak ve böylece halkın homojen hale gelebilmesi için “farklı olanlar” dışlanabilecektir (Müller, 2016: 62). Bu bağlamda, aşırı sağ partilerin popülizm, nativizm ve otoriterlik ideolojileri aracılığıyla “elitlere”, “kötü yabancılara” ve “yerli olmayanlara” karşı söylemler geliştirdiklerini söylemek mümkündür. Ayrıca, bu ideolojilerinin bir getirisi olarak, aşırı sağ partiler dünyada ve

Avrupa kıtasında yaşanan olaylara karşı çeşitli tutumlar da geliştirmişlerdir. Bazı akademisyenlere göre, özellikle Batı Avrupa'daki ana akım siyasi partiler küreselleşme hızına, ekonomik krizlere, göçmen artışına ve Avrupa entegrasyon sürecine seçmenlerin istekleri doğrultusunda cevap verme noktasında yetersiz kalmaktadır (Albertazzi ve McDonnell, 2008: 1; Rooduijn, 2015: 5; Verbeek ve Zaslove, 2017: 498). Bu konjonktürde, dünyada ve Avrupa kıtasında seçmenlerin rahatsızlık duyduğu olaylar doğrultusunda hareket etmeye başlayan aşırı sağ partiler Avrupa'da yükselişe geçmeye başlamıştır. Bu çerçevede, bir sonraki bölümde Avrupa'da aşırı sağ partilerin yükselmesine etki eden faktörler incelenecektir.

1.3 AVRUPA'DA AŞIRI SAĞIN YÜKSELMESİNE ETKİ EDEN FAKTÖRLER

Son yıllarda aşırı sağ partiler, Avrupa'daki seçmenlerin memnuniyetsizliklerinden faydalanarak parti programlarını oluşturmaya başlamışlardır. Seçmenlerin yaşadıkları memnuniyetsizlikler, ekonomik kriz, Avrupa entegrasyon süreci, işsizlik artışı, göçmenlerden kaynaklanan tehditler ve vergi artışları vb. gibi durumlara yönelik duydukları endişeleri ile bağlantılıdır. Aşırı sağın 1930'lu yıllardaki seçmen kitlesini ekonomik krizden olumsuz etkilenen kişiler oluşturmaktaydı. Ancak küreselleşme sürecinin ortaya çıkışı, Şubat 1992'de imzalanan ve Kasım 1993 tarihinde yürürlüğe giren Maastricht Antlaşması ile Avrupa'da bütünleşme sürecinin hız kazanması, ekonomik kriz ve çeşitli sebeplerle Avrupa ülkelerine göç eden kişi sayısındaki artış ile birlikte yalnızca ekonomik değil kültürel anlamda da hayatları olumsuz etkilenen insanların aşırı sağa destek vermeye başladıkları görülmektedir (Godin ve Hanley, 2013: 3; Verbeek ve Zaslove, 2017: 494). Bu doğrultuda, çalışmanın bu kısmında Avrupalı seçmenlerin aşırı sağa oy vermesine etki eden temel faktörler; Ekonomik ve Finansal Küreselleşme, Ekonomik Kriz, Avrupa Entegrasyon Süreci ve Avrupa'da Göçmen Sorunu olmak üzere dört alt başlık altında incelenecektir. Söz konusu dört faktör bağlamında, Avrupalı vatandaşların ve aşırı sağ partilerin sergiledikleri tutumlar açıklanacaktır.

1.3.1. Ekonomik ve Finansal Küreselleşme

Ekonomik ve finansal küreselleşme ile birlikte, üreticilerin ve finansal yatırımcıların, ürün ve hizmetlerini dünyanın herhangi bir yerinde sunmak için karşılaştıkları taşıma koşulları daha az kısıtlamaya maruz kalmaya başlamıştır. Ancak bu gelişmeler tüm dünya toplumlarında iş güvenliği, alınan ücretler ve sosyal yardımlar açısından “kazanan” ve “kaybeden” insanları yaratmıştır (Frieden ve Rogowski, 1996: 29-38). Yaşamları geleneksel olarak ulusal sınırlarla korunan insanlar, küreselleşmenin “kaybedenleri” olarak nitelendirilmektedir. Küreselleşmenin kaybedenleri, genel olarak, küreselleşme süreci ile birlikte ulusal sınırların zayıflamasını sosyal statüleri ve sosyal güvenlikleri açısından bir tehdit olarak gören bireylerden oluşmaktadır. “Kazananlar” ise küreselleşmeden kaynaklanan yeni fırsatlardan yararlanan ve yaşam şanslarını artıran kişileri içermektedir (Kriesi vd., 2008: 4-5).

Ulusal sınırların aşınmasının bireylerin yaşamları üzerindeki etkisini belirlemek için temel kriter, insanların ulusal sınırlardan çıkış seçeneklerine sahip olup olmadığı ile ilgilidir. Bu bağlamda, bireysel eğitim düzeyi kilit bir rol oynamaktadır. Eğitim, bireylerde kültürel hoşgörü ve açıklığa katkıda bulunmaktadır. Daha az eğitilmiş bireyler ise genellikle diğer kültürleri tanıma konusunda hoşgörüsüz olarak nitelendirilmektedir. Bununla birlikte, yükseköğrenim bireyin mesleki başarısı için de vazgeçilmez bir unsur haline gelmiştir. Bir birey için eğitim, ulusal sınırların içinde ve ötesinde gerekli pazarlanabilir uzmanlık becerileri edinmesi için fırsat yaratır ve böylelikle kişinin ulusal sınırlardan çıkış seçeneklerinin artmasına önemli ölçüde katkı sağlar (Kriesi vd., 2008: 4-7). Zygmunt Baumann'a (1998: 9) göre, küreselleşme çağında hareketlilik sosyal tabakalaşmanın en güçlü faktörü haline gelmiştir. Bir yanda, küreselleşmeden faydalanarak hareketlerini arttıran kişiler varken, diğer yanda küreselleşme ile birlikte ortadan kalkan sınırlardan faydalanabilecek kaynağı olmadığı için hareketlerini azaltmak zorunda kalan insanlar vardır.

Aşırı sağ partiler ise, küreselleşmenin “kazananları” ve “kaybedenleri” arasındaki bu farklılıkları algılamışlar ve söz konusu farklılıkları dile getirmeye başladıkları için “kaybeden” olarak nitelendirilen seçmenlerin desteklerini kazanmaya başlamışlardır (Kriesi vd., 2008: 4). Aşırı sağ partiler, serbest piyasaları yurt içinde desteklemelerine rağmen, uluslararası açıklığı sistematik olarak eleştirmektedirler.

Aşırı sağ partiler, esasen, küreselleşme süreci ile birlikte kayıpları olmasa bile ekonomik belirsizliklerle karşılaşan ve yapısal değişikliklerin ardından yaygın kaygılara, korkulara ve kızgınlıklara sahip olan vatandaşların sesi olarak kendilerini nitelendirmektedirler (Swank ve Betz, 2003: 223). Örneğin, İtalya'da Kuzey Ligi Partisi, küreselleşme karşıtı söylemlerini merkezi hükümet, vergilendirme, güney İtalyanlar ve yabancıların eleştirisiyle birleştirmektedir. Özellikle Kuzey Ligi'nin temel seçim bölgesi olan Kuzey İtalya'daki mavi yakalı işçiler ve zanaatkârlar, küreselleşmenin bölgesel ekonomik koşullar ve özerklik üzerindeki etkilerinden orantısız bir şekilde korkmaktadırlar. Bu bağlamda seçmen kitlesi, Kuzey Ligi sayesinde Kuzey İtalya'nın küreselleşme etkisinden korunacağını düşünmektedir. Kuzey Ligi'ni destekleyen kesim, aynı zamanda, yerel ve bölgesel kurumların güçlendirilmesini küresel güçlere karşı en iyi savunma olarak görmektedir (Beirich ve Woods, 2000: 142).

1.3.2. Ekonomik Kriz

Aşırı sağ partiler, küreselleşme sürecine ek olarak hem 2008 yılında yaşanan küresel ekonomik krizden hem de takip eden süreçte ortaya çıkan Euro krizinden dolayı ekonomik olarak kayıp yaşayan seçmenlerin korkularından yararlanmışlardır. Küresel ekonomik kriz tarafından tetiklenen Avrupa'da uzun süren ekonomik durgunluk dönemi ve uygulanan kemer sıkma politikalarından olumsuz olarak etkilenen insanlara çağrıda bulunan Fransa, İrlanda, İspanya, İtalya ve Yunanistan'da ana akım partilere meydan okuyan yeni liderlerin veya hareketlerin yükselişi meydana gelmiştir. Yerleşik parti sistemlerinin kurumsal yapısının zayıflamasında ve aşırı sağ partilerin yükselişe geçmesinde genellikle yolsuzluğun veya uzun süreli ekonomik krizlerin önemli bir rol oynaması şaşırtıcı değildir. Birçok akademisyen, karizmatik liderlerin büyük sosyo-ekonomik değişim zamanlarında ve özellikle ekonomik kriz ya da siyasi kriz dönemlerinde ortaya çıkma olasılığının yüksek olduğunu düşünmektedir. Örneğin, İtalya'da 1990'ların başlarında yaşanan kitlesel yolsuzluk skandalı, ülkedeki parti sisteminin çöküşünün ayrılmaz bir parçası olarak görülmüştür (Roberts, 2017: 373; Eatwell, 2018: 373). Bu konjonktürde, insanların hayal kırıklığını ve umutsuzluğunu kullanan aşırı sağ partilerin siyasete katılım süreçlerinin hız kazanmaya başladığını söylemek mümkündür.

2008 küresel ekonomik krizinin etkileri ile birlikte 2009 yılında Avrupa’da Euro krizi patlak vermiştir. Söz konusu kriz neticesinde, Euro bölgesine üye olan AB ülkelerinin (27 AB üye ülkesinden sadece 19’u Euro kullanmaktadır) bazıları ülke borçlarını ödeyemez hale gelmişlerdir. Devlet yönetimini finanse edemeyen İrlanda, Letonya, Macaristan, Portekiz ve Yunanistan bu borç yükünü hafifletebilmek amacıyla 2008 - 2012 döneminde Uluslararası Para Fonu’ndan (IMF) yardım almışlardır. Bu krizde ekonomisi zarar gören İspanya, İtalya ve Litvanya ise kamu maliyesini sabitlemeyi başararak IMF’den kredi almaktan kaçınmışlardır. IMF kredileri, bu ülkelerdeki borçlanmayı azaltmayı ve ekonomik toparlanma ve büyüme için elverişli koşullar yaratmayı amaçlayan ağır hükümlerle koşullandırılmıştır. Bu doğrultuda ilgili ulusal hükümetler, hükümet harcamalarında ciddi kesintiler yapmak, vergileri artırmak, devlet mülklerini özelleştirmek ve bürokrasilerini zayıflatmak zorunda kalmışlardır. Bu tedbirler ve kısıtlamalar, gelir yetersizliğinden dolayı düşük yaşam standartlarından muzdarip seçmen üzerinde olumsuz bir etkiye sebep olmuştur. Bu seçmenlerin memnuniyetsizlikleri çoğu zaman hükümet karşıtı gösteriler, protestolar ve grevler ile kendini belli etmiştir. AB ülkelerindeki sosyal huzursuzluktaki artış ve memnuniyetsizlik hissi, siyasi istikrarsızlıkların oluşmasına yol açmıştır. Bu durum ise, seçmenlerin iktidardaki siyasi partilere karşı güvensizlik duymalarını beraberinde getirmiştir. Aşırı sağ partiler ise, Avrupa ülkelerindeki vatandaşların rahatsızlık duydukları mevcut hükümet politikalarını kınayarak destekçilerini kazanmaya başlamışlardır. Bu doğrultuda, Euro krizi ile birlikte Avrupa’da aşırı sağcı partilere verilen desteklerin artmaya başladığı görülmektedir (Dolezalova, 2015: 279; Halikiopoulou, 2020: 34-37). Genel olarak değerlendirildiği zaman, Euro krizinin, 2008 küresel ekonomik krizi ile birlikte seçmen kitlesini arttırmaya başlayan aşırı sağ partiler için daha da olumlu bir hava yarattığı iddia edilebilir.

2008 küresel ekonomik krizi ve 2009 yılında başlayan Euro krizi sonucunda Avrupa’da siyasi konjonktür “sağın yükselmesi” ile karakterize edilmektedir. 2008'den önce var olmayan ya da büyük ölçüde bilinmeyen taraflar, ekonomik kriz ile birlikte siyasi ana akımın içine itilmişlerdir. 2008 küresel ekonomik krizi ve ardından yaşanan Euro krizi ile birlikte aşırı sağ, daha önceki dönemlerde güçlü olduğu ülkelerde de oy paylarını giderek arttırmaya başlamıştır. Böylelikle bu partiler bir koalisyon ortağı olarak hükümette yer almaya başlamışlardır. İtalya'daki LN,

Almanya’da Almanya için Alternatif ve Norveç’te İlerleme Partisi gibi Avrupa'daki şu anda önde gelen sağcı popülist partilerin çoğu, “finansal krizlerin çocukları” olarak nitelendirilmektedir (Funke ve Trebesch, 2017: 8).

1.3.3. Avrupa Entegrasyon Süreci

Küreselleşme süreci ile birlikte, ulusal hükümetlerin kendi vatandaşlarının refahını sağlaması zorlaşmaya başlamıştır. Bu doğrultuda bazı devletler sosyal haklarını kurumsallaştırabilmek amacıyla bölgesel organlara yönelmişlerdir. AB bu modelin bir örneği olarak verilebilir. Mart 1957 yılında imzalanan ve Ocak 1958 yılında yürürlüğe giren Roma Antlaşması ile Avrupa Ekonomik Topluluğu adıyla kurulan, ancak 1993 Maastricht Antlaşması ile birlikte AB adını alan uluslararası kurum, ilk kurulduğu yıllarda Avrupa halkı tarafından desteklenmiştir. Avrupa halkı, Avrupa entegrasyonunu ve siyasi elitlere yetki verilmesini ve ulusların egemenlik devri sürecini hoşgörü ile karşılamıştır. Bu dönem, birçok akademisyen tarafından “ihtiyari uzlaşma” dönemi olarak adlandırılmıştır. Ancak, AB'nin yetkinliğini iç ve dış politika alanlarına genişleten Şubat 1986 yılında imzalanan, Temmuz 1987 yılında yürürlüğe giren Avrupa Tek Senedi ve 1993 Maastricht Antlaşması ile birlikte devletlerin sahip olduğu egemenlik, devlet düzeyinden AB karar alma sürecinin uluslararası düzeyine transfer edilmeye başlanmıştır. Bu değişim ile birlikte, bireyler ve bazı siyasi partiler arasında devletin ve ulusun egemenliğinin uluslararası entegrasyon güçleri tarafından saldırıya uğradığı yönündeki endişeler artmaya başlamıştır (Buhr, 2012: 551). Siyasi elitlerin liderliğinde yürütülen bütünleşme sürecinin ilk yıllarında birbiriyle uyumlu gibi gözükse Avrupa halkı, kısa sürede daha derin entegrasyon çabalarına karşı koymaya başlamıştır (Mair, 2007: 1-2). Bu doğrultuda, bazı AB ülkelerinde özellikle ekonomik krizden bu yana Avrupalı seçmenlerin eskiye oranla AB konusunda daha az hevesli hale geldiği gözlemlenmektedir (Szöcsik ve Polyakova, 2018: 13).

Aşırı sağ partilerin Avrupa entegrasyon sürecine karşı olmalarının nedeni ise, nativist ideolojilerinden dolayı ulusal egemenlik haklarını savunmalarından kaynaklanmaktadır. Söz konusu nativist ideoloji, aşırı sağın hem yabancı düşmanlığını hem de AB karşıtı cazibesini beslemektedir. Bu ideolojiye göre devlet, etnik köken grubunun çıkarlarını desteklemek için vardır. Bu nedenle, aşırı sağ partiler, tipik olarak

bazı devlet haklarını uluslarüstü makamlara aktaran Avrupa entegrasyonuna şüphe ile yaklaşmaktadırlar. Avrupa entegrasyonuna yönelik duyulan şüphe, ulus devletlerin bağımsız ekonomik politikalar oluşturma, siyasi sınırları kontrol etme ve çok kültürlü bir yaklaşımı önleme yeteneğini kısıtlayan ulusüstü kurumların ulus-devlet için bir tehdit oluşturduğu algısına dayanmaktadır. Bu kapsamda, aşırı sağın siyasi ideolojisi ve Avrupalı seçmenlerin Avrupa entegrasyonuna karşı değişen tutumları ile birlikte Avrupa şüpheciliği (*Euroscepticism*) aşırı sağın stratejilerinin ve seçim kampanyalarının temel bir unsuru olmaya başlamıştır (Szöcsik ve Polyakova, 2018: 13). Aşırı sağa göre, AB'nin ulusüstü nitelikteki kurumları ve karar alma yapıları dolayısıyla üye ülkelerinin çoğunluğu arasında iç sınır kontrollerinin kaldırılması egemen bir devlet ilkesine aykırıdır. Sonuç olarak aşırı sağ, AB'yi ulus-devlet egemenliğine düşman olarak görmeye başlamışlardır. Aşırı sağ partiler için AB, üye devletlerin içişlerine müdahale eden ve egemen gücü Avrupa devletlerinden ve onların uluslarından uzaklaştıran bir süper devlet niteliğindedir. Bu doğrultuda, aşırı sağ partiler, Brüksel'deki bürokratların bir “uluslar Avrupa”sı inşa etmek yerine “Avrupa Birleşik Devletleri”ni, yani seçilmemiş bürokratlar tarafından yönetilen aşırı merkezi yönetişime sahip bir Avrupa süper devleti inşa etmeyi planladıklarını iddia etmektedirler (Vasilopoulou, 2018: 3; Szöcsik ve Polyakova, 2018: 3).

Fransa, İngiltere ve İskandinavya gibi refah düzeyi nispeten daha yüksek olan Batı Avrupa ülkelerindeki partiler ise, AB'yi yalnızca egemenlik devri konusunda değil, aynı zamanda faydacı gerekçelerle de eleştirmektedirler. Bu ülkelerdeki aşırı sağ partiler, AB'nin artık üye devletler için eskisi gibi ekonomik fayda sağlayamadığını düşünmektedir. Örneğin, Fransa RN, Fransa'nın AB bütçesine en fazla katkıda bulunan ikinci ülke olmasına rağmen, ülkenin tek pazara erişiminden ve Euro bölgesi üyeliğinden o kadar fayda görmediğini savunmaktadır. Bu doğrultuda, bu partilere göre Avrupa ulus devletlerinin AB bütçesine olan net katkılarını sona erdirerek, sağlık ve eğitim de dahil olmak üzere ulusal refahını arttırmak için yatırım yapmaları gerekmektedir. Bu tür politikalar sayesinde, AB üye ülkelerinin ulusal ekonomilerinin eski haline dönmesi ve ulus-devlet vatandaşlarının refahının artması beklenmektedir (Vasilopoulou, 2018: 4-5).

Avrupalı vatandaşların Avrupa entegrasyon sürecine karşı huzursuzluğunu arttıran sebeplerden bir diğeri de AB'nin derinleşme ve genişleme politikaları

olmuştur. Özellikle, 2004 yılında AB'nin Doğu Avrupa ülkelerini de AB üyeliğine kabul etmesiyle birlikte, Batı Avrupa'da yaşayan insanların AB'ye karşı güvensizlikleri artmaya başlamıştır. Bu güvensizliğin temelinde, 1993 tarihinde işlerlik kazanan Ortak Pazar sürecinin getirisi olan işgücünün serbest dolaşımı nedeniyle Doğu Avrupa'daki işçilerin Batı Avrupa'ya çalışmak için gelmeleri bulunmaktadır. Batı Avrupalılara göre, Doğu Avrupa'dan gelen işçiler daha ucuz sermaye ile çalıştıkları için Batı Avrupalı işçileri işlerinden etmeye başlamışlardır. Bu çerçevede Batı Avrupalılar kendi ülkelerinde iş bulamamalarının sorumlusu olarak Doğu Avrupalıları görmüşlerdir. Aynı zamanda Orta Doğu ülkelerinde yaşanan iç karışıklıklardan dolayı Avrupa ülkelerine göç akışının yaşanması ile birlikte Avrupalı vatandaşlar ekonomik sorunların yanında kültürel farklılıkların da ortaya çıkmasından rahatsızlık duymaya başlamışlardır (Çöpoğlu, 2017: 5-6). AB ülkelerinde sayıları giderek artan göçmenler, mülteciler ve sığınmacılar nedeniyle ortaya çıkan ekonomik sıkıntılar ve kültürel farklılıklar Avrupalı vatandaşlarda tedirginliğin artmasını da beraberinde getirmiştir. Bahsedilen tüm faktörlerin etkisiyle, Avrupalı vatandaşların ülkelerindeki yönetici gruplara karşı duydukları güven azalmaya başlamıştır. Avrupa ülkelerinde yönetici sınıfa duyulan güvensizliğin yanında, ulus-devleti zayıflattığı düşünülen AB'ye karşı güvensizlikler de giderek artmaya başlamıştır. AB'ye karşı artan güvensizliğin ardında, Ortak Pazar sürecinin getirisi olan işgücünün serbest dolaşımı nedeniyle üye ülkelerin ekonomik refahının bozulmaya başlaması ve AB'nin Suriye krizine çözüm bulamaması gibi sebepler bulunmaktadır (Vasilopoulou, 2010: 223-224; Aknur ve Saylan, 2019: 296).

Aşırı sağ partiler ise, vatandaşların bu huzursuzluğunu kullanarak, AB'yi, üye devletlerin ulusal özelliklerini dikkate almamasından dolayı kültürel homojenliği tehdit etmekle suçlamaktadır. Aynı zamanda, AB'nin dünyanın diğer bölgelerinden kontrol edilemeyen göçü teşvik ederek kültürel bir eritme potası oluşturmaya çalıştığı da aşırı sağ partiler tarafından sıklıkla dile getirilmektedir. Özellikle göçmenlerin, sığınmacıların ve mültecilerin Avrupa ülkelerinde yaşamaya başlamasıyla birlikte işsizlik oranlarında belirgin bir artış yaşanmış ve bu bağlamda aşırı sağ güçlü göçmen karşıtlığı sergileyerek, Avrupa'nın sadece "yerli nüfus"tan oluşması gerektiğini dile getirerek destekçilerini etrafında toplamaya başlamıştır. Aşırı sağ açısından bakıldığı zaman AB, Avrupa'nın değişen etnik ve demografik yapısından ve nihayetinde kıtanın

“İslamlaşmasından” sorumlu olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda, 2010'lerden itibaren farklı kültürel kökenlerden gelen göçmenlerin, sığınmacıların ve mültecilerin artması ile birlikte aşırı sağ partiler, Avrupa'ya gelen göç akınından AB'yi sorumlu tutmuşlardır (Vasilopoulou, 2018: 4). Bu konjonktürde, aşırı sağ partiler AB'den ve Avrupa'ya gelen göçmenlerden rahatsızlık duymaya başlayan kişilerin isteklerini dile getirerek, partilerinin oylarını arttırmaya başlamışlardır (Çöpoğlu, 2017: 6). Örneğin, İngiltere'de Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi'nin (İngilizce: *UK Independence Party, UKIP*) başarısının ardındaki ana itici güç AB'ye karşı muhalefettir. UKIP'in seçim kampanyası iki ana konu üzerinde yoğunlaşmıştır. Bu konular; ilk olarak özellikle Bulgaristan ve Romanya gibi AB üyesi Doğu Avrupa ülkelerinden kaynaklı “kontROLSÜZ” kitlesel göçü sona erdirmek; ikinci olarak ise İngiltere'nin AB üyeliğini sona erdirerek ulusal egemenliği yeniden kazanmak olarak sayılabilir. 2014 yılında YouGov tarafından UKIP için yapılan ankette, seçmenlerin %39'u İngiltere'nin AB üyeliğinden memnun olmadığını, %22'si ise mevcut göç seviyesinden memnun olmadıklarını dile getirmişlerdir. Ayrıca bu memnuniyetsizliklerinin UKIP tarafından değiştirileceğini düşündüklerini belirtmişlerdir (Aktaran Treib, 2014: 1549).. Bu doğrultuda UKIP'e verilen desteğin, seçmenlerin AB'den duyduğu temel memnuniyetsizlik ve AB'nin politikalarının ulusal düzeydeki etkilerinden kaynaklandığını söylemek mümkündür.

1.3.4. Avrupa'da Göçmen Sorunu

Göç, bir bireyin ekonomik, sosyal ve toplumsal sebeplerden dolayı yasal veya yasadışı yollarla belirli bir süre dâhilinde veya süresiz olarak bir ülkeden başka bir ülkeye gitmesi anlamına gelmektedir. Uluslararası göç literatürü incelendiği zaman kendi ülkelerinden farklı bir ülkeye göç eden kişilerin göçmen, sığınmacı veya mülteci terimleri ile kategorileştirildiği görülmektedir. Bu çerçevede bu üç terimin birbirlerinden farklılaştığı bilinmektedir. Uluslararası ölçekte, evrensel olarak kabul edilmiş bir göçmen tanımı bulunmamakla birlikte, Birleşmiş Milletler göçmeni, sebepleri, gönüllü olup olmaması ve göç yolları fark etmeksizin yabancı bir ülkede 1 yıldan fazla ikamet eden bir birey olarak tanımlamaktadır. Göçmen, ekonomik veya sosyal nedenlerden dolayı göç eden kişidir. Diğer bir deyişle, göçmen denildiğinde, ekonomik nedenlerden ötürü daha iyi bir yaşam şansı elde edebilmek amacıyla

yurtdışına çalışmaya veya okumaya giden kişiler anlaşılmaktadır. Bu kişilerin uluslararası koruma alma hakkı bulunmamaktadır. Sığınmacı ise, savaş veya iç karışıklık nedeniyle ülkesini terk etmek zorunda kalarak sığınma talebinde bulunan kişidir. Bu bağlamda sığınmacı, kendi ülkesi dışında güvenlik arayışında olan ve ilgili ulusal ya da uluslararası belgeler çerçevesinde mültecilik statüsüne ilişkin yaptığı başvurunun sonucunu bekleyen kişidir. Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1951 Sözleşmesi'ne göre mülteci ise, "kendi ülkelerinden kaçan, ırkı, dini, milliyeti, belirli bir sosyal gruba üye olmaları veya siyasi görüşleri nedeniyle köklü bir zulüm korkusu nedeniyle ilgili ülkenin korumasından yararlanmak isteyen kişi" olarak tanımlanmaktadır (International Organization for Migration, Amnesty International, 2019). Yukarıda bahsedildiği üzere birbirlerinden farklı tanımlara sahip olan göçmen, sığınmacı ve mülteciler, Avrupa kıtası için ekonomik ve ulusal güvenlik açısından olumsuz olarak görülen öğelerin başında gelmektedir.

ABD İkinci Dünya Savaşı'na kadar göçün merkezi konumundaydı. Ancak İkinci Dünya Savaşı'nı takip eden süreçte göçün merkez üssünün ABD'den Avrupa kıtasına doğru kaydığı görülmektedir. ABD, İkinci Dünya Savaşı sonrasında Sovyetler Birliği'nin yayılmasının önüne geçmek ve savaştan yıkımla çıkan Avrupa'yı yeniden yapılandırmak amacıyla, Avrupa kıtasına ekonomik yardımlarda bulunmuştur. Bu bilgidен yola çıkıldığı zaman savaş sonrası Avrupa'da devletlerin refah seviyesinin aşamalı olarak yükseldiğini söylemek mümkündür. Bu çerçevede, savaş sonrasında ekonomik açıdan yeniden bir canlanmanın meydana geldiği Avrupa devletlerinde iş alanlarında büyüme yaşanmaya başlamıştır (Alkan, 2015: 756). Avrupa ülkelerinde ekonomik büyüme dolayısıyla oluşan yeni iş alanlarında çalışacak işçi sayısında yaşanan yetersizlikler, Avrupa dışı ülkelere Avrupa ülkelere olan misafir işçi göçünün artmasını ve göçün merkezinin Avrupa'ya kaymasını da beraberinde getirmiştir. Bununla birlikte, Avrupa devletleri ekonomik büyüme dönemlerinde istihdamı arttırmak amacıyla Avrupa'ya gelen misafir işçilerin geçici bir süre için geldiklerini düşünmüşlerdir (Ireland, 1991: 458).

1973 yılında yaşanan Petrol Krizi, Avrupa ekonomilerinde durgunluk yaşanmasına neden olmuştur. Yaşanan ekonomik durgunluk sürecinde yüksek istihdam seviyelerine ihtiyaç duymayan Avrupa devletleri misafir işçi alımlarını durdurma yoluna gitmişlerdir. Ayrıca, hali hazırda Avrupa ülkelerinde bulunan misafir

işçilerin de kendi ülkelerine döneceklerini düşünmüşlerdir. Ancak misafir işçiler ülkelerine dönmek yerine Avrupa ülkelerinde kalmaya devam etmeyi tercih etmişlerdir (Ireland, 1991: 458).

Misafir işçiler Avrupa ülkelerinde kalmaya devam ederken, 1989 yılında Berlin Duvarı'nın yıkılması ve ardından Sovyetler Birliği'nin dağılması ile birlikte Avrupa'ya yeni bir göç dalgası daha başlamıştır. Doğu Avrupa ülkelerinden kaynaklanan bu göç dalgalarına ek olarak, 1990'lı yıllarda yaşanan dekolonizasyon süreci dolayısıyla daha önceki yıllarda sömürge ülkelere yerleştirilen Avrupalı vatandaşlar kendi ülkelerine geri dönmeye başlamışlardır (Alkan, 2015: 758). Bu bağlamda, 1980-1990 yıllarında Almanya, Birleşik Krallık, Fransa, Hollanda, İtalya, Polonya ve Portekiz gibi ülkelere Doğu Avrupa, Kuzey Afrika, Pakistan, Sovyetler Birliği ve Türkiye'den göçmen akışı yaşandığı bilinmektedir (Zick vd., 2011: 21). Söz konusu göç dalgalarının yanı sıra, 2001 yılında yaşanan 11 Eylül terör olaylarını takiben gerçekleştirilen Afganistan ve Irak müdahalelerinin sonucunda bu ülkelerin vatandaşları da Avrupa ülkelerine göç etmeye başlamıştır. Tüm bunlara ek olarak, 2011 yılında başlayan ve "Arap Baharı" olarak nitelendirilen süreçten zarar gören Orta Doğu ve Afrika ülkelerinin vatandaşları, özellikle 2011 yılında Suriye'de başlayan ve günümüze değin sıcaklığını koruyan iç savaştan etkilenen Suriye vatandaşları da, Avrupa ülkelerine göç edenler arasında yerlerini almışlardır (Çolakoğlu, 2019: 938). "Avrupa mülteci krizi" olarak adlandırılan bu süreçle birlikte AB'nin güney kesiminde yer alan İspanya, İtalya, Portekiz ve Yunanistan gibi ülkeler uluslararası göçmenler için göç merkezi haline gelmiştir (Gattinara, 2017: 1).

Avrupa'ya deniz yolu ile ulaşmaya çalışan mülteciler için İtalya ve Yunanistan, ilk olarak tercih edilen ülkeler arasında yer almaktadır. 3 ve 11 Ekim 2013'te İtalya açıklarında 400'den fazla kişinin hayatını kaybetmesiyle sonuçlanan iki büyük gemi kazası, İtalyan hükümetinin mülteciler için harekete geçmesine neden olmuştur. Bu doğrultuda, 2013 yılında İtalya Başbakanı olan Enrico Matte aracılığıyla gerçekleştirilen Mare Nostrum (Latince: "bizim deniz") operasyonu ile İtalya, göçmenleri karaya çıkarmak için arama ve kurtarma faaliyetlerini gerçekleştirmeyi hedeflemiştir. Mare Nostrum operasyonu ile 140-150 bin mülteci denizde ölmekten kurtarılmış olsa da, İtalya'ya ulaşan göçmen sayısının artması ile birlikte, göçmen kabulü ve geçişi ile başa çıkma girişimlerine karşı hazır olmayan İtalya ve AB arasında

gerginlikler artmaya başlamıştır. Aynı zamanda, ekonomik olarak sorunlar yaşayan İtalya'nın mülteciler için yapılan devriye operasyonlarına katılım maliyeti de tartışmaları tetikleyen bir başka unsur olmuştur. Bu konjonktürde, Mare Nostrum operasyonu, mültecileri Avrupa ülkelerine gelmeye teşvik eden bir operasyon olarak görülerek “siyasi bir başarısızlık” olarak nitelendirilmiştir. Dolayısıyla, 2014 yılına gelindiğinde İtalya ekonomisine zarar veren bu operasyon dönemin İtalya Başbakanı Matteo Renzi tarafından durdurulmuştur (Euronews, 2015; Gattinara, 2017: 4-5).

Bu operasyonun ardından 2014 yılında AB tarafından oluşturulan Triton operasyonunun amacı ise Akdeniz'den Avrupa'ya gelen mültecileri kurtarmaktan ziyade, İtalya başta olmak üzere Avrupa ülkelerinin sınırlarını korumaktır. İtalya göçmenlere karşı olumsuz tutum sergilenmiş olmasına rağmen sadece 2017 yılının ilk altı ayında ülkeye gelen göçmen sayısı 85.000'e ulaşmıştır. Bu çerçevede, konuyla ilgili bilimsel literatür incelendiği zaman, ekonomik gerginliklerin ve göçmenlerin kültürel asimilasyon sağlayamaması hakkındaki kaygıların, son yıllarda göçmen karşıtı aşırı sağ partilerin büyümesini teşvik ettiği görülmektedir (Euronews, 2015; Gattinara, 2017: 4-5).

Sığınmacıların Avrupa'ya gelmesinde yaşanan artışla birlikte ortaya çıkan huzursuzluklar, aşırı sağ partilerin göçmen karşıtı söylemlerinde belirgin bir şekilde yer almaktadır. Nativizm ideolojisine dayanan aşırı sağ partiler “iyi yerliler” ile “kötü yabancılar” ayrımı yapma yoluna gitmektedirler. Bu bağlamda, göçmenleri ülkede meydana gelen her kötü olayın sorumlusu olarak görmektedirler. Ülkeye gelen göçmenlerin ulusun homojenliğinin bozulmasına neden olduğunu düşünen aşırı sağ partiler, ayrıca, göçmenleri ulusal kimlik için tehdit olarak algılamaktadırlar (Mandacı ve Özerim, 2013: 112; Rydgren, 2017: 8;). 11 Eylül saldırılarından bu yana, özellikle, Müslüman nüfustan oluşan göçmenler, aşırı sağ partiler açısından, ulusal ve kültürel kimliğin korunmasının önündeki temel engellerin başında gelmeye başlamıştır.

Aşırı sağ partiler, göçmenleri en genel anlamda dört farklı açıdan sorun olarak nitelendirmişlerdir. Buna göre göçmenler; etnik kimliğe bir tehdit, suçluluğun ve diğer sosyal güvensizliklerin nedeni, işsizliğin oluşması ve Batı devletlerinin “yerli halka” sağlayacağı faydaların azalmasının sebebi olarak görülmektedir (Rydgren, 2018: 26). Diğer bir deyişle, aşırı sağa göre göç sadece bir ekonomik rekabet meselesi değil, aynı zamanda insanların varsayılan kimliğine ve geleneksel değerlerine karşı bir tehdit

oluşturmaktadır (Arzheimer, 2009:263-264; Greven, 2016: 5). Bu çerçevede, Avrupa'daki aşırı sağ partilerin ulusal güvenlik konularını temel alarak göçmenlere yönelik çeşitli tutumlar benimsedikleri görülmektedir. Örneğin, FPÖ, göçmenlerin ekonomik yaşantıya olumsuz etkilerini dile getirerek, düşük ücretle çalışmalarından dolayı kendi vatandaşlarının iş kayıpları yaşadıklarını belirtmiştir. FPÖ, 2006 yılında, vatandaşlara harcanması gereken kamu kaynaklarının göçmenlere harcanmasından dolayı Avrupa'ya gelen göçmenleri ekonomik hayat için tehdit olarak nitelendirmiştir (Mandacı ve Özerim, 2013: 116). 2010 yılında Hollanda Özgürlük Partisi, nativizm ile otoriterliği doğrudan bağlayan bir sloganla “daha fazla güvenlik, daha az göç” kampanyası yürütmüştür (Mudde, 2017b: 6). Fransa FN ise, Kuzey Afrika'dan gelen göçmenleri Fransa'nın ulusal kimliğine tehdit olarak gördüğünü belirtmiştir. RN, aynı zamanda, “İki milyon göçmen, iki milyon işsiz Fransız'a eşittir” diyerek göçmenlerin Fransa'ya yerleşmesine karşı çıkmıştır (Buhr, 2012: 547; Treib, 2014: 1548). RN, ayrıca, 2012'den bu yana göçmenlikle ilgili sorunları İslami terörizm ve ulusal güvenlik sorunları ile aynı kategori altında ele almaktadır. 2017 yılında Cumhurbaşkanlığı seçimi kampanyası sırasında RN lideri Marine Le Pen'in, Fransa'nın ulusal sınırlarının kontrolünün yeniden sağlanması için tüm “aşırılık yanlısı” camilerin kapatılması ve göçmenlere “sıfır tolerans” gösterilmesi gerektiğini belirtmiş olması bu bağlamda önemli bir örnektir (Mandacı ve Özerim, 2013: 113; Ivaldi vd, 2017: 10). 2018 yılında LN lideri Matteo Salvini ise, göçmenleri, özellikle de Afrika'dan gelen göçmenleri, tanımlarken “köleler” ifadesini kullanmıştır. Ayrıca, “Evimize yaşamaları için aldığımız göçmenler uyuşturucu satmaya, insanları öldürmeye ve mafyacılık hareketleri yapmaya başladılar. İtalya'nın huzurunu kaçıran hiçbir göçmeni istemiyoruz” diyerek göçmenlere karşı tutumunu açıkça belli etmiştir (Reuters, 2018).

Söz konusu örnekler ışığında, aşırı sağ partilerin göçmenlerin varlığından dolayı ulusal güvenliğin ve ülke ekonomisinin bozulmasından duydukları endişe bağlamında yürüttükleri söylemler ve politikalar “refah şovenizmi” olarak adlandırılabilir. Aşırı sağ partiler, ülke kaynaklarının sadece “yerli vatandaşlar” için ayrılması gerektiğini düşünerek göçmenleri dışlama yolunu tercih etmektedirler. Bu doğrultuda, ülke kaynaklarının göçmenler tarafından tüketilebileceğini ileri süren aşırı sağ partiler gençlerin iş imkanlarının ve emeklilerin maaşlarının tehlike altına girebileceğini dile

getirerek potansiyel seçmen kitlelerini etkilemeye çalışmaktadırlar (Mandacı ve Özerim, 2013: 116-117).

Genel olarak değerlendirildiği zaman, küreselleşme ve Avrupa entegrasyon süreçlerinin hız kazanması sonucunda ulusal sınırların saydamlaşmaya başlamasıyla birlikte, Avrupa vatandaşlarının belirli bir kısmının “ana akım” partilerden yeterince destek göremedikleri için aşırı sağ partilere yönelmeye başladıkları söylenebilir. Bu süreçlere ek olarak, Avrupa’da yaşanan ekonomik kriz ile birlikte zaten düşük gelir seviyesine sahip olan vatandaşların ekonomik durumları daha da kötü gitmeye başlamıştır. Ancak seçmenlerin, gelir yetersizliği, işsizlik oranlarındaki artış vb. gibi ekonomik anlamda yaşanan sorunların yanı sıra, kültürel yapının bozulması ve ulusal güvenliğin aşınmasının ardındaki nedenleri de yönetimdeki partilerle bağdaştırmaya başladıkları görülmektedir. Bu bağlamda, seçmenlerin ülkelerinde meydana gelen ekonomik ve kültürel bozulmalardan dolayı “ana akım” partilere duydukları güvende azalma yaşanması ile birlikte, aşırı sağ partileri desteklemeye başladıkları bilinmektedir. ”Ana akım” partilerden ziyade aşırı sağ partilerin kendilerini temsil etmeye başladıklarını düşünen seçmen kitlesinin özellikleri bir sonraki bölümde ayrıntılı olarak incelenecektir.

1.4 AŞIRI SAĞ PARTİLERİN SEÇMEN KİTLESİ

Aşırı sağın sloganları ve kampanyaları, iktidardaki politikacılar tarafından temsil edilen “halk” gerçeğine meydan okumaktadır. Dolayısıyla, iktidardaki politikacıları ve diğer sosyo-politik oyuncuları yolsuz olarak nitelendirmektedirler. Aynı zamanda iktidardaki politikacıları “sadece kendi ekonomik çıkarlarını temsil etmek” ve “elitist” olmakla suçlamaktadırlar. Aşırı sağ partilere göre, iktidardaki politikacılar halkın isteklerini ve çıkarlarını görmezden gelerek sadece kendi çıkarları doğrultusunda davranmaktadır. Bu bağlamda, aşırı sağ partiler kendilerini “halkın gerçek sesi”nin temsilcileri olarak sunmaktadırlar (Langenbacher ve Schellenberg, 2011: 13-15). 1989'da yapılan bir araştırmaya göre, İtalyan halkının neredeyse yarısı ve Fransızların %35'i, iktidardaki siyasi partilerin İtalyan ve Fransız halkını kesinlikle temsil etmediklerini düşünmüşlerdir. Fransız kamuoyunun %33'ü, siyasi partileri Fransız toplumunu etkileyen hastalıklardan sorumlu olarak nitelendirmiştir. 1991'de yapılan bir araştırmada ise, İtalyan halkının yarısından fazlası siyasi partilerin İtalya'nın

kurumsal ve ekonomik krizini çözemeyeceğini düşünmediklerini belirtmişlerdir. Bu bağlamda, İtalyan ve Fransız halkının siyasete ve siyasi partilere yönelik genel rahatsızlığı ile birlikte artan siyasi temsil krizi popülist aşırı sağ partilere fayda sağlamıştır (Betz, 1993: 419). Birçok ülkede aşırı sağ, siyaset bilimci Frank Decker tarafından “temsil krizi” olarak adlandırılan bir kriz özetinin ürünüdür (Aktaran Langenbacher ve Schellenberg, 2011: 16). Bu çerçevede ise aşırı sağ partilerin kendilerini “halkın gerçek sesi” olarak nitelendirmeleri ile birlikte belirli bir seçmen kitlesi oluşturmayı başardıklarını söylemek mümkündür.

Aşırı sağ partilerin kendilerini “halkın gerçek sesi” olarak nitelendirmesi ile birlikte, yerleşik partilerin politika oluşturma sürecine karşı ortak tutumları olan üç farklı seçmen grubunun aşırı sağ partilere destek verdiği gözlemlenmektedir. İlk seçmen grubu “yabancılaşan küçük burjuva”dan oluşmaktadır. Bu grup, çoğunlukla yerleşik partileri destekleyen, ancak bu partilerin siyasi kabiliyetlerine ve dürüstlüğüne olan inancını yitiren hem yaşlı hem de genç bireylerden oluşmaktadır. Yabancılaşan küçük burjuvadan oluşan bu grup, sosyal çevrelerinin yabancı göçmenler tarafından tehdit edildiğini düşünmektedirler. Ayrıca, bu grupta yer alan erkek seçmenler kadınlara göre aşırı sağcı partiler için daha fazla oy verme eğilimi göstermektedir. İkinci bir grup ise, göçmenlerin işçi hareketlerinden dolayı işlerini kaybetmiş veya kaybetmek üzere olan “otoriter genç işçiler” den oluşmaktadır. Bu grup, iş alanlarında göçmenleri rakip olarak görmelerinden dolayı aşırı sağın yabancılara karşı düşmanca tutumuna destek vermektedir. Bu iki gruba ek olarak sosyo-ekonomik durumlarının tehdit altında olduğunu hisseden üçüncü seçmen grubunu ise “küçük işletmeler” oluşturmaktadır. Bu grubun içinde serbest çalışan çiftçiler ve çok fazla vergi ödemekten şikâyet eden küçük işletmeler bulunmaktadır (Müller-Rommel, 1998: 194; Arzheimer, 2006: 421). Örneğin, 1989 yılındaki seçimlerdeki Norveç İlerleme Partisi’nin seçmenlerinin çoğunluğunu düşük ve orta gelir seviyesine sahip işçi erkekler oluşturmuştur. Benzer şekilde Avusturya’da, 1990 seçimlerinde Özgürlük Partisi, işçiler, çalışanlar ve aynı zamanda emekliler arasında iyi bir performans göstermişti. Norveç İlerleme Partisinde olduğu gibi, partinin seçmenleri ağırlıklı olarak erkekti ve önemli bir kısmı otuz yaşının altındaydı. İtalya Kuzey Ligi incelendiğinde ise durumun diğer aşırı sağ partilere göre biraz daha farklı olduğu dikkat çekmektedir. Tipik “leghista”, nispeten genç, iyi eğitilmiş bir erkek olarak

tanımlanmıştır. Bu kişiler orta-yüksek mesleki pozisyonda yer alma eğilimindedir. Ayrıca ulusal veya bölgesel ortalamadan daha yüksek bir gelir seviyesine sahiptir. Bununla birlikte, son yıllarda İtalya Kuzey Ligi'ne işçi sınıfından gelen desteğin de arttığı görülmüştür (Betz, 1993: 421).

Üç farklı seçmen grubunda da görüldüğü üzere aşırı sağ partilere destek veren vatandaşlar, işgücü piyasasında yer alan göçmenleri, ekonomik yaşantılarına zarar veren kişiler olarak görmektedirler (Yardım, 2017: 219). Aynı zamanda, Avrupa'ya gelen göçmenlerin büyük çoğunluğu “yerli halk”ın çalışma alanlarına katılım gösterdikleri için ülkedeki yüksek işsizlik oranlarının sorumlusu olarak görülmektedir. Örneğin, Fransa ve İtalya'daki lise öğrencilerinin göçmenlere yönelik tutumlarını öğrenmek amacıyla “Ülkedeki göçmenlerin senin eğitime ve iş hayatına etkisinin ne olacağını düşünüyorsun?” sorusu sorulmuştur. İki ülkedeki gençlerin büyük çoğunluğu göçmenler tarafından kendi haklarının tehdit edileceğini düşündüklerini belirtmişlerdir (Aktaran Yardım, 2017: 230). Bu çerçevede, hem genç hem de yaşlı seçmenlerin aşırı sağ partileri destekleme eğiliminin temel nedeni, bu insanların refaha erişim olanağına dayanmaktadır. Genç ve yaşlı seçmenler refaha bağımlı olduğundan, bu iki yaş grubunun göçmenleri rakip olarak görme olasılığı diğer yaş gruplarında olan insanlara göre daha fazla olmuştur (Arzheimer, 2006: 421). Bu vatandaşlar, genellikle işgücü piyasasının geleneksel olarak korunan sektörlerinde çalışan, işlerini ve kimliklerini kaybedebileceklerinden korkan ve daha düşük eğitim seviyesine sahip olan bireylerden oluşmaktadır (Rooduijn, 2015: 5). Bu vatandaşlar, daha düşük eğitim seviyesine sahip olmalarının yanında göçmenlere işlerini kaybetme olasılığı ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Ayrıca, daha az yetenekli olma eğilimi gösteren bu vatandaşların piyasa güçlerine kurban gitme olasılığı da oldukça yüksektir. Dahası, normalde sahip oldukları düşük maaşlar, mültecilerin sığınma maliyeti dolayısıyla tehdit edilmektedir. Burada, aşırı sağ partilerin seçmenleri için sosyo-ekonomik boyutun çok önemli bir rol oynadığının vurgulanması yerinde olacaktır (Betz, 1993: 423; Cleen, 2017: 444).

Sosyo-ekonomik boyuta ek olarak bu seçmenler, ülkelerine gelen göçmenlerden dolayı kendi kültürlerinin olumsuz etkilendiğini düşünmektedirler. Bu bağlamda, göçmenlerin Avrupa kültürüne uyum sağlayamamasından dolayı Avrupa kültürünü dönüştürmeye ve bozmaya başladıklarına inanılmaktadırlar. Aynı zamanda, yasadışı

yollarla Avrupa ülkelerine gelen göçmenler, Avrupa’da sosyal güvensizliğin sebebi olarak görülmektedir. “Yerli halka” göre Avrupa kültürünün, ekonomisinin ve güvenliğinin bozulmasının temel nedeni, ana akım partilerin ve iktidardaki yöneticilerin sıkı göç ve iltica programlarını uygulamamalarından kaynaklanmaktadır. Bu doğrultuda aşırı sağ partilerin, ülkeye gelen göçmenler yüzünden ortaya çıkan çok kültürlü toplumun kurbanları olarak görülen “yerli nüfus”un “gerçek sesi” olmaya çalıştıklarını söylemek mümkündür. Aşırı sağ partiler, siyasi elitleri ülkeye gelen göçmenlere karşı yaklaşımları ve çok kültürlü toplum üzerindeki tutumları dolayısıyla halka ihanet etmek ve halkı gerçek anlamda temsil etmemekle suçlamaktadırlar (Cleen, 2017: 444).

İKİNCİ BÖLÜM

AVRUPA ÜLKELERİNDE AŞIRI SAĞ PARTİLER

Bu bölümde Avrupa'da yükselişe geçen aşırı sağ partiler incelenecektir. Bu bağlamda Fransa, Almanya, Avusturya, Birleşik Krallık, Hollanda ve İspanya'da yer alan aşırı sağ partilerin genel seçimlerde aldıkları oy oranları, söylemleri ve parti politikaları araştırılacaktır. Ardından Belçika, Çekya, Danimarka, Estonya, Finlandiya, İsveç, Kıbrıs, Letonya, Macaristan, Polonya, Portekiz ve Slovakya'da faaliyet gösteren ve ulusal parlamentoda temsil edilen aşırı sağ partilerin oy oranları ve parti politikaları incelenecektir. Bu bölümün temel amacı farklı ülkelerde faaliyet gösteren aşırı sağ partilerin hemen hemen hepsinin aynı politik söylemlere yönelim gösterdiklerini gözler önüne sermektir.

2.1 FRANSA: ULUSAL BİRLİK PARTİSİ (RASSEMBLEMENT NATIONAL)

1972 yılında, Jean-Marie Le Pen önderliğinde, faşistler, Fransız Devrimi'ni reddeden anti-devrimciler ve daha büyük bir Fransa hayali kuran bireyler de dahil olmak üzere birçok sağcı grup Ulusal Cephe (*Fransızca: Front National, FN*) çatısı altında bir araya gelmişlerdir. 1980'lerden itibaren FN, birkaç istisna dışında, gerçekleştirilen yerel, genel ve cumhurbaşkanlığı seçimlerinin çoğunda oyların % 10'undan fazlasını kazanmayı başarmıştır (Yıldız, 2018: 92).

FN genellikle, Batı Avrupa aşırı sağı için bir model olarak kabul edilmektedir (Mudde, 2007: 41). 1970'lerin sonunda, göçmenler ve göçmenlik ile ilgili konular, son yıllarda olduğu gibi büyük bir sorun olarak ortaya çıkmadan çok önce, Jean-Marie Le Pen, göçün Fransız vatandaşları için işsizliğe ve kültürel farklılıklara neden olduğunu ve bu durumun Fransa halkının sosyo-ekonomik hayatına zarar verdiğini iddia etmiştir (Yıldız, 2018: 92). FN, göç ve çokkültürlülük konularını ekonomik ve kültürel

küreselleşmeyle ilişkilendirerek, Avrupa kültürlerinin, siyasi elitlerin yönlendirdiği aşırı yumuşak göçmenlik yasaları doğrultusunda gelişen çokkültürlü bir toplum yaratma fikrine karşı direnmesi gerektiğini savunmuştur. Jean-Marie Le Pen, aynı zamanda, küreselleşmeyi, bankaların eylemlerinin, büyük finansal çıkarların ve çok uluslu şirketlerin etkisiyle ortaya çıkan bir proje olarak da görmüştür. Bu doğrultuda ise, FN her zaman ekonomik özgürlükleri ve serbest teşebbüsü desteklediğini belirtmiştir (Zaslove, 2008: 173-179). FN, Fransa'da faaliyet gösteren çokuluslu şirketleri ve göçmenleri Fransız ulusal kimliğini savunma stratejisinde düşman olarak tanımlamıştır (Betz, 1994: 128). FN'ye göre ulusal farklılıkları korumanın tek yolu farklı insanları birbirinden ayırmaktan geçmektedir. Partinin etno-millî kimliği savunması, kaçınılmaz olarak yabancı unsurların dışlanması anlamına gelmektedir. Bu bağlamda, doğal bir sonuç olarak, FN için Fransız kimliğinin karşılaştığı zorlukların çözümü, ulusal ve etnik dışlamadan geçiyor gibi gözükmektedir. Bu duruma verilebilecek spesifik bir örnek, FN'nin benimsediği "ulusal tercih" politikasıdır. Söz konusu politika, Fransız etnik kimliğine sahip olmayan Fransız vatandaşları ve göçmenler karşısında, etnik kökeni Fransız olan Fransa vatandaşlarına ayrıcalık tanıyan politikaları ifade etmektedir. "Ulusal tercih" siyaseti partinin "İlk önce Fransız!" sloganında da belirgin bir biçimde görülmüştür (Rydgren, 2008: 170). Bu konjonktürde, 1990'lı yılların sonlarına doğru, FN, kendisini "refah partisi" olarak gösterme çabası içerisine girmiştir. Burada asıl vurgulanması gereken, FN'ye göre, refahın, refah şovenizmi siyasetine uygun olarak sadece etnik kökenli Fransız vatandaşlarına dağıtılması gerektiğine duyulan inançtır (Rydgren, 2008: 170).

AB de FN söyleminde önemli yer tutan unsurlar arasındadır. Batı Avrupa'daki bazı aşırı sağ partiler gibi, FN de AB'ye yönelik tutumunu zaman içerisinde değiştirmiştir. Bu bağlamda, 1980'lerde benimsediği tarafsız ve hatta AB yanlısı tutumdan 1990'lı yıllara gelindiğinde vazgeçmiş ve AB karşıtı güçlü bir duruşa geçmiştir (Rydgren, 2008: 170). Bu değişikliğin temel nedeni ise, Fransız ulusal kimliğinin AB elitleri tarafından tehdit edildiğinin düşünülmesi ile yakından ilgilidir. Ayrıca, Fransız ulusal kimliğini korumak isteyen Jean-Marie Le Pen'e göre: "*Daha fazla entegrasyon mümkün değildir. Mümkün olan tek yol, direniş ya da er ya da geç istilaya boyun eğmektir*" (Aktaran Rydgren, 2008: 173).

Müslüman ülkelerden gelen göçün özellikle tehlikeli olduğuna inanılmaktadır. FN'ye göre söz konusu tehlikenin esas sebebi, Müslümanların kültürel olarak farklı olmaları dolayısıyla onları asimile etmenin ve Fransız kültürüne entegre etmenin olanaksız olmasından kaynaklanmaktadır. Buna ek olarak, FN, Müslüman göçmenlerin, kendi dini ve dolayısıyla kültürel özelliklerini korumakta ısrar etmeleri nedeniyle diğer göçmen gruplarına göre daha büyük bir tehdit oluşturduğunu savunmuştur (Aktaran Rydgren, 2008: 173). Bu doğrultuda, FN'nin göçmenlere karşı uygulamak istediği "sıfır tolerans" politikası ile göçmenlerin ulusal kimliklere zarar vermesi engellenmeye çalışılmıştır (Carvalho, 2016: 18-19).

FN tüm bu politikaları ve söylemleri ışığında, 1993 yılında yapılan iki turlu genel seçimlerin birinci turunda % 12,41, ikinci turunda ise % 5,66 oy oranı elde etmiştir. 1997 yılında yapılan genel seçimlerin birinci turunda ise % 14,94 ve ikinci turunda % 5,7 oranında oy alarak bir önceki genel seçimlere kıyasla oylarını yükseltmeyi başarmıştır. Bu seçimlerin ardından yapılan 2002 seçimlerinde ise, birinci turda %11,34, ikinci turda ise % 1,85 oranında oy alan FN'ye verilen destekte düşüş gözlemlenmiştir. FN'nin oy oranlarındaki düşüş 2007 genel seçimlerinde de devam etmiştir. Parti 2007 seçimlerinde, birinci turda % 4,29 ikinci turda ise % 0,08 oranında destek bulmuştur. Özellikle, 2007 yılında partiyi destekleyen seçmen kitlesinde çok büyük ölçüde kayıplar yaşanması ile birlikte, Jean-Marie Le Pen'e duyulan güven de gözle görülür bir şekilde azalmaya başlamıştır. Yaşanan bu olaylar neticesinde ise, Ocak 2011'de partinin başkanlığına Jean-Marie Le Pen'in kızı Marine Le Pen geçmiştir (Ivaldi, 2016: 226).

Tablo 1. FN'nin Genel Seçimlerde Elde Ettiği Oy Oranları

YIL	1.TUR %	2.TUR %
1973	0,5	0
1978	0,3	0
1981	0,2	0
1986	9,65	0
1988	9,65	1,6
1993	12,41	5,66
1997	14,94	5,7
2002	11,34	1,85
2007	4,29	0,08
2012	13,6	3,66
2017	13,2	8,75

(Tablo 1, Inter-Parliamentary Union ve Ministère de l'Intérieur kaynaklarından faydalanılarak oluşturulmuştur)

Marine Le Pen, 2011 yılında FN'nin lideri olmasını takiben, partisine olan desteği arttırabilme hedefi doğrultusunda, son on yılda Avrupa'yı etkileyen çeşitli krizlerden, küresel finansal krizden, Irak ve Şam İslam Devleti (İŞİD) teröründen ve Suriye kaynaklı göç dalgasından yararlanmıştı (Yıldız, 2018: 92). Marine Le Pen, aynı zamanda, partisinin siyasi itibarını düzeltmek için bir takım çalışmalar yürütmeye de başlamıştır. Ancak, FN'nin ideolojisi, kültürü ve parti sistemi gibi unsurlarda önemli değişiklikler olduğuna dair çok az kanıt bulunmuştur (Ivaldi, 2016: 226).

2012 yılında “görünmez çoğunluğun” oyları için kampanya yürüten ve Fransız siyasetindeki tüm “unutulmuş olanlara” canlı bir çağrı yapan Marine Le Pen: “Çiftçiler, işçiler, iş arayanlar, gençler, zanaatkârlar, esnaflar, çalışanlar, memurlar, emekliler, kırsal kesimdeki insanlar, unutulmuş sizlersiniz. İktidardaki siyasi kastın tek ufku haline gelen finansal sistemin deliliğiyle ezilen görünmez çoğunluksınız” ifadelerini kullanmıştır (Aktaran Ivaldi, 2016: 231). Ayrıca, Marine Le Pen de, tıpkı babası ve FN'nin kendisinden önceki lideri olan Jean-Marie Le Pen gibi, yabancıları, göçmenleri ve azınlıkları şiddetle reddederek daha sıkı yasa ve düzen politikaları çağrısında bulunmayı sürdürmüştür (Mayer, 2018: 629). Marine Le Pen'in bu tutumunun gerekçesi ise, FN'nin göçmenleri ekonomik açıdan yük olarak görmesi ve Müslümanların kültürel olarak Fransız kimliğinden farklı niteliklere sahip olmaları ile yakından ilişkilidir (Yıldız, 2018: 93).

Söylemleri ile Fransa hükümetini bile etkilemeyi başaran parti, 2007 yılında Nicolas Sarkozy tarafından Göç ve Ulusal Kimlik Bakanlığı'nın oluşturulması ve 2010 yılında Müslümanların giydiği çarşaf (burqa) gibi giysilerin yasaklanması ile birlikte, kendi meşruiyetini giderek sağlamlaştırmaya başlamıştır (Godin, 2013: 58). 2010 yılında parti destekçilerine, “sokaklarda dua eden Müslümanların görüldüğü yerlerin İkinci Dünya Savaşı'ndaki Nazi işgaline benzediğini” söyleyen Marine Le Pen, 2017 yılında gerçekleştirdiği başka bir konuşması sırasında ise Fransız vatandaşlığının “miras alınan veya hak edilmiş” bir nitelik olması gerektiğini savunmuştur (Dearden, Independent 2017). Marine Le Pen, 2017 yılında, ayrıca, göçü askıya alma ve ülkeyi “vahşi küreselleşme” tehdidine karşı savunma sözü vererek “Fransa'yı” koruyacağını iddia etmiştir. Bu bağlamda, “Fransa son iki yılda, ağırlıklı olarak İŞİD'e bağlı bir

dizi İslamcı terör saldırısında, yaklaşık 240 kişinin öldüğünü görmüştür” ifadesine söz konusu konuşmasında yer veren Marine Le Pen, seçim kampanyasının temelinde Fransa'nın güvenlik sorununu koymuştur. Le Pen, katliamları, göç karşıtı politikası için sıçrama tahtası olarak kullanmıştır. Aynı zamanda, Fransa'yı AB'den ve Schengen bölgesinden çıkarmayı hedeflemiş ve hükümeti, Fransız vatandaşlarına “yabancılardan daha az hak” vermekle suçlamıştır. Bu doğrultuda, Fransa vatandaşlarına "Sizi koruyacağım. Başkan olarak ilk önlemim Fransa'nın sınırlarını eski haline getirmek olacak, burası bizim evimiz! ” şeklinde seslenmiştir. Tüm bunlara ek olarak, Marine Le Pen, rakiplerinin “vahşi küreselleşme”yi tercih ettiklerini ve genel seçimleri “tekrar yükselen bir Fransa ile batan bir Fransa arasında bir seçim” olarak nitelendirdiğini dile getirmiştir (Dearden, Independent 2017).

Bu söylemleri aracılığı ile kendisinden önce FN'nin lideri olan Jean-Marie Le Pen'e kıyasla, partinin oy oranını arttıran Marine Le Pen, 2012 genel seçimlerinin ilk turunda % 13,6 ve ikinci turunda % 3,66 oranında oy alırken; 2017 genel seçimlerinin ilk turunda % 13,2, ikinci turunda ise % 8,75 oranında oy elde etmeyi başarmıştır (DW 2017). Ancak 2017 genel seçimlerine kıyasla, yine aynı yıl yapılmış olan, cumhurbaşkanlığı seçimlerinin ilk turunda %21,30, ikinci turunda ise %33,90 oranın oy oranı elde eden Marine Le Pen ülke genelinde büyük bir başarı elde etmiştir. Genel ve cumhurbaşkanlığı seçimlerinde elde ettiği başarıların ardından, 2018 yılında, partinin Ulusal Cephe olan ismini Ulusal Birlik (*Fransızca; Rassemblement National, RN*) olarak değiştiren Marine Le Pen, partinin yeni isminin daha fazla seçmeni etkileyeceğini düşündüğünü belirtmiştir (“Fransız aşırı sağcı parti”, 2018).

Partinin Avrupa şüpheli tutumunu da babası gibi devam ettiren Marine Le Pen açısından, 5 Nisan 2019'da Euronews haber kanalına verdiği demeçte de görülebileceği gibi, AB karşıtlığı en temel nokta gibi gözükmektedir. Öyle ki, Le Pen AB'den “AB, Avrupalı ulusların farklılığını kabul etmeyerek her üye ülkeye tek bir modeli kabul ettirmeye çalışan çökmüş bir sistem ve karanlık bir dünya hükümetidir” şeklinde bahsetmiştir. Le Pen, ayrıca, “Farklılık içinde birlik diyoruz. Peki şu anda herkesin aynı tabaktan yemesini isteyen AB'nin farklılığı neresinde bulunuyor? Çok büyük bir grubun parçası olmak istiyoruz, çöken ve iflas eden AB'ye karşı durmak istiyoruz. AB diplomasisini kabul etmiyoruz” sözleri ile AB karşıtlığını bir kez daha açıkça gözler önüne sermiştir. (Yalçınoğlu, Euro News 2019)

2.2 ALMANYA: ALMANYA İÇİN ALTERNATİF PARTİSİ (ALTERNATIVE FÜR DEUTSCHLAND)

2008 yılında ABD’de başlayan ve Euro bölgesine üye bazı devletleri mali çöküşün eşiğine sürükleyen borç krizi, Hıristiyan Demokrat Birliği (*Christlich Demokratische Union*)/Hıristiyan Sosyal Birliği (*Christlich-Soziale Union*) ve Hür Demokratik Parti (*Freie Demokratische Partei*) federal hükümetinin en ciddi ve geniş kapsamlı sorunlarından biri olmuştur. Yaşanan borç krizi süresince Almanya, İrlanda, İspanya, Kıbrıs, Portekiz ve Yunanistan için mal ve yardım tedbirleriyle bağlantılı olarak çok ciddi finansal riskler almak durumunda kalmıştır. Bu konjonktürde, Almanya halkı ise, Avrupa'daki krizden sorumlu borçlu ülkeler için tekrarlanan kurtarma girişimlerinden hoşnutsuzluk duymaya başlamıştır. Almanya kamuoyundaki artan hoşnutsuzluğa rağmen, yerleşik partiler, yaşanan ekonomik krizin hemen ardından gerçekleşen 2013 genel seçimlerinde, Euro krizini tematik hale getirmekten kaçınmışlardır (Schulte-Cloos ve Rüttenauer, 2017: 207).

Almanya siyasetinde oluşan bu boşluktan faydalanmayı amaçlayan Almanya İçin Alternatif Partisi (*Almanca: Alternative für Deutschland, AfD*) 6 Şubat 2013’te kurulmuştur. AfD, makro-ekonomi profesörü Bernd Lucke, muhafazakâr gazeteci Konrad Adam ve Alexander Gauland önderliğinde sadece Avrupa borç krizine odaklanan bir parti olarak Almanya siyasetine giriş yapmıştır. Bu doğrultuda, partinin politik gündemine ise, liberal-muhafazakâr Euro-şüpheciliği egemen olmuştur. AfD, Euro bölgesinin “düzenli bir şekilde dağılmasını” ve ulusal para birimlerine dönülmesini veya daha küçük, daha homojen, para birliklerinin oluşturulmasını temel hedefi olarak benimsemiştir. Almanya siyasetinde yer alan diğer partilerin ihmal ettiği Euro karşıtlığından beslenen AfD, adından da anlaşılacağı gibi, yerleşik partilerin politikalarına karşı halk için bir “alternatif” olacağını vaat etmiştir (Schmitt-Beck, 2016: 126).

Almanya Federal Meclis seçim sistemi “kişiselleştirilmiş nispi sistem” olarak tanımlanmaktadır. Bu sistem doğrultusunda her seçmenin bir pusulada iki oy kullanma hakkı bulunmaktadır. Bu oylardan ilki seçmenlerin kendi bölgelerinden aday olan milletvekilleri için kullanılmaktayken, ikincisi seçime katılan partiler için kullanılmaktadır (Ayvaz, 2017: 9; Deutschland.de 2017). Bu kapsamda, bu çalışmada

AfD'nin aldığı oy oranları değerlendirilirken seçmenlerin partiler için kullandıkları oy oranları dikkate alınmıştır. Bu çerçevede, Euro karşıtı söylemleri ile gündeme gelen AfD, kuruluşundan yaklaşık 6 ay sonra yapılan Almanya genel seçimlerinde, %4,7'lik bir oy oranı elde etmiştir. Ancak, bu oran %5'in altında kaldığı için AfD Almanya Federal Meclisi'ne (Bundestag) girememiştir.

Tablo 2. AfD'nin Genel Seçimlerde Elde Ettiği Oy Oranları

Yıl	%
2013	4,7
2017	12,6

(Tablo 2, Federal Returning Officer, 2017 kaynağından faydalanılarak oluşturulmuştur).

2013 yılında Euro karşıtı bir parti olarak kurulan AfD'nin, odak noktasını, zaman içerisinde, göçmen ve İslam karşıtlığına kaydırması partinin aşırı sağ çizgiye daha fazla yaklaştığının bir göstergesi niteliğinde değerlendirilebilir. AfD'ye göre Almanya'da yaşayacak ve çalışacak göçmenlerin, Kanada modelinde belirtildiği gibi, nitelikli göçmenler arasından seçilmesi gerekmektedir. Böylelikle, Almanya'daki göçmen akınının olumsuz etkileri hafifletilebilecektir (Aras ve Sağiroğlu, 2020: 42).

Birçok araştırmacıya göre AfD Alman standartlarına göre, kesinlikle alışılmadık bir şekilde ulusal ve kültürel sembolleri göstermeye ve Almanya'nın ulusal çıkarlarını vurgulamaya eğilimli bir parti olarak görülmektedir. AfD söz konusu eğilimi doğrultusunda, "Almanya'nın yanında durmaya cesaret et" söylemini 2013 yılında parti manifestosunun başlığı olarak kullanmıştır (Arzheimer, 2015: 545). Aynı zamanda, popülist bir tarzda, "*siyasetin vatandaşlara yalan söylemeyi bırakması gerektiğini*" dile getiren AfD, kendisinin gerçeği söyleyen tek parti olduğu iddiasını taşımaktadır. Bu bağlamda, "Dürüstlüğe cesaret et" sloganını kullanan parti kendisini, hem halkın temsilcisi hem de ülkenin kurtarıcısı olarak tasvir etmektedir (Caiani ve Kröll, 2017: 6).

AfD'nin 2017 genel seçimleri sırasında yayınladığı manifestoda da üzerinde önemle durduğu belirli noktalar bulunmaktadır. AfD, söz konusu manifestonun ilk kısmında, AB'nin merkezi bir federal devlete dönüşme fikrine karşı olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda, AB'yi ortak çıkarlara dayanan egemen; ancak daha gevşek bağlara sahip olan ulus-devletlerden oluşan bir ekonomik birliğe geri döndürmekten

yana olduğunu açıklamıştır. Aynı zamanda, kuruluşundan bu yana Euro karşıtlığı ile tanınan partide, Euro bölgesi ülkelerinin ekonomik kalkınma potansiyellerinin giderek azaldığı düşüncesi hâkimdir. Bu nedenle, Euro'ya geçiş sürecinin düzenli olarak feshedilmesi gerektiği hususu da manifestoda yer almıştır (AfD Manifesto, 2017: 15).

Manifestonun ikinci kısmında Almanya'nın kültürel mirasına odaklanan AfD, gelecek nesiller için büyük kültürel mirası korumak, küreselleşme ve dijitalleşme çağında Almanya'nın kendisine özgü özelliklerini geliştirmek ve muhafaza etmek amacıyla temel politikalara öncelik vereceğini belirtmiştir. Ayrıca, Alman kimliğinin merkezi bir unsur olarak Almancanın ülkenin resmi dili olarak ilan edilmesi gerektiği de manifestoda vurgulanmıştır (AfD Manifesto, 2017: 45).

Manifestonun üçüncü kısmında İslam karşıtı politikaları ele aldığı görülen AfD'ye göre İslam, Almanya'ya ait değildir. Ülkedeki sürekli artan Müslüman sayısı AfD tarafından Alman toplumu ve değerleri için bir tehlike olarak görülmüştür. AfD, ayrıca, kamusal alanlarda ve kamu hizmetinde yer alan kadın çalışanların başörtüsü kullanmalarının genel olarak yasaklanmasını talep etmiştir. Yasak talebinin temel gerekçesi, kara çarşaf veya peçe (niqab) gibi tüm vücudu kapatan giysilerin kullanılmasının kültürel bütünleşmeyi ve sosyal olarak bir arada yaşamayı engellemesi olarak ifade edilmiştir. AfD, tüm bunlara ek olarak, İslami eğitim veren okullarda Müslüman öğrencilere verilen eğitimin sadece Almanca olarak verilmesi gerektiğini ileri sürmüştür. AfD'ye göre, İslami eğitim veren öğretmenler, Alman Anayasası'nın ilkelerine sıkı sıkıya uyan ve İslami derneklerin etkisi altında olmayan akademisyenler tarafından Alman üniversitelerinde yetiştirilmelidir (AfD Manifesto, 2017: 48-54).

AfD, manifestonun dördüncü kısmında ise, göçmen karşıtlığı söylemleri ile ön plana çıkmaktadır. AfD, çok kültürlü bir toplum kavramının başarısız olduğunu dile getirmiştir. Buna göre, gelecekte göçmenlerle barış içerisinde bir Almanya'da yaşamının ve Almanya'ya paralel toplumların ilerlemesini durdurmanın tek yolu entegrasyondur. Başarılı bir entegrasyon sürecinin nasıl olması gerektiğini açıklayan partiye göre, her yaşta göçmenin, Almanca konuşma ve yazma yeterliliklerinin olması ve Almanya'nın yasal ve sosyal sistemlerine saygı duyması gerekmektedir (AfD Manifesto, 2017: 60-62).

Manifestonun beşinci kısmında nüfus politikalarına yönelik AfD, kitlesel göçlerden kaynaklanan yabancı nüfusun artması karşısında, Almanya'nın yerli

nüfusunun arttırılmasına yönelik çeşitli politikalar öne sürmüştür. Bekâr ebeveynlerin gittikçe artan sayısına dikkat çeken AfD, bu ebeveynlerin topluma katkısını kabul ederek, vergilendirme, sosyal yardım ve emeklilik mevzuatında yararlanıcı değişiklikler yapacağını belirtmiştir. Ancak, bekâr ebeveynli aileleri ilerici veya arzulanan bir yaşam tarzı olarak yansıtan örgütler, medya unsurları ve politikacılar tarafından yapılan açıklamalara kesinlikle karşı olduğunu belirten AfD, hükümetin, anne-baba ve çocukların ihtiyaç duydukları zamanlarda mali ve diğer yollar aracılığıyla birlikte yaşamalarını teşvik etmesi gerektiğini dile getirmiştir (AfD Manifesto, 2017: 43).

AfD, manifestonun altıncı kısmında ise, Türkiye'nin AB'ye kabulüne kesin bir şekilde karşı çıktığını belirtmiştir. AfD, Türkiye'nin kültürel olarak Avrupa ülkelerinden farklı olarak algılanması ve coğrafi konumu açısından Avrupa'da kabul edilmemesi gibi unsurları partinin Türkiye'nin AB üyeliğine karşı durmasının temel gerekçesi olarak göstermiştir. Bu bağlamda, Angela Merkel'in 2015-2016 yılları arasında göçmenlere karşı uyguladığı açık kapı politikası, Almanya kimliği ve kültürü için zedeleyici olduğu için eleştirilmiştir (AfD Manifesto, 2017: 17).

Zaman içerisinde, yalnızca Euro karşıtlığından, göçmen ve İslam karşıtlığını da kapsayan bir duruşa geçiş sağlayan AfD, 2017 genel seçimlerinde, 2013 yılında gerçekleştirilen bir önceki genel seçimlere oranla, oylarını %7,9 arttırarak, %12,6 oy elde etmiştir. Aşırı sağ bir partinin doksan dört sandalye kazanarak Almanya Meclisi'ne girmesi ise AB'nin endişe duymasına neden olmuştur (Kaçar, 2017: 23-26). Genel seçimlerde elde ettiği destek ve oy oranlarındaki belirgin artış, AfD'nin aşırı sağ söylemlerini arttırarak devam ettirmesini beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda, AfD, 2019 yılında, Almanya'nın AB'den ve Euro bölgesinden çıkması gerektiğini savunmuştur (DW, 2019b). AfD, aynı zamanda, Almanya hükümetinin "Alman İslamı" yaratma çalışmaları bağlamında İslam'ı liberalleştirme ve "İslamı reforme etme" politikalarını eleştirmiştir (DW 2018).

2.3 AVUSTURYA

Avusturya analizinde, hem FPÖ hem de ÖVP'nin kuruluş süreçleri, oy oranları ve politikaları açıklanmaya çalışılacaktır. Avusturya'da aşırı sağ denildiğinde iki partinin bir arada incelenmesinin sebebi, FPÖ'nün geliştirdiği politikalar neticesinde

Avusturya siyasetinde aşırı sağ parti olarak oy oranını arttırması ve FPÖ'nün aşırı sağ söylemlerinden etkilenen; ancak merkezde yer alan ÖVP'nin aşırı sağ söylemi benimsemesidir.

2.3.1. Avusturya Özgürlük Partisi (Freiheitliche Partei Österreichs)

Birinci Dünya Savaşı sırasında yıkılan Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun ardından 1918'de kurulan Avusturya Cumhuriyeti'nde aşırı sağ partiler, Almanya'da Hitler'in iktidara gelmesi ile birlikte güçlenmeye başlamıştır. Ancak, Avusturya, 1938 yılında, Nazi Almanyası tarafından ilhak edilmiştir. Bununla birlikte, İkinci Dünya Savaşı sonucunda Almanya'nın yenilmesi, Avusturya'nın yeniden bağımsız olmasını da beraberinde getirmiştir. Alman ilhakının ortadan kalkması ile birlikte Avusturya'da 1945 yılında İkinci Cumhuriyet dönemi başlamıştır. İkinci Cumhuriyet döneminin başlamasını takiben, 1949 yılında, Avusturya Özgürlük Partisi'nin (Almanca: *Freiheitliche Partei Österreichs*, FPÖ) öncülü olan Bağımsızlar Federasyonu (*Verbands der Unabhängigen*) kurulmuştur. 1956 yılında ise Bağımsızlar Federasyonu'nun yerini FPÖ almıştır. Alman milliyetçileri, liberaller ve eski ve yeni Nazilerin bir araya gelmesi ile birlikte kurulan FPÖ, Bağımsızlar Federasyonu'nun halefi niteliğindedir (Öner, 2014: 171).

FPÖ, 1956 yılında kurulduğu zaman, dönemin Avusturya siyasetinin merkezinde yer alan en etkili partiler olan Sosyal Demokrat Parti (Almanca: *Sozialdemokratische Partei Österreichs*, SPÖ) ve Avusturya Halk Partisi (Almanca: *Österreichische Volkspartei*, ÖVP) tarafından dışlanmış ve kabul görmemiştir. Bununla birlikte, 1970'li yıllara gelindiğinde SPÖ, ÖVP'yi zayıflatmak amacıyla FPÖ'yü desteklemiş ve hatta 1983-1986 yılları arasında SPÖ ve FPÖ koalisyon hükümeti kurmuşlardır (Öner, 2014: 171). Ancak, FPÖ % 5 gibi küçük bir oy oranı ile koalisyon ortağı olduğu için politika yapım sürecinde hiçbir söz hakkı elde edememiştir. Bir koalisyon ortağı olsa bile siyasi hayata katılımı tam sağlayamaması bağlamında FPÖ içinde kırılmalar yaşanmaya başlamıştır. Bu nedenle, 1986 yılında FPÖ yönetiminde değişiklikler yaşanmış ve o dönem parti başkanı olan Norbert Steger'in yerini Jörg Haider almıştır (Luther, 2011: 454; Doğan, 2019: 115).

FPÖ'nün kuruluş dönemine bakıldığı zaman, milliyetçi ve liberal değerlerin ön planda olduğu bilinmektedir. Aynı zamanda, parti kurucularının Nazi geçmişinden

dolayı, FPÖ'nün kurulduğu dönemde Avusturya kimliğinden daha çok Alman kimliğine önem verdiğini söylemek mümkündür. Bununla birlikte, 1986 yılında parti başkanlığına Jörg Haider'in gelmesi ile birlikte FPÖ'nün benimsediği aşırı sağ ve popülist yaklaşımlarda artış gözlemlenmeye başlamıştır. Buna ek olarak FPÖ, Haider döneminde, Alman ulusal kimliğine yaptığı vurguyu Avusturya ulusal kimliğiyle değiştirerek dikkate değer bir ideolojik dönüş sergilemiştir (Mudde, 2000: 9; Liebhart, 2020: 86). Yeni parti liderinin mesajları, devletin bürokratik mali baskısına, refah sisteminin israfına, politikacıların sahtekârlığına, bankaların elinde bulundurduğu finansal güç ve ulusal bütünlüğün korunmasına kadar birçok temayı içermiştir. Bu doğrultuda, Haider'in göreve gelme başarısının ardından SPÖ-FPÖ hükümet koalisyonu çökmüş ve FPÖ 1986 genel seçimlerinde aldığı oy oranını % 9,7'ye çıkartarak büyük bir başarı elde etmiştir (Ignazi, 2003: 112; Liebhart, 2020: 86).

Tablo 3. FPÖ'nün Genel Seçimlerde Elde Ettiği Oy Oranları

Yıl	%
1959	7,7
1962	7
1966	5,4
1970	5,5
1971	5,5
1975	5,4
1979	6,1
1983	5
1986	9,7
1990	16,6
1994	22,5
1995	21,9
1999	26,6
2002	10
2006	11
2008	17,5
2013	20,5
2017	26
2019	16,2

(Tablo 3, BMI Bundesministerium für Inneres kaynağından faydalanılarak oluşturulmuştur).

Haider'in iktidara gelmesinden önce, 1980'lerin başında, Avusturya halkının siyasi sistemden ve Proporz sisteminden (ÖVP-SPÖ arasında bir güç paylaşımı sistemidir. Bu iki büyük partinin işbirliği, aşırı unsurların yandaşlarının devlette örgütlenmesini de engellemiştir) duymuş olduğu hoşnutsuzluk büyümeye ve Avusturya geleneksel siyasi kültürü aşınmaya başlamıştır. Böylelikle, siyasi sisteme ve politikacılara karşı duyulan güvensizlik ve Proporz'a karşı protesto, anti-Semitizm, yabancı düşmanlığı ve tarihsel revizyonizm gibi sağcı duyguların yeniden canlanması ile birleşmiştir (Ignazi, 2003: 117-118). Bu bağlamda, 1980'lerin ortalarına kadar Avusturya siyasi söyleminde gündemde yer almayan göç, 1990 genel seçimlerinde FPÖ'nün kampanyasının odağında yer alarak başarılı bir şekilde kullanılmıştır. Dahası, Haider (ve kendisinden sonra parti liderliğini üstlenecek olan ardılları) yıllar boyunca göçü Avusturya'daki en tartışmalı siyasi konu haline getirmeyi başarmıştır (Liebhart, 2020: 86). Bu çerçevede, benimsediği göçmen karşıtı tutumun da etkisi ile birlikte Avusturya seçmeninin desteğini kazanan FPÖ, 1990 genel seçimlerinde oy oranını % 16.6'ya kadar yükseltmeyi başarmıştır.

FPÖ'nün oylarını bu seviyeye getirebilmesinin en önemli nedeninin ise Avusturya vatandaşlarının göçmenlerden duydukları rahatsızlıklardan kaynaklandığı düşünülmüştür. Bu doğrultuda 1990 yılında yapılan bir araştırmada, Avusturya nüfusunun % 21'inin güçlü yabancı düşmanlığı duygusuna sahip olduğu sonucuna varılmıştır. 1990 yılında yapılan başka bir araştırmada ise, Avusturya nüfusunun %77'si, ki bu oran tüm Avrupa'da en yüksek kişi sayısını temsil etmektedir, göçmenlerden ve yabancılardan ziyade, Avusturyalı vatandaşların iş bulma konusunda öncelikli olması gerektiğini düşünmüştür (Ignazi, 2003: 112-118).

Avusturya halkının göçmen karşıtlığı göstermesi, FPÖ'nün yabancılara ve çokkültürlülüğe karşı istikrarlı propagandasının başarısına büyük katkıda bulunmuştur. Bu kapsamda, FPÖ, 1993 yılında, Avusturya göç politikasında kısıtlama yapılması konusunda referandum çağrısı yapmak için bir girişim başlatmıştır. Girişimin sloganı "Avusturya bir göç ülkesi değil", ana argümanı ise "Önce Avusturya!" olmuştur (Liebhart, 2020: 87). FPÖ, özellikle, iş ve sosyal yardımlar söz konusu olduğunda, öncelikli olarak Avusturyalıların dikkate alınması gerektiğini iddia etmiştir. FPÖ, ayrıca, Avusturya vatandaşlığını üstün görmekte ve vatandaşlık edinimi için daha yüksek standartların sağlanması gerektiğini vurgulamıştır (Danner, 2014:

23). Göç karşıtlığının yanı sıra, Avusturya vatandaşlığına verdiği önem sayesinde FPÖ, 1995 genel seçimlerinde % 22.5 oranında oy elde etmeyi başarmıştır (Bundesministerium Inneres).

Ülkeye gelen göçmen sayısındaki artışın Avusturya vatandaşları tarafından olumsuz tepkiyle karşılanmaya başlanması neticesinde, hükümette görev alan partiler, göçmenlerin Avusturya'ya gelişlerini kısıtlayabilmek ve göç oranlarını azaltabilmek amacıyla ikamet izinlerinin alınması sürecini zorlaştırma yoluna gitmişlerdir. Ancak, Avusturya, 1995 yılında AB'ye tam üyelik statüsü elde etmiş ve üyelik sonrasında hükümet, AB'ye uyum paketleri ve 1992 Maastricht Anlaşması kapsamında göç yasasını revize etmeye başlamıştır. 1997 yılında gerçekleştirilen revizyon ile birlikte, göçmenlerin oturma izinleri uzatılmış ve sınır dışı edilme süreçlerini zorlaştırıcı kararlar alınmıştır (Tanrıku, 2020: 101).

FPÖ, Avusturya'nın AB'ye üye olmasına sürecin en başında destek vermiş olmasına rağmen, ülkenin AB'ye tam üye olmasından sonra güçlü bir şekilde Avrupa karşıtı tutum sergilemeye başlamıştır. Aynı zamanda, Avusturya'nın AB'ye üye olması ile seçmen kitleleri arasında da huzursuzluklar ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu konjonktürde, göçmenleri ülkelerinde istemeyen seçmenlerin taraftarlığını kazanan FPÖ, 1995 yılında Avusturya'nın AB'ye üye olması ile, partisine daha fazla destekçi bulmaya başlamıştır (Liebhart, 2020: 87). Bu çerçevede ise, 1999 yılında yapılan genel seçimlerde, bir önceki genel seçimlere göre %4,91 oranında daha fazla oy alarak, oylarını %26,91'e yükseltmiştir. FPÖ, böylelikle, 2000 yılında ÖVP ile koalisyon yaparak hükümete yeniden girmeyi başarmıştır. Ancak, FPÖ'nün benimsediği göçmen ve AB karşıtı tutumlar, kurulan koalisyon hükümetinin AB tarafından umulan desteği görmemesine neden olmuştur. FPÖ, buna rağmen, göçmen karşıtı söylemlerini azaltmak yerine, özellikle, 11 Eylül saldırılarından sonra bu söylemleri daha da arttırma yoluna gitmiştir (Doğan, 2019: 117-118). 11 Eylül'den sonra FPÖ, Müslümanları Avrupa'ya yabancı olarak nitelendirilmiştir. Ayrıca, Müslümanların yayılcı özelemlerle Avusturya kültürünü yok edeceklerinden duyulan endişeyi sıklıkla dile getirmekten çekinmemiştir (Liebhart, 2020: 87).

Bununla birlikte, FPÖ'nün 2000-2002 yılları arasında, kuruluş karşıtı bir partiden koalisyon hükümetindeki bir ortak konumuna geçişi (neoliberal ekonomik reformların desteklenmesi de dahil olmak üzere), ciddi iç kavgalara, parti istikrarının

azalmasına, etkili bir seçim kampanyası düzenlenememesine ve seçim desteğinde önemli kayıplara neden olmuştur (Liebhart, 2020: 88). Hükümete girmeden önceki dönemde, AB entegrasyonuna sıcak bakmayan FPÖ, koalisyon ortağı olduktan sonra Avrupa bütünleşmesini ve genişleme politikalarını destekleyici nitelikte bir bildiriye onaylamıştır. Bu bağlamda, söylemlerinde tutarlılık bulunmayan FPÖ'nün oy oranında belirgin bir şekilde düşüş yaşanmıştır (Doğan, 2019: 120). 2002 seçimlerinde %10,01 oy alan FPÖ, oylarının yarısından fazlasını kaybetmiş olsa da, 2003-2005 yılları arasında ÖVP ile yeniden bir koalisyon hükümeti oluşturmuştur (Krzyżanowski, 2013: 139). Bir önceki hükümet sürecinde siyasi tutumundaki değişimlerden dolayı seçmen kaybı yaşayan FPÖ, 2003 yılında tekrardan ÖVP ile hükümet ortaklığına devam ederek hem genel hem yerel seçimlerde büyük kayıplar yaşamaya devam etmiştir. Bu nedenle, Jörg Haider 2005 yılında FPÖ'den ayrılarak Avusturya'nın Geleceği için İttifak (Bündnis Zukunft Österreich, BZÖ) partisini kurmuştur (Liebhart, 2020: 88). FPÖ'nün bölünmesinde, yalnızca partinin iç siyaseti değil, aynı zamanda FPÖ'nün ulusal hükümete katılması da çok etkili olmuştur. Bu bölünmenin ardından FPÖ, 23 Nisan 2005'te partinin yeni lideri olarak Heinz-Christian Strache'yi seçmiştir (Krzyżanowski, 2013: 139).

Strache, Haider'in FPÖ başkanı olduğu yıllarda kullanmış olduğu göç söylemine İslam karşıtlığını da ekleyerek, Avusturya vatandaşlarını ve Müslümanları “biz” ve “öteki” olarak nitelendirme yolunu seçmiştir. 2006 yılındaki seçim kampanyalarında FPÖ, İslam ve Türklüğün, Avusturya ve Avrupa ile uyumsuz olduğunu iddia eden “Türk AB'ye Hayır” gibi sloganlar kullanmıştır (Liebhart, 2020: 90). Türkiye'nin AB üyeliğine karşı çıkan FPÖ'nün 23-24 Ekim 2010 tarihinde sağcı partiler arasındaki işbirliğini artırmak için Viyana'da düzenlemiş olduğu toplantıda Strache, “Avrupa dışı” ülkeleri AB'ye kabul etmenin yanlış olacağını iddia etmiştir. Strache'ye göre, Türkiye'nin AB'ye katılması ile birlikte AB, “Avrupa-Asya-Afrika Birliği'ni” temsil eder duruma gelecektir. Haider'in FPÖ'nün lideri olduğu zamanlarda da, partinin Türkiye'nin AB üyeliğine yönelik olarak “Türkiye, AB'nin içinde mi? Benimle birlikte değil!” sloganını benimseyen partinin (Öner, 2014b: 101-102), Türkiye'nin AB üyeliği bağlamında yürüttüğü politikanın liderlerden bağımsız olarak geliştiğini söylemek mümkündür.

Strache liderliğindeki FPÖ, “Göç yerine sosyal devlet” anlayışı ile hareket etmiş, Avusturya’da artan işsizlik ve suç oranlarının sorumlusu olarak göçmenleri hedef gösterme yoluna gitmiştir. Bu doğrultuda, 2011 yılında açıklanan parti programında, “Önce Avusturya” söylemini kullanarak, Avusturya’nın korunabilmesi amacıyla suça karışan göçmenlerin ülkeden sınır dışı edilmesine karar verilmiştir. Bununla birlikte, Almanca bilen, kendi kültürel ve dini inanışını yaymak yerine Avusturya değerlerine önem veren bireylerin Avusturya’da kalma ve vatandaşlık kazanma hakkına sahip olabileceği belirtilmiştir. Söz konusu parti programında, ayrıca, AB ile ilgili görüşlere de yer verilmiştir. FPÖ’ye göre, AB hükümetlerarası bir kurum olmalıdır. Buna göre, devletler bütünleşme hareketlerine destek verseler bile, savunma ve güvenlik gibi hayati önem taşıyan alanlarda (high politics) egemenlik haklarını başka bir kuruma devretmemelidir. Kısacası, FPÖ, AB’nin “halkların Avrupası” olması gerektiğini belirterek ulusüstü bir kurumun varlığını istemediğini açıkça ifade etmiştir (Öner, 2014a: 171-172).

Diğer birçok Avrupa ülkesinde olduğu gibi, Avrupa mülteci krizi, özellikle 2013 ve 2017 yılları arasında, Avusturya siyasetini şekillendiren olayların başında gelmiştir (Bodlos vd, 2018: 158). Avusturya’ya mültecilerin gelmesi ile birlikte endişe yaşayan Avusturya halkının korkuları, FPÖ’nün İslamofobik söylemleri aracılığıyla arttırmaya çalışmıştır. Ekim 2015’te Avusturya Ulusal Seçim Çalışması’nın (AUTNES) yaptığı bir ankete göre, nüfusun % 65’inden fazlasının hükümetin çalışmalarından memnun olmadığı tespit edilmiştir. Bu memnuniyetsizliğin, aşırı sağ FPÖ’nün göçmen ve mülteci karşıtı söylemlerine elverişli bir ortam yarattığını söylemek mümkündür. Avrupa mülteci krizinin yanı sıra, Ocak 2016’da ülkede yaşanan ekonomik durgunluktan dolayı tüm zamanların en yüksek seviyesi olan % 10,9’a ulaşan ve gittikçe yükselen işsizlik oranları nedeniyle Avusturyalı vatandaşlar arasında hükümete duyulan güvensizlik giderek artmaya başlamıştır (Bodlos ve Plescia, 2018: 1-2).

2017 yılının ortalarında ise, ÖVP içinde yaşanan bir takım değişimler neticesinde parti liderliğine Sebastian Kurz gelmiştir. Kurz, yüksek popülerlik seviyesine sahip olması ve daha kısıtlayıcı bir göç politikasını savunması dolayısıyla Avusturya seçmenlerinin ilgisini ÖVP’ye çekmeyi başarmıştır. Bu konjonktürde, 2017 yılında yapılan genel seçimlerde, FPÖ oyların sadece % 25,95’ini kazanırken,

ÖVP'nin oyları ise %31,47'ye ulaşmıştır. Seçim sonuçları doğrultusunda, ÖVP ve FPÖ'nün koalisyonu ile yeni Avusturya hükümeti kurulmuştur.

17 Mayıs 2019'da, iki Alman medya kuruluşu olan, *Suddeutsche Zeitung* ve *Der Spiegel* tarafından, hükümetin çökmesine yol açacak nitelikte, gizlice filme alınmış olan bir video yayınlanmıştır. "Ibiza-gate" olarak adlandırılan video, Avusturya'nın yakın tarihinin en büyük siyasi yolsuzluk skandallarından biri olarak nitelendirilmiştir. Strache yolsuzluk iddialarını reddetse de durumun ciddiyetini kabul ederek FPÖ liderliği ve başbakan yardımcılığı görevinden aynı gün istifa etmiştir. Bu konjonktürde, yaşanan skandal sonrasında gerçekleştirilen 2019 genel seçimlerinde FPÖ'nün oylarının % 16.1'e kadar gerilemesinin sürpriz etkisi yaratmadığını söylemek mümkündür.

"Ibiza-gate" skandalından sonra partinin yeni lideri olan Norbert Hofer, seçmenlerin desteğini yeniden kazanabilmek amacıyla göçmen karşıtlığı söylemlerini sürdürmeye devam etmiştir. Hofer'in, özellikle 2019 Aralık ayından beri dünyaya yavaş yavaş yayılmaya başlayan COVID-19 salgınına da göçmen karşıtlığı ile bağdaştırması ve söylemlerini bu yönde geliştirmesi vurgulanmaya değerdir. Hofer, Haziran 2020'da "*Korona'dan korkmuyorum. Bana göre Kur'an koronadan daha fazla tehlike içermektedir*" ifadesinde bulunmuştur (Daily Sabah, 2020). Bununla birlikte, Betz'in iddiasına göre (Open Democracy, 2020), COVID-19, Avusturya siyasetinin mantığını kökten değiştirmiş ve Avusturya toplumunda İslam meselesi büyük ölçüde önemsiz hale gelmiştir. Ayrıca, bugüne kadar göçmen karşıtlığından beslenen FPÖ için, Avusturya'nın sınırlarının kapanmasıyla birlikte, göçmen ve mülteci karşıtı söylemlerin popülist seferberliği sağlama noktasında etkili bir araç olmaktan giderek daha fazla uzaklaştığı söylenebilir.

2.3.2. Avusturya Halk Partisi (Österreichische Volkspartei)

Avusturya Halk Partisi (*Almanca: Österreichische Volkspartei, ÖVP*), 1945 yılında Viyana'nın Nazi işgalinden kurtarılmasından sonra Avusturya Hıristiyan Sosyal Partisi'nin devamı niteliğinde, muhafazakâr ve liberal bir Avusturya vatansever partisi olarak kurulmuştur. Yeni bir parti olduğunu iddia eden ÖVP, Hıristiyan Sosyal Partinin anti-demokratik nitelikteki yönlerini benimsemekten kaçınmıştır (Muller ve Steininger, 1994: 11). ÖVP, kuruluşundan bu yana, Avusturya Federal Ekonomi

Odası (Wirtschaftskammer Österreich) ve Avusturya Tarım Odası (Landwirtschaftskammer) ile yakından bağlantılıdır. Buna ek olarak, din faktörü, partiyi esas olarak Katolik seçmenlerle ilişkilendirmektedir. Dini değerleri benimsemelerinin yanı sıra, ÖVP seçmenleri, ileri yaşta ve çiftçi olma eğilimi göstermiştir (Aktaran Danner, 2014: 13).

ÖVP, 1945 yılında kurulduğu günden bugüne kadar, 1970-1983 yılları arasında kurulan hükümetler haricinde, hükümette yer almış olan siyasi bir partidir. Kuruluşundan itibaren partiye en büyük desteği veren çiftçilerin nüfuslarında, özellikle 1960'lı yıllardan itibaren yaşanan toplumsal değişimler neticesinde, azalmalar yaşanmaya başlamıştır. Bu bağlamda, 1970 yılına kadar çok güçlü bir siyasi parti olan ÖVP'ye verilen kamuoyu desteğinde de bu yıldan sonra düşüş gözlemlenmiştir. 1970-1983 yılları arasında yapılan dört genel seçim sonucunda bir koalisyon kurarak hükümette yer almayı başaramasa da, 1986 yılında gerçekleştirilen seçimlerde % 41,3 oy alan ÖVP, SPÖ ile koalisyon hükümeti kurmuştur.

1986 yılında FPÖ'de gerçekleşen yönetim değişikliği ve Haider'in parti lideri olması ile birlikte, ÖVP'nin oy oranlarında belirgin bir biçimde düşüş yaşanmaya başlamıştır. Bununla birlikte, FPÖ'nün küçük bir parti olması ÖVP'nin çıkarına uygun olarak gözükmiştir. Bu durumun temel nedeni, kendisinden daha az oy alan bir partiyle koalisyona girme olasılığının ÖVP'nin işine yarayacak bir durum olmasıyla bağlantılıdır. Ancak, FPÖ'nün lideri Haider, aşırı sağ söylemi kullanarak ÖVP'nin seçmenlerini kendi partisine çekme noktasında başarılı olmuştur. Nitekim 1999 genel seçimlerinden sonra % 26.91 oranında oy almış olan ÖVP ve FPÖ tarafından koalisyon hükümeti kurulmuştur. Bu noktada, ÖVP'nin bir ana akım partisi iken FPÖ'nün aşırı sağda yer alan bir parti olduğu vurgulanmaya değerdir. İki partinin de savunduğu politikaların birbirinden farklılaştığı bilinmektedir. Örneğin, ÖVP, AB yanlısı bir tutum sergilerken, FPÖ'nün AB karşıtı tutumları olduğu bilinmektedir. Hatta FPÖ'nün benimsediği AB karşıtı tutumun da etkisi ile seçmenlerin sağladığı destek neticesinde Avusturya hükümetine girmesi sonucunda kurulan ÖVP-FPÖ koalisyon hükümetine AB tarafından çeşitli yaptırımlar uygulanmıştır (Aknur ve Saylan, 2019: 302).

FPÖ'nün oy oranını arttırarak hükümete girmesinin esas nedeninin ÖVP'ye duyulan güvensizlik hissinden kaynaklandığı düşünülmüştür. Savaş sonrası yıllardan beri Avusturya, ÖVP-SPÖ arasında bir güç paylaşımı sistemi (Proporz) ile karakterize

edilmiştir. Bu bağlamda, ÖVP ve SPÖ'nün, kamusal yaşamın neredeyse tüm alanları üzerinde bir kontrol ağı geliştirmeyi başardığı dahi düşünülmüştür. Gerhard Lehmbuch tarafından ortaya atılan "Proporzdemokratie" terimi, iki ana siyasi parti tarafından oluşturulan bu hegemonya sistemini tanımlamak için kullanılmıştır. Söz konusu siyasi oluşum kültürü, iş dünyasındaki güçlü korporatist yönelim (Sozialpartnerschaft) tarafından daha da güçlendirilmiştir (Caputi, 2014: 36).

Hem Proporz sistemi hem de korporatist yönelimin savaşa parçalanmış bir ülkede istikrarı garanti etmesi öngörülmekteydi. Belki daha da önemlisi, yeni doğan Cumhuriyet'in kimliğinin inşası için bir mihenk taşı işlevi görmesi düşünülmekteydi. Ancak, 1980'lerden itibaren sosyalist ve muhafazakârlar arasındaki kurumsallaşmış uzlaşma ciddi bir meşruiyet krizine girmiştir. Sonuç olarak, bu aşırı istikrarlı ve müşterek siyasi sisteme karşı duyulan kızgınlık ve güvensizlik giderek artmaya başlamıştır. Aslında, ülke ekonomik ve politik olarak istikrarlı olmasına rağmen, kamuoyunda siyasi sistemden duyulan memnuniyetsizlik hissi yüksek olmuştur. Bir dizi yolsuzluk skandalı ve yıllarca süren büyük koalisyon hükümetleri tarafından üretilen çıkmaz, ulusal hükümete ve parlamentoya olan güvenin hızla düşmesine neden olmuştur. Bu konjunktürde ise, FPÖ seçmenlerin ruh halini çok başarılı bir şekilde yorumlamayı başarmış ve kendisini "elitlere" karşı "halkın temsilcisi" olarak nitelendirmiştir (Caputi, 2014: 36-37). Ancak, FPÖ'nün 2000-2002 ve 2003-2005 yılları arasında ÖVP ile koalisyon ortaklığı yapması, FPÖ'ye duyulan güvenin de azalmaya başlamasına neden olmuştur. FPÖ'ye olan güvenin azalmasının ardındaki temel neden, koalisyon ortaklığı yaptığı ÖVP'nin sergilediği AB yanlısı tutumdan kaynaklanmıştır. ÖVP o yıllarda, FPÖ gibi göçmen ve İslam karşıtlığı bir tutum sergilememiştir. Ayrıca 2005 yılında Türkiye'nin AB ile üyelik müzakere sürecinin başlamasını onaylamak isteyen ÖVP, hükümet ortağı olduğu FPÖ'nün de bu sürecin açılmasını onaylanmasını talep etmiştir. ÖVP'nin bu talebi doğrultusunda da ÖVP-FPÖ koalisyon hükümeti, Avusturya'yı temsilen, Türkiye'nin AB'ye katılım müzakerelerinin açılmasını onaylamıştır (Yıldız, 2018: 87).

Tablo 4. FPÖ-ÖVP Oy Oranlarının Karşılaştırmalı Grafiği

YIL	FPÖ	ÖVP
1949	0	44
1953	0	41,3
1956	0	46
1959	7,7	44,2
1962	7	45,4
1966	5,4	48,3
1970	5,5	44,7
1971	5,5	43,1
1975	5,4	42,9
1979	6,1	41,9
1983	5	43,2
1986	9,7	41,3
1990	16,6	32,1
1994	22,5	27,7
1995	21,9	28,3
1999	26,6	26,3
2002	10	42,3
2006	11	34,3
2008	17,5	26
2013	20,5	24
2017	26	31,4
2019	16,2	37,5

(Tablo 4, BMI Bundesministerium für Inneres kaynağından faydalanılarak oluşturulmuştur)

ÖVP'nin söylemlerinde ve seçim manifestolarında yabancı grupların dışlanması unsurları yer almamıştır. Reklamlarda göç konusu göz ardı edildiğinden, göçmen karşıtı tutum da sergilenmemiştir (Danner, 2014: 22-27). Bu çerçevede ise, ÖVP temsilcilerinin, ulusal kimlik hissi yaratmaya çalışmadıkları sonucuna varılabilir. Ancak, ÖVP'nin kaderini değiştiren Sebastian Kurz, daha parti liderliğine gelmeden önce, ÖVP'nin ilgi alanlarını değiştirerek partiyi göçmen karşıtı bir duruş benimsemeye kaydırmayı başarmıştır. 2015 yılında Entegrasyon Bakanı olduğu yıllarda Kurz, Müslümanların haklarını kısıtlayıcı nitelikte olan “İslam Yasası”nı parlamentodan geçirmiştir (Keskin, 2017: 2). Aynı zamanda, 2017 yılında çıkarılan “Entegrasyon Yasası”nın yürürlüğe girmesi ile birlikte kamu yaşamında tam yüz peçe giyilmesini yasaklanmıştır (Yıldız, 2018: 92). Ayrıca, sokakta peçe takan kişilere ceza kesilmesine de öncülük etmiştir. 2017 yılı genel seçim kampanyasında ise, ÖVP-SPÖ

ortaklığı tarafından İslam karşıtlığı düşüncelerini belirtmek amacıyla “AB’ye daha ne kadar Müslüman alacağız?” cümlesi dile getirilmiştir. Tüm bu gelişmelere ek olarak, 2018 yılında Kurz, başta anaokulları ve ilkokullar olmak üzere lise ve üniversitelerde, kısacası tüm eğitim alanlarında, kızların başörtüsü takmasının yasaklanmasını içeren bir politika sürecinde olduklarını ilan etmiştir. Kurz’e göre, Avusturya’da yaşayan tüm kız çocukları Avusturya kültürü altında yetişerek, aynı değerlere sahip olmalıdır. Bu doğrultuda, Kurz, İslam kültürünün yayılmasının sebebi olarak gördüğü İslami kreşlerin kapatılması gerektiğini ifade etmiştir (Aktaran Tanrikulu, 2020: 103-104). Kurz’un önderliğinde, ÖVP’nin benimsediği İslam karşıtı tutumun temel nedeni, İslam karşıtlığını kullanan FPÖ’nün genel seçimlerde oy oranını yükseltmiş olması ile yakından ilgilidir.

Mayıs 2017’de ÖVP lideri olan Kurz, ÖVP için yeni bir imajı vurgulayan bir parti logosu belirlemiş ve ardından ise partinin adını “Yeni Halk Partisi” olarak değiştirmiştir (Bodlos ve Plescia, 2018: 2). Kurz, ÖVP’nin liderliğini ele geçirmesi ile birlikte FPÖ’nün politikalarına destek vermeye başlamıştır. Kurz, aynı zamanda, ÖVP-SPÖ koalisyonunun sona erdiğini açıklayarak, erken seçim çağrısında bulunmuştur (Plescia vd., 2019: 2). Kurz, benimsediği tutum ve söylemleri ile AB sınırlarında ve Avrupa devletleri arasında sıkı kontroller ve işsiz mülteciler için zorunlu topluluk hizmeti ve peçeye yasal bir yasak talep eden en kritik seslerden biri haline gelmiştir. Kampanya sırasında Kurz, stratejisini iletmeyi, velhasıl, “mesajda kalmayı” çok iyi başarmıştır. Özellikle, “Balkan rotasının” kapatılmasında öncü rol üstlenerek, göçle ilgili sürekli olarak eleştirel bir tutum takınmıştır (Bodlos vd., 2018: 160). Seçim kampanyası sırasında, göçü önemli ölçüde sınırlandırmaya, ülkenin sınırlarını göçmen akışına karşı korumaya, siyasi İslam karşısında direnmeye ve Türkiye’yi AB üyeliğine yaklaştıracak her türlü hamleyi önlemeye söz vermiştir. Bu konjonktürde, FPÖ’nün lideri Strache ise, Kurz’ü FPÖ’nün yıllardır öne sürdüğü sorunları öne çıkartarak, FPÖ’nün politikalarını çalmakla suçlamıştır (DW, 2017b). ÖVP, benimsediği söylemler aracılığı ile 2017 genel seçimlerinde % 31.47 oranında oy elde etmiştir ve yeni hükümet ÖVP-FPÖ koalisyonu ile kurulmuştur.

Kurz, Avusturya Şansölyesi olduktan sonra da, oylarını güvence altına almak ve vaatlerini yerine getiren güvenilir bir politikacı izlenimini sağlamlaştırmak amacıyla Türkiye’nin AB’ye üyelik hedefine yönelik saldırılarına devam etmiştir. Örneğin,

Aralık 2017'de “Türkiye'nin özellikle son yıllarda yürüttüğü politikalar nedeniyle AB'de yeri yoktur” ifadesinde bulunmuştur. Kısacası Kurz, Avusturya'nın merkez sağındaki ÖVP'nin oylarını güvence altına almak için Türkiye'nin AB'ye üyelik hedefinin en sağlam düşmanı olmuştur (DW, 2017c; Yıldız, 2018: 93). Popülist bir söylemi takip eden Kurz, ayrıca, Avusturya ve AB'deki siyasi ve idari yapıların pahalı ve verimsiz olduğunu ve en nihayetinde bu yapıların halkın çıkarlarına karşı çalıştığını ima ederek “İnsanların maliyetinden değil sistemden tasarruf edin” diyerek (Löffler, 2020: 19), halkın yanında bir lider olduğu imajını güçlendirmeye çalışmıştır.

ÖVP ve FPÖ'nün göç ve sığınma kısıtlamalarına ilişkin birçok politika pozisyonunu paylaştığı göz önüne alındığında, bu alanlardaki politikaların nispeten hızlı bir şekilde uygulanması beklenmiştir (Bodlos ve Plescia, 2018: 7). Öyle ki, 2017 yılında kurulan ÖVP-FPÖ koalisyon hükümetin dikkatinin büyük kısmı yabancılar, mülteciler ve göç konularına yönelik duruma gelmiştir. İlgili diğer hükümet politikaları ise, sosyal yardım ve asgari gelirin yeniden tasarlanması ile yakından ilgili olmuştur. Ancak, ortaya konulan vaatlerin çoğu, Mayıs 2019'da hükümetin aniden çökmesi nedeniyle gerçekleştirilememiştir (Eberl vd., 2020: 2; Plescia, 2020: 1-2).

2019 yılından aniden yapılan genel seçimlerde ÖVP %37,5 oranında destek elde etmeyi başarırken, FPÖ oyların yalnızca %16,2'sini kazanabilmiştir. Bu bağlamda, yeni hükümet, ÖVP ve Yeşil Parti koalisyonu ile kurulmuştur (Löffler, 2020: 10). Yeşiller genellikle çevrenin korunması ve iklim değişikliğine odaklanarak, göç ve iltica konularında daha insancıl yasaları savunmakta ve dini ve etnik azınlıkların haklarının korunmasına ilişkin daha liberal bir tavır benimsemiştir. Bu bağlamda, birçok Avusturyalı hükümette daha az İslamofobi ve yabancı düşmanlığının yer alacağını düşünmüştür. Ancak, Yeşiller ile birlikte ÖVP lideri Kurz önderliğinde kurulan koalisyon hükümeti, başörtüsü yasağının uzatılmasını, kendi ifadeleri ile “siyasi İslam” ile mücadele etmeyi ve göçmen ve mültecilere yönelik yeni güvenlik önlemleri almayı önermiştir. Tüm bunlara ek olarak, din dersleri ve Müslümanlarla ilgili vakıflar da dahil olmak üzere bazı konularda daha da katı tedbirler uygulamayı hedeflemektedir (“Austria: New government”, 2020).

2.4 BİRLEŞİK KRALLIK: BİRLEŞİK KRALLIK BAĞIMSIZLIK PARTİSİ (UNITED KINGDOM INDEPENDENCE PARTY)

Birleşik Krallık'taki aşırı sağ partiler, geleneksel olarak başarısızlıkla ilişkilendirilmiştir. Birleşik Krallık'taki aşırı sağ partilerin başarısızlıkları, akademisyenlerin bu durumu “İngiliz istisnası” (Eatwell 2000) olarak nitelendirmelerine neden olmuştur. 2010 yılına kadar, Birleşik Krallık'taki aşırı sağ partilerin, genel olarak kaba biyolojik ırkçılığa, anti-Semitizme ve liberal parlamenter demokrasiye karşı bir düşmanlığa bağlı kaldığı görülmüştür. Ancak Birleşik Krallık'ta çökmekte olan aşırı sağ, Birleşik Krallık'ın AB'den çıkmasını hedefleyen milliyetçi, yerleşik kurum ve göç karşıtı popülist bir parti olan UKIP'in ortaya çıkışı ile birlikte farklı bir evreye girmiş ve tekrar yükselişe geçmeye başlamıştır (Goodwin ve Dennison, 2018: 739).

UKIP'in kökeni, 1993 yılında yürürlüğe giren Maastricht Antlaşması'nın ortak bir Avrupa para birimini benimsemesi ve Avrupa Topluluklarını AB çatısı altında birleştirmesi bağlamında Avrupa entegrasyonu karşısında muhalif duruş sergilemek için oluşturulan küçük bir parti olan Anti-Federalist Lig'e dayanmaktadır (Goodwin ve Dennison, 2018: 747). UKIP, 1980'lerin sonlarından itibaren hız kazanan Avrupa entegrasyonunun derinleşme süreciyle birlikte hayal kırıklığına uğramış olan Londra Ekonomi Okulu Profesörü Alan Sked tarafından 1993 yılında kurulmuştur (Usherwood, 2016a: 248). Bu bağlamda, UKIP'in, AB bütünleşme sürecinin önünde bir “fren” rolü benimsediği görülmüştür (Aktaran Bostancı, 2016: 88).

İlk kurulduğu yıllarda UKIP, seçmen kitlesini arttırmaya çabalayan bir partiden daha çok politika yapım sürecine etki etmeyi hedefleyen bir parti olmuştur. Dolayısıyla, Birleşik Krallık'ın AB ile ilgili politikalarını yönlendirmeye takıntılı kalmış ve seçimlere çok az ilgi göstermiştir (Ford ve Goodwin, 2014: 282). Bu çerçevede UKIP, 1993 yılında kurulduğundan bu yana kendisini sıradan insanların çıkarlarını savunan bir “sağduyu” partisi olarak tasvir etmiştir. UKIP'e göre ülkenin çıkarları kültürel, ekonomik ve politik seçkinlerden oluşan bir politika karteli tarafından alt üst edilmiştir. Bu popülist anlatıya göre Birleşik Krallık'ın ana akım siyasi partilerine hükmeden seçkinler, ülkeyi doymak bilmeyen güce aç olan AB'ye maruz bırakmışlardır (Clarke vd., 2016: 4). Odak noktasına Avrupa şüpheciliğini almış

olan UKIP, bu yaklaşımı ile İngiliz seçmenini Avrupa entegrasyonu konusunda etkilemeyi başarmıştır. 1991'de yapılmış olan bir araştırmaya göre AB üyeliğinin “iyi bir şey” olduğunu düşünen İngilizlerin sayısının, muhalefet edenlerin sayısından %44 daha fazla olduğu görülmüştür. Bununla birlikte, 1999 yılına gelindiğinde bu farkın sadece %1'e düştüğü fark edilmiştir. Kısacası, 1990'lı yılların başında İngiliz seçmelerinin entegrasyona yönelik olumlu olan tutumları, 1990'lı yılların sonuna gelindiğinde olumsuz bir hale evrilmiştir (Goodwin ve Dennison, 2018: 755).

1999 yılına gelindiğinde artık Birleşik Krallık'ın önde gelen Avrupa şüpheli partisi konumunda olan UKIP, değişen uluslararası konjonktür sebebiyle Birleşik Krallık'a olan göç akışının artmasından rahatsızlık duyan seçmenlerin desteğini almak için Avrupa şüpheli tutumuna göç karşıtlığı boyutunu da eklemiştir (Goodwin ve Dennison, 2018: 756). UKIP'e göre, İngiliz vatandaşları, Brüksel'deki seçilmemiş bürokratlar tarafından ilan edilen bir dizi can sıkıcı düzenleme yükünün altına girmiştir. UKIP, İngiliz kültürü ve ekonomisinin, AB'nin ortak işgücü piyasası yoluyla Birleşik Krallık'a erişen göçmenlerin durmak bilmeyen seliyle tehdit edildiğini belirtmiştir. Bu doğrultuda, Birleşik Krallık'ın kültürel bütünlüğünü, ekonomik refahını ve siyasi egemenliğini yeniden tesis edebilmesi için AB ile bağlarını kopartması gerektiğini dile getirmiştir (Clarke vd.,2016: 4). Özellikle, Soğuk Savaş'ın sona ermesinin ardından Doğu Avrupa ülkelerinden Birleşik Krallık'a yoğun bir göç akışı başlamıştır. 2004 yılında ise Avrupa entegrasyonu çerçevesinde AB'nin Doğu Avrupa genişlemesi ile birlikte Birleşik Krallık'a yoğun bir şekilde göçmen akışı yaşanmaya devam etmiştir. Göçün kitlesel bir hal almaya başlaması ve özellikle 11 Eylül 2001'de ABD'de ve 7 Temmuz 2005'te Londra'da yaşanan terör saldırılarının ardından, İngiltere dahil olmak üzere, tüm dünyada göçe karşı olumsuz bir algı oluşmaya başlamıştır (Çolak ve Bozkaya, 2018: 199-201).

Göç, ilk olarak 2000'lerin başında UKIP'in politika gündeminin bir parçası haline geldiğinde, büyük ölçüde AB üyeliği ile bağlantılı olmuştur (Goodwin ve Dennison, 2018: 756). AB üyesi ülkelerin vatandaşlarının birlik sınırları içerisinde serbest dolaşım hakkı, İngiliz hükümetinin Birleşik Krallık'a kimin girdiğini gerçekten kontrol edemeyeceği anlamına gelmekteydi. Bu nedenden dolayı, AB'nin 2004 genişlemesinden sonra, İngiliz seçmenler de AB üyeliğini ve göçü tek bir mesele olarak görme eğiliminde olmuşlardır. Bu bağlamda, 2004 genişlemesinden sonra Doğu

Avrupa ülkelerinden Birleşik Krallık'a gelen göç ile birlikte, özellikle daha önce göçmen nüfusla hiç karşılaşılmamış bölgelere beklenmedik bir şekilde büyük girişlerin yaşanması UKIP'in göçü merkezi bir konuma taşımasına neden olmuştur (Usherwood, 2016a: 251). Öyle ki, 2004 ve 2013 yılları arasında göç ve AB'ye yönelik yaklaşım giderek daha fazla birbiri ile ilişkili hale gelmiştir (Goodwin ve Dennison, 2018: 756). UKIP Lideri Nigel Farage, AB aleyhine propagandalar yürütmüş ve İngiliz seçmenin göç karşıtı duygularını arttırmaya çalışmıştır. Bu doğrultuda, AB üyeliğine devam etmenin Birleşik Krallık'ı sınırlarını kontrol etme konusunda çaresiz bıraktığını iddia etmiştir. Bu bağlamda, partinin popülist anlatısında UKIP'in, Birleşik Krallık'ta göçü azaltmak, Birleşik Krallık kültürünü korumak ve ulusal egemenliği yeniden kurmak isteyenler için tek gerçek alternatif olduğu ima edilmiştir (Clarke vd., 2016: 15). Bu konjonktürde, Nigel Farage ve partisi UKIP'in, esas olarak, göç karşıtı, ana akım siyasi sınıfa karşı düşmanlık hisseden ve ülkelerinin AB üyeliğine şiddetle karşı çıkan seçmenler tarafından desteklendiği görülmüştür (Goodwin ve Dennison, 2018: 757).

Seçmenlerin, özellikle, göçmenlerden duydukları rahatsızlıklardan faydalanan UKIP'in seçim başarısı, ilk olarak 2004 yılında gerçekleştirilen ve %16 oy oranı elde ettiği AP seçimlerinde belirgin bir biçimde gözlemlenmiştir. 2009 AP seçimlerinde ise, ekonomik krizden dolayı uygulanan kemer sıkma politikalarından rahatsız olan seçmenlerin de desteğini almaya başlayan UKIP, oyların %17'sini kazanarak yükselişine devam etmiştir. Bu bağlamda, göç konusundaki endişelerin ardından ortaya çıkan Euro kriziyle birlikte İngiliz seçmeninin Avrupa şüpheci tutumlarının yükselişe geçtiğini söylemek mümkündür. UKIP'in genel seçimlerden ziyade ilk olarak AP seçimlerinde yükselişe geçmesinin sebebi, partinin 1993 yılında kuruluşundan bu yana, sürekli olarak Birleşik Krallık'ın AB üyeliğinden ayrılmasını sağlamaya çalışmasıyla yakından ilgilidir. Bu hedefe ulaşılabilmesi ve AB'den ayrılmanın sağlanabilmesi için, UKIP'in, ilk etapta, AP'de sandalye kazanabilmesi ve böylelikle hem ulusal düzeyde hem de AB düzeyinde politikalarını ilerletebilmek için bir platform oluşturulması hedeflenmiştir. Bununla birlikte UKIP, 2010 yılına kadar gerçekleştirilen genel seçimlerde gözle görülür bir başarı elde edememiştir (Usherwood, 2016b: 27).

Tablo 5. UKIP'in Genel Seçimlerde Elde Ettiği Oy Oranları

YIL	%
1997	0,34
2001	1,48
2005	2,2
2010	3,1
2015	12,8
2017	1,8

(Tablo 4, UK Parliament sayfasından faydalanılarak oluşturulmuştur.)

UKIP'in 2010 genel seçimlerinde elde ettiği oy oranı %3,1 olmuştur. Çok yüksek bir oy oranı olmasa da bu durum, İşçi, Liberal-Demokrat ve Muhafazakâr Parti seçmenleri arasında mali krize oranla göçmenlerden daha fazla rahatsızlık duyan kişilerin UKIP'e oy verdiklerinin düşünülmesine neden olmuştur (Evans ve Chzhen: 2013: 138-144). Ayrıca, 2010'dan sonra UKIP, geleneksel olarak göç meselesinin mülkiyetini elinde bulunduran Muhafazakârları gölgede bırakarak, göçle başa çıkabilecek en iyi parti olarak düşünölmeye başlanmıştır (Dennison ve Goodwin, 2015: 170-178). Bu bağlamda, UKIP'e verilen destekle ilgili tartışmaların çoğunun, 2010 genel seçimlerinin ardından Birleşik Krallık'taki değişen siyasi bağlama, özellikle de yetmiş sonra ilk koalisyon hükümetinin (Liberal-Demokratlar ve Muhafazakârlar) kurulmasına ve Muhafazakâr Başbakan David Cameron'un sosyal açıdan muhafazakâr ve Avrupa şüpheli parti seçmenleri arasında popüler olmamasına odaklandığını söylemek mümkündür (Ford ve Goodwin, 2014: 278).

2010 genel seçimleri sonrasında kurulan Koalisyon hükümeti, Haziran 2010'da, AB üyesi olmayan göçmenler için yıllık 24.100 kişilik geçici bir sınır getirmiştir ve bu sayı 2011 yılında 21.700 olarak kalıcı hale getirilmiştir. Bununla birlikte, koalisyon hükümetinin ilk yıllarında, AB ülkelerinden Birleşik Krallık'a göç etme sürecinin istikrarlı bir şekilde devam ettiği kaydedilmiştir. Öyle ki, 2010 yılı sonu için AB üyesi diğer ülkelerden Birleşik Krallık'a göç edenlerin sayısı 77.000 kişiye ulaşmış olmakla birlikte, Eylül 2012'de bu rakam 65.000 kişiye kadar gerilemiştir. 2013 yılında ise

Birleşik Krallık, Bulgaristan ve Romanya'dan¹ gelen göçmen işçiler üzerindeki geçiş kontrollerinin kaldırılmasını gündeme getirdiği zaman sert bir kamuoyu tartışması ortaya çıkmıştır (Dennison ve Goodwin, 2015: 170-173).

Koalisyon hükümetinin politikaları kamuoyu tartışması yarattığı sırada, Farage, UKIP'i Avrupa şüpheli bir partiden, ağırlıklı olarak göç ve yerleşik politikacıların popülist eleştirisi üzerine kampanya yürüten popülist bir aşırı sağ partiye dönüştürmeye uğraşmıştır. Bu bağlamda, geleneksel olarak düşük önem arz eden bir konu olan Birleşik Krallık'ın AB üyeliğini, 1990'ların sonlarından itibaren halk arasında önemli bir kaygı unsuru olarak ortaya çıkan göçmenlikle birleştiren bir füzyon stratejisi geliştirmiştir. Farage, AB üyesi ülkelerden gelen göçmen işçilerin algılanan ekonomik ve kültürel tehditlerinden sık sık söz etmiş, "suç çetelerine" atıfta bulunmuş ve Birleşik Krallık'ın yalnızca AB'ye liderlik ederek ulusal sınırlar üzerindeki kontrolünü geri alabileceğini iddia etmiştir. Farage, Bulgaristan ve Romanya'dan gelen göçmen işçilere yönelik işgücü piyasası kısıtlamalarının kaldırılması konusunda ise, Birleşik Krallık'ın, İçişleri Bakanlığı tarafından öngörülen 13.000 göçmenden çok daha fazlasını çekeceğini iddia etmiştir. Nitekim Farage'ın bu söyleminin hemen ardından, diğer AB ülkelerinden Birleşik Krallık'a göç eden işçilerin oranı daha önce görülmemiş bir oranda artmakla birlikte, Romanya ve Bulgaristan'dan göç eden toplam kişi sayısının ise, 2014 yılında 46.000'e ulaştığı görülmüştür (Dennison ve Goodwin, 2015: 170-173).

Cameron, 2010 genel seçimlerinden önce Birleşik Krallık'a gelecek göçmen sayısının 1990 seviyeleri ile benzer seviyede olacağını dile getirmiştir. Seçimleri takiben göçmenlerle ilgili sınır kontrolleri ve göçmenlere vize verilmesi konularında İngiltere hükümeti tarafından sert politikalar uygulanmış olsa bile, AB ile Romanya ve Bulgaristan arasında işçilerin serbest dolaşımdan faydalanabilmesi için yapılan anlaşmanın sonuca bağlanması ile birlikte bu ülkelerden Birleşik Krallık'a ve diğer

---

¹ Romanya ve Bulgaristan, AB'ye 2007 yılında üye olmuştur. Ancak üye oldukları tarihten itibaren, yedi yıl boyunca, AB üye ülkelerinin (Almanya, Avusturya, Belçika, Fransa, Hollanda, Lüksemburg, İngiltere, İspanya ve Malta) Romanya ve Bulgaristan vatandaşları için uygulamaya koymuş olduğu serbest dolaşım hakkı kısıtlamaları ile karşı karşıya kalmışlardır. Ocak 2014 tarihinde ise bu kısıtlamalar ortadan kalkmıştır (BBC, 2014).

AB ülkelerine göçmen işçi akışının başladığı bilinmektedir. 2010 genel seçimlerinden önce Cameron'un göçmen sayısını azaltmak için verdiği sözün yerine getirilmemesi bağlamında İngiliz vatandaşlarında Avrupa şüpheli tutumların artış göstermeye başladığını söylemek mümkündür (Aktaran Çolak ve Bozkaya, 2018: 203-204). Bu durumdan faydalanmak isteyen Farage ise, Cameron'u göçmen akışını kısıtlayamamakla suçlamış ve Birleşik Krallık'ın, AB üyeliğinden ayrılarak, kendi sınırlarını kontrol etmek için bir dizi önlem alması gerektiğini savunmuştur. Aktarılan bilgiler ışığında, UKIP'in göçmenlik karşıtı duruşunun AB üyesi ülkelere Birleşik Krallık'a gelen göçle bağlantılı olduğu iddia edilebilir. Bununla birlikte, UKIP'in göçmenlik karşıtı politikasının, Birleşik Krallık'ın etnik homojenliğini korumak yerine, ülkenin AB'den çekilmesine odaklandığını vurgulamak gerekmektedir.

2010 seçimlerinden sonraki İngiliz siyasi bağlamı, UKIP'in yüksek düzeyde göçün yanı sıra, ülkenin ekonomik performansından ve Ulusal Sağlık Hizmeti gibi kilit kamu hizmetlerinden memnun olmayan bireylerden de destek bulmasına ortam hazırlamıştır. Ayrıca, AB'nin varlığından ve Birleşik Krallık'ın AB üyeliğinden mutsuz olan büyük bir seçmen havuzunun mevcudiyeti de UKIP gibi aşırı sağ kesimde yer alan bir partinin oylarını arttırmasına yardımcı olmuştur (Clarke vd., 2016: 5-6). Bu doğrultuda ise, 2015 genel seçimleri öncesinde yayınlanan UKIP manifestosunda, ana akım siyasi partilerin seçmenlere karşı göçü kontrol etme sözü vermiş olmalarına rağmen Birleşik Krallık'ın AB üyeliğini desteklemeye devam etmelerinin dürüstlikle bağdaştırılamayacağı belirtilmiştir. Avustralya tarzı, puan tabanlı sistemin işleyişini denetlemek için bir Göç Kontrol Komisyonu kurmak istediğini belirten UKIP, bu komisyonun İngiltere'ye göç eden insanların sayısını önemli ölçüde azaltmak için katı bir görevlendirme altında çalışacağını belirtmiştir. Bu doğrultuda UKIP, Göç Kontrol Komisyonu'nun, her yıl Birleşik Krallık'ın ekonomik ve sosyal ihtiyaçları doğrultusunda çeşitli becerilere sahip olan belirli sayıda göçmeni Birleşik Krallık'a almayı önereceğini dile getirmiştir. Ancak UKIP, yeni göçmenlik politikalarının, ulusal bir referandum ile Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılmasının onaylanmasından sonra başlayacağını belirtmiştir. Referandum sonrasında, Birleşik Krallık'ta ikamet eden herhangi bir AB vatandaşının ülkede kalmasına ve çalışmasına izin verileceği de manifestoda belirtilmiştir (UKIP Manifesto, 2015: 12-71).

Çok kültürlülüğü reddeden UKIP, etnik veya dini geçmişlerine bakılmaksızın İngiliz değerleri ile özdeşleşmek isteyen herkese açık, birleştirici bir İngiliz kültürünü destekleyeceklerini belirtmiştir. UKIP, İngiliz toplumunda endişe verici bir parçalanmaya yol açan çok kültürlülük anlayışı yerine, toplumu birbirine bağlayacak olan İngiliz değerlerinin ve İngilizce konuşmanın insanlar arasında teşvik edilmesi gerektiğini dile getirmiştir. UKIP, aynı zamanda, Birleşik Krallık'ın AB'den ayrıldıktan sonra bağımsız ve egemen bir devlet olarak uluslar ailesindeki yerini alacağını ve böylelikle kendi ticaret anlaşmalarını müzakere etmekte ve kendi dış politika hedeflerini belirlemekte özgür olacağını iddia etmiştir. Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılmaması halinde, başka hiçbir ulusla bir daha asla doğrudan ticaret anlaşması yapamayacağını ve yabancı trollerin denizlerdeki kıymetli balıkları yağmalamasını asla engelleyemeyeceğini belirtmiş olan UKIP, ayrıca, AB'nin “vergi uyumlaştırması” planları meyve verirse, yakında Birleşik Krallık'ın kendi vergilerini belirlemede bile söz hakkı olamayacağını seçmenlere açıklamaya çalışmıştır (UKIP Manifesto, 2015: 12-71). Bu konjunktürde yapılan 2015 genel seçimlerinde, oyların %12,80'ini kazanan UKIP, bir önceki seçimlere göre oy oranını dörde katlamayı başarmıştır.

2015 genel seçimlerinden sonra İngiliz siyasetinde Brexit süreci ortaya çıkmıştır. Brexit sürecinin ortaya çıkışı seçimlerden iki yıl önceye uzanmaktadır. Öyle ki, 2010 yılında gerçekleştirilen seçimler sonrasında göreve gelen Cameron, ülkede AB karşıtı seçmenlerin varlığından hareketle, Euro bölgesinde var olan sorunları ve AB kurumlarının ve bürokratlarının şeffaflık ve hesap verilebilir olma özelliklerini kaybetmiş olabileceklerini sıklıkla dile getirmeye başlamıştır. Cameron'un bu söylemlerini büyük ölçüde etkileyen kişi ise Nigel Farage olmuştur. Farage ve partisine oy kaybetmek istemeyen Cameron, partisini AB karşıtı bir parti olarak seçmenlere sunmak amacıyla 2013 yılında, 2015 genel seçimlerini kazanması halinde Birleşik Krallık'ın AB'den çıkması için bir referandum düzenleyeceği sözünü vermiştir (Gov.UK 2013; Aras ve Günar, 2018: 94). Bu çerçevede, 2015 genel seçimlerinin kazananının Muhafazakâr Parti olması ile birlikte ülkede Brexit'e giden süreç başlamıştır. 23 Haziran 2016 yılında Brexit referandumu yapılana kadar geçen süre zarfında UKIP, Brexit'i destekleyen Muhafazakâr Parti ve İşçi Partisi'nin belirli

üyeleri ve dönemin Londra Belediye Başkanı Boris Johnson birlikte hareket etmek yerine farklı politikalar yürütmeyi tercih etmişlerdir (Aras ve Günar, 2018: 101).

UKIP'in Brexit referandumu kampanya sürecindeki yaklaşımı birkaç örnek bağlamında incelenebilir. UKIP, Şubat 2016 tarihinde, Türkiye'nin AB'ye üye olması halinde İngiltere'nin karşılaşılabileceği sorunları gösterebilmek amacıyla dört dakikalık bir video yayınlamıştır. Bu videoda, Türkiye AB üyesi olursa, 15 milyon Türk vatandaşının Birleşik Krallık'a göç edebileceğini iddia ederek seçmenlerde bir korku havası yaratmaya çalıştığı görülmüştür. Dört dakikalık UKIP propagandasında, Türkiye'deki imam hatip okullarının sayısı konusunda uyarıda bulunulmuş, azalan Hıristiyan sayısının altı çizilmiş ve ardı ardına minare ve başörtülü kadın görüntüleri gösterilmiştir. Bu video ile UKIP, ülkenin AB'ye katılmasına neden izin verilmemesi gerektiğinin altını açık bir şekilde çizdiğine inanmıştır. Bu doğrultuda ise reklamın sonunda, "Referandum geldiğinde, ayrılmak için oy verin" çağrısı yapılmıştır (Mason, The Guardian 2016). Bu reklamın ardından Haziran 2016'da UKIP göçmen karşıtı bir poster yayınlamıştır. Farage, "Kırılma noktası: AB hepimizi yüzüstü bıraktı" sloganı ve "AB'den kurtulmalı ve sınırlarımızın kontrolünü geri almalıyız" alt başlığıyla Şekil 1.'de yer alan posterin açılışını yapmıştır.

Şekil 1. Kırılma Noktası

(Hopkins, 2016)

UKIP'in yayınladığı posterde, kullanılan fotoğraf, 2015 yılında Hırvatistan-Slovenya sınırını geçen göçmenlere ait olmakla birlikte, fotoğraftaki göze çarpan tek beyaz kişi bir kutu metinle gizlenmiştir. Farage, "Gelen insanların çoğu genç

erkeklerdir ve evet, pek mutlu olmayan ülkelerden geliyor olabilirler, daha fakir yerlerden geliyor olabilirler. Ama AB herkesin güvenliğini riske atan temel bir hata yaptı” diyerek Brexit’i desteklediğini ifade etmiştir (Stewart ve Mason, The Guardian 2016).

2015 genel seçimleri kazanması halinde Brexit referandumu yapma sözü vermiş olan Cameron ise, 2016 yılında AB ile Birleşik Krallık arasında tarihi bir anlaşma imzalandığını ve bu anlaşma ile AB’den büyük bir taviz sağladığını belirterek Brexit’i desteklemediğini belirtmiştir. Cameron’a göre, bu anlaşma ile birlikte AB tarafından Birleşik Krallık’a özel bir statü verilmiştir. Anlaşmanın temelinde ise, Birleşik Krallık’ın göçmenlere verdiği yardımlar yer almıştır. Göçmenlerle ilgili olarak geliştirilen “emniyet freni sistemi” ile birlikte AB üyesi ülkelerden Birleşik Krallık’a göç eden kişilere sosyal yardımların dört yılın sonunda verilmeye başlanacağı ve bu sistemin yedi yıl boyunca geçerli olacağı belirtilmiştir. Aynı zamanda, AB’nin yetkilerinin artması ile bağlantılı çalışma ve düzenlemelerin, Birleşik Krallık’ı kapsayacak şekilde olmayacağını belirten anlaşmada, Birleşik Krallık’ın “siyasi entegrasyona zorlanamayacağı” açıklanmıştır (BBC 2016). Bu anlaşma neticesinde Cameron, Brexit referandumunda AB üyeliğinin devamını destekleyeceğini ifade etmiştir.

23 Haziran 2016 tarihinde “Birleşik Krallık AB’nin bir üyesi olarak kalmalı mı yoksa AB’den ayrılmalı mı?” sorusunun sorulduğu Brexit referandumuna, seçmenler %51,9 oy oranı ile “AB’den ayrılmalı” şeklinde cevap vermiştir. Seçmenlerin AB’den ayrılma yönünde oy vermesinin ardından Cameron, Birleşik Krallık’ın AB’den çıkma doğrultusunda vermiş olduğu karar neticesinde farklı bir lidere ihtiyacı olduğunu düşünerek istifa ettiğini açıklamış ve yerine Temmuz 2016’da Theresa May gelmiştir. Brexit kararı 2016 yılında yapılan referandum sonucunda alınmış olmasına rağmen sonuca bağlanamaması nedeniyle Haziran 2019’da istifa eden May’in yerine gelen Boris Johnson Parlamento’dan Brexit kararının geçmesini sağlamış ve 31 Ocak 2020 tarihinde Birleşik Krallık resmi olarak AB’den ayrılmıştır.

Nigel Farage ise, 4 Temmuz 2016 yılında “*Siyasetteki amacım Britanya’yı AB’den dışarı çıkarmaktı. İki hafta önceki referandumda halk bu yönde karar verdi. Üzerime düşeni yaptığımı ve daha fazlasına ulaşamayacağımı düşünüyorum. Ayrıca, UKIP liderliğinden ayrılmam gerektiğini düşünüyorum.*” diyerek istifa etmiştir

(Bloomberg HT 2016; Aras ve Günar, 2018: 101).Farage'ın halefi olan Diane James, 18 gün sonra görevinden ayrılmıştır. Onun yerine geçen Paul Nuttall ise, parti için çok büyük bir düşüşün meydana geldiği, UKIP'in %1,8'lik oy aldığı 2017 genel seçiminden sonra UKIP liderliğini bırakmıştır. Bir sonraki lider Henry Bolton, kız arkadaşının Henry Mountbatten-Windsor'ın eşi Meghan Markle'ın Afrika kökenli olmasına yönelik saldırgan yorumları nedeniyle partiden ihraç edilmeye zorlanmıştır (DW, 2018). Bolton'un ardından Gerard Batten ise, partiyi istikrara kavuşturmak için görevi devralmıştır. Bu doğrultuda, UKIP'i yaklaşan çöküşten uzaklaştırmış ve yapılan anketlere göre UKIP'in oy oranını % 8'e kadar yükselttiği görülmüştür. Bununla birlikte, Batten, İslam karşıtlığı tutumuyla çeşitli eleştirilere maruz kalmıştır. Batten, İslam'ı bir "ölüm tarikatı" olarak tanımladığı için eski UKIP lideri Farage, Gerard Batten tarafından yönetilen partiyi artık tanımadığını söyleyerek UKIP üyeliğinden ayrılmıştır. Farage, en büyük seçim başarılarına öncülük ettiği partinin, Gerard Batten'ın Müslüman karşıtı politikalarına takılıp kalması nedeniyle artık tanınmaz hale geldiğini söylemiştir (Walker, The Guardian 2018).

Özetlemek gerekirse, Farage sadece Birleşik Krallık'ın AB'den çıkması amacıyla politikalar yürütmüş ve Brexit referandumunda seçmenlerin AB'den çıkma yönünde oy kullanması ile UKIP'de görevini yerine getirdiğini dile getirmiştir. Ancak partiden ayrıldığında görülmektedir ki, UKIP'in oylarında çok belirgin bir düşüş meydana gelmiştir. Bu doğrultuda ise seçmenlerin partiden ziyade Farage'in kendisine ve söylemlerine oy verdikleri söylenebilir. Nitekim 22 Mart 2019'da Brexit Partisi'nin başına geçen Farage, Brexit sürecinin tamamlanabilmesi amacına yönelik politikalar yürüterek, genel seçimlerde başarı elde edemese de, Temmuz 2019 tarihinde yapılmış olan AP seçimlerinde %30,74 oy kazanarak birinci parti olmuştur.

Brexit sürecinin Ocak 2020 tarihinde tamamlaması bağlamında değerlendirildiğinde, Farage'ın Brexit referandumunun ardından görevini yerine getirdiğini dile getirerek UKIP'in liderliğinden ayrılmaması halinde partinin genel ve AP seçimlerinde büyük bir başarı elde etmesi muhtemel olabilirdi. Sonuç olarak, Birleşik Krallık'ın AB'den çıkışı kesin olarak gerçekleştiği için gelecek yıllarda ve seçimlerde UKIP ve Brexit Partisi'nin akıbetinin belirsiz olarak gözüktüğünü söylemek mümkündür.

2.5 HOLLANDA: ÖZGÜRLÜK PARTİSİ (PARTIJ VOOR DE VRIJHEID)

Hollanda'da sütunlaştırmanın varlığı bu ülkedeki popülist hareketlerin yükselişini en azından 20.yüzyılın sonuna kadar engellemiş gibi gözükmektedir. Sütunlaştırma, nüfusun ideolojik ve dini çizgiler doğrultusunda bölündüğünü ve organize edildiğini ifade etmek için kullanılan bir kavramdır. Sütunlaştırma doğrultusunda, Katolikler Katolik okullarına, üniversitelerine ve sendikalarına katılır, Katolik gazete ve dergileri okur, Katolik radyo dinler, Katolik televizyon seyrederek ve Katolik bir parti için oy verirler. Bu durum, aynı zamanda, Kalvinistler ve Sosyal Demokratlar için de geçerlidir. Dolayısıyla, herhangi bir popülist hareketin tanımlayıcı bir özelliğini oluşturan homojen bir halk kavramı, sütunlaştırılmış Hollanda toplumunda pek bir anlam ifade etmemiştir. Öyle ki, Hollandalı Katolikler, Kalvinistler ve Sosyal Demokratlar yalnızca kendi seçkin grupları ile özdeşleşme eğilimi göstermişlerdir (Lucardie ve Voerman, 2013: 187).

Ancak 20.yüzyılın sonlarına doğru Hollanda'da sütunlar parçalanmaya başlamıştır. Sekülerleşmenin, bireyselleşmenin, artan hareketliliğin ve kitle iletişim araçlarının gelişmesinin bir sonucu olarak, bireyler giderek daha az dini veya ideolojik bir sütunla özdeşleşir olmuşlardır. Böylelikle, sütunlu örgütler arasındaki geçirgenlik artmıştır. Öyle ki, Katolik sendikalar Sosyal Demokratların sendikalarıyla birleşirken, Katolik üniversiteler, gazeteler ve yayın kuruluşları Katolik partisini artık desteklememeye başlamıştır. Ayrıca, Katoliklerin ve Protestanların, dinsel öğeler etrafında temellenen bir partiye otomatik olarak oy verme durumlarının artık değişmeye başladığı görülmüştür. Bu konjonktürde, insanların, toplumun diğer kesimlerinden farklı bir şekilde tek bir sütun içinde yaşama alışkanlıkları kaybolmaya başlamıştır. Böylece, siyasi seçkinler ve Hollanda halkı daha homojen hale gelmiştir. Bu durum ise popülist hareketler için bir potansiyel yaratmıştır. Bu çerçevede, Hollanda'nın bazı şehirlerinde, siyasi elitin popülist bir eleştirisine dayanan yerel partilerin ortaya çıkmaya başladığı görülmüştür. 1999 yılında ise, bu yerel partilerden ikisinin liderleri bir araya gelerek, popülist bir platformla Yaşanabilir Hollanda (Leefbaar Nederland) adlı ulusal bir parti kurmaya karar vermişler ve partinin kuruluşundan iki yıl sonra ise Pim Fortuyn'u siyasi lider olarak seçmişlerdir (Lucardie ve Voerman, 2013: 187-188).

Fortuyn, genel olarak, İslam kültürüne yönelik eleştirileri ile tanınan bir lider olmuştur. Ancak bu tür eleştirilerini azaltmayı reddettiği ve anayasada ayrımcılık yasağının kaldırılmasını savunduğu için 10 Şubat 2002 tarihinde Yaşanabilir Hollanda Partisi'ndeki liderlik görevine son verilmiştir ve yaşanmış olan tüm bu olayların ardından, 11 Şubat 2002'de kendi partisi List Pim Fortuyn'u (Lijst Pim Fortuyn, *LPF*) kurmuştur. LPF'nin birincil hedefi, kamu görevlilerinin doğrudan seçilmesinin yanı sıra, radikal bir kamu yönetimi reformu yoluyla iktidarı halka geri vermeye çalışmak olmuştur. Bu yaklaşım, nispeten ılımlı popülizm, ılımlı milliyetçilik ve ekonomik olduğu kadar kültürel liberalizm ve biraz da İslamofobi ile birleştirilmiştir (Lucardie ve Voerman, 2013: 189). Ancak Fortuyn, 6 Mayıs 2002'de gerçekleştirilen bir suikast ile öldürülmüştür. Daha önceki dönemlerde çok daha barışçıl olan Hollanda, Fortuyn suikastından yaklaşık bir buçuk yıl sonra, 2 Kasım 2004 'te ise Theo Van Gogh cinayetine tanıklık etmiştir. Van Gogh ve Ayaan Hirsi Ali, İslam'ın kadına yönelik baskısını ifşa etmek amacıyla Ağustos 2004'te "Teslimiyet" adlı bir film yapmışlardır. Bu bağlamda, suikast nedeniyle hayatını kaybeden Van Gogh'un ölümünün ardından, bir İslami okulda kundakçılık da dahil olmak üzere birçok olay yaşanmıştır. Hollanda polisi, ayrıca, çeşitli terörist saldırıları planlayan bir grup İslami köktendinciye tutuklamıştır. Doğal olarak Fortuyn ve Van Gogh cinayeti, her iki kişinin de hem çok açık sözlü hem de İslam'ı eşit derecede eleştirmiş olmalarından dolayı halkın zihninde bağlantılı bir hale gelmiştir. Van Gogh'un öldürülmesinden sonra, bir yanda ifade özgürlüğü diğer yanda ise İslam'ın doğası ve konumu ile ilgili tartışmalar daha önce hiç olmadığı kadar alevlenmeye başlamıştır (Vossen, 2016: 14-15).

Pim Fortuyn'dan sonra aşırı sağ bayrağını devralan isim Geert Wilders olmuştur. 1998-2004 yılları arasında Özgürlük ve Demokrasi İçin Halk Partisi (Felemenkçe: Volkspartij voor Vrijheid en Democratie, *VVD*) parlamenterlerinden biri olan Wilders, Hollanda partilerinin, VVD'de dahil olmak üzere, göçü sınırlama ve entegrasyonu teşvik etme konusunda başarılı olmadığını savunan ve partinin endişelerini en sesli biçimde dile getiren muhaliflerinden biriydi. Wilders, VVD'nin Türkiye'nin AB'ye katılım müzakerelerine olumlu bakmasının ardından 2 Eylül 2004'te bağımsız bir parlamento üyesi olarak VVD'den ayrılmıştır. Bu ayrılıktan iki ay sonra Theo Van Gogh'un, Müslüman bir köktendinci tarafından öldürülmesinin ardından sürekli ölüm tehdidi almaya başlayan Wilder bir süre koruma altında

tutulmuştur. Buna rağmen Wilders, 1 Haziran 2005'te yapılan referandumda Hollanda halkı tarafından reddedilen Avrupa Anayasa Antlaşması'na karşı yürütülen kampanyanın en önemli aktörlerinden biri olarak görev almaktan geri durmamıştır. Öncelikle Hollanda'nın “İslamlaşmasını” durdurmaya odaklanarak geniş bir halk hareketi oluşturacağını iddia eden Wilders, 22 Şubat 2006'da ise Özgürlük Partisi'ni (Felemenkçe: Partij voor de Vrijheid, PVV) kurmuştur (De Lange ve Art, 2011: 1235; Witteveen, 2017: 2).

PVV'nin 2006'daki ilk seçim gündeminde vergi indirimi, suç ve güvenlik gibi liberal ve muhafazakâr konular, göç ve demokratik reformlardan önce gelmiştir. Parti, ayrıca, hükümet sübvansiyonlarını azaltmayı; ancak daha fazla polisi, hemşireyi ve öğretmeni işe almak istemiştir. Fakat Wilders, Kasım 2006'da yapılacak erken genel seçim beklentisiyle, o yaz tutumunu değiştirmeye karar vermiştir. Eğitim ve toplum için kültürel bir temelin önemi gibi muhafazakâr konuları tamamen görmezden gelerek göç ve İslam'a odaklanmayı tercih etmiştir. Bu doğrultuda ise, kendi ifadesi ile İslamlaştırma ve Avrupa entegrasyonunun Hollanda'nın bağımsızlığını zayıflattığını savunmuştur. Örneğin, De Volkskrant ile yaptığı bir röportajda, ülkenin bir “İslamileştirme tsunamisi” tarafından sular altında kalma tehlikesiyle karşı karşıya olduğu konusunda Hollanda halkını uyarmıştır. Ayrıca, Hollanda topraklarında yaşayan Faslılar arasındaki yüksek suç oranının İslam'dan ayrı bir mesele olarak ele alınamayacağını iddia etmiştir. Wilders, artık ılımlı, liberal bir İslam'ın varlığına inanmadığını belirterek, Müslüman bireylerin “*Davranışları, kültürlerinden ve dinlerinden kaynaklanmaktadır*” ifadesini kullanmıştır. Kampanya sırasında Wilders, ahlaki bir bağın gerekliliğinden, eğitim sistemindeki değişikliklerden ve iyileştirmelerden ya da daha iyi bir toplum oluşturma sürecinden bahsetmemiş ve sadece İslam karşıtı bir yol izlemiştir (Lucardie ve Voerman, 2013: 192; Vossen, 2016: 24-25). Bu konjonktürde, PVV, Kasım 2006'da ilk kez katıldığı genel seçimlerde %5,9 oranında oy elde etmiştir.

Wilders 2007 yılında çok çirkin bir ifade kullanarak Kur'an'ın yasaklanması gereken “faşist bir kitap” olduğunu iddia etmiştir. Aynı zamanda, İslamiyet'in Batı kültürlerine tehdit oluşturduğunu düşünen Wilders, Kasım 2007 tarihinde İslam'ı şiddet olgusu ile ilişkilendirmeye çalışan “Fitna” isimli bir filmi internet aracılığıyla yayınlamıştır. Wilders, ayrıca, İslami okulların kapatılması, cami yapılmaması ve

İslam ülkelerinden gelen göçlerin durdurulması gerektiğini savunmuştur. Bu noktada, Wilders'ın yalnızca İslam ülkelerinden gelen göçlerin değil, aynı zamanda özellikle Doğu Avrupa ülkelerinden gelen göçmen işçi akınının da önlenmesi gerektiğini düşündüğünü vurgulamak yerinde olacaktır. Ülkede bulunan ve suç işleyen, işini kaybeden veya Hollanda kültürüne uyum sağlayamayan göçmenlerin ise sınır dışı edilmesi gerektiğini belirtmiş olan Wilders, iyi davranışlara sahip olan göçmenlerin dahi Hollanda'da kaldıkları ilk 10 yıl boyunca sosyal güvenlik hakkına sahip olamayacaklarını ifade etmiştir (Lucardie ve Voerman, 2013: 193, Batur, 2019: 107).

PVV, 2010 genel seçimlerinden önce yayınlamış olduğu manifestoda ise, daha düşük vergiler ve daha az hükümet politikaları için neo-liberal tercihlerini sürdürmüş; ancak emeklilik yaşının yükseltilmesine karşı çıkmıştır. Parti, aynı zamanda, göç ve entegrasyon konularındaki duruşunu radikalleştirmiş ve en önemlisi, İslam'ın göç ve entegrasyon tartışmalarının ana teması olarak önemini vurgulamıştır. Örneğin, 2010 seçim manifestosunda Wilders, PVV'nin Kur'an'ı "faşist bir kitap" olarak gördüğü fikrini yinelemiş ve bu yüzden Kur'an'ın yasaklanması gerektiğini dile getirmiştir. Manifestoda, ayrıca, siyasi seçkinlerin davranışları eleştirilmiş, Hollanda demokrasisinin durumu hakkında bir alarm verilmiş ve demokrasinin düzelmesi için çeşitli eylemler (örneğin sıradan vatandaşların Lahey'e yürüyüşü) ve çareler (örneğin doğrudan demokrasi) önerilmiştir (Akkerman, 2016: 147). Manifestoda İslam ana düşman olarak ele alınsa da Wilders ve PVV milletvekilleri, Polonyalı, Bulgar ve Rumen işçiler ve Hollanda Antillerinden gelen göçmenler gibi diğer göçmen gruplarına da karşıtlıklarını ve saldırılarını sürdürmüşlerdir. Buna rağmen, PVV'yi ırkçı ve hatta nativist olarak sınıflandırmak zor olabilir; çünkü Wilders, Surinamlılar, Malukunlar, Çinliler veya Hint-Hollandalılar gibi nispeten daha iyi entegre olmuş etnik azınlıkları dışlama yoluna gitmemiştir (Vossen, 2011: 185). Bu bağlamda, PVV, diğer partilerin aksine, benimsedikleri göçmen ve İslam karşıtlığı söylemlerinin de etkisi ile 2010 genel seçimlerinde %15,4 oranında oy elde etmeyi başarmıştır.

Tablo 6. PVV'nin Genel Seçimlerde Elde Ettiği Oy Oranları

YIL	%
2006	5,9
2010	15,4
2012	10,1
2017	13,1

(Tablo 5, Dutch Tweede Kamer (House of Representatives) kaynağından faydalanılarak oluşturulmuştur).

2010 genel seçimlerinden sonra, PVV yeni bir koalisyon hükümetinin oluşumunda önemli bir aktör olarak ortaya çıkmıştır. Öyle ki, seçimlerden sonra 127 gün süren koalisyon kurma çalışmaları sonucunda, VVD ve Hristiyan Demokratlar Birliği (Christen Democratisch Appel, CDA) ile PVV arasında sağcı bir azınlık hükümeti kurulmuştur. Bu doğrultuda, Wilders'ın partisi PVV, VVD ve CDA ile resmi bir parlamento destek anlaşması imzalamıştır. Bu anlaşma ile PVV, kabine tekliflerinin (göç ve entegrasyon, suç ve güvenlik, yaşlı bakımı ve finans) çoğunun lehine oy vereceğini ve diğer muhalefet partilerinin önerdiği herhangi bir gensoru önergesini desteklemeyeceğini öngören maddeleri kabul etmiştir. Diğer bir deyişle, PVV, koalisyon ortağı olarak parlamento arenasındaki davranışını değiştirmek zorunda kalmıştır. Ancak yine de, PVV'nin radikal ve düzen karşıtı profilinden tamamen vazgeçmediğini vurgulamak gerekmektedir. Wilders, dış politika ve İslam gibi parlamento destek anlaşmasının bir parçası olmayan politika alanlarındaki tutumlarını devam ettirmiştir (De Lange ve Art, 2011: 1235; Akkerman, 2016: 151). Ancak, kemer sıkma politikasına ilişkin çıkan anlaşmazlıklar nedeniyle, PVV, 2012 baharında koalisyon hükümetine verdiği desteğini geri çekmiştir ve bu durum 12 Eylül 2012'de yeni bir seçim yapılmasına neden olmuştur.

2012 genel seçim kampanyası sırasında PVV, daha radikal bir rotaya yönelmiş ve ulusal değerleri korumak amacıyla AB karşıtlığına odaklandığını belirten söylemlerde bulunmuştur. Bu bağlamda, Avrupa entegrasyonu, ulusal egemenlik, mali kriz ve göç ile ilgili endişelerini seçim kampanyasında vurgulamıştır (Akkerman, 2016: 151). PVV 2012'de yürüttüğü kampanya kapsamında, İslam karşıtlığı meselesini bir kenara bırakarak Hollanda'nın AB üyeliğinden ayrılması gerektiğini vurgulamıştır. Bu doğrultuda, "Onların Brüksel'i, Bizim Hollanda'mız!" olarak

belirlenmiş seçim manifestosu başlığı AB'den çıkma hedefini oldukça açık bir biçimde ifade etmesi bağlamında dikkatleri çekmiştir. Milliyetçi duygulardan beslenen ve “diğer partiler İslam'ı veya AB milliyetçiliğini tercih ederken biz de Hollanda'yı tercih ediyoruz” diye belirten PVV, aynı zamanda, Brüksel'deki bürokratların Hollanda'daki göçmenlik, çevre koruma, istihdam ve mali politikalara müdahale etmeyi bırakmasını talep etmiştir (Lucardie ve Voerman, 2013: 193).

Ancak 2012 genel seçimlerinde %10,1 oy almış olan PVV'nin oylarında bir önceki genel seçimlere kıyasla düşüş yaşamıştır. Seçimlerden sonra AB karşıtlığı söylemlerinin İslam karşıtlığı kadar partiye oy kazandırmadığını fark etmiş olan Wilders, partiyi İslam karşıtlığı çizgisine geri döndürmek için çeşitli adımlar atmıştır. Bu doğrultuda, Wilders İslam'ı “Avrupa'nın Truva Atı” olarak nitelendirmiştir (Aktaran Batur, 2019: 110). Wilders, Hollanda yerel seçimlerinin yapıldığı 19 Mart 2014 tarihinde ise, seçmenlere daha az Faslı isteyip istemediklerini sormuş ve seyirci “daha az, daha az, daha az” sloganları atmıştır. Birkaç ay sonra ise, PVV, yeni camilerin inşasına geçici bir yasak getirilmesi gerektiği vurgulamıştır. Aynı zamanda, Hollanda'daki tüm camilerin kapatılmasını ve Hollanda'da İslam'ın olmaması gerektiğini belirtmiştir (Akkerman, 2016: 152). 2015 yılına gelindiğinde ise, Wilders'ın mülteci krizini İslam karşıtlığı temelinde ele aldığı görülmüştür. Wilders, mülteci krizinden dolayı AB'nin Akdeniz kıyılarına gelen ve kuzeye seyahat eden mülteci dalgasını “*güvenliğimizi, refahımızı, kültürümüzü ve kimliğimizi tehdit eden İslami bir istila*” olarak nitelendirmiştir. Bu bağlamda, Hollanda'ya akın eden mültecilerin önüne geçilebilmesi için ülke sınırlarının mülteci geçişlerine kapatılması gerektiğini savunmuştur (Özkan, BBC 2015; Batur, 2019: 111). Bununla birlikte, Hollanda'nın 2015 Kasım ayının sonunda 54.000'den fazla sığınmacı aldığı kaydedilmiştir. Sığınmacı sayısının ulaştığı tarihi zirvenin de etkisi ile Wilders'ın İslam ve göçmenlik karşıtı söylemi PVV'ye destek veren seçmen sayısının artmasında etkili olmuştur (Sims, Independent 2016).

2017 genel seçimleri parti programında Müslüman göçünün yasaklanması, tüm camilerin kapatılması ve Hollanda'nın AB'den ayrılması gerektiği gibi hedefler yer almıştır. Aynı zamanda kampanya sırasında Wilders, “*Ülkenizi yeniden kazanmak istiyorsanız, Hollanda'yı Hollanda halkı için yeniden kendi eviniz yapmak istiyorsanız, yalnızca PVV'ye oy verebilirsiniz. Lütfen, Hollanda'yı tekrar bizim yapın.*” gibi

söylemlerde bulunmuştur (McKie, Independent 2017). Bu konjonktürde, 2017 yılındaki genel seçimlerde PVV %13,1 oy oranına sahip olarak, ulusal mecliste yer alan en büyük ikinci parti olmuştur.

2018 yılına gelindiğinde ise Wilders, Hz.Muhammed'in çizildiği bir karikatür yarışması düzenlemeye karar vermiştir. Ancak, Wilders'ın düzenleyeceğini duyurduğu bu yarışma özellikle Pakistan'da çok büyük bir tepki uyandırmıştır. Bu yarışma nedeniyle ölüm tehditleri almış olan Wilders yarışmayı iptal etmek durumunda kalmıştır. Buna rağmen, 2019 yılında tekrar bu yarışmanın yapılacağını duyuran Wilders konuşmasında, “*İfade özgürlüğü, şiddet ve İslami fetvalara üstün gelmelidir.*” ifadelerine yer vermiştir. Aralık 2019 tarihinde bu yarışmanın düzenlenmesi İslam dünyasında büyük yankı bulmuştur. (DW, 2019a; Reuters, 2019). İfade özgürlüğü bahanesiyle, gerçekte oy toplamak amacıyla bir başka kültüre veya dine ait değerlere saldırmak liberal demokrasinin yerleşmesine de büyük zarar vermektedir. Çünkü liberal demokrasi temel toplumda yaşayan tüm vatandaşların temel hak ve özgürlüklerini güçlü kurumsal düzenlemeler ile sağlamaya çalıştığı gibi kültürel çeşitliğinin korunmasını da amaçlamaktadır.

2.6 İSPANYA: VOX

Vox, eski bir Bask milletvekili olan Santiago Abascal liderliğindeki bir grup hoşnutsuz merkez sağ Halk Partisi (People's Party) üyesi tarafından 2013 yılında kurulmuştur (Vampa, 2020: 3). Vox da Avrupa'daki diğer aşırı sağ partiler gibi, göçmen karşıtı ve İslam karşıtı bir çizgide politika yürütmektedir (BBC Türkçe, 2019). Vox, kurulduğu yıllarda, ilk etapta, güç kazanmak için mücadele etmiştir. Bu bağlamda, göç, cinsiyete dayalı şiddet ve geleneksel aile değerlerine ilişkin aşırı muhafazakâr bir duruş benimseyen Vox, çok az sayıda seçmeni kendisine çekmeyi başarmıştır (The Local, 2019). Dolayısıyla, Vox'un, 2013'de kurulduktan sonra, uzun süre boyunca, İspanya'nın siyasi arenasında bir etki yaratmaya çalıştığı söylenebilir (Hedgecoe, 2018). İspanya siyasetinde istediği etkiyi yaratma da başarısız olan Vox, 2015 genel seçimlerinde sadece %0,23 oranında oy elde edebilmiştir. Vox'un 2016 yılında gerçekleştirilen genel seçimlerde de oy oranında büyük bir değişim gözlemlenmemiş ve oyların yalnızca %0,2'sini kazanabilmiştir. Bununla birlikte, 1 Ekim 2017'de Katalonya'da yasalara aykırı bir biçimde gerçekleştirilen bağımsızlık

referandumunu, Vox'u İspanyol siyasetinin merkezine taşıması bağlamında bir dönüm noktası olmuştur (Will, Washington Post 2020).

Haziran 2017 tarihinde Carles Puigdemont'un, Ekim 2017'de Katalonya'nın bağımsızlığı için bir referandum yapacağını duyurmasının ardından İspanya Hükümeti ve Katalonya arasında çatışma baş göstermiştir. Çeşitli olaylar yaşanmış olmasına rağmen Katalonya'da 1 Ekim 2017 tarihinde bağımsızlık referandumunu gerçekleştirmiştir. Bu referandumda seçmenlere, "Katalonya'nın cumhuriyetle yönetilen bağımsız bir devlet olmasını istiyor musunuz?" sorusu sorulmuştur. Katılım oranının %43 olduğu referandumda sorulan soruya evet cevabı veren seçmen oranı %90,2 olarak kaydedilmiştir (Cebeci ve Gülmez, 2020: 63-64). Katalonya, referandumun ardından, 27 Ekim 2017 tarihinde, İspanya'dan tek taraflı olarak bağımsızlığını ilan etmiştir. O sırada Mariano Rajoy liderliğindeki ulusal hükümet, ayrılıkçı hareketi bastırmak için harekete geçmiş ve İspanya Anayasası'nın 155. Maddesi'ne² başvurmuştur. Bu doğrultuda, Katalonya'nın tarihsel anlamda ilk defa İspanya Hükümeti'ne bağlandığı görülmektedir (Turnbull ve Dugarte, 2019: 2).

İspanya siyaset gündeminde, Katalan sorununun yanı sıra göç ile ilgili bazı sıkıntıların da yer aldığı gözlemlenmiştir. 2018 yılında İspanya'ya, Afrika ülkesinden gelen göçmenlerin sayısının, İtalya ve Yunanistan'a gelen göçmenlerden fazla olduğu kaydedilmiştir. Pedro Sanchez liderliğindeki sosyalist hükümet, ülkeye gelen göçmenlerle dayanışma içine girmiş ve Aquarius adlı gemideki göçmenlerin, İtalyan hükümetinin onları almayı reddetmesinin ardından, İspanya'ya indirilmesini kabul etme kararı almıştır (Turnbull ve Dugarte, 2019: 2).

Bu bağlamda, Vox, 2018 yılında, özellikle ülkedeki göçmenlerden ve Katalan sorunundan duyulan rahatsızlıkları dile getirmek amacıyla 100 maddeden oluşan bir program yayınlamıştır. Vox, bu program kapsamında, İspanya'nın devredilen bölgesel güçler sisteminin reddedilmesi ve bölgesel yasama gücünün olabildiğince kısıtlanması gerektiğini belirtmiştir. Vox, bu programda, ayrıca, "*İspanya ve İspanyolların*

---

² "Eğer bir Özerk Topluluk, Anayasa veya diğer kanunların koyduğu yükümlülükleri yerine getirmez veya İspanya'nın genel çıkarlarına ciddi biçimde zarar verecek şekilde hareket ederse, Hükümet, Özerk Topluluğun Başkanına şikayette bulunur ve doyurucu bir cevap alamazsa, Senato'nun salt çoğunluğuyla aldığı bir kararın ardından, söz konusu Özerk Topluluğu, ilgili yükümlülükleri yerine getirmeye zorlamak veya yukarıda söz edilen kamu çıkarlarını korumak için gerekli önlemleri alır."

ihtiyaçlarını oligarşilerin, şeflerin, lobilerin veya uluslar üstü grupların ihtiyaçlarının önüne koymak istiyoruz” söylemine yer vermiştir. Vox'un söz konusu programda yer alan hedeflerinden bir diğeri ise, cinsiyete dayalı şiddet yasasını ve cinsiyetlerden birine karşı ayrımcılık yapan diğeri yasaları yürürlükten kaldırmak ve bunun yerine, mağdur olan yaşlılara, erkeklere, kadınlara ve çocuklara aynı korumayı sağlayacak bir aile içi şiddet yasası oluşturmaktır. Parti, aynı zamanda, “ulusal ekonomimizin ihtiyaçlarına ve yeni gelen göçmenlerin İspanyol toplumuna entegre olma ve değerlerimizi kabul etme yeteneklerine bağlı olarak göç akışını kontrol etmeyi planladıklarını” belirtmiştir. Programda, yasadışı göçmenler konusunda ise, hepsinin sınır dışı edilmesinin istenildiği ifade edilmiştir. Bu bağlamda, bir göçmenin ülkeye yasadışı yollardan girmesi halinde, kalıcı olarak yasal statü için uygun olmayacağı ve bu nedenle herhangi bir devlet yardımı alamayacağı da programda belirtilmiş olan maddeler arasındadır. Vox, yolsuzlukla ilgili suçlar için daha sert cezalar önermiş ve kapsamı ulusal, bağımsız ve profesyonel bir yargı gücü kurmak istediğini belirtmiştir. Ayrıca, seçilmiş yetkililerin savurgan harcamalarının ceza kanununa yeni bir suç olarak dâhil edileceği de bu programda açıklanmıştır. Bunlara ek olarak Vox, “köktendinci camileri kapatmak”, “sınırların kontrolünü yeniden kazanmak” ve “aşırılık yanlısı imamları tutuklamak ve sınır dışı etmek” istediğini ifade etmiştir. Parti, aynı zamanda, Türkiye'nin AB'ye girme fikrine de karşı olduğunu açıkça belirtmiştir. Ayrıca “Cebelitarık'ı geri almak ve Avrupa'da ve dünyada insanlarımızın, ekonomimizin ve tarihimizin hak ettiği egemenliği kurtarmak istiyoruz” söylemi de programda yer almıştır (Urra, El Pais 2018).

Vox, Katalan sorunu söz konusu olduğunda ise, hem otoriterliği yansıtan hem de İspanyol milliyetçiliğine odaklanan politikaları desteklemiştir. Aynı zamanda 2018 yılında yayınladığı 100 maddeli programında Vox, ayrılıkçı tehdide yanıt olarak, hem Katalan bölgesinin özerk bağımsızlığının askıya alınması hem de ayrılıkçı hedefler arayan herhangi bir partinin anayasal olarak yasaklanması çağrısında bulunmuştur (Turnbull ve Dugarte, 2019: 2).

Katalonya'nın İspanya'dan ayrılma girişiminin ve artan göç oranlarının yanında, 2008 mali krizinden sonra ülkede yaşanan ekonomik sorunlar nedeniyle artan eşitsizlik de halkı huzursuz etmeye başlamıştı. Bu bağlamda, söz konusu alanlardaki huzursuzluklar doğrultusunda İspanya siyasetinin karışması neticesinde Vox'un

İspanya seçmenine istediği mesajları vereceği ortamın oluştuğu söylenebilir. Nitekim Vox'un seçmenlere, göçmenler, ekonomik sorunlar ve Katalanlarla ilgili verdiği mesajların parti oylarına yansması 2018 Aralık tarihinde gerçekleştirilen Endülüs yerel seçimlerinde açıkça görülmüştür. Bu yerel seçim ile birlikte ilk kez seçim başarısı elde eden Vox, oyların % 11'ini elde etmiş ve bölge parlamentosunda 12 sandalye kazanmıştır. Bu bağlamda, Endülüs yerel seçimleri, ülkenin parti sisteminde önemli bir dönüşüme işaret ederek, İspanya'nın aşırı sağcı bir siyasi partiye sahip olmayan bir ülke olarak istisnai statüsünün sona ermesine neden olmuştur (Turnbull ve Dugarte, 2019: 1).

Tablo 7. Vox'un Genel Seçimlerde Elde Ettiği Oy Oranları

YIL	%
2015	0,23
2016	0,2
Nis.19	10,26
Kas.19	15,08

(Tablo 6, Ministerio del Interior de España kaynağından faydalanılarak oluşturulmuştur).

Endülüs yerel seçimlerinden sonraki süreçte de Katalonya'nın bağımsızlığı ve göç karşıtı söylemlerine devam eden Vox'a, İspanya Başbakanı Pedro Sanchez'i Katalan ayrılıkçılarla görüşmeye açık olduğu için eleştirmesi sonrasında daha fazla seçmenin destek vermeye başladığı görülmüştür. İspanya başbakanının Katalan ayrılıkçılarla başa çıkamaması, birçok seçmenin huzursuz olmasına yol açmış ve bu nedenle sempatilerinin ulusal birliği savunduğunu dile getiren Vox'a kaymasına neden olmuştur (Ellyatt, 2019).

Vox, 2019 genel seçimleri öncesinde yayınladığı manifestoda, Katalonya'da özerkliğin askıya alınması çağrısında bulunmuştur. Manifestoda, ayrıca, ulusal birliği zayıflattığına inanılan siyasi partilerin yasaklanması, İspanyol ulusal sembollerinin ve dilinin korunması, bölgesel polis sistemlerinin askıya alınması, İspanya'nın tek bir hükümet ve bir parlamento ile üniter bir sisteme dönüşmesi ve eğitim, sağlık, güvenlik ve adalet gibi temel bölgesel yetkinliklerin yeniden merkezileştirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Parti göçmenlik konusunda çok sert bir duruş benimsemiş, başta suç işleyenler olmak üzere belgesiz göçmenlerin derhal sınır dışı edilmesi ve göçmenleri entegre etmeyi amaçlayan sosyal politikalara son verilmesi çağrısında bulunmuştur

(Vampa, 2020: 4-7). Parti, ayrıca, Zamora kentindeki nüfus açığının üstesinden gelmeye yardımcı olmak için Latin Amerika ülkelerinden “iyi göç”ü teşvik etmesine rağmen, göç karşıtı bir duruş sergileyerek, başlangıç olarak, 53.000 yasadışı göçmeni Endülüs'ten sınır dışı etmek istediğini de dile getirmiştir (Ellyatt, CNBC 2019). Bu çerçevede gerçekleştirilen 2019 Nisan genel seçimlerinde Vox'un %10,26 oy alarak bir önceki genel seçimlere göre çok büyük oranda atılım gösterdiğini söylemek mümkündür.

Aşırı sağcı Vox partisinin lideri Abascal, başarısının anahtarının “aldatmaması” ve “net bir mesaj” vermesi olduğunu belirtmiştir (Manzanaro ve Rodríguez, Euronews 2019). Bununla birlikte, 1975'te sona ermiş olan Franco'nun diktatörlüğü süresince uzun süredir bastırılmış olan; ancak son zamanlarda Katalan ayrılıkçıların İspanyol egemenliğine meydan okumalarıyla birlikte yeniden canlanan milliyetçi duyguların da Vox'un oylarını arttırmasında etkili olduğu söylenebilir. Katalan kargaşası, İspanya'yı toprak bütünlüğünü tehdit eden varoluşsal bir krizle karşı karşıya bırakırken, Abascal kendisini İspanyol egemenliğinin en şiddetli savunucusu olarak sunmuştur. 2019 Nisan genel seçiminden sonra, Abascal, Vox'u “*vatansever alternatif*” olarak adlandırmış ve partinin Katalan ayrılıkçılığına karşı bir denge oluşturarak ilerleyebileceğini dile getirmiştir (Minder, NY Times 2019). Vox, ayrıca, daha önce belirtildiği gibi Katalan özerkliğinin askıya alınmasını ve milliyetçi partilerin yasadışı ilan edilmesini hedefleri arasında belirtmiş ve “bayrak, marş ve taç” başta olmak üzere ulusun sembolleri için maksimum yasal koruma sözü vermiştir. Aşırı sağ parti, düzensiz göçü engellemek için de bazı tartışmalı tedbirler önermiştir. Abascal, İspanya'da yasal olarak ikamet etmeyen, çok ciddi ekonomik ve bir arada yaşama sorunları yaratabileceğini düşündüğü herkesin kendi yurduna acil geri dönüşünü ve İspanya'nın Schengen bölgesini terk etmesi gerektiğini savunmuştur (Manzanaro ve Rodríguez, Euronews 2019). Bu konjonktürde, Kasım 2019'da gerçekleştirilen genel seçimlerinde Vox, yedi ay önceki genel seçimlere göre oy oranını %5 arttırarak, oyların %15,08'ni elde etmeyi başarmıştır. Genel seçimlerin ardından, Vox lideri Abascal, “*11 ay önce İspanya'nın hiçbir belediyesinde, mecliste ya da Avrupa Parlamentosu'nda temsilcimiz yoktu. Bugün İspanya'nın 3. büyük siyasi partisiyiz.*” açıklamasını yapmıştır (Euronews 2019).

2.7 DİĞER AVRUPA ÜLKELERİNDE YER ALAN AŞIRI SAĞ PARTİLER

Çalışmanın bu kısımda, yukarıda incelenmiş olan altı ülke dışında kalan diğer AB üyesi ülkelerde varlığını sürdüren ve bu ülkelerde belirli bir seçmen kitlesine ulaşarak ulusal parlamentolara girmeyi başarmış olan aşırı sağ partiler ele alınmıştır. Bu bağlamda, Belçika, Çekya, Danimarka, Estonya, Finlandiya, İsveç, Kıbrıs, Letonya, Macaristan, Polonya, Portekiz ve Slovakya’da kurulmuş olan aşırı sağ partilerin genel seçimlerde almış oldukları oy oranları ve savundukları temel fikirler açıklanmaya çalışılmıştır. İncelenen parti örnekleri doğrultusunda, Avrupa kıtasında yer alan ülkelerde konumlanan aşırı sağ partilerin genelinin İslamofobik, göçmenlik karşıtı, milliyetçi ve Avrupa şüpheli duruşlarıyla farklı bir düzeyde temel hak ve özgürlükleri odak noktalarına koyduklarını iddia etmek mümkündür.

Belçika’da aşırı sağ bir parti olan Flamanların Geleceği (Vlaam Belang, VB), bağımsız bir Flaman devleti için çabalayan Flaman Hareketi’nin temsilcidir. Demokratik bir parti olarak VB, programını parlamenter demokrasi ve hukukun üstünlüğü çerçevesinde gerçekleştirmeyi hedeflemiştir. VB, temel olarak, adil ve sıkı bir göçmenlik politikasını savunmuştur. Partiye göre, Flaman halkı kendi dilini ve kültürünü koruma hakkına sahiptir. Bu bağlamda, ülkeye gelen göçmenlerin, ev sahibi ülkenin yasalarına ve değerlerine saygı duyması gerekmektedir. VB, ayrıca, ülkede özellikle göçmenlerin işlediği suçlara karşı sağlam bir politika oluşturulması gerektiği üzerinde durmuştur. Bununla birlikte, VB için her şeyden önce Flaman halkının yaşadığı Flandre bölgesinin geleceğini ve refahını güvence altına almanın en iyi yolu bağımsız bir Flaman devletinden geçmektedir (Vlaams Belang). VB benimsemiş olduğu bu politikalar sonucunda 2019 genel seçimlerinde %12 oy almayı başarmıştır.

Çekya örneğinde ise, Özgürlük ve Demokrasi Partisi (Czech: Svoboda a přímá demokracie, SPD), Çekya’nın kendi ifadesi ile İslamileştirilmesini durdurmak için göçe karşı sıfır tolerans gösterilmesi gerektiğini belirtmiştir. Aynı zamanda, çokkültürlü Avrupa süper devletinin varlığını reddettiklerini belirten SPD lideri Tomio Okamura, 2017 yılında AB’yi terk etme söyleminde de bulunmuştur. Bu bağlamda, SPD, ülkenin AB’den ayrılmasına destek verdiğini belirtmiş, Çekya halkının cami yanlarında domuz gezdirmeleri gerektiğini ve Türklerin yemeği olan kebabı yemeyi

bırakmalarını dile getirmiştir (Muller ve Lopatka, Reuters 2017). İzlemiş olduğu politikalar neticesinde 2017 genel seçimlerinde katılımcıların %10,6'sının oylarını almıştır.

Danimarka'da aşırı sağ kanatta yer alan parti ise Danimarka Halk Partisi (Danca: Dansk Folkeparti, *DF*) olmuştur. *DF*, Danimarka kültürel mirasının korunması için güçlü bir sorumluluk hissettikleri üzerinde durarak, ulusal savunmanın önemli olduğunu vurgulamıştır. Parti, bu doğrultuda, ülkenin iç ve dış güvenliğini sağlamlaştırmak istediğini açıkça ifade etmiştir. *DF*, ayrıca, ülkedeki yabancı uyrukluların, sınırlı ölçüde özel kurallara göre ve Anayasanın hükümlerine uygun olarak Danimarka vatandaşlığı alabilmesi gerektiğini savunmuştur. Ancak, ülkedeki ana akım partilerinin *DF*'nin katı göçmenlik karşıtı söylemlerini kullanması ile birlikte *DF*'ye verilen oylarda azalma yaşandığı gözlemlenmiştir (Dansk Folkeparti The Local 2019). Nitekim *DPP*'nin 2015 genel seçimlerinde elde etmiş olduğu oy oranı %21,1 iken, 2019 genel seçimlerinde bu oranın %8,7'e düştüğü görülmüştür.

Avrupa şüpheli bir duruş benimseyen Estonya Muhafazakâr Halk Partisi (Estonca: Eesti Konservatiivne Rahvaerakond, *EKRE*), Avrupa'da konumlanan diğer aşırı sağ partiler gibi, göç konusunu Avrupa'nın karşı karşıya kaldığı önemli bir sorun olarak görmektedir. Orta Doğu ve Afrika'dan gelen mülteciler ve göçmenler açısından Avrupa'ya giden herhangi bir rotada bulunmayan Estonya için kitlesel göç büyük bir endişe kaynağı olarak görülmemektedir. Bununla birlikte, *EKRE* tarafından, bu ülkelerden Avrupa'ya gelecek herhangi bir göçe izin verilmesi durumunda, Estonya'nın çok daha fazla mülteciyi yeniden yerleştirmesi doğrultusunda Brüksel'den gelecek baskılara karşı savunmasız durumda kalacağı öne sürülmüştür (Walker, 2019). *EKRE*, aynı zamanda AB'nin Sovyetler Birliği baskı tarzı benimsemeye başladığından hareketle, AB'nin ülke içinde pek fazla popüler olmadığını vurgulamıştır (Suyak, 2019). Avrupa şüpheli ve göç karşıtı söylemlerini bir arada kullanan partinin 2019 yılı genel seçimlerinde, %17,8 oranında oy aldığı bilinmektedir.

Finlandiya'da da Finler Partisi (Fince: Finns), açık bir göç karşıtı retoriği olan popülist ve Avrupa şüpheli bir parti olarak karşımıza çıkmaktadır. Finler Partisi, AB dışından gelecek göçmenlerin, Finlandiya'ya yalnızca ekonomik refah getirmeleri halinde girmelerine izin verilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Parti, ayrıca, sosyal ve sağlık sistemlerinin öncelikle Finliler için çalışması gerektiğini dile getirmiş ve

Romanlar gibi bazı AB göçmenlerini suçlu olarak nitelendirirken, diğerlerini de Finlandiya'nın sosyal yardım hizmetlerinden yararlanmak isteyen kişiler olarak addetmiştir. Aynı zamanda, mültecilerin kendi ülkelerine komşu ülkelere kaçarak orada kalmalarını ve Finlandiya'ya gelmemeleri gerektiğini dile getirmiştir (Russel, Express UK 2019). Öte yandan, ülkedeki diğer partiler iklim değişikliğiyle mücadele için güçlü tedbirler alırken, Finler Partisi iklim değişikliği ile ilgili konuları kültür savaşlarında yeni bir cephe olarak ele almıştır. Finler Partisine göre, agresif iklim değişikliği politikaları, işçi sınıfına zarar veren elitist bir yaklaşımı gözler önüne sermiştir (Lemola, NY Times 2019). İzlediği politikalar neticesinde, Finler Partisi'nin 2019 genel seçimlerinde elde ettiği oy oranı %17,5 olmuştur.

İsveç'te ise, İsveç Demokratları (İsveççe: Sverigedemokraterna, *SD*), Avrupa'da yaşanan 2015 mülteci krizi sırasında ülkeye 163.000 sığınmacının gelmiş olması bağlamında İsveç'in göçmenlik politikasına büyük ölçüde muhalefet etmesi ile gündeme gelmiştir. Bu doğrultuda, sıkı ve düzenli göçmenlik politikasına ihtiyaç duyulduğunu dile getiren Jimmie Akesson'un parti siyasetine, esas olarak, göç, entegrasyon ve refah temaları eşlik etmiştir. Ülkedeki birçok seçmenin, sayıları gittikçe artan göçmenlerin şiddet içeren olaylara karışmalarından endişe duymalarından hareketle, SD, resmi rakamlar hiçbir korelasyon göstermese de, silahlı çatışmalardaki artışı göçle ilişkilendirmiştir. SD, ayrıca, 2018 yılında, İsveç'in AB üyeliğinden ayrılması için bir "Swexit" referandumunu düzenlenmesini önermiştir. Ancak, merkezde yer alan güçlü partilerin hepsi böyle bir oylamaya karşı çıkmışlardır. Benimsemiş olduğu tüm bu politikaları ve söylemleri ışığında, SD, 2018 genel seçimlerinde %17,5 oy oranı elde etmiştir (BBC 2018; DW 2018; Henley, 2018).

Letonya'da konumlanan Ulusal İttifak (Letonca: Nacionālā apvienība, *NA*), popülist bir ideolojiye dayanan; ancak AB yanlısı tutuma sahip olan aşırı sağ partidir. 2015 yılından itibaren, AB'nin mülteci kotaları düzenlemesi, NA ile Avrupa Komisyonu arasında bir tartışma konusu olarak oraya çıkmıştır. Nitekim NA'ya göre Letonya, göç dalgalarından kaçmayı başarırsa güvende olacaktır ve öyle kalacaktır. Ancak, Letonya vatandaşlarının büyük bir yüzdesinin Avrupa'daki terörizm ve diğer asimetric tehditler konusunda endişe duymasının yanında sosyal güvenlik, işsizlik ve yaşam maliyeti konusunda da son derece endişeli oldukları bilinmektedir. Ülkedeki sosyoekonomik ortamın da etkisi ile 2018 genel seçimlerinde %11 oranında oy elde

etmiş olan NA'nın seçmen kitlesinin ağırlıklı olarak 2016 yılında kurulmuş, ülke ekonomisi hakkında söylemleri ile tanınan Devletin Sahibi Kimdir? (Letonca: Kam pieder valsts?, *KPV*) partisine oy verdikleri görülmüştür. 2018 genel seçimlerinde %14,3 oranında oy elde etmiş olan KPV, sert bir Avrupa şüpheciliğini benimsemekle birlikte, AB bütçe politikalarının Letonya'nın ekonomik durgunluktan tamamen kurtulmasını garanti edemeyeceğini dile getirmiştir (Petsinis, 2019).

Macaristan'da, 2018 genel seçim kampanyalarına kadar Daha İyi Bir Macaristan Hareketi (Macarca: *Jobbik*) ve Macar Yurttaşlar Birliği (Macarca: *Fidesz*) partileri gösterdikleri aşırı sağ eğilimler ile dikkat çekmişlerdir. Ancak, 2018 yılında gerçekleştirilecek olan genel seçim kampanyası sırasında Jobbik, milliyetçi ve Avrupa şüpheci bir çizgide ilerleyen Fidesz partisine sandıkta meydan okuyabilmek için daha ılımlı bir sağ ideolojiyi benimsemeye başlamıştır (Dunai, Reuters 2018). Bu değişime rağmen Jobbik'in 2018 genel seçimlerinde elde ettiği oy %19,1 ile sınırlı kalmıştır. Öte yandan, halk arasında, mülteciler ile ilgili sert tutumu, göçmen karşıtlığı ve AB entegrasyonuna karşı güçlü bir direniş göstermesi ile tanınan bir parti olan Fidesz ise daha geniş bir seçmen kitlesine ulaşmayı başarmış ve %49,3 oy almıştır (DW 2018).

Polonya'da 2015 yılından itibaren iktidarda bulunan Hukuk ve Adalet Partisi (Polish: Prawo i Sprawiedliwość, *PiS*), göçmen karşıtlığı, homofobik söylemler ve yargıyı kontrol etme çabalarının eşlik ettiği, sosyal açıdan muhafazakâr bir Polonya vizyonu sunarak ülkenin giderek liberal olmayan bir yöne doğru kaymasına neden olmuştur (Chapman, World Politics Review 2019). PiS yönetimi altında Polonya, AB'nin temelini oluşturan liberal demokratik değerlerin aktif bir düşmanı olarak ortaya çıkmıştır (Henley ve Davies, The Guardian 2019). Öyle ki, partinin liderleri, PiS'i, Polonya'yı Orta Doğu ve Afrika'dan gelen göçmenler ve mülteciler ve LGBT bireylerine karşı koruma kanalı olarak sunmuştur. Milliyetçilik ve yabancı düşmanlığını sosyal demokratlarla ilişkilendirilen ekonomik politika türleriyle birleştirmek çelişkili görünebilir. Ancak PiS, sandıkta devam eden desteğinin de gösterdiği gibi, onları başarılı bir şekilde, giderek daha popüler hale gelen bir siyasi programda birleştirmiştir. Nitekim izlediği politikaların beğeni toplaması neticesinde 2019 genel seçimlerinde %43,6 oranında oy elde etmeyi başarmıştır (Chapman, World Politics Review 2019).

Nisan 2019 tarihinde kurulmuş olan ve Portekiz’de faaliyet göstermeye başlayan Yeterli Partisi’nin (Portekizce: *Chega*) 2019 seçim manifestosunun ana teması göç ve İslam karşıtlığı olmuştur. Aynı zamanda, ülkedeki yozlaşmış politik elitlere karşı “halkın gerçek sesi” olduğunu iddia eden olan Parti, düzen karşıtı söylemleri ile tanınmaktadır. Bu söylemleri aracılığıyla, kuruluşundan altı ay sonra yapılmış olan 2019 genel seçimlerinde Chega %1,3 oranında oy elde etmiştir (Mendes ve Dennison, 2020).

Slovakya örneğinde ise, aşırı sağcı Bizim Slovakamız Partisi (Slovak: *Ľudová strana – Naše Slovensko, ĽSNS*) göçmen, Roma, LGBTQ, İsrail, AB ve NATO karşıtı benimsediği politikalar ile dikkat çeken bir partidir. Partinin politikaları arasında hayali bir “çingene terörüne” karşı savaşmak için milisler kurulması, zorunlu askerlik hizmetinin yeniden başlatılması ve İkinci Dünya Savaşı sırasında kurulan Slovak Nazi devletinin kutlanması yer almaktadır. 2020 genel seçimleri öncesinde, parti programındaki ifade ile “Müslüman göçmen ordularını” durdurmak için Slovakya'nın sınırlarını kapatma sözü verilmiştir. Ayrıca, L'SNS ülkenin açık sınırlarla “ulusal intihar” gerçekleştirdiğini ve AB üyeliği nedeniyle “artık bağımsız ve egemen bir devlet olmadığını” iddia etmiştir (Stone, 2020). Sözü edilen politikaları ve söylemlerinin de etkisi ile L'SNS, 2020 genel seçimlerinde %8 oranında oy elde etmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İTALYA'DA AŞIRI SAĞ: KUZEY LİGİ PARTİSİ

LN partisinin ve politikalarının daha iyi anlaşılabilmesi için İtalya'nın aşırı sağ geçmişinin ve partinin kökenlerinin açıklanması faydalı olacaktır. Aynı zamanda, ikinci olarak LN partisinin genel seçimlerde aldığı oy oranlarının parlamento temsil sayısına yansımalarının farklılıklarının temel nedeni olan seçim sistemi incelenecektir. Bu bağlamda tezin bu bölümünde öncelikle İtalya'nın aşırı sağ siyasi geçmişi ve ikinci olarak da seçim sistemi açıklanacaktır. Son olarak, LN'nin kuruluşuna giden 1991 öncesi ayrılıkçı ligler dönemi ve 1991-2020 yılları ele alınarak LN politikaları ve oy oranları tarihsel olarak incelenecek ve araştırılacaktır.

3.1 İTALYA'NIN AŞIRI SAĞ SİYASİ GEÇMİŞİ BAĞLAMINDA RISORGIMENTO DESTANI, MUSSOLİNİ VE KUZEY LİGİ

18. yüzyılda Aydınlanma Çağı'nın doğduğu ve geliştiği zaman diliminde, ekonomik kriz dolayısıyla İtalya'nın büyük bir kesiminde kıtlık süreci yaşanmaya başlamıştır. İtalyan entelektüelleri ve siyasetçileri ise ekonomik krizin etkisiyle İtalyan halkının karşı karşıya kaldığı kıtlık sürecine meydan okumak amacıyla Risorgimento'yu (diriliş/yeniden doğuş) başlatmaya karar vermişlerdir. İtalya'da meydana gelmiş olan kıtlığın İtalyan hükümetinin politikalarının sonucu olduğunun düşünülmesi, Risorgimento'nun başlatılmaya karar verilmesinin altında yatan en önemli neden olarak gösterilmiştir (Baldoli, 2018: 154).

18. yüzyıl İtalya'sında erdem, cumhuriyet, demokrasi, devrim ve yurtseverlik gibi kavramlar önemli ve bilinir bir hale gelmeye başlamıştır. Öyle ki, İtalyan Aydınlanma düşünürleri tarafından Roma "Papalık Roması" olarak entelektüel bozulmayı simgeleyen bir kent olarak gösterilirken, Napoli ve Milano entelektüellerin bir araya geldiği önemli Aydınlanma kentleri olarak nitelendirilmiştir. 1798 yılında

Napolyon Bonapart önderliğinde Fransız ordusu İtalya topraklarına girmiştir. Ardından, Fransız ordusu tarafından Roma'daki Papalık egemenliğinin sona erdiği duyurulmuştur. Papalık egemenliğine son vermiş olan Fransız ordusunun İtalya'da bireye, insanlara, eşitliğe ve kültüre saygı duyacağını düşünen İtalya halkı, bu işgali olumlu olarak karşılamıştır. Ancak, İtalya'nın bağımsızlığını kazanacağını hayal eden İtalya halkı, kısa süre sonra yanıldığını düşünmeye başlamıştır. Bu durumun nedeni olarak ise, İtalya'nın bağımsızlığı yerine kişi hak ve özgürlüklerine saygılı olan Fransa Cumhuriyeti'ne bağımlı olarak yaşamlarını sürdürmeleri gerektiğini fark etmiş olmaları gösterilmiştir. 18 Haziran 1815 yılında yapılmış olan Waterloo Savaşı³ Napolyon'un yenilgisi ile sonuçlanınca, İtalya'nın büyük bir kısmına⁴ Avusturya hükmetmeye başlamıştır. İtalya'da Fransız yönetiminin varlığından sonra Avusturya'nın İtalya'ya hükmetmesinden mutlu olan kesimler olmuştur. Öte yandan, Avusturya hükümeti, İtalya'yı bir anayasaya dayanmadan yönetmiş ve orta sınıflar yönetimde söz hakkına sahip olmamıştır. Fransızların İtalya'ya hükmettiği dönemde ise İtalya her ne kadar Fransa hükümetine bağlı olsa da, bir anayasaya göre yönetilmiş ve orta sınıflara yönetimde söz hakkı verilmiştir. Bu doğrultuda ise, Fransız değerleriyle özdeşleşen soylular ve orta sınıf entelektüelleri İtalya'da anayasal bir rejimin olması gerektiğini düşünmüşlerdir (Beales ve Biagini, 2015: 33; Baldoli, 2018: 158-162).

1820-1830 yıllara gelindiğinde ise İtalya genelinde hayata geçirilmesi hedeflenen devrimlerin örgütlenmesini sağlamak amacıyla bir takım gizli cemiyetler kurulmuştur. Bu gizli cemiyetler arasında 1831 yılında Giuseppe Mazzini (1805-1872) tarafından kurulmuş olan "Genç İtalya" Cemiyeti, İtalya'daki genç vatandaşların ulus düşüncesi etrafında örgütlenmesini sağlamayı hedeflemiştir. Aslında, İtalya'da ulus düşüncesi etrafında örgütlenme hareketi Aydınlanma Çağı ile başlamıştır (Beales ve Biagini, 2015: 55-57). Bu dönemle birlikte, bir ulusun yaratılması için özellikle ulusal dil ve ulusal bir edebiyatın gerekliliği fark edilmiştir. Giacomo Leopardi'ye (1798-

---

³ Waterloo Savaşı, 16-18 Haziran 1815 tarihinde İngiltere-Prusya ittifakı ve Fransa arasında gerçekleşmiştir. Savaşın sonunda, yenilgiye uğramış olan Napolyon, 1821 yılında hayatını yitirene kadar kaldığı Saint Helena adasına sürgüne gönderilmiştir.

⁴ Kuzey ve Orta İtalya'nın yönetimi Avusturya egemenliği altındaydı. Güney'de ise Sicilyateyn Kralı I. Ferdinand, Avusturya ile ortaklık içindeydi (Baldoli, 2018: 159).

1837) göre, İtalyanların ortaklık noktaları bulunmamaktadır. Leopardi'ye göre bunun sebebi ulusal edebiyat ve tiyatronun olmamasının dışında İtalya halkını birleştirecek ortak ulusal bir dilin bulunmamasından kaynaklanmıştır. Ortaklık duygusunun bulunmaması ise, her birey için farklı davranışların ve alışkanlıkların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu bağlamda, İtalya halkına ortaklık duygusunun kazandırılması ve birleşik bir İtalya toplumunun oluşturulması için ulusal bir dilin varlığına ihtiyaç duyulduğu fark edilmiştir. Bu doğrultuda, Alessandro Manzoni (1785-1873), 1835-1868 yılları arasında İtalya dili ile ilgili çeşitli çalışmalar yapmaya başlamıştır. Manzoni İtalya genelinde kullanılan yazı dilinin, Toskana dili olduğunu belirtmiştir. Ancak halk arasında kullanılan konuşma dilinin ise Floransa dili olması gerektiğini ifade etmiştir. Ulusal bir dilin ardından, İtalya halkında ortak duyguların canlanması için 1847 yılında İtalya Ulusal Marşı oluşturulmuştur (Baldoli, 2018: 165-168).

Mazzini, 1848 yılında ise İtalyan birliğinin sağlanması için harekete geçmiştir. Mazzini önderliğindeki “Genç İtalya” Cemiyeti'ne üye olan kişiler İtalya'da çeşitli kitlesel gösterilere katılmışlardır⁵ ve 1848 yılında Palermo'da İtalyan Devrimini başlatmışlardır. Milano ve Venedik'te ise, 18 Mart 1848'de Avusturya ordusuna karşı “Beş Gün Ayaklanması”nı başlatmışlardır (Beales ve Biagini, 2015: 90). Bu ayaklanma sonucunda Avusturya ordusu yenilgiye uğramıştır. Mazzini Roma'nın başkent olduğu Piyemonte monarşisi altında birleşik bir İtalya yaratmayı arzu etmiştir; ancak bu hayallerini gerçekleştirmede başarısız olmuştur. Bu sırada İtalya'da, 1849'da, II.Vittorio Emanuele (1820-1878) yönetime gelmiştir. 1848 yılında devrimle birlikte kabul edilen Anayasa'yı devam ettirmiş olan II.Vittorio Emanuele, Avusturya karşısı bir duruş sergilemiştir (Baldoli, 2018: 178-180).

Mazzini'nin de ideali olan Roma'nın İtalya'nın başkenti olması için, II.Vittorio Emanuele'de dahil olmak üzere, 1860'lı yılların sonuna kadar çok fazla mücadele verilmiştir. Bu süreçte, özellikle, Giuseppe Garibaldi (1807-1882) İtalyan birliğinin sağlanmasında önemli bir rol oynamış ve 1865 yılında Fransızlar ile Roma'yı iki sene içinde terk etmeleri konusunda anlaşmıştır. Fransızlar Garibaldi ile anlaşmaları gibi Roma'yı terk etseler de, Papalık ve Fransız ordusu karşısında Garibaldi'nin gönüllü

---

⁵ 1820-1821,1830-1831, 1848 yıllarında gerçekleşen isyanlara, 1849,1859 ve 1866 yıllarındaki bağımsızlık savaşlarına katılmışlardır (Baldoli, 2018: 178-180).

ordusu yenilgiye uğramıştır. Bu doğrultuda, 1865 yılında Otto von Bismark, İtalya'ya Prusya ile Avusturya'ya karşı bir ortaklık önermiştir. Bu ortaklığa göre, savaş sonunda Avusturya'ya karşı bir zafer kazanılması durumunda, Venedik'in İtalya'ya verilmesi kararlaştırılmıştır. Kazanılan zafer sonucunda, 1870 yılında İtalyan ordusu Roma'yı geri almış ve Roma İtalya'nın başkenti olmuştur. Roma'nın İtalya'nın başkenti olması ile birlikte İtalya ulusal birliğini 1870 yılında tamamlamıştır (Beales ve Biagini, 2015: 96; Baldoli, 2018: 181-188).

İtalya'nın ulusal birliğini tamamlamasının ardından kurulmuş olan hükümet, Kuzey ve Güney kökenli yöneticilerden oluşturulmuştur. Ancak, ulusal birliğin tamamlanması öncesinde çeşitli nedenlerden ötürü sürgüne gönderilmiş olan bu yöneticilerin kendi kökenlerinin bulunduğu yerlerin sorunlarını tam anlamıyla özümseyemedikleri fark edilmiştir. Bu nedenle Güney İtalya ile ilgili çeşitli sorunlar gün yüzüne çıkmaya başlamıştır. Geriye dönüp bakıldığı zaman, 1848 ve 1860 yıllarında Sicilya'da iki defa ulusal devrim girişimi olmuştur. Ancak Sicilya, ulusal bilinç anlamında, Kuzey İtalya kentleri olan Piyemonte ve Lombardiya'dan daha geride olarak nitelendirilmiştir. Ayrıca, Güney kentlerinde okuma ve yazma bilmeyenlerin oranının, Kuzey kentlerine göre, çok yüksek olduğu kaydedilmiştir. Dahası, Güney bölgelerinde Napoli ve Sicilya mafyaları nedeniyle suç oranlarının yükseldiği fark edilmiştir. Bu bağlamda, şiddet ve suç olaylarının yaşandığı Güney kentleri "ilkel Afrika" olarak nitelendirilmiştir. Güney İtalya'nın Kuzey İtalya'ya benzemesi için eğitim alanında Piyemonte eğitim düzeni Güney'e ihraç edilmeye çalışılmış olsa bile bu eğitimin verileceği okullar ve öğretmenler temin edilememiştir. Ayrıca, Güney bölgelerinin suç ve mafya işlerini bırakmayarak değişime direnmesi, Güney'e karşı çeşitli önyargıların oluşmasına ve "Güney sorunu"nun ortaya çıkmasına neden olmuştur (Baldoli, 2018: 203-206).

Ulusal birliğini en geç tamamlayan ülkelerden birisi olan İtalya, 1900'lü yılların başlarında ise Birinci Dünya Savaşı ile karşı karşıya kalmıştır. Bu süreçte İtalya İtilaf Devletleri bloğunda yer almış olmasına rağmen savaş öncesi elde etmek isteği konuma erişememiştir. Ardından 1917 yılında Bolşevik Devrimi'nin olması ile birlikte tüm Avrupa kıtasına komünizm fikri sirayet etmeye başlamıştır. Bu doğrultuda, İtalya'da komünizm düşüncesine sahip olan grupların büyümesinin önüne geçilmesi amacıyla Benito Mussolini tarafından 1919 yılında faşizm ideolojisi ortaya atılmıştır.

Mussolini'nin destekçilerini genç anti-burjuva entelektüelleri ve fütüristler oluşturmuştur. Ayrıca bu destekçi grubuna ikinci bir Risorgimento hayalini kuran entelektüeller de dahil olmuştur. Onlara göre ilk Risorgimento, İtalya'yı dar bir oligarşinin ellerine bırakmıştır. Ayrıca, Mussolini ve destekçileri, "ulusal devrimi" tamamlamanın ve İtalya'ya, İtalya'nın hak ettiği enerjik liderliği, motive olmuş yurttaşlığı ve birleşik ulusal topluluğu sağlayabilecek "yeni bir devlet" in varlığının zamanın geldiğine inanmışlardır (Paxton, 2004: 5-6). İdealist erken dönem faşistler kendilerini, hem parlamenter liberalizme hem de sosyalizme karşı, tüm ulusu bir araya getirebilecek yeni bir kamusal yaşam biçimi sunan "karşı parti" olarak görmüşlerdir (Paxton, 2004: 57).

Birçok yazara göre, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Kasım 1919'da yapılan ilk seçimlerde sol-milliyetçi faşizmle başarıyı yakalayamayan Mussolini, bu başarısızlığı fırsata çevirerek parti programını sağa kaydırmaya başlamıştır. 1919 yılında San Sepolcro Programı ile Milletler Cemiyeti'nin her ulusun bütünlüğünün korunması prensibini kabul etmiş olan faşist parti, Kasım 1921'de taraflılık nedeniyle Milletler Cemiyeti'ne karşıtlık göstermiştir. Ayrıca İtalya'nın kolonilerinin büyümesi çağrısında bulunmuş ve büyük ve sürekli bir ordunun varlığını savunmuştur (Paxton, 2004: 63). Bunun nedeni, faşist iktidarın, anayasal kısıtlamaların, hukukun üstünlüğünün çökmesi ve hâkim sosyal Darwinizm iklimiyle şiddetlenen bir koalisyon içinde bitmeyen bir üstünlük mücadelesi olarak tanımlanmış olmasından kaynaklanmaktadır (Paxton, 2004: 121). Ek olarak, Mussolini 1919'da "İtalya'daki mevcut rejimin başarısız olduğunu" ilan etmiştir. 1920'de ise ulusun maddi ve manevi çıkarlarına en iyi şekilde hizmet eden herhangi bir anayasal rejim lehine söylemini yumuşatmıştır. 20 Eylül 1922'de yaptığı bir konuşmada Mussolini, monarşiyi veya iktidardaki Savoy Hanedanı'nı sorgulama niyetini açıkça reddetmiş ve "*Bize programımızın ne olduğunu soruyorlar, Programımız basit. İtalya'yı yönetmek istiyoruz.*" diye belirtmiştir (Aktaran Paxton, 2004: 63).

1922 yılında Mussolini'nin İtalya'nın başbakanı olarak seçilmesi ile birlikte faşizm, İtalya'nın resmi ideolojisi haline gelmiştir (Doğan, 2019: 232). Bu tarihten sonra Mussolini, İtalya'nın lideri (Duce) olarak popülerliğini giderek arttırmaya başlamıştır. O dönemlerde yurtdışında yaşamlarını devam ettiren İtalyanlar için de "Fasci" adı verilen kurumlar açılmıştır. Bu kurumlar aracılığıyla yurtdışında yaşayan

İtalyanları faşist İtalyanlara dönüştürmek hedeflenmiştir (Baldoli, 2009: 230). Faşistleri birleştiren şeyin bir doktrin değil, yeni bir “ulusun dini” mitiyle somutlaştırılan bir tutum, bir inanç deneyimi olduğu belirtilmiştir. Mussolini 1922'nin başında faşizmin “din düzeyine ulaşan bir inanç” olduğunu ilan etmiştir. 1932 yılına gelindiğinde ise, Mussolini faşizmin, “dinsel bir yaşam kavramı” olduğunu ifade etmiştir (Gentile, 1990: 234).

Birinci Dünya Savaşı sırasında ortaya çıkmış olan faşizmin sonunun gelmesine İkinci Dünya Savaşı neden olmuştur. 1943 yılında Hitler önderliğindeki Alman orduları tarafından İtalya işgal edilmiştir. Alman ordusu İtalya'yı işgal etmeden önce dönemin İtalya Kralı III. Vittorio Emanuele, Mussolini'yi görevden almıştır. Mussolini'nin görevden alınmasının en önemli nedeni olarak 1943 yılında Müttefik ordularının Sicilya'ya çıkarma yapmış olması gösterilmiştir (Baldoli, 2009: 235). 1943-1945 yılları arasında Mussolini tarafından İtalyan Sosyal Cumhuriyeti kurulmuş olsa da, bu hükümet Alman etkisi altında kalmış ve başarılı olamamıştır.

1946 yılına gelindiğinde ise İtalya'da monarşinin yerine Cumhuriyet'in ilan edilmesi amacıyla bir referandum yapılmıştır ve bu referandum İtalya'da Cumhuriyet'in kurulmasıyla sonuçlanmıştır. Cumhuriyetin kurulmasını takiben, İtalya'nın tekrar diktatörlüğe karşı savunmasız kalmaması amacıyla 1948 yılında bir anayasa hazırlanmıştır. Ancak, anayasanın oluşturulmasından sonra Soğuk Savaş gerçeği ortaya çıkmıştır. Bu dönemde, Hıristiyan Demokrat Parti (İtalyanca: *Democrazia Cristiana, DC*), bir diğer popüler siyasi parti olan Komünist Parti (İtalyanca: *Partito Comunista Italiano, PCI*) karşısında büyük bir destek kazanmıştır. Ayrıntıları belirtmek gerekirse, ABD ve Vatikan, Hıristiyan Demokrat Parti'yi güçlü bir şekilde finanse etmiş, Rusya ise Komünist Parti platformuna destek olmuştur (Clark, 2019: 16-17). Hıristiyan Demokratlar, 1947'den 1992'ye kadar İtalya'da iktidarda kalmıştır. İtalya, diğer pek çok seçim demokrasisinin aksine, politikalar üzerinde açık ideolojik rekabet yaratabilecek büyük partilerin veya parti koalisyonlarının görev değişimini 1947'den 1992'ye kadar yaşamamıştır (Agnew, 1995: 158). Bu çerçevede, İtalya'da yönetici konumda olan partilerin uzun yıllar bu pozisyonlarını koruduklarını demokratik seçimler gerçekleşmesine rağmen hükümette değişimin sık rastlanan bir durum olmadığını söylemek mümkündür.

1970’li yıllara gelindiği zaman ülke içindeki siyasal konjonktürde değişimler yaşanmaya başlamıştır. Birincisi, 1970’lerdeki durgunluk bir ekonomik yeniden yapılanma sürecinin başlamasına neden olmuştur. İtalya’nın endüstriyel üretiminin merkez üssü geleneksel “Sanayi Üçgeni”nden (Milano, Torino, Cenova) kuzeydoğu ve orta bölgelerde bulunan “Üçüncü İtalya” olarak nitelendirilen yere taşınmıştır. Bu değişim, büyük ölçekli fabrika üretiminden küçük ve orta ölçekli, genellikle aile temelli işletmelere bir dönüşümle aynı zamana denk gelmiştir. İkinci değişiklik, siyasi sistemin çözülmesiyle ilgili olmuştur. İtalyan parti sistemi İkinci Dünya Savaşı’ndan beri durgundu: Soğuk Savaş nedeniyle, en büyük muhalefet partisi olan İtalyan Komünist Partisi sosyal olarak kabul görmemiştir. Dahası, en büyük parti olan DC, hükümeti kendi başına yönetecek kadar büyük değildi ve birkaç küçük partinin desteğine ihtiyaç duymaktaydı. Sonuç olarak, DC bir merkez-sağ veya merkez-sol hükümete hâkim olduğu onlarca yıllık süre boyunca benzer koalisyonlarda yer almak durumunda kalmıştır. Dolayısıyla, hükümetteki DC hâkimiyeti, gerçek bir demokratik değişim eksikliğine neden olmuştur (Verbeek ve Zaslove, 2019: 90-91).

1980’lerde bu sosyoekonomik ve politik durum artık sürdürülebilir olarak görülmemeye başlanmıştır. Bunun ilk nedeni, DC’nin ekonomi politikalarının, geleneksel seçim kalesi olan Üçüncü İtalya nüfusunun büyük bir çoğunluğunun ihtiyaç ve talepleriyle arasındaki mesafenin gittikçe daha fazla açıldığı düşünülmeyle başlaması olmuştur. Bu doğrultuda DC, İtalyan üreticilerin çıkarlarını etkili bir şekilde temsil edemediği için artan eleştirilere maruz kalmıştır. Pek çok Kuzey İtalyan’a göre, özellikle Kuzeydoğu’da, DC hükümeti Roma ve İtalya’nın Güney’i ile bağları olan seçkinler tarafından ele geçirilmiştir. İkinci nedeni ise, iktidardaki DC’nin güneyde himaye ve yolsuzluk yoluyla hâkimiyetini sürdüren güney ağırlıklı bir siyasi parti olarak nitelendirilmeye başlamasıyla ilgilidir. Söz konusu coğrafi gerilimler nedeniyle, bölgesel ligler bu durgun ve arkaik siyasi sisteme meydan okumaya başlamıştır. Kısa süre sonra Umberto Bossi liderliğindeki Kuzey Ligi, bölgeselcilik ve popülizmi birleştiren siyasi bir mesajı benimseyerek harekete geçmiştir. Bu popülist parti, bölgeci bir kimlik söylemi ve “saf halk”ı yozlaşmış bir “elit”e karşı korumak için popülist çağrılarını kullanarak Kuzey İtalya’daki desteği canlandırmaya başlamıştır (Schmidtke, 1993: 147; Woods, 2009: 163; Verbeek ve Zaslove, 2019: 90-91).

Kuzey İtalya'da popülist seferberlik başladığı sırada, küresel komünizmin sona ermesi ve DC yetkililerinin karışmış olduğu çalgın skandal olarak adlandırılan “Tangentopoli”⁶ yolsuzluk skandalları İtalya'da İkinci Dünya Savaşı sonrasında hâkim olan parti sisteminin tamamen çökmesine yol açmıştır. Başlıca siyasi partiler, özellikle de DC, geniş bir skandallar ve yolsuzluk ağına karıştıkları için itibarlarını zedelemişlerdir. Berlin Duvarı'nın yıkılması ve ardından PCI'nin sosyal demokrat bir partiye dönüşmesi, artık DC'yi desteklemeyen ancak komünizm korkusuyla stratejik olarak partiye oy veren seçmenlerin LN gibi bir partiye geçmekte özgür oldukları anlamına gelmiştir (Passerelli ve Tuorto, 2012: 419). Bu çerçevede, her iki gelişmenin bir sonucu olarak, İkinci Dünya Savaşı sonrası döneme hâkim olan çoğu parti, yolsuzluk skandallarına karıştıkları için dönüşüme uğramak zorunda kalmış veya dağılmıştır (Giordano, 2000: 455; Verbeek ve Zaslove, 2019: 91-92).

Tangentopoli krizi, ayrıca, 1993'te seçim referandumunun hızlı bir şekilde geçmesine yol açmıştır. Kriz sonrasında, 1948'den beri DC hâkimiyetini sürdüren parti sistemi çözülmüş ve Birinci Cumhuriyet (1948-1992) yıkılmış ve İkinci Cumhuriyet dönemi başlamıştır (Pierucci, 2014: 30). Birinci Cumhuriyet'in sona ermesi, geleneksel partiler ve seçmenler arasındaki mesafenin artmasına neden olmuştur (Abruzzo, 2019: 30). Diamanti'ye göre (1995) İtalya siyasetinde meydana gelen bu değişikliklerden en çok fayda sağlayan parti Kuzey İtalya merkezli LN olmuştur (Aktaran Giordano, 2000: 455).

Bu çerçevede, bu tezin temel araştırma konusu olan LN'nin güçlenme nedenlerini açıklamak amacıyla 1990'lı yıllarda meydana gelen krizlerden faydalanarak siyasi arenada görünürlük elde etmeye başlayan LN partisinin kuruluş aşaması, parti programları, benimsediği söylem ve politikalar üzerine inceleme yapılmadan önce LN'nin çeşitli dönemlerde Parlamento'da elde ettiği sandalye sayısının değişimini anlamak için İtalya'nın seçim sisteminin incelenmesi yerinde olacaktır.

---

⁶ Mani Pulite (“temiz eller”) adlı soruşturmaları, İtalyan siyasi sisteminde radikal değişikliklerin yapılmasına neden olmuştur. 1990'ların başında İtalyan yargıçlardan oluşan bir ekip tarafından gerçekleştirilen bu operasyon, Tangentopoli adı verilen karmaşık bir yolsuzluk sistemini ortaya çıkarmıştır. Mani Pulite, İtalyan Parlamentosundaki milletvekilleri ve senatörler dahil yüzlerce kişinin soruşturulmasına, yargılanmasına ve tutuklanmasına yol açmıştır (Passerelli ve Tuorto, 2012: 419).

3.2 İTALYA’NIN SEÇİM SİSTEMİ

İtalya’da 2017 yılından bu yana, partilerin ve koalisyonların Temsilciler Meclisi’nde ve Senato’da temsili Rosatellum seçim sistemi uyarınca belirlenmektedir. Bununla birlikte, değişen seçim sistemleri dolayısıyla LN’nin de genel seçimlerde aldığı oy oranları ve Parlamento’da kazandığı temsilci sayısında farklılar meydana gelmiştir. Bu değişimin anlaşılabilmesi için, LN hakkında bilgi verilmeden önce, çalışmanın bu bölümünde İtalya’nın seçim sistemleri kronolojik sırayla açıklanmıştır.

İtalya’da 1992 ile 1994 arasındaki yıllar, çoğu araştırmacı tarafından, “Birinci Cumhuriyet”ten “İkinci Cumhuriyet”e geçiş süreci ve İtalyan siyasetinde bir dönüm noktası olarak görülmüştür. Özellikle, 1993 yılında yaşanan “Tangentopoli” skandalları nedeniyle İtalya siyasi sahnesi dört yönetici partinin çöküşüne ve diğer partilerin oluşumuna ve/veya yeniden doğuşuna tanık olmuştur. Ek olarak, 1993 yılı, 1948 sonrası parti sisteminin temel ve istikrarlı bir özelliği olan nispi seçim sisteminin⁷, karma (çoğunlukla çoğunlukçu) bir sistem lehine terk edildiği ve seçim ve siyasi stratejiler için teşvik yapısının değiştirildiği bir yıl olmuştur. İtalya 1993 yılından itibaren sırasıyla Mattarellum (1994, 1996 ve 2001), Porcellum (2006, 2008 ve 2013), Italicum (2015, 2017) ve Rosatellum (2017-...) seçim yasalarını kullanmıştır.

1992 yılında Muhafız Hıristiyan Demokrat Mario Segni, siyasi yelpazenin her yerinden bireyler ve sivil toplum hareketleri tarafından desteklenen “referandum hareketi”ni kurmuştur. Segni önderliğindeki hareket, İtalyan seçim sistemini nispi temsilden karma, esas olarak çoğunlukçu, bir sistemle değiştirecek bir referandum için Anayasa Mahkemesi’nin⁸ onayını almıştır. Söz konusu referandum 18 Nisan 1993 tarihinde gerçekleştirilmiştir. “Tangentopoli” skandalının gölgesinde gerçekleştirilen

---

⁷ İtalya’da iki yüz otuz yedi tek seçim bölgesi mevcuttu. Bu seçim bölgelerinde bir aday %65 oy oranına sahip olursa Meclis’te temsil edilme hakkı elde etmekteydi. %65 oy oranını elde edemeyen milletvekillerinin dağılımı ise nispi temsil sistemine göre belirlenmekteydi. Nispi temsil sistemine göre o bölgede alınan toplam oylar o bölgeden çıkacak milletvekili sayısına bölünmektedir. Buradan çıkacak sayının, partilerin aldıkları oy sayısının içinde kaç defa olduğuna bakılmaktadır. Partiler bu hesaplamaların ardından Meclis’e gönderecekleri milletvekili sayısını öğrenmektedir (Arıkan ve Altunsu, 2018: 217).

⁸ İtalyan Anayasası’nın 75.Maddesi’ne göre: “Bir kanun veya kanun mahiyetinde olan bir kararın kısmen veya tamamen kaldırılması 500 bin seçmen veya beş Bölge Meclisi istediği takdirde, halk referandumuna başvurulur.”

referanduma toplam katılım %77 oranında olmuştur. Bu katılımcıların %82'si ise nispi temsil sisteminin kalkması doğrultusunda oy kullanmışlardır (Masseti, 2006: 261-262; Uzunçayır, 2020: 249).

Yeni seçim sistemine Mattarellum adı verilmiştir ve bu seçim sistemi 1994, 1996 ve 2001 genel seçimlerinde kullanılmıştır. İtalyan referandumlarıyla mevcut yasaların yenilerini çıkarmaktan ziyade yürürlükten kaldırabileceği göz önüne alındığında, Senato seçim yasasının bazı bölümleri yürürlükten kaldırılarak değişiklikler yapılmıştır. Yeni seçim sistemine göre Parlamento'daki koltukların %75'inde dar bölge (tek üyeli seçim bölgeleri) çoğunluk kuralı⁹ ve kalan %25'inde ise nispi temsil kuralı geçerli olmuştur (Chiaramonte, 2015: 12, Arıkan ve Altunsu, 2018: 617).

Yeni seçim sistemi ile birlikte Parlamento'da parti sayısının azalacağı (sadece ikiye düşeceği) ve aralarındaki ideolojik mesafenin azalacağı öngörülmüştür. Koalisyonlar ise yeni parti sisteminde kilit oyuncular haline gelmişlerdir. Her bir koalisyon seçimden önce parti üyeleri arasındaki siyasi bir anlaşma ile inşa edilmiştir. Yeni seçim kurallarının, daha rekabetçi bir parti sistemi için siyasi koşullar yaratması ve seçmenlerin hükümet için farklı alternatifler arasından seçim yapmasına izin vermesi beklenmiştir. Bu durum ise Birinci Cumhuriyet döneminde tek bir parti tarafından (DC) bloke edildiği düşünülen siyasi sistemin tersine, farklı partilerin farklı zamanlarda iktidara gelmesini kolaylaştırmıştır. Bu doğrultuda seçmenler, seçimleri kazanma şansı olan koalisyonları ve kazanma olasılığı daha düşük olan bireysel partileri açıkça belirleyerek, görevde görmek istedikleri koalisyona oy verme fırsatı bulmuşlardır. Seçimden sonra kurulan hükümet, seçmenlerin tercihleriyle doğrudan bağlantılı olduğundan, geçmişe oranla kendisine daha fazla istikrar sağlayabilecek bir tür halk meşruiyeti kazanmıştır. Ayrıca yeni seçim sistemi, LN gibi küçük bir partinin Parlamento'ya girmesini de desteklememiştir. Böylelikle, LN gibi küçük partiler, kendilerine karşıt olduğunu düşündükleri seçim kurallarına rağmen, koalisyon ortağı olarak hayatta kalarak çoğalmaya başlamışlardır (Chiaramonte, 2015: 13-15).

---

⁹ Dar bölge seçim sistemine göre bir ülkenin Parlamento'daki milletvekili sayısı oranında bölgeye ayrılması gerekmektedir. Bu bölgelerde seçime giren adaylardan en çok oyu olan kişi o bölge için milletvekili seçilmektedir (Akyıldız, 2016: 131-132).

On iki yıl boyunca uygulanmış olan Mattarellum seçim sistemi, Aralık 2005 tarihinde, Berlusconi hükümeti tarafından değiştirilmiştir. Bu tarihte görevde olan merkez-sağ koalisyonunun partilerinden oluşan bir parlamento çoğunluğu, Temsilciler Meclisi ve Senato için yeni bir seçim yasasını onaylamıştır. Merkez-sağın yeni bir seçim sistemi yasasını onaylaması, birçok araştırmacı tarafından, merkez-sağın bir sonraki genel seçimde beklenen yenilgiyi önlemek veya seçimlerin etkisini en aza indirmek için kuralları kendi lehine değiştirmesi olarak yorumlanmıştır. Bu doğrultuda ise, 2005 yılında uygulanmaya başlamış olan Porcellum adı verilen seçim yasası, 1993 seçim sisteminin aksine, çoğunluk elitlerinin dayattığı bir seçim yasası olarak görülmüştür. Bu seçim sistemi değişikliği ile birlikte Temsilciler Meclisi ve Senato için tek üyeli seçim bölgeleri kaldırılmış¹⁰ ve bu bölgelerin yerini nispi kurallar çerçevesine bağlı olan çok üyeli seçim bölgeleri almıştır (Masseti, 2006: 264; Chiaramonte, 2015: 15; Arıkan ve Altunsu, 2018: 620).

Porcellum seçim sistemine göre, partiler seçimlere tek tek veya koalisyonlar halinde girebilmekteydi. Bir koalisyon kurulması halinde, bileşen partiler koalisyonun liderini belirleyerek, ortak bir manifesto üzerinde anlaşmak zorundaydı; ancak tüm koalisyon için birleşik bir aday listesi mi yoksa ayrı parti listeleri mi sunacaklarını seçebilmekteydi. İkincisini seçmeleri halinde, koalisyonun oyları, onu oluşturan tüm partilerin oyları toplanarak hesaplanmaktaydı. Bununla birlikte, parti listeleri seçmenler ile paylaşılmamaktaydı. Kısacası, seçmenler belirli bir aday için değil, sadece parti listesi için oy verebilmekteydi (Masseti, 2006: 264).

Porcellum seçim sistemi Temsilciler Meclisi ve Senato için seçim barajında bir takım farklılar getirmiştir. Temsilciler Meclisi seçim sistemi, çoğunluk primine sahip bir sistemdi ve koltuklar ulusal düzeyde dağıtılmaktaydı. Ayrıca, Temsilciler Meclisi'nde çeşitli seçim barajları yer almaktaydı. Seçimlere giren koalisyonlar %10, bağımsız partiler %4 ve bir koalisyona ait partiler %2 oy oranını elde ettikleri takdirde Temsilciler Meclisi'nde temsil edilmekteydi. Bununla birlikte, koalisyona üye olan ve %2 barajına ulaşamayan partilere (%2 barajının altında kalan partiler arasında en

---

¹⁰ Temsilciler Meclisi için iki (Val D'Aosta'da, diğeri ise Afrika, Asya ve Okyanusya dahil olmak üzere yurtdışında yaşayan İtalyanların seçim bölgesi) ve Senato için yedi bölge (Valle d'Aosta ve Trentino-Alto Adige / Südtirol bölgesindeki altı özel bölge) tek üyeli seçim bölgesi olarak kalmıştır (Masseti, 2006: 268).

çok oy alan parti mecliste temsil edilmekteydi) verilen oylar da koalisyon için sayılmaktaydı. Ayrıca, bir koalisyon %10 barajına ulaşamazsa, koalisyona üye partilerin meclise girebilmesi için bağımsız parti barajını (%4) elde etmesi gerekmektedir. Ulusal düzeyde en çok oyu alan koalisyon veya bağımsız partiye çoğunluk primi olarak Temsilciler Meclisi'nin 630 sandalyesinden 340'ı tahsis edilmekteydi. Geriye kalan sandalye sayısında ise nispi temsil sistemi uygulanmaktaydı (Chiaramonte, 2015: 16-17; Arıkan ve Altunsu, 2018: 621).

Görünüşe göre aynı ilkelerden esinlenmiş olsa da, Senato'nun seçim sistemi, Temsilciler Meclisi'ninkinden önemli ölçüde farklılık taşımaktaydı. Senato'da sandalye dağılımı, ulusal düzeyden ziyade her bölgede ayrı ve bağımsız olarak gerçekleştirilmiştir. Temsilciler Meclisi seçim sisteminin aksine, Senato'nun bölge bazında çoğunluk primleri, ulusal olarak en fazla oyu alan koalisyonun veya bağımsız partinin Senato koltuklarının mutlak çoğunluğunu elde edeceğini garanti etmemiştir. Senato'da da üç bölgesel seçim barajı bulunmaktaydı. Buna göre, seçimlere giren koalisyonlar %20, bağımsız partiler %8 ve bir koalisyona ait partiler %3 oranını elde ettikleri takdirde Senato'da temsil edilmekteydi. Koalisyon %20 barajına ulaşmazsa, koalisyona üye partilerin Senato'ya girebilmesi için, tıpkı Temsilciler Meclisi'nde olduğu gibi, bağımsız parti barajını (%8) elde etmesi gerekmektedir. En çok oy alan koalisyon veya parti ise, o bölgedeki sandalyelerin %55'ine denk gelen bir çoğunluk primi elde etmekteydi (Masseti, 2006: 266; Chiaramonte, 2015: 16-17; Arıkan ve Altunsu, 2018: 621; Regalia 2018: 83).

2006, 2008 ve 2013 yıllarında gerçekleşen genel seçimlerde uygulamada olan Porcellum'un yerini, 2015 yılına gelindiğinde Italicum almıştır. Porcellum, partilerin veya koalisyonların çoğunluk primini kazanması için asgari bir barajın olmaması ve kapalı aday listeleri oluşturması nedeniyle, Anayasa Mahkemesi tarafından Ocak 2014'te kısmen anayasaya aykırı ilan edilmiştir (Regalia, 2018: 83). Bu nedenle Porcellum'un yerine kabul edilen Italicum, "*çoğunluğu güvence altına alan ancak azınlığa düşman olmayan*" bir sistem olarak nitelendirilmiştir. Yeni sistemin temel özelliği, Temsilciler Meclisi için çoğunluk primine dayanan iki türlü seçim sistemi olarak tanımlanmıştır. İlk oylama turunda bir seçim listesi en az %40 oy oranı elde etmesi halinde otomatik olarak 340 sandalye kazanacaktı. Bu sayı, 630 sandalyeye sahip olan Meclis sandalyelerinin yaklaşık %54'üne denk gelmektedir. Bu nedenle

çoğunluk primi, kazananın koltukların %40'ını tek başına alması durumunda, %14 olacak şekilde hesaplanmıştır. Ancak hiçbir aday listesi %40 barajına ulaşmazsa, en çok oyu alan iki aday listesi ikinci tur oylamasına gidecekti. Bu doğrultuda ise, ikinci turun galibi Meclis'te 340 sandalyeyi kazanacak, kaybedenler ise 278 sandalyeyi paylaşacaktı. Seçimi kaybedenler arasındaki koltuk dağılımı ise, ilk turda en az %3 oy oranını kazanan partiler arasında olacaktı. Bu yüzden Italicum seçim sistemi, çoğunluk primi aracılığıyla, seçimlerin her zaman Meclis'te çoğunluğu sağlayacak şekilde olması için tasarlanmıştır. Ayrıca, Italicum vasıtasıyla, oyların en az %3'ünü almaları şartıyla azınlık partilerine tahsis edilecek oldukça büyük bir koltuk kotası sağlanmıştır. Ancak, Ocak 2017'de Italicum, Anayasa Mahkemesi tarafından iki ana nedenden dolayı anayasaya aykırı ilan edilmiştir. İlk neden, ikinci tur oylamasının küçük bir azınlığın kendilerini mutlak çoğunluktan fazlasına dönüşmesine izin vereceği düşüncesi olmuştur. İkinci neden ise, genel seçimlerde birden fazla liste başkanı adaylığı nedeniyle adaylara, birden fazla bölgede seçilmeleri halinde, hangi bölgeyi temsil edeceğini seçme olanağını vereceği için seçmenlerin oylarının geçersiz olarak görüleceği düşüncesi olmuştur (D'Alimonte, 2015: 286-287; Regalia, 2018: 83-84).

Anayasa Mahkemesi tarafından uygulamaya konan ve günümüzde de geçerliliğini koruyan ikinci seçim reformu Rosatellum, Ocak 2017'de kabul edilmiştir. Rosatellum seçim sisteminin ortaya çıkmasının temel nedeni ise Italicum tarafından öngörülen ikinci tur seçiminin anayasaya aykırı bulunması olmuştur¹¹. Mahkemenin kararından sonra seçim sistemi hala karma bir sistemdir; ancak artık çoğunluğu güvence altına almamaktadır. Rosatellum'a göre, bir parti ilk turda oyların %40'ını alması halinde, %14'lük çoğunluk primi ile birlikte Meclis'teki sandalyelerin %54'üne sahip olabilecektir. Ancak ilk turda hiçbir parti veya koalisyon %40 barajına ulaşmazsa, ikinci tur seçimleri yapılmaksızın, tüm koltuklar seçimlere katılan partilerin oy oranları ile orantılı olacak şekilde paylaşılacaktır. Rosatellum'a göre Temsilciler Meclisi ve Senato'daki sandalyelerin %37'si basit çoğunluk, %63'ü ise

---

¹¹ Bu karar, 4 Aralık 2016 tarihinde yapılan referandumda anayasa reformunun reddedilmesinin ardından alınmıştır. Senato'nun gücünün azaltılması için yapılan referandumda %60 oranında hayır oyu çıkmıştır. Hayır oyu verilmesinin nedeni, İtalya halkının çoğunluğunun, Italicum seçim sistemi ile tek partinin iktidar olabileceğini ve Senato üyelerini seçmede söz haklarını kaybedeceklerini düşünmeleri olmuştur (Sputnik News, 2016).

nispi temsil sistemine göre dağıtılmaktadır. Temsilciler Meclisi'nde temsil edilme hakkı elde edebilmek için partilerin ulusal düzeyde % 3'lük bir oy oranına sahip olması beklenmektedir. Bu baraj, etnik azınlıkları temsil eden partiler için geçerli değildir. Bu partiler için kendi bölgelerinde %20 barajı belirlenmiştir. Öte yandan, nispi temsil sistemine göre Senato'da koltuk kazanmak isteyen herhangi bir parti, bölgesel düzeyde oyların %20'sini alması gerekmektedir. Nispi seçim sisteminin uygulandığı bir yerde temsilci elde etmek isteyen koalisyonlar için seçim barajı daha farklıdır. Koalisyonun ulusal düzeyde %10 ve koalisyon içindeki partilerden en az birinin %3 barajına ulaşması beklenmektedir. İlave, koalisyon içinde %1'in altındaki oy oranları koalisyonun oy hesaplamasında dikkate alınmamaktadır (Arıkan ve Altunsu, 2018: 625-626; Chiaramonte ve D'Alimonte, 2018: 9-13; Regalia, 2018: 84-85).

3.3 KUZEY LİĞİ VE POLİTİKALARI

Bu bölümde tezin konusu olarak belirlenmiş olan LN partisinin 1991-2020 yılları arasında benimsediği politikalar ve bu politikalar aracılığıyla girdiği genel seçimlerdeki oy oranlarının yükseliş nedenlerinin analizi yapılacaktır. Bu kapsamda öncelikle LN'nin kuruluşuna giden süreç açıklanacak, ardından İtalya'daki seçim sistemlerinden bahsedilecek ve son olarak da 1991-2020 yılları arasında LN partisinin benimsediği politikalar, parti içi dinamikler ve değişimler, parti liderlerinin söylemleri ve partinin genel seçimlerde aldığı oy oranları incelenecektir.

3.3.1 1991 Öncesi Dönem: Ayrılıkçı Ligler

1979 yılında Umberto Bossi tarafından İtalya'da Kuzey-Batı Lombard Birliği (North-Western Lombard Union, *Unolpa*) oluşturulmuştur. Ocak 1980'de Filoloji Veneta Derneği¹² üyeleri Venedik Ligi'ni¹³ (*Liga Veneta*) kurmuşlardır. Aynı yıl, Piedmont'ta ise Özerklikçi Piemonte kurulmuştur. Bu liglerin kurulmasını takiben

---

¹²Filoloji Veneta Derneği, 1970'lerin başından beri Venedik kimliği bilincini geliştirmek için mücadele eden kültürel bir dernek olarak lehçenin kullanılmasını, popüler geleneklerin yeniden keşfedilmesini ve yerel tarih bilgisinin teşvik edilmesini tavsiye etmiştir (Diamanti 1992).

¹³1968'de kurulan küçük bir kültürel organizasyonun büyümesiyle gelişmiş ve 1979 yılında Venedik Ligi adını almıştır.

Emilia-Romagna Ligi, Ligurya Birliği, Lombardiya Ligi ve Toskana İttifakı ortaya çıkmıştır (Tarchi,1998: 143). Bossi tarafından 1991 yılında “Lega Nord” çatısı altında toplanacak olan bu ligler, mali baskıyı azaltmak ve büyüyen bir devlet açığı karşısında bürokratik bir refah devletini yeniden düzenlemek için neo-liberal ve otonom politikalar talep etmişlerdir (Newth, 2019: 9). Tüm bu hareketler, hızla yapılandırılmış partilere dönüşmeyi ve siyasi sistem içinde bir yer edinmeyi arzulamış olsalar bile varlıklarının ilk yılları sıkıntılı olmuştur. Öyle ki, liglerin etnisiteye dayalı ve folklorcu eylem biçimleriyle desteklenen kimlik iddiası, buldukları bölgede yaşayan halklara yabancı gelmiştir. Liglerin oluşturmaya çalıştığı ortak etnik veya dilsel özellikler bu hareketlerin temsil etmeye çalıştığı topluluklar için ilgi çekici unsurlar olmamıştır (Tarchi, 1998: 144; Arısoy, 2010: 39). 1991 yılında LN çatısı altında birleşinceye kadar geçen dönem, küçük liglerin birbirlerinden ayrı olarak mücadele sürdürdüğü dönem olarak tanımlanabilir. Bu dönemde kurulmuş olan ligler arasında Venedik ve Lombardiya Ligleri seçimlerde aldıkları oylar açısından öne çıkan ligler olmuşlardır. Bu nedenle, çalışmanın bu bölümünde LN'nin kuruluşundan önceki dönem incelenirken Venedik Ligi ve Lombard Ligi'ne ağırlık verilmiştir.

1980 yılında yapılan bölgesel seçimlerde Venedik Ligi'nin toplam aldığı oy 14.000 olmuştur. İstedikleri düzeyde oy alamayan Venedik Ligi, göçmen güneylilere ve “Roma partilerine” karşı propaganda söylemlerini kullanmaya karar vermiştir. Bu çerçevede, Venedik Ligi tarafından ekonomik üstünlük ile özdeşleştirilmiş olan Lombardiya halkı ile tembel ve verimsiz olarak nitelendirilen Güney halkı karşılaştırılması bağlamında Kuzey-Güney zıtlığı oluşturulmuştur. Venedik Ligi'ne göre, ülkenin gayri safi yurtiçi hasılasının en büyük üreticisi konumundaki Kuzey İtalya'nın bu refaktan hak ettiği biçimde yararlanamamasının sebebi yaratılan kaynakların Roma hükümeti tarafından Güney'i finanse etmek için kullanılmasından kaynaklanmıştır. Bu nedenle, Venedik Ligi tarafından Roma hükümeti, Kuzey İtalya'nın haklarını ihmal eden ve Güney'i finanse etmek için çalışan bir hükümet olarak nitelendirilmiştir (Brunazzo ve Gilbert, 2017: 627-28; Uzunçayır, 2020: 256). Venedik Ligi, benimsediği tüm bu politikalar sonucunda, ulusal görünürlüğünü ilk kez 1983 genel seçimleriyle kazanmıştır ve 125.311 (%4,3) oy aldığı Venedik'te, bir milletvekili ve bir senatörü Parlamento'ya göndermiştir (Tarchi, 1998: 144).

Kuzey merkezli bir diğ er lig olan Lombard Ligi'nin kuruluş sürecinde, 1981-1982 yılları arasında, Bossi ve arkadaşları her hafta Varese'de buluşmaya başlamış ve İtalya'daki mevcut bölgesel ayrılıkçı hareketlerden esinlenerek, bazı sloganları bir araya getirmişlerdir. Bu bağlamda, bölgelerinin “Roma hırsızlığından” özgürlüğünü talep eden bir kampanya başlatmışlardır. Hareket ilk bakışta bölgesel özerklik çağrısı yapan diğ er mikro partilere (Venedik Ligi) benzer olarak algılanmıştır. Öyle ki, Lombard Ligi, tıpkı diğ er ligler gibi, Ortaçağ şehir cumhuriyetlerinin sözde sosyal istikrarı, demokrasisi ve uyumu için bir nostalji kombinasyonu, yerel olanı kaybetme konusundaki isteksizlik, lehçeler, Roma devletinin yolsuzluğunu protesto ve bölgeye göç konusunda sıkı denetim çağrılarında keskin dozda yabancı düşmanlığı söylemlerine başvurmuştur. Lombard Ligi kurulana kadar bölge halkının çok azı kendisini ve bölge halkını Lombardlar olarak düşünmüştür. Onlara bu ismi sunan, ne anlama geldiğini anlatan ve “Bağımsız Lombardiya” adına İtalya'ya bağlılıklarından vazgeçmelerini tavsiye eden, Lombard Ligi'nin kendisi olmuştur. 1987'ye gelindiğinde Lombard Ligi, İtalyan seçim sistemine yabancılaşmış seçmen kitlesini etkilemeyi başarmıştır. Bu noktada, Lombard Ligi'nin kullandığı propaganda formülünün aslında İtalya için yeni olmadığını belirtmek gerekmektedir. Öyle ki, kendi kendini ilan eden “tüm Liglerin annesi” olarak nitelendirilmiş olan Venedik Ligi, 1968'de kurulan küçük bir kültürel organizasyondan büyümüş ve 1983 seçimlerinde Venedik bölgesinde oyların yaklaşık %4,3'ünü kazanmıştı. Union Valdotaîne'nin¹⁴, İtalya'nın Kuzeydoğusunda Fransızca konuşulan bölgelerde benzer bir platformda kampanya yürütmesi sayesinde Sardinya, Sicilya ve Tirol'deki ayrılıkçı hareketlerin zaten uzun bir geçmişi vardı. Ancak, Bossi'nin Birliği, “Bağımsız Lombardiya!” ve en sık tekrarlanan “Lig, Roma'yı hırsızlıktan affetmez.” gibi yeni sloganlarla, bölgeselci söyleme “öfke” eklemiştir (Tambini, 2001: 37 -38).

1985 yerel seçimlerinde Lombard Ligi çok küçük olmakla birlikte, adaylar %2,5 oy oranı ile il meclisinde bir ve belediye meclisinde iki sandalye kazanmayı

---

¹⁴ Lombard Ligi'ni kurmadan önce Bossi, Kuzey İtalya'daki bir başka bölgesel hareket olan Union Valdotaîne için kısa süreli bir federalist çıraklık kampanyası yürütmüştür. Bossi, Birliğin lideri Bruno Salvadori ile birlikte 1979-80 yılları arasında federalist bir haber bülteni yazmış ve dağıtmıştır. Bossi, Salvadori'den esinlenerek, bu dönemde federal teori ve geleneksel Lombard kültürü hakkındaki bilgilerini derinleştirmeye çalıştığını ve o zamandan itibaren “İtalyan devletinden özgürlük” için çalıştığını iddia etmiştir (Bossi ve Vimercati 1992: 32-4).

başarmıştır. Lombard Ligi'nin göreve gelen ilk adayı 1985'te Belediye Meclisi Üyesi olan Giuseppe Leoni olmuştur. İlk konuşmasını Varese Belediye Binası'nda yerel lehçede yaptığı için diğer partilerin tüm meclis üyeleri protesto ederek, meclis salonunu terk etmiştir (Vimercati 1990'dan Aktaran Tambini, 2001: 44). 1987 genel seçimleri, Ilona Staller'ı ilk Lig milletvekili olarak İtalyan Parlamentosuna göndermesi bağlamında Lombard Ligi (%2,5) için gerçek bir atılım olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca, Venedik Ligi'nin oylarında yaşanan düşüşle birlikte Lombard Ligi, Venedik Ligi'nin yerini almıştır (Arısoy, 2010: 39). Lombard Ligi'nin yükselişini seçim bağlamına yerleştirirsek, Lig'in seçim kazanımlarının yeni partilerin genel yükselişinin ve özellikle DC gibi geleneksel partilerin düşüşü ile birlikte seçmenlerin “alternatif arayışının” bir parçası olduğu düşünülebilir.

Bossi'nin, politikalarını şekillendirirken, Risorgimento milliyetçisi Mazzini gibi, “yurt dışından” ilham aldığı düşünülmektedir. Mazzini İngiltere ve Fransa'yı örnek alırken, Bossi'nin örneği Bruno Salvadori'nin Fransızca konuşulan Kuzeybatı İtalya'daki Union Valdotaïne bağımsızlık hareketinden gelmiştir. Bossi, Lombard Ligi'ni kurmadan önceki yıllarda Salvadori ile birlikte çalışarak, başarının anahtarının diğer bölgesel hareketlerle ortak hedefler için işbirliği yapmak olduğunu öğrenmiştir. Bossi, gerekli şöhrete ve bunu yapacak organizasyon kapasitesine sahip olur olmaz, etkinliğini Lombardiya dışına genişletmeye başlamıştır. Bu kapsamda, 1987 yılında, çeşitli Kuzey bölgeselci liglerinin tam olarak birleşmesinden önce, gücü Roma'daki İtalyan hükümetinden almak gibi ortak bir hedefi olan bölgesel hareketleri bir araya getirmek amacıyla Kuzey İttifakı (İtalyanca: *Alleanza del Nord*) kurulmuştur (Tambini, 2001: 51). Kuzey İttifakı ilk başta sembolik olarak kurulmuş olduğu ve sadece bölgesel partileri içerdiği için, bir seçim anlaşması oluşturulmasına gerek duyulmamıştır. Bu doğrultuda, 1989 AP seçimlerinde Venedik, Piedmont, Emilia, Liguria ve Toskana otonomistleriyle ittifak halinde olan Lombard Ligi, %1,8 oranında oy elde etmiş (635.546) ve Parlamentodaki¹⁵ sandalye sayısını ikiye çıkarmayı başarmıştır. Kuzey İttifakı ile girilen seçimlerden istenilen sonucu elde eden Bossi, 4

---

¹⁵Lombard Ligi, 1991 yılından sonra Kuzey Ligi, 1989-1994 döneminde Rainbow grubu (European Free Alliance) adlı bölgeselci bir parlamento grubuna katılmıştır.

Aralık 1989 tarihinde liglerin hepsinin LN çatısı altında birleştirilmesi fikrini benimsemiştir (Tarchi, 1998: 143-145).

3.3.2 1991 Sonrası Dönem: Kuzey Ligi'nin Kuruluşu

1980'li yıllarda Po Nehri vadisi etrafında kurulmuş iki ana lig olan Lombard Ligi ve Venedik Ligi ile Emilia-Romagna Ligi, Ligurya Birliği, Lombardiya Ligi, Özerklikçi Piemonte ve Toskana İttifakı gibi bölgesel hareketlerin tek bir federal parti çatısı altında birleşmesinin onaylanmasıyla 1991 yılında oluşturulan LN, ulusal bir siyasi parti haline gelmiştir. LN'nin ilk lideri ise Bossi olmuştur. Bu yedi bölgesel lig, seçim desteği kazanmanın bir yolu olarak düşündükleri etno-bölgesel, dilsel ve kültürel farklılıkları vurgulamışlardır. Ancak, daha önce de bahsedildiği gibi, bu bölgelerde yaşayan halklar etno-bölgeselcilığe çok az ilgi duymuştur. Bu doğrultuda, etno-bölgeselciliğin sınırlarını kabul eden Bossi, LN'nin siyasi stratejisini, federalist bir duruşu desteklemek için, etno-bölgeselcilik vurgusundan uzaklaştırmaya çalışmıştır. LN'nin federal projesinin temeli, aslında, İtalya'da büyük ölçüde sosyo-ekonomik farklılıklarla tanımlanan Güney, Kuzey ve Orta olmak üzere üç farklı ve ayrı toplum olduğu varsayımına dayandırılmıştır. LN, Kuzey İtalya'daki çeşitli sosyal sektörlerin sorunlarını dile getirmiş, protestolarını temsil etmiş ve bütünleştirmenin etkili bir yolu olarak bölgesel referansı kullanmıştır (Giardano, 1999: 217; Giordano, 2000: 455). Bu durum, Kuzey'in Roma'ya, merkezi devlet kurumlarına ve geleneksel siyasi partilere karşı hareket etmesine neden olmuş ve aynı zamanda Güney İtalya'nın Kuzey İtalya'dan ayrışması durumunu ortaya çıkarmıştır.

LN, siyasi projesinin temel unsuru olarak güçlü bir Güney karşıtı söylem geliştirmiştir. Öyle ki, Güney karşıtı duygu, LN'nin siyasi projesinin tamamında yinelenen bir tema olarak görülmüştür. Bu durum, partinin kendisi için katı ve tartışmalı bir imaj geliştirmesine ve Güney'i "öteki" olarak kullanarak Kuzey'in kendisi için sosyo-kültürel bir kimlik oluşturmaya izin vermiştir. Bu bağlamda, birçok araştırmacı partinin büyümesinin ana nedeninin, LN'nin Kuzey İtalya'daki Güney karşıtı duyguları siyasi olarak temsil etme ve yeniden üretme becerisi olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte, LN genellikle ırkçı ve İtalyan ulusal birliğine aykırı bir hareket olarak görülmüştür.

LN açısından bakıldığında, İtalya'nın Kuzey'i ve Güney'i arasındaki en temel fark kültürden kaynaklanmaktadır. Bu çerçevede, LN'ye göre, Kuzey ve Güney arasındaki ekonomik farklılıkların nedeni, Güney'deki insanların çoğunluğunun kültür, zihniyet ve tutumlarının Kuzey ile benzer olmamasıdır (Giordano, 2000: 458). LN, temel olarak, Kuzey İtalya toplumunun farklı bir şekilde yapılandırıldığını ve Kuzey halkının değer sistemlerinin ve kültürünün Güneydekilerden daha üstün olmasına da farklı olduğunu iddia etmiştir. LN için Kuzey halkı zihniyet açısından da Güney'dekilerden ayrılmaktadır. Kuzeyde, doğası gereği Kalvinist olarak tanımlanabilecek güçlü bir iş etiği vardır. LN tarafından Lombardiya, yüksek vergilendirme düzeylerine ve Güney'in yüküne rağmen, AB içindeki en zengin bölgelerden biri olarak tanımlanmıştır. Öte yandan, Güney'in ise, yolsuzluğa, devlet transferlerine güvenmeye ve işe karşı daha rahat bir tavra dayanan bir "Akdeniz" çalışma etiğine sahip olduğu belirtilmiştir (Giordano, 2000: 459). Bu bağlamda, Cento Bull'un da iddia ettiği gibi, LN'nin biyolojik farklılıklardan çok kültürel farklılıklara dayanan ırkçı bir ideolojiden yararlandığını söylemek mümkündür. LN'ye göre topluluk dışı, bir ikinci ve potansiyel olarak tehdit edici kültürel "öteki"yi oluşturur (Cento Bull, 1996: 174-175).

LN tarafından 1995 yılında yayınlanmış olan aşağıda yer alan poster (Şekil 1), Kuzey'in yumurtladığı altın yumurtaların Roma ve Güney İtalya tarafından toplandığını göstermesi bağlamında, LN'nin anti-Güney propagandasının önemli bir örneğini sağlamaktadır (Giordano, 2000: 461)

Şekil 1: Kuzey Ligi Partisi'nin anti-Güney propagandası

(Giordano, 2000: 162).

Göçmen güneylilerden duyduğu rahatsızlıklara ek olarak LN, geleneksel İtalyan partilerine ve devlet kurumlarına karşı güvensizlik ve hoşgörüsüzlük hissi de beslemekteydi. LN, özellikle, İtalya'nın "üretken Kuzey'i" için haksız ve zararlı olduğunu iddia ettiği merkezi İtalyan Devleti ve mali sistemi için son derece eleştirel bir tutum sergilemiştir. Öyle ki, LN, Kuzey İtalya'nın ekonomik sağlığını tehlikeye atanın yüksek bürokrasi, vergilendirme seviyeleri ve büyüyen kamu sektörü açığı olduğunu savunmuştur (Giordano, 2000: 461). İtalya'nın küresel ekonominin taleplerini karşılayamaması ve ülke içindeki kültürel, bölgesel ve sosyo-ekonomik bölünmelerin çok büyük boyutlara ulaşmış olması, LN'ye göre, İtalya'nın tek bir ulus devlet olarak kalması ihtiyacının gittikçe daha az gerekli hale gelmesinin ardındaki temel gerekçe halini almıştır (Giordano, 2000: 463).

3.3.2.1 1992-1994 Dönemi: Kuzey Ligi'nin Federalizm Projesi

LN, yeni kültürel-bölgesel yapıların inşasına ve katılımcı demokrasinin uygulanacağı sosyal alan olarak yerel toplulukların yeniden kurulmasına dayanan bütüncül bir federalizm lehine, ulus-devlet kavramını tamamen reddetmiştir (Agnew,

1995: 167). 1990'lı yılların başlarında LN'nin federalist duruşunun gelişimi, Maastricht Antlaşması'nın imzalanmasının yanı sıra, İtalya'da AB'den ve küresel ekonominin işleyişinden kaynaklanan rekabetçi baskıların daha fazla artmasının ardından giderek güçlenmiştir. Bu çerçevede, LN, on maddeden oluşan "Geçici Federal Anayasa" projesi önermiştir. Söz konusu Anayasa projesi uyarınca, Güney'in (Sardinya ve Sicilya) ve Kuzey'in (Friuli-Venezia-Giulia, Trentino Alto-Adige ve Valle d'Aosta) özerk bölgelerinin de katılımıyla Güney, Kuzey ve Orta bölgeyi içeren bağımsız bir Federal İtalyan Birliği'nin kurulması kararlaştırılmıştır. Buna göre, Federal Birliğin, üç makro bölgenin tüm vatandaşları tarafından doğrudan seçilen bir başbakanı olacaktır. Birliğin başbakanı, sadece ekonomik ve mali konularda fikir birliği ile hareket edebilen sekiz katılımcı biriminin başkanlarından oluşan bir kurul tarafından desteklenecektir. Son derece yenilikçi bir proje olarak karşılanmış olan "Geçici Federal Anayasa" projesi, LN delegeleri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir (Poche, 1994: 46).

LN'nin Geçici Federal Anayasa projesini önerdiği sırada ülke genelinde 1992 Tangentopoli skandalından dolayı İtalyan siyasi sistemine duyulan güvensizlik doruk noktasına ulaşmış durumdaydı. Bu çerçevede, İtalya hükümetinin yönetici sınıfını "yozlaşmış sınıf" olarak nitelendiren LN, "yerli halk"ı "yozlaşmış sınıf"a karşı savunduğunu dile getirerek, belirsiz bir siyasi ortamda seçmen kazanmaya çalışmıştır. Etno-bölgeselcilik ve federalizmin yanına popülist söylemi de ekleyen LN, İtalya'daki yerleşik politik sınıf ile mücadele etmeye çalıştığını belirtmiştir. LN lideri Bossi, İtalya'daki Roma ile Milano arasındaki siyasi savaşı çok net şekilde ortaya koymak amacıyla Roma'yı asalaklığın ve kayırmacılığın başkenti, Milano'yu ise ekonominin başkenti olarak nitelendirmiştir (Betz, 1993: 418; Bull, 2015: 205). Partinin "çalışkan Kuzey" ve "tembel Güney" söylemlerine özellikle yolsuzluk skandallarından sonra "Hırsız Roma" söylemi de eklenmiştir. Bu söylemler ve Geçici Federal Anayasa projesi ile girdiği 1992 genel seçimlerinde LN, toplam oyların %8,7'sini elde ederek, Temsilciler Meclisi'ne 55 milletvekilini göndermiştir.

Genel seçimlerin ardından yapılan 1993 yerel seçimlerinde ise Lig, İtalya'nın endüstriyel başkenti sayılan Milano'da gerçekleştirilmiş olan belediye seçimlerinde en başarılı parti olmuştur. 1993 belediye seçimlerinin ilk turu sırasında Lig'in adayı Marco Formentini % 38,8 ile en çok oyu almıştır. Formentini, ikinci turda ise, oyların

%57,1'ini alarak Milano belediye başkanı olarak seçilmiştir. Siyasi sınıfın yozlaşmasına ilişkin Mani Pulite adlı soruşturmanın ardından Tangentopoli skandalının yol açtığı siyasi ve yasal depremin merkez üssü birdenbire LN'nin başkenti haline gelmiştir (Arısoy, 2010: 4; Biorcio, 2017: 141; Franzi ve Madron, 2019: 19).

1994 genel seçimlerinde ise %8,4 oy alan LN, Temsilciler Meclisi'ne 106 milletvekilini göndermiştir. Lig'in aldığı oy oranı 1992'deki oy oranına kıyasla sadece küçük bir düşüşü temsil etse de, oyları aslında Kuzey İtalya'nın tüm bölgelerinde durmuş veya düşüşe geçmiştir (Agnew, 1995: 161; Giordano, 2003:220-221). Bir önceki genel seçimlere göre 1994 genel seçimlerinde LN'nin oy oranının azalmış olması Forza Italia (FI)'nin politikalarına bağlanmıştır. Silvio Berlusconi öncülüğünde 1994 yılında yeni kurulmuş bir parti olan FI, LN'nin kullandığı “saf halk” kavramına benzer olarak bir “insan” kavramını ortaya atmıştır. Bu nedenle, FI'nın, LN tarafından önerilen temaların ve söylemlerin çoğunu kendi programında kullanmaya başladığı iddia edilmiştir. Ancak LN “saf halk” olarak Kuzey İtalya bölgesinde yaşayan insanları nitelerken, FI Kuzey ve Güney arasında bir ayırım yapmadan tüm İtalya halklarını “insan” kavramı ile nitelendirmeye çalışmıştır (Biorcio, 2017: 138). Kuzey Ligi, genel seçimlerin ardından gerçekleştirilen AP seçimlerine Avrupa Liberal, Demokrat ve Reform Grubu (European Liberal, Democrat and Reform Party)¹⁶ ile katılmış ve %6,56 oy oranı elde ederek AP'ye 6 milletvekilini göndermiştir.

1994 genel seçimlerin ardından kurulan İtalya hükümetini FI liderliğinde, LN ve İtalyan Sosyal Hareketi (İtalyanca: *Movimento Sociale Italiano, MSI*)- Ulusal İttifak'ın (*Alleanza Nazionale, AN*) katılımıyla Özgürlükler Kutbu adı verilen (İtalyanca: *Popolo della Libertà, PdL*) üç yönlü merkez-sağ koalisyonu oluşturmuştur (Arısoy, 2010: 4-5; Uzunçayır, 2020: 258). Berlusconi, Kuzey'de LN ile “Özgürlük İttifakı”nı, Güney'de ise MSI ile “İyi Hükümet İçin İttifak” olarak bilinen ortaklığı oluşturmuştur (Newell, 2010: 37). Aslında bu koalisyon LN gibi Kuzey merkezli, özgürlük yanlısı

---

¹⁶ Avrupa'da ve dünyada barış ve refahı korumak ve bunun bir özgürlük ve dayanışma ortamında yapılması için liberal bir şekilde düşünmek ve hareket etmek gerektiğini savunmuşlardır (<https://www.leeds.ac.uk/politics/cbl/int/party/eldrhis.htm>).

bir parti ile AN gibi Güney merkezli, devletçi bir parti arasında o dönemde var olan derin farklılıkları yansıtmaktaydı (Bull, 2015: 206-207).

LN, merkez-sağ koalisyonu aracılığıyla hükümette geniş bir parlamento temsiliyeti elde etmiştir. Roberto Maroni, İçişleri Bakanlığı ve başkan yardımcılığı görevine getirilmiştir. LN tarafından önerilen, “saf halk” üzerindeki aşırı mali baskının azaltılması, bürokratik verimsizlik, refah devletinin krizi, göç ve suça karşı savaş ile ilgili politikalar FI’nın veya merkez-sağ koalisyonunun argümanları haline gelmiştir. Bu dönemdeki birçok siyasi yorumcu, LN’nin protestodan siyasi sistemle tam entegrasyona geçişini kesin olarak kabul etmiştir. Ancak Bossi, yeni hükümetin sorumluluklarının önemini kabul etmesine rağmen, LN hareketi için potansiyel bir kimlik kaybından endişe duymuştur. Bu nedenle LN, yerel yönetim pozisyonlarında görev almasına rağmen, daha etkili ve gerçek bir halk protestosu sözcüsü imajını korumaya çalışmıştır. Böylelikle, 1994 yılının sonunda, partisinin kendine özgü kimliğinden endişe duyan Bossi, partinin rolünü İtalyan siyasi sisteminin genel çerçevesi içinde yeniden tanımlamak için hükümetten ayrılmıştır (Giordano, 2003:220-221; Biorcio, 2017: 142).

3.3.2.2 1994-2000 Döneminde Kuzey Ligi: Federalizmden Ayrılmaya

Hükümetten ayrıldıktan sonraki dönemde Bossi, 1994 genel seçimlerindeki azalan seçim desteği karşısında, partinin ortaya çıkışını ve büyümesini şekillendiren siyasi-bölgesel kimlik ve anti-sistem temalarına geri dönmeye karar vermiştir. Bu dönüşün ilk nedeni, kısmen ana akım siyasi partilerin İtalya için gerekli bir siyasi reform olarak görülen federalizmi onaylaması olmuştur. Ayrılmaya bir konuma geçişin ikinci nedeni ise, İtalya’nın Avrupa Para Birliği’ne (APB) giriş için Maastricht Kriterleri’ni¹⁷ karşılayamayacağı umudu/beklentisine dayanmıştır (Bull ve Gilbert

---

¹⁷ Maastricht Kriterleri, AB’ye üye olan ülkelerin APB’ye katılması için gerekli olan kriterlerdir. Maastricht Kriterleri beş önemli kriteri içermektedir. Birincisi, enflasyon kriteridir. Bu kritere göre, APB’ye katılmak isteyen bir üye ülkenin enflasyon oranı (on iki aylık), enflasyon oranı AB içinde en düşük olan üç ülkenin ortalamasını en fazla %1,5 puan geçebilir. İkincisi, faiz kriteridir. Bu kritere göre, APB’ye katılmak isteyen bir üye ülkenin on iki aylık uzun vadeli faiz oranları, en düşük enflasyona sahip üç üye ülkenin uzun vadeli faiz oranlarının ortalamasından en fazla %2 yüksek olabilir. Üçüncüsü, bütçe kriteridir. Bu kritere göre, APB’ye katılmak isteyen üye ülkenin bütçe açığının gayrisafi yurtiçi hasılaya oranı %3’ü geçemez. Dördüncüsü, borç kriteridir. Bu kritere göre, APB’ye katılmak isteyen üye ülkenin kamu borcunun gayrisafi yurtiçi hasılaya oranı %60’ı geçemez. Sonuncu kriter ise kur

2001: 106–109). LN’ye göre bu durum karşısında, Kuzey endüstrisi derin bir krize girecek ve Kuzey’in verimsiz bir merkezi hükümetin ve Güney’in boyunduruğundan kurtulabilmek için radikal bir çözüme yönelmesi gerekecekti. LN’nin ayrılıkçı söylemlerini arttırmaya çabalamış olmasının üçüncü nedeni ise, “Padania için bağımsızlık” kampanyasının başlangıçta medyanın çok fazla ilgisini çekmiş olmasıdır. Söz konusu üç temel neden ışığında Bossi partinin federalist söylemi terk etmesi gerektiğini belirtmiş ve “Padania”¹⁸ için katı ayrılık ve bağımsızlık söylemini formüle etmiştir. Bu çerçevede, LN tarafından 16 Eylül 1996’da, “Federal Padania Cumhuriyeti” ilan edilmiştir. 1997 yılında ise partinin adı Padania’nın Bağımsızlığı için Kuzey Birliği (İtalyanca: *Lega Nord per l’Indipendenza della Padania*) olarak değiştirilmiştir. Bu hareket, Kuzey İtalya’nın etnik kökenlerinin Güney İtalya’dan farklı olduğunu vurgulamış ve Güney’i, Akdeniz veya Roma olarak nitelendirmeye çalışmıştır (Giordano, 2003: 220-221; Albertazzi & Duncan McDonnell, 2005: 955; Pierucci, 2014: 32).

LN’nin “Padania” söylemini onaylaması ve İtalya’nın geri kalanından ayrılması, açık bir şekilde LN taraftarları ve Kuzey İtalya halkı için yeni bir siyasi kimlik oluşturma girişimi olarak nitelendirilmiştir. “Padania” coğrafi veya tarihsel olarak hiçbir zaman var olmamıştır. Ancak LN, bölgesel ve siyasi iddialarını haklı çıkarmak için bir coğrafya ve tarih inşa etmeye çalışmıştır (Giordano,1999: 215). Bossi’nin amacı, Kuzey İtalya halkının sahip olduğu kültür, gelenek, ekonomi ve çıkarların ortak bir kimlik çatısı altında birleştirilmesidir. Bu doğrultuda, “Padania” ve tarihi sıfırdan inşa edilmiştir. Bunu yapmak için LN, kültürel ve tarihi sembolizmi kullanmıştır. Örneğin parti, Parlamento ve hükümet gibi bir dizi “Padania” kurumunu ve “Padania Ulusal Muhafızları”¹⁹nı oluşturmuştur (Giordano, 1999 215; Giordano, 2000: 457-466).

LN’nin ulus inşa etme söylemi, “Padania”yı Avrupa içinde açıkça konumlandırmıştır. LN, ayrıca, Avrupalı olma özelliğinin, Avrupalı olmayan veya

---

istikrarıdır. Kur istikrarına göre, APB’ye katılmak isteyen bir üye ülkenin parası diğer ülke paraları karşısında son iki yılda devalüe edilmemiş olmalıdır.

¹⁸ LN’ye göre “Padania” 14 bölgeden oluşmaktadır. Bu bölgeler şu şekildedir: Alto-Adige/Südtirol, Emilia, Friuli-Venezia Giulia, Liguria, Lombardiya, Marche, Piyemonte, Romagna, Toskana, Trentino, Trieste, Umbria, Valle d’Aosta ve Veneto. "Padania", Kuzey İtalya’daki Po Nehri’ni çevreleyen bölge için kullanılan Latince bir terimdir (Giordano 2000: 446).

kısmen Avrupalı olduğu kabul edilen “diğerleri”ne karşı, “Padania”nın sahip olduğu önemli bir özellik olduğunu belirtmiştir. Nitekim LN, hem Avrupa yanlısı tutum sergilediği ilk yıllarında hem de daha sonraki Avrupa şüpheciliği evresinde, “Padania”nın Avrupa'nın kalbi olduğunu savunarak, Kuzey İtalya'nın Avrupalılığını vurgulamıştır (Huyseune, 2010: 67-69).

Parti, ilk yıllarında Avrupalılığa yaptığı vurguyu AB desteğine çevirmeyi başarmıştır. 1998'den önce partinin programı, Kuzey İtalya'nın APB'ye katılmak için İtalya'dan ayrılması gerekliliğine odaklanmıştır ve federalizm veya Kuzey İtalya'nın bağımsızlığı yönündeki politikaları aracılığıyla bölgenin AB'ye entegrasyonunun altını çizmiştir. O günlerde parti, İtalyan devletine karşı olan bir otorite olarak Avrupa Komisyonu'nu ve AB politikalarını desteklemiştir. “Padania”nın modernliği ve Avrupalılığının bir göstergesi olarak LN, cinsiyet eşitliği gibi liberal demokratik değerlerden bazen rahatsız olsa bile, kural olarak, temel Avrupa değerlerini retorik olarak kabul etmiştir. Ancak, LN'nin kültürel çeşitliliğe karşı tutumu daha sorunlu olarak görülmüştür. LN, “Padania”daki iç çeşitliliğin farkındadır ve Kuzey İtalya'daki etnik ve dini azınlıkların varlığını kabul etmektedir. Bununla birlikte, “Padania”nın ve Batı modernliğinin temel değerleri olduğu varsayılan unsurları tehdit eden grupları Kuzey İtalya ile birleştirmeye hazır olamamıştır. Bu doğrultuda LN, Güney İtalyanlar da dâhil olmak üzere her zaman göçmenleri “ana düşmanları” olarak gördüğünü belirtmiştir. Özellikle son yıllarda, Avrupalı olmayan kültürleri kendi topraklarından dışlama ihtiyacını sürekli vurgulamıştır. Ayrıca, çok kültürlülüğü ve herhangi bir kültürel eritme potası modelini kabul etmeyi de reddetmiştir (Huyseune, 2010: 67-69).

LN, siyasi projesini meşrulaştırmanın bir yolu olarak entegre bir Avrupa ve “Bölgelerin Avrupası” idealini kullanmıştır. LN için, federal bir Avrupa'nın varlığı Avrupa için tek yoldur. Zira federal bir Avrupa, merkezi İtalyan Devleti'nin gücünü azaltacak, Brüksel'e daha fazla güç verecek ve daha fazla bölgesel özerklik sağlayacaktır. LN, bu bağlamda, federal Avrupa yapısı içinde, bölgelere daha fazla güç aktarmakla birlikte Kuzey İtalya halkının kendi kaderini tayin etmesine de olanak tanıyan bir “Bölgeler Avrupası”nın yaratılmasından yana olmuştur. Dolayısıyla, LN'nin 1990'lı yıllardaki ana projesinin, birleşik ve federal bir Avrupa'da yer almak olduğunu söyleyebiliriz. LN'nin, “Padania”, İskoçya, Galler, Katalonya, Bask ülkesi

vb. olacak şekilde her ulusun temsil edildiği bir Avrupa'dan yana olduğu belirtilebilir. Bütün bu ulusların federal bir yapı tarafından temsil edileceği ve birbirine bağlanacağı düşünülmüştür. Örnek vermek gerekirse, "Padania"nın Roma yerine Brüksel ve Londra ile daha yakın bağlantıları olması beklenmiştir (Giordano, 2000: 465-466).

AB başlangıçta LN için cazip algılanmıştır; çünkü İtalyan devletinin merkezi otoritesini zayıflatabilecek bir mekanizma olarak görülmüştür. LN'ye göre, küreselleşme ve AB entegrasyonu geleneksel merkezi ulus devletlerin marjinalleşmesine katkıda bulunuyordu. Diğer bir deyişle, AB, daha zayıf bir İtalyan devletinde daha güçlü bir "Padania" için koşul yaratıyordu. LN'nin görüşüne göre, "Padania" zaten tamamen Avrupalılaştırmış bir alandı. Ekonomik refah seviyesi Almanya veya Hollanda ile eşleşiyordu ve bölgenin girişimcilik becerileri Avrupa dışında bile iyi biliniyordu (Brunazzo ve Gilbert, 2017: 632). Ancak AB, "Padania"yı bağımsız bir devlet olarak tanımayı reddetmiştir. Bu gelişmeyi takiben, LN tarafından APB'ye girmek için gerekli olan Maastricht Kriterleri'ni İtalyan devletinin karşılayamayacağı düşünülmeye rağmen, 1998 yılında, İtalya'nın APB'ye kabulüne ilişkin müzakereler başarılı bir şekilde sonuçlanmıştır. Bu bağlamda, 1998 yılından itibaren AB ile ilgili tutum değiştiren LN, AB'nin Birlik içindeki güçlü aktörlerin çıkarlarını savunduğunu ve böylece "Padania" gibi daha küçük ülkelere zarar verebileceğini dile getirmiştir. LN, ayrıca, İtalya'nın sanılanın aksine APB'ye ilk başvurusunda Maastricht Kriterleri'ni karşılayabilmesi ve APB'ye kabulünden sonra tek bir para biriminin kabul edilmesini eleştirmeye başlamıştır (Bossi ve Vimercati 1998'den Aktaran Huysseune, 2010: 71).

APB'ye katılım konusuna kısaca değinmek gerekirse, LN, ilk etapta, İtalyan hükümeti tarafından kabul edilen tek para biriminin Kuzey ekonomisinde yüke neden olduğunu ve APB'ye sadece Kuzey'in kabul edilmesi gerektiğini savunmuştur. Ancak, ilerleyen süreçte, LN, Almanya ve Fransa'nın ekonomik nüfuzunu kolaylaştırmak için tek para birimini "Padania"ya empoze etmeye çalıştıklarını düşündüğü için Euro'yu reddetmiştir. LN'nin başta Euro'nun yalnızca Kuzey'de kullanılmasına destek verirken sonrasında Euro'yu reddetmesinin önemli sebebi ise 1992 İtalyan lirasının devalüasyonu sırasında Kuzey'in ihracatında bir patlama meydana gelmesi olmuştur. Öyle ki LN, "Padania"nın rekabet gücünü arttıran devalüasyonları kullanabilmesi için kendi para biriminden sorumlu olması gerektiğini savunmuştur (Bossi ve Vimercati

1998'den Aktaran Huysseune, 2010: 71). LN, aynı zamanda, kamu sektörü açığı, görece yüksek işsizlik ve vergilendirme seviyeleri ile İtalyan ekonomisinin Avrupa Tek Para Birimi için belirlenen sınırlar içinde kalamayacağını savunmuştur. Parti, bunun Kuzey İtalya'nın ekonomik rekabet gücü için feci bir durum olacağını ve ayrıca İtalya'nın birliğini tehdit edeceğini belirtmiştir. Dahası LN, küresel bir pazarda Güneyli tüketicilerin “Made in Padania” ürünlerini almak yerine en ucuz ürünleri satın almasından dolayı Kuzey-Güney dengesinin tümüyle bozulacağını düşünmüştür. Bu çerçevede, LN, küreselleşmeyi, Kuzey İtalya ekonomisinin devam eden başarısına yönelik bir tehdit olarak algılamaya başlamıştır. Bu durum, Kuzey İtalya vatandaşlarının çoğunun, nispeten yüksek yaşam standartlarının gelecekteki güvenliği konusunda giderek daha fazla endişe duyduğu bir döneme denk gelmiştir (Giordano, 2000: 465; Pierucci, 2014: 32-33).

Bu doğrultuda, LN, 1998 sonrası süreçte, artık sadece APB'yi değil, daha fazla entegrasyonu ve genişlemeyi de reddetmeye başlamıştır. Aynı zamanda “demokratik olmayan” ve “yozlaşmış” bir Brüksel'e devredilen yetkilerin çoğunun ortadan kalkması gerektiğini savunmuştur. AB'ye karşı konumunu popülist söylem ile birleştiren LN, “elit”e karşı “saf halkı” savunduğunu belirtmiş, AB'nin İtalya (özellikle Kuzey İtalya) halkının kimliğini, para birimini ve egemenliğini elinden aldığını dile getirmiştir (McDonnell, 2006: 129). Dahası, Bossi, 1998 yılında yaptığı bir açıklamada, AB üyeliğinin İtalya'nın esnekliğine ve rekabetçi kalabilme yeteneğine zarar vereceğini vurgulamak amacıyla,

“Avrupa'ya giren İtalya artık para politikası aracına sahip olmayacaktır. Diğer bir deyişle, yeterince nakit paraya sahip olmayan İtalya, devlet tahvillerini basamayacak ve devalüasyon yoluyla ekonomiye yardımcı olamayacaktır. Ancak ihtiyaç duyduğu parayı doğrudan insanların cebinden çekerek bulması gerekecektir. Bu durum da açıkça vergilendirme yükünü artırmak anlamına gelmektedir.”

diyerek APB ile ilgili fikirlerini açıklamıştır (Bossi 1998'den Aktaran Brunazzo ve Gilbert, 2017: 633). Bossi'nin de sözleri ışığında değerlendirildiğinde birçok araştırmacıya göre 1998 yılı, LN'nin Avrupa şüpheli tutumunun başlangıcı olmuştur.

Genel anlamda değerlendirmek gerekirse, Nisan 1996 genel seçimi, partinin yeni formüle edilmiş katı ayrılıkçı söylemini test etmek için sahip olduğu ilk fırsat olmuştur. Tüm beklentilerin aksine, Lig ulusal oyların %10,07'sini alarak 59 milletvekilini Temsilciler Meclisi'ne göndermiştir. Birçok araştırmacıya göre Partinin ayrılıkçı söyleminin 1996 seçimlerinde ona yardımcı olmasının üç nedeni vardı.

Birincisi, “Padania” kavramını çevreleyen söylem, medyanın ilgisini çekmiştir. İkincisi, partinin hükümete katılımının bir sonucu olarak zayıflamış olan parlamento dışı ve sempatican örgütleriyle bağlarını yeniden kurmasına izin vermiştir. Üçüncüsü ise, bağımsız bir Kuzey, Maastricht Kriterlerini kolayca karşılayacak, tek para birimine katılmakta özgür olacak ve ülkenin geri kalanını kaderine bırakacaktı. Bu doğrultuda LN’ye verilen desteğin çoğu, ortak para biriminin artan ticaretinden büyük ölçüde yararlanma fırsatı bulacağını düşünen Kuzeyli küçük işletme sahiplerinden geldiği için LN bu durumu ayrılma için bir gerekçe olarak kullanmıştır. Ancak parti, 1996 seçimlerinde aldığı % 10.07 oya rağmen, yeni mecliste güç dengesini yakalama hedefinde başarısız olmuş ve seçimleri izleyen aylarda Parti’nin siyasi kaderi hızla gerilemiştir. Örneğin, Nisan 1997 yerel seçimlerinde, 1993’te Milano’da kazandığı % 40 oy oranına kıyasla, sadece % 15 oranında oy elde edebilmiştir. Bu doğrultuda LN, Milano’da Belediye Başkanlığı’nı kaybetmiştir. Ayrıca Parti, “Padania Parlamentosuna” ev sahipliği yapan şehir Mantua İl Konseyi’ni de kaybetmiştir. “Padan milliyetçiliği”nin bir başka sembolik merkezi olan Venedik’te oyların ancak onda birini kazanabilmiştir. Bu düşüş 1999 AP seçimlerinde¹⁹ de kendini göstermiştir. Parti bu seçimlerde, bir önceki AP seçimlerine göre düşüş yaşayarak, %4,49 oy oranı elde etmiş ve AP’ye dört milletvekili yollamıştır (Giordano, 2003: 221). Ek olarak, Ocak 1998’de yapılan bir ankette, görüşülen Kuzeylilerin %68,9’u ayrılıkçılığı kabul edilemez veya felaket olarak, %17,4’ü kabul edilemez ve %13,7’si ise avantajlı olarak tanımlamıştır. Söz konusu ankete göre, LN Kuzey’de seçim desteğine sahip olsa da Kuzeylilerin %86,3’ü ayrılmaya karşı çıkmıştır (Bull and Gilbert, 2001: 36; Pierucci, 2014: 33).

3.3.2.3 2001-2006 Dönemi: Yasa Dışı Göç Karşıtlığı

Partisinin seçim desteğini kaybetmesi karşısında Bossi, tutumunu değiştirmeye karar vererek, 2000 yılında Berlusconi liderliğindeki Özgürlük Evi (Casa della Libertà,

---

¹⁹ Bu dönemde LN, Bağımsız Üyeler Teknik Grubu’na (karma grup) dâhil olmuştur.

CdL)²⁰ koalisyonuna katılmayı kabul etmiştir. Bossi, bu adımı atarken, LN'nin hükümette bir yer edinerek seçim desteğini arttırabileceğini düşünmüştür. Ancak bu karar, Bossi'nin partisinin seçim programının bazı temel unsurlarından, özellikle de bağımsızlık taleplerinden ödün vermek zorunda olduğu anlamına da geliyordu. LN, bu bağlamda, 2001 seçimleri için siyasi söylemini, göç, AB ve İtalyan bölgeleri için daha fazla yetki devri temalarına odaklanacak şekilde değiştirmiştir. İlk mesele göç, LN için yeni bir sorun olarak ortaya çıkmamıştır. Nitekim LN, kuruluşundan beri, Kuzey İtalya'nın Güney İtalyanların iç göçü ile karşı karşıya olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte, 1990'lı yılların sonlarından itibaren İtalya'nın Güney'inden Kuzey'ine minimum düzeyde iç göç yaşandığı kaydedilmiştir. LN bu nedenle, son yıllarda dikkatini “öteki” olarak nitelendirdiği Güney İtalyanlar yerine, LN'ye göre daha tehditkâr “öteki” olarak nitelendirilen yabancı göçmenlerin sayısının artmasına odaklanmıştır (Albertazzi ve McDonnell, 2005: 955; Giordano, 2003: 222-223). Bu çerçevede, 2001 genel seçim kampanyası sırasında “Yasadışı göçü durdurun!” yazılı posterleri kullanmışlardır. Şekil 2'de gösterilen bu posterde, LN'nin sembolünün yanına Ortaçağ şövalyesi de dâhil edilerek, seçmenlere partinin “saf halk”ın kurtarıcısı olduğu mesajı verilmeye çalışılmıştır.

---

²⁰ Özgürlük Evi (Casa della Libertà, *CdL*) koalisyonu AN, FI, LN ve UDC (İtalyanca: *Unione dei Democratici Cristiani e Democratici di Centro*) olarak bilinen Hristiyan Demokrat Parti'nin katılımı ile oluşturulmuştur (Pierrucci, 2014: 34).

Şekil 2: Yasa dışı göçü durdurun! (2001)

(Richardson ve Colombo, 2013: 188).

Partinin söylemindeki ikinci unsur olan AB temasında ise, LN ve özellikle Bossi, AB'nin çok bürokratik olduğunu ve üye devletlerden çok fazla egemenlik aldığını savunmuştur. Böylesi bir Avrupa karşıtı söylem, partinin AB'ye karşı duruşunda bir U dönüşü olduğuna işaret etmektedir. Daha önce de bahsedildiği gibi 1990'lı yılların ortasında İtalya'nın tek para birimine girmesinden önce LN, Kuzey'in geleceğinin bütünleşmiş Avrupa'da olduğunu savunarak Avrupa yanlısı bir tutum sergilemiştir. Öyle ki, LN'ye göre, Brüksel'e daha yakın olmak Roma'dan daha uzakta olmak anlamına geliyordu. Ancak, İtalya'nın Euro'ya başarılı bir şekilde girmesi ve AB'nin "Padania"yı tanımayı reddetmesi ile birlikte her şey değişmiştir. Bu bağlamda, LN'nin AB'ye karşı duruşunun partinin devam eden Avrupa entegrasyon süreçlerinden kaynaklanan memnuniyetsizliğini yansıttığı söylenebilir. Nitekim Bossi, seçilmemiş yetkililere aşırı miktarda güç verildiğini ileri sürmek için "Stalinist Avrupa süper devleti" ve "Batı Sovyetler Birliği" gibi sloganlar kullanarak AB'yi şiddetli bir şekilde eleştirmiştir. LN'ye göre yetki devri, bölgesel yönetimin mevcut yapılarına daha fazla yetki ve özerklik aktarmak anlamına geliyordu. Bununla birlikte, birçok araştırmacıya göre, partinin odaklandığı "yetki devri" politikası, Berlusconi ve merkez sağ ile ittifak

kurma girişimlerinin başarılı olması için ayrılıkçı taleplerinden vazgeçmek zorunda kalan LN'nin, kendisini diğer partilerden farklılaştırmaya devam etmesinin bir yolu olarak benimsenmiştir. Böylelikle, Bossi'nin 2001 seçim çalışmalarında İtalyan devletinin parçalanması için çalışmaktan kaçınırken, reform meselesine yeniden odaklandığı görülmüştür (Albertazzi ve McDonnell, 2005: 955; Giordano, 2003: 222-223).

2001 seçimlerinin ardından, seçimi kazanan Berlusconi önderliğindeki CdL koalisyonu ile İkinci Berlusconi hükümeti kurulmuş ve 2006 yılına kadar iktidarda kalmıştır. LN orantılı pay için gereken %4 barajını aşamamış ve %3,9 oranında oy elde etmiş ve 30 milletvekilini Temsilciler Meclisi'ne göndermiştir. Ayrıca, 1994 koalisyonunun aksine AN ve LN ile Kuzey ve Güney partileri olarak ayrı ittifak yapılmamıştır. Seçimlerin ardından oluşturulan CdL hükümetinde Adalet ve Refah Bakanlığı'na LN üyesi Roberto Castelli, Kurumsal Reform ve Yetki Devri Bakanlığı'na ise LN partisinin genel sekreteri Bossi getirilmiştir (Arısoy, 2010: 9; Biorcio, 2017: 413).

LN hükümet içinde ve dışında, yabancı göçün Kuzey İtalyan toplumunun sosyal ve kültürel uyumunu tehdit eden bir dizi yeni sorun yarattığını savunmuştur. Ayrıca, artan yasadışı göçmen sayısının Kuzey İtalya'daki suç sayısında da artışa neden olduğunu belirtmiştir. 1990'lı yıllarda İtalya'da Güney'den Kuzey'e minimum düzeyde yaşanan göç dolayısıyla, LN dikkatini yabancı göçmenlere odaklamıştır. Öte yandan, 11 Eylül 2001 saldırılarıyla birlikte LN'nin göçmen karşıtı tutumu farklı bir yöne evrilmiştir. 11 Eylül saldırıları sonrasında, Avrupa'daki tüm ülkelerde olduğu gibi İtalya ve bu bağlamda LN'de Müslüman göçü Al-Kaide ile ilişkilendirmiştir. Bu anlamda, LN'de her zaman varlığını sürdüren Müslüman dünyasına duyulan güvensizliğin 2001'de ABD'de gerçekleşen Al-Kaide saldırıları ile birlikte perçinlendiğini söylemek mümkündür. Ayrıca, Müslüman kimliğe sahip olan kişilerin 11 Eylül saldırılarından sonra terörizm ile ilişkilendirilmesiyle birlikte Avrupa'da ve ABD'de İslamofobinin²¹ de yükseldiği görülmüştür. Bu doğrultuda, LN'nin de

---

²¹ İslamofobi terimi üzerinde kesin bir anlam bütünlüğüne varılmamıştır. 1997'de Runnymede Trust tarafından Büyük Britanya'da yaptırılan bir araştırmaya göre, İslamofobi terimi ilk olarak 1980'lerin sonunda üretilmiştir ve ilk olarak Şubat 1991'de ABD'de yayınlanan bir dergide İslamofobi terimi kullanılmıştır (Larsson, 2005: 35). Runnymede Trust bulgularına göre Gottschalk ve Greenberg

göçmen karşıtlığı söylemlerinde değişiklikler meydana gelmiştir. LN tarafından Kuzey İtalya, “Padania” ve İtalya’nın kültürel değerlerini korumanın yanı sıra Batı ve Hıristiyan kültürünü korumanın da önemli olduğunu vurgulamaya başlanmıştır. Uluslararası terör örgütleriyle bağlantıları olduğu düşünülen Müslüman göçmenler, LN tarafından bir bütün olarak İtalyan kültürüne, kimliğine ve güvenliğine bir tehdit olarak nitelendirilmeye başlanmıştır. Kuzey İtalyanların Güney’den gelen göçmenler nedeniyle işlerinin elinden alındığını defalarca dile getiren LN, bu sefer ilgi odağına Müslüman göçmenleri yerleştirmiştir. Onların ülkeye gelişiyle birlikte hem Kuzey’in hem de İtalya’nın tamamının ekonomik açıdan zarara uğradığını belirtmiştir (Franzi ve Madron, 2019: 31; Uzunçayır, 2020: 285-286). Bu faşist politikalar daha sonraki dönemde artış gösterecektir.

Parti, 2002 yılında, haçı sadece okullarda değil, aynı zamanda tüm devlet dairelerinde zorunlu hale getirmeyi amaçlayan bir kampanya başlatmıştır. Haçı “İtalya’nın tarihi ve kültürel mirasının önemli bir parçası” ve “Tüm Avrupa ülkelerini birleştiren sembol” olarak nitelendirmişlerdir. Bu kapsamda, LN temsilcileri Müslümanları, “tarihimizin her izini gençliğimizin kültüründen silmeyi amaçlayan kimlik karşıtı” bir grup olarak nitelendirmişlerdir. Müslümanların çoğunlukta olduğu ülkelerden gelen göçle ilgili olarak, parti retoriğinde “Müslüman istilası” veya “İslami virüs” gibi ifadeleri sıkça kullanılmaya başlanmıştır. Müslüman göçü, ayrıca, “Padania”nın Hıristiyan kimliğini korumak için yayılması önlenmesi gereken “tehlikeli bir virüse” benzetilmiştir. Bu çerçevede, Hıristiyan kimliği parti temsilcileri tarafından “Avrupa’yı hem Müslüman göçünden hem de laikleşmiş Avrupalı elitlerden koruyan bir kalkan” olarak tanımlanmıştır. İlâveten, göçü azaltma taahhüdü doğrultusunda LN her zaman Müslümanların varlığını ve görünürliğini kontrol altına almaya ve özellikle Müslümanlığın dini sembolü olan caminin çoğalmasını

(2008’den aktaran Bleich, 2011: 1583) İslamofobi için “İslam ve Müslüman kültürlerine karşı sosyal bir endişe” cümlesini kullanırken, Werbner (2005’den aktaran Bleich, 2011: 1583) ise İslamofobi’yi “bir çeşit ayrımcı ırkçılık” olarak tanımlamaktadır. İslam ya da Müslümanlar hakkında olumsuz bir görüşe sahip olunması düşük seviyeli İslamofobi olarak adlandırılmaktadır. Ancak, İslam’a ve Müslümanlara karşı sarsılmaz düşmanlık ifadeleri kullanılıyorsa bu yüksek seviyeli İslamofobi’yi ifade etmektedir. İslamofobik ifadelerin ve bireylerin yaygınlığı, tutarlılığı ve yoğunluğu ne kadar büyük olursa belirli bir sosyal grup veya toplumdaki İslamofobi de o kadar büyük olmaktadır (Bleich, 2011: 1587).

engellemeye yönelik kampanyalar ve girişimlerle yakından bağlantılı olmuştur. İtalya'da camilerin kurulması “İslami istilanın” en belirgin sembollerinden biri olarak görülmüştür. Bu çerçevede, partinin ulusal veya yerel yönetimlerde yer aldığı her yerde, parti temsilcileri düzenli olarak Müslümanların ibadethaneler inşa etmelerini ve bayramlarını kutlamalarını önlemek için yasa ve yönetmelikleri onaylamaya başlamışlardır. Dahası, Müslüman kadınların kullandığı tüm yüzü örten peçe ve “burkinis” gibi diğer giysilere de yasaklar getirilmiştir. 2005 yılında ise, Senato başkan yardımcısı Roberto Calderoli, Müslümanların cami inşası arazilerinin kutsallığını bozmak amacıyla bir domuzu cami arazisinde dolaştırmış ve bu arazilerde “domuz günü” yapma çağrısında bulunmuştur (Ozzano, 2019: 72-73; Uzunçayır, 2020: 285-286).

Ülkede yaşayan Müslüman göçmenlere karşı alınan faşizan önlemlerin yanında, gizli göçmenlerin sayısını sınırlamak da LN'nin ana siyasi söylemlerinden biri haline gelmiş ve görevdeki ilk birkaç ayında Bossi, Ulusal İttifak'ın lideri Gianfranco Fini ile birlikte, göçü sıkı bir şekilde işgücü piyasasının taleplerine bağlamaya çalışan Bossi-Fini yasasının mimarı olmuştur. Temmuz 2001'de dönemin Refah Bakanı Roberto Maroni tarafından sunulan “ikamet sözleşmesi”, yeni İtalyan göçmenlik politikasının temel taşı oluşturmuştur. Bu yasa, AB üyesi ülkelerin vatandaşı olmayan göçmenlerin ülkeye girişini, yurtdışındaki İtalyan Büyükelçilikleri ve Konsoloslukları aracılığıyla işçilerin menşe ülkelerine dönmeleri için konaklama ve seyahat masraflarını da karşılaması gereken İtalyan işverenle bir iş sözleşmesi yapmalarına tabi kılmıştır. Ancak, birçok işveren yeni kuralları çok külfetli bulmuştur. Bu çerçevede, işverenler, İtalya'ya yasadışı yollarla girenler dâhil, şahsen tanıştıkları göçmenleri istihdam etmeyi tercih etmişlerdir. Ayrıca, bu yasa ile birlikte, göçmenler işlerini kayb ettikleri zaman, başka bir iş bulabilseler bile, otomatik olarak ülkede kalma haklarını kaybetmişlerdir. Bu çerçevede, Castiglioni ve Dalla Zuanna'ya göre (2002: 10), Bossi-Fini yasası, “var olmayan bir toplum” için tasarlanmış, göçmenliği olası ve geçici bir fenomenmiş gibi ele almıştır (Aktaran Bull, 2009: 143).

Bu noktada, binlerce göçmenin sınır dışı edildiği süreçte LN'nin kendini korumaya adanmış Kuzey'deki küçük işletmelerin çoğu, işgücü ihtiyaçlarını göçmenler aracılığıyla karşıladığını belirtmek gerekmektedir. Bu bağlamda LN, durgun bir doğum oranı ve yaşlanan bir nüfusa sahip olan Kuzey İtalya'nın göçmen işçilere

ihtiyacı olduğunun farkına varmıştır. Göçmen işgücüne olan bu pratik ihtiyaç, LN'nin göçmenlik konusunda ilginç bir yaklaşım benimsemesine yol açmıştır. Kuzey kimliği ve bir yaşam biçiminin korunması bağlamında LN, küresel göçü kınamaya ve Padan kültürünün varlığını vurgulamaya devam etmiştir. Ancak, işgücü ihtiyaçlarını karşılamanın bir yolu olarak geçici veya mevsimlik işçi kavramını kabul etmiştir. Bu doğrultuda, 2002 Bossi-Fini yasası, İtalyan tarihindeki en büyük göçmen yasallaştırması olan yaklaşık 700.000 belgesiz göçmenin yasallaştırılmasıyla sonuçlanmıştır. Bossi, yasanın amacının göçmenlerin İtalya'da çalışıp ardından eve dönebilecekleri bir ortam yaratmak olduğunu iddia etmiş ve göçmenlerin bu kadar geniş çaplı bir şekilde düzenlenmesinin ülkede kalıcı olarak buldukları anlamına geldiği fikrini kabul etmemiştir. Böylece, pratik düzeyde LN, İtalya'da yasadışı olarak bulunan binlerce göçmene af veren bir yasaya ortak destek vererek, Kuzey'deki işletmelerin gereksinimlerini kabul etmiştir. Ancak, Bossi konut, devlet işleri ve sağlık hizmeti söz konusu olduğunda, göçmenlerin ve yabancı olarak tanımlanan diğerlerinin önünde, Kuzeylilere ayrıcalıklı muameleyi açıkça savunmaya devam etmiştir. Bu doğrultuda, LN'nin etno-milliyetçi söyleminde bir yumuşama olmadığı görülmüştür (Woods, 2009: 175).

Kasım 2002'de yürürlüğe giren Bossi-Fini federal yasasına göre, yasadışı göçmenleri çalıştıran herkes 5.000 € para cezasına çarptırılarak, on aya kadar hapis cezası alma riski ile karşı karşıya kalmıştır (Giordano, 2003: 222). Yasadışı göçmenlerin gözaltı merkezlerinde tutulabileceği azami süre otuz günden altmış güne çıkarılmıştır. Yasa ile birlikte, sınıra kadar refakat, yani zorla sınır dışı etme, norm haline gelirken, ülkeyi terk etme baskısı, oturma izinlerinin süresi dolduktan sonra İtalya'da kalan yabancılarla sınırlı olmuştur. Ayrıca, göçmenler bu süre zarfında mahkemeye başvurmuş olsa bile sınır dışı etme kararı derhal uygulamaya koyulmuştur. Sınır dışı edilen bir göçmen İtalya'ya yasadışı yollarla yeniden girerse veya polisin ülkeyi terk etme emrine uymayı reddederse, göçmenin kurallara uymadığı gerekçesiyle bir suç işlediği kabul edilmiştir. Bu durum ilk kez gerçekleştiğinde, söz konusu göçmenin tutuklanarak altı ay ile bir yıl arasında hapis cezasına çarptırılmasına ve ardından zorla sınır dışı edilmesine, ikinci kez gerçekleştiği zaman ise göçmenin dört yıla kadar hapis cezasına çarptırılmasına karar verilmiştir. Her iki durumda da tutuklama zorunlu bir durum olarak kayıtlarda yer almıştır. Bunlara ek olarak, sınır

dışı edilen yabancıların, 10 yıl süreyle İtalya'ya dönmesine engel getirilmiştir. Bu çerçevede, Bossi-Fini Yasası'nın getirdiği katı düzenlemeler sonucunda bu dönemde sınır dışı edilen yabancı vatandaşların sayısı yıllık 50.000 kişiye yaklaşmıştır (Molnár, 2012: 114)

2004 yılına gelindiğinde, LN lideri Bossi'nin hastalığı ortaya çıkmıştır. Bu sırada, bir yanda parti içinde karışıklıklar yaşanırken bir yandan da AP seçimleri yaklaşmaktaydı. Bossi'nin 2004'teki ciddi hastalığı, yorumcuların, partinin lideri olmadan “kendi başına” devam etme kabiliyetini merak etmesine neden olmuştur (McDonnell ve Vampa, 2016: 120). Ancak, LN hayatta kalmayı başarmış ve AP seçimlerinde ²² %4,96 oranında oy alarak dört milletvekilini Parlamento'ya göndermiştir.

Dönemin Kurumsal Reform ve Yetki Devri Bakanı ve LN lideri olan Bossi, sağlık, okullarda eğitim, bölgelerin ilgi alanlarına atıfta bulunan eğitim programlarının unsurlarının tanımı ve yerel polis konularında bölgelere münhasır yasama yetkisi sağlayarak, Anayasa'nın 117. maddesini ²³ tamamlamayı amaçlayan bir ön teklif yayınlamıştır (Brunazzo ve Roux, 2013: 18). Bölgeleri yetkilendirmeyi amaçlayan bir dizi kuralı içeren bir Anayasa Reform'u ise 2005 yılında parlamentoda onaylanmıştır. 2006 yılında yapılan genel seçimlerde LN, 2001 genel seçimlerine göre küçük bir artış göstererek %4,58 oranında oy elde etmiş ve Temsilciler Meclisi'ne 26 üyesini göndermiştir. Ancak, 2006 genel seçimlerinden birkaç ay sonra merkez-sağ tarafından desteklenen Anayasa Referandumu'nda seçmenlerin %61,3'ü bu öneriyi

---

²² LN, Nigel Farage liderliğinde Bağımsızlık / Demokrasi (Independent/Democracy) grubuna katılmıştır. Avrupa Anayasasına muhalefet ve “Avrupa'nın merkezileşmesine ve bürokratikleşmesine” direnmek, bu grubun temel amacı olmuştur (European Parliament, 2006 <https://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+IM-PRESS+20060331STO06904+0+DOC+XML+V0//EN>).

²³ Bölgeler, aşağıdaki hususlarda, devlet kanunlarıyla tespit edilen temel prensipler dahilinde, millî menfaatleri ve diğer bölgelerin menfaatlerini ihlâl etmemek şartıyla, teşriî mahiyette kaideler koyabilirler: Bölgeye tâbi daire ve müesseselerin teşkilât ve tanzimi; Komün hudutları; Mahallî şehir ve kır zabıtası; Fuarlar ve pazarlar; Umumî hayır işleri, sıhî yardım ve hastaneler; küçük sanat ve meslekî öğretim ve mektep yardımları; Mahallî müesseselere ait müze ve kütüphaneler. Şehir işleri Turizm ve otelcilik; Bölgeye müteallik tramvay hatları ve otomobil yolları; Bölgeye müteallik yollar, su bentleri, bayındırlık işleri: Deniz vasıtaları ve göl limanları; Maden suları, ılıcalar; Taş ocakları ve turbiyeler; Avcılık; iç sularda balıkçılık; Ziraat ve ormanlar; Küçük san'atlar; Anayasa mahiyetinde diğer kanunlarla gösterilen sair bilumum işler (İtalya Cumhuriyeti, <https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12575/47644/2915.pdf?sequence=1&isAllowed=y>)

reddetmişlerdir. Reform Kuzey bölgelerinde de başarısız olurken, sadece LN'nin en güçlü olduğu iki bölge olan Lombardiya ve Venedik'te oyların çoğunluğunu almıştır (Biorcio, 2017: 147).

3.3.2.4 2008-2011 Döneminde Lega Nord: Mali Federelizm ve Güvenlik Paketi

2006-2008 arası dönemde merkez-sağ koalisyonunun yerini Romano Prodi liderliğindeki merkez-sol koalisyon²⁴ almıştır. Bu dönemde, merkez-sol tarafından yönetilen İtalya'da LN muhalefet partisi olarak kalmıştır. Ancak, merkez-sol hükümeti içinde yaşanan karışıklıklar hükümetin düşmesine neden olmuştur. Bu nedenle, 24 Ocak 2008'de dönemin Cumhurbaşkanı Giorgio Napolitano erken seçim çağrısında bulunmuştur. Erken seçim çağrısı sonucunda yapılan 2008 yılındaki genel seçimlerine LN, 2007 yılı sonlarında Berlusconi tarafından Hıristiyan ve Merkez Demokratlar Birliği olmadan kurulan merkez-sağ eğilimli Özgürlük Halkı²⁵ ile ittifaka girmiş ve hükümete geri dönmüştür. PdL ile ittifak içine giren LN, bu seçimlerde %8,3 oranında bir oy elde etmiştir. Seçim sonuçlarının ardından LN, Parlamento'ya altmış milletvekilini göndermiş ve hükümet içinde üç bakanlık elde etmeyi başarmıştır. Kurulan hükümet içerisinde, LN lideri Bossi Kurumsal Reform Bakanı, Roberto Calderoli Normatif Sadeleştirme Bakanı ve Roberto Maroni ise İçişleri Bakanı olarak görev almıştır. Birçok araştırmacı tarafından, bu bakanlıklar içerisinde güvenlik ve göç politikalarının tanımlanmasında ve uygulanmasında rol oynayan İçişleri Bakanı Maroni'nin görevinin oldukça önemli olduğu belirtilmiştir (Arısoy, 2010: 10; Brunazzo ve Roux, 2013: 14; Richardson ve Colombo, 2013: 184). LN'nin önde gelen İtalyan uzmanlarından biri olan Roberto Biorcio'ya göre, parti 2008 genel seçimlerinde başarılı bir sonuç elde etmiştir. Biorcio'ya göre, partinin bu başarısı, küreselleşme sürecinin getirdiği hızlı değişimlerin güvensizlik ve memnuniyetsizlik duygularının yanı sıra bir kimlik krizi yaratması, siyasi sınıfa ve kurumlara karşı

---

²⁴ 2006 genel seçimlerinde Romano Prodi liderliğindeki merkez-sol koalisyon %49,8'lik oy oranı ile 2006-2008 döneminde İtalya'da iktidara gelmiştir.

²⁵ PdL ittifakına, FI ve AN partilerine ek olarak Hıristiyan Demokrat, Liberal ve Sosyal Demokrat partiler de dâhil olmuştur (Arısoy, 2010: 10).

güvensizlik duyulması, yabancı göçmenlere yönelik düşmanlık hissi ve Avrupa entegrasyon sürecine karşı olunması ile bağlantılı olmuştur (Bull, 2009: 137).

LN 2008'de hükümete girdikten sonra, mali federalizm için kampanya yürütmüştür. LN tarafından mali federalizm, devlet hazinesinin kontrolünün onu haksız yere yöneten siyasi grupların aksine, servet üreten gruplara ve bölgelere tahsis edilmesinin en önemli yolu olarak görülmüştür. LN, mali kaynakların daha zengin bölgelerden daha yoksul bölgelere transferini açık bir şekilde asgariye indiren bir eşitleme fonu çıkarmıştır. 2008 yazında LN, vergilendirme ve kamu hizmetleri arasında bölgesel bir bağlantı kurmayı ve bölgelerin mali özerkliğini sağlayarak bölgesel harcamalarda verimliliği arttırmayı amaçlayan iddialı bir teklif sunmuştur. Merkezi hükümetin mali transferlerinin seviyesini düşüren bu reform teklifinin, Kuzey'in zengin bölgelerinin güçlü kazançlar elde edeceği ve daha yoksul Güney bölgelerinin temel hizmetleri sağlayacak kaynaklardan mahrum bırakacağı anlamına geldiği düşünülmüştür. Teklif, Mayıs 2009'un başlarında bir “çerçeve yasa” haline gelmiş ve hükümete, bir Parlamento Komitesi tarafından onaylandıktan ve Cumhurbaşkanı tarafından yürürlüğe konduğunda, olağan yasama değerine sahip olacak yasama kararnameyi çıkarma yetkisi vermiştir (Pagani 2008'den Aktaran Masetti ve Toubeau, 2013: 374).

Söz konusu yasanın basında yansımaları incelendiğinde, La Repubblica²⁶ gazetesinin 15 Mayıs 2008 tarihli başlığında “Bossi'nin vergilendirmesi Kuzey'i zenginleştirir” ifadesine yer verdiği görülmektedir. Yine aynı gazetede “Lombardiya, ülkenin daha az şanslı bölgelerine yardım etmeye devam edecek, ancak ayaklarında zincirlerle koşmaktan bıktı. Bu proje özgürlük yönünde ilerlemektedir” ifadelerine yer vererek, LN'nin mali federalizm sistemi açıklanmıştır (Bull, 2009: 141-142). Genel olarak değerlendirildiğinde, LN'nin kendilerince “asalak Güney” ve “hırsız Roma” olarak nitelendirdikleri bölgeler tarafından Kuzey'deki zenginliğin ve cömertliğin kötüye kullanılmasını ve sömürülmesini tersine çevirmek için devlette reform yapma geleneğinin süreklilik kazanmaya başladığını iddia etmek mümkündür.

---

²⁶ İtalya'da günlük olarak yayımlanan bir gazetedir.

2009 yılına gelindiğinde AP seçimlerine katılan LN, tıpkı genel seçimlerde olduğu gibi, oy oranlarında artış yaşamıştır. AP seçimlerinde²⁷ %10,20 oy elde ederek, 9 milletvekilini Parlamento'ya göndermiştir. Parti, AP seçimlerinin ardından, Ağustos 2009'da uygulamaya konulan "güvenlik paketi" olarak bilinen yeni göçmenlik karşıtı önlemlere odaklanmıştır. Esas olarak 92 sayılı kanun hükmünde kararnameden oluşan ve iki yıldan fazla hapis cezasına çarptırılan herhangi bir yabancının ülkeden zorunlu olarak sınır dışı edilmesini belirleyen "güvenlik paketi" seçimlerden kısa bir süre sonra, Mayıs 2008'de, yeni Berlusconi hükümeti tarafından onaylamıştır. Ülkeden ayrılamayanların ise, bir ile dört yıl arasında hapis cezasına çarptırılacağı belirtilmiştir. Buna ek olarak, kanun hükmünde kararname, yasadışı bir göçmene kalacak yer kiralayan kimselerin üç ile altı ay arasında hapis cezası ile cezalandırılacağı ve hatta mülklerine el konulabileceğinin altını çizmiştir. Dahası, güvenlik paketi ile birlikte, özellikle statüleri hakkında bir karar bekleyen göçmenleri ağırlamak için oluşturulan sözde "geçici ikamet merkezleri"nin, "kimlik belirleme ve sınır dışı etme merkezleri" olarak yeniden adlandırılmasına karar verilmiştir. Son olarak, yerel belediye başkanlarına yasadışı göçmenlerle başa çıkmaları için daha fazla yetki verileceği belirtilmiştir. LN'nin kuvvetle isteyerek önerdiği güvenlik paketinin, Bossi-Fini yasası olarak bilinen 30 Temmuz 2002 tarihli 189 sayılı yasadan oluşan, hâlihazırda baskıcı olan bir yasanın önemli ölçüde sıkılaştırılmasını temsil ettiği düşünülmüştür (Bull, 2009: 143).

Bu dönemde Kuzey İtalya'nın aldığı göç oranları incelendiğinde, Lombardiya ve Kuzeydoğu'daki sanayi bölgelerinde göçün, 1990'lardan bu yana büyük ölçüde arttığı kaydedilmiştir. Örneğin, Lombardiya'da yerleşik göçmen nüfusu 2001'de 419.800 iken 2007'e gelindiğinde 938.300'e yükselmiştir. (Regione Lombardia 2008: 43). Sonuç olarak, 2006 yılında Lombardiya %24,8, Veneto ise %11,9 ile en yüksek göçmen oranına sahip iki bölge olmuştur (Regione Veneto 2008: 16). Bu göçmenlerin

---

²⁷ LN, Nigel Farage önderliğinde Özgürlük Avrupası ve Doğrudan Demokrasi grubuna dâhil olmuştur. Bu grup ulus-devletler arasında demokrasi, özgürlük ve işbirliği ilkelerine bağlı olmuştur. Egemen Avrupa Devletleri arasında açık, şeffaf, demokratik ve hesap verebilir bir işbirliğini desteklemiştir. Avrupa'nın bürokratikleşmesini ve tek bir merkezi Avrupa süper devletinin yaratılmasını reddetmişlerdir (European Parliament, 2014 <https://www.europarl.europa.eu/elections-2014/en/political-groups/europe-of-freedom-and-direct-democracy>).

büyük çoğunluğu sanayi ilçelerinin yoğun olduğu illerde ikamet etmiş ve imalat sektöründe istihdam edilmiştir. Bu yüksek göç oranının, özellikle Venedik'teki sanayi bölgelerinin pozitif ekonomik performansından doğrudan sorumlu olduğu düşünülmektedir. Birçok araştırmacı, yerleşik nüfusun dramatik yaşlanma oranı göz önüne alındığında, bu bölgelerdeki tüm üretim sisteminin hayatta kalmasının yüksek bir göç oranına bağlı olduğunu iddia etmişlerdir. Yasadışı göçmenlerin görülme sıklığıyla ilgili olarak, Lombardiya bölgesi için, aynı raporda, 2007 yılında fenomende bir azalma kaydedilmiş; ancak bunun Romanya ve Bulgaristan'ın AB'ye katılımından kaynaklandığı belirtilmiştir. İstatistiksel açıdan, bölgedeki yasadışı göçmen sayısının 1 Temmuz 2007'de 108.000 ile 151.000 arasında olduğu tahmin edilmektedir. Öte yandan, yasadışı göçmenlerin görülme sıklığı istikrar kazanmış olsa da, göçmenler tarafından işlenen suçların oranı, özellikle uyuşturucuyla ilgili suçlar ve insanlara karşı işlenen suçlarla ilgili olarak, artmaya devam etmiştir (Bull, 2009: 139).

2010 yılına gelindiğinde, İtalya'nın kamu borç krizi sırasında hükümetin, bölgelerin mali özerkliğini güçlendirmekten çok, kamu harcamalarını kısmak ve dolaylı olarak vergilendirme düzeyini yükseltmek amacıyla mali federalizmi kullandığı düşünülmüştür. Lombardiya PDL Başkanı, Ağustos 2011'de "mali federalizm tüm özünü kaybetti, artık yok" diye açıklamada bulunmuştur (Aktaran Masetti ve Toubreau, 2013: 375). 2011 sonbaharında Euro bölgesinde yaşanan krizin tırmanması bağlamında, Berlusconi hükümetinin, 2008'den beri Avrupa'yı kasıp kavuran ekonomik ve mali krizde, izlediği politikalar dolayısıyla İtalya'ya zarar verdiği düşünmeye başlanmıştır. Fransa ve Almanya'ya göre, İtalya'nın ödemek zorunda olduğu faiz oranları, esas olarak, Berlusconi'nin ekonomik tutumundan kaynaklanmıştır. Berlusconi'nin istifasının ardından, PdL hükümetinin düşüşünün ve Euro bölgesi krizinin etkilerinin giderek artmasının iki sonucu olmuştur. Birincisi, ekonomik önceliklere odaklanan hükümetin kurulması, bölgesel reformları gündemden çıkarmıştır. İkinci olarak hem PdL hem de LN güvenilirliğini ve halk desteğini kaybetmiştir. PdL hükümetinin yerini ekonomist ve eski AB yetkilisi Mario Monti yönetimindeki teknokratik bir hükümet almıştır ve Monti'nin kabinesi Parlamentoda, Kuzey Ligi hariç, tüm ana akım partiler tarafından desteklenmiştir (D'Alimonte, 2019: 118).

3.3.2.5 2013 ve Sonrası: Matteo Salvini Dönemi

PdL hükümetinin düşüşünün ardından, 2012'de, kamu fonlarının LN politikacıları ve Bossi ailesinin üyeleri tarafından kötü yönetimiyle ilgili bir siyasi skandal ortaya çıkmıştır. İki farklı savcılık bürosu (Napoli ve Milano'da) tarafından yürütülen adli soruşturmalar, LN lideri Bossi'nin oğlu Renzo Bossi'nin kişisel nedenlerle kamu fonlarını kullandığını ortaya çıkarmıştır (Brunazzo ve Gilbert, 2017: 630). Bu skandalın ardından Bossi, 5 Nisan 2012 tarihinde istifa etmiştir. Partinin bir diğer önde gelen ismi Roberto Maroni, Temmuz 2012'de LN kongresinde Federal Sekreter olarak seçilmiştir (McDonnell ve Vampa, 2016: 109-110). Ancak lider değişikliği, partinin sandıklardaki düşüşünü engelleyememiş ve LN'nin 2013 genel seçimlerinde²⁸ %4,08 oy oranı elde ettiği kaydedilmiştir. Ayrıca bu skandalın sadece LN'nin oy oranında değil aynı zamanda parti üye sayısında da düşüşe neden olduğu görülmüştür. 1992'de kurulduktan hemen sonra 112.400 üyeye sahip olan LN'nin, 2011 yılında 173.044 üyesi olduğu kaydedilmiştir. Ancak skandalın ardından, 2012 yılı sonunda, LN üye sayısının 56.074 olduğu açıklanmıştır. Bu nedenle 2012 yılında yaşanan bu skandal, İtalyan siyasi sistemindeki Tangentopoli yolsuzluğuna karşı protesto hareketi olarak kurulan LN'nin düşüşe geçmesi olarak yorumlanmıştır (Albertazzi, 2016: 4).

Maroni, 2013 genel seçimlerinin ardından liderlikten istifa etmeye karar vermiştir ve böylece Bossi'nin LN liderliğine geri dönme girişiminde bulunduğu Aralık 2013'te parti lideri seçimleri gerçekleştirilmiştir. Bu seçimde, Lombardiya'dan AP üyesi Matteo Salvini %80 oy alarak LN lideri seçilmiştir. Bossi ise bu seçimlerde oyların %18'ini aldığı için Salvini'nin gerisinde kalarak, seçimleri kaybetmiştir (McDonnell ve Vampa, 2016: 109-110; Albertazzi vd., 2018; 2).

Aralık 2013 tarihinde gerçekleştirilmiş olan LN Konferansı'nda lider olarak ilk konuşmasını yapan Salvini "*Gelecek bağımsızlıktır*" yazan bir pankart kullanmış ve yalnızca birkaç gün sonra, siyasi kariyeri boyunca Güneylilere yönelik kullandığı hakaretler için özür dilemiştir. Ayrıca İtalya'nın ya bir ulus olarak kendisini

---

²⁸ 2013 genel seçimlerinde Enrico Latte liderliğinde yeni hükümet kurulmuş daha sonra hükümetteki anlaşmazlıklar nedeniyle Latte'nin yerine 2014 yılında DP'den Matteo Renzi gelmiştir (<http://www.aljazeera.com.tr/haber/matteo-renzi-goreve-basladi>).

kurtaracağını ya da istisnasız tüm bölgelerinin yıkımla karşı karşıya kalacağına ikna olduğunu belirtmiştir. Salvini için bu hareketin ana argümanı, tek başına gidebilse bile, Kuzey'in yine de “totaliter” bir AB tarafından dayatılan düzenlemelerin kurbanı olacağı ve ayrıca Alman ekonomisine avantaj sağlamak için kurulduğu iddia edilen para birimi olan Euro’yu kullanmak zorunda kalacağı olmuştur (Salvini 2016’dan Aktaran Albertazzi vd., 2018; 5). Salvini liderliğinde LN, İtalya’nın Kuzey’inin sesi olarak kurulan LN’nin önceki siyasi kimliğinden uzaklaşmış ve retorığının merkezine AB’nin politikalarına ve kurumlarına karşıtlığı yerleştirmiştir (Brunazzo ve Gilbert, 2017: 624). Uzun süredir İtalyan devletini parçalama arzusuyla tanınan bir parti olan LN’nin lideri, ironik bir şekilde İtalyan ulusal egemenliğinin sesini duyurmaya çalışan destekçilerden biri haline gelmiştir (Brunazzo ve Gilbert, 2017: 636). Bu çerçevede Salvini yönetiminde partinin isminden “Kuzey”²⁹(Nord) etiketi kaldırılmış ve parti, tüm İtalyan halkınının dış tehditlere karşı savunmasını vurgulayarak ve geleneksel otonomist gündemini azaltarak basitçe Lega olmuştur (D’Alimonte, 2019: 122). Ayrıca Salvini’nin lider olması ile birlikte LN’nin eski lideri Maroni döneminde ortaya atılan “Önce Kuzey” (Prima il nord) sloganından “Önce İtalyanlar” (Prima gli italiani) söylemine geçilmiştir (Longo, 2016: 17).

Salvini’nin, LN’nin lideri olarak ilk günden itibaren sert bir Avrupa şüpheli tavrı alacağını sinyali verdiği belirtilebilir. LN’nin lideri seçildiği gün seçmenlerine, Brüksel’den “*egemenliği geri almayı*” birinci önceliği yapacağını ilan etmiştir. Ayrıca aynı konuşmada, “*Brüksel bize nasıl yaşayacağımızı söyleyerek cesaretimizi kırıyor*” diye eklemiştir (Brunazzo ve Gilbert, 2017: 632). Avrupa çapında “vatandaşların bıktığına ve popülist ve milliyetçi bir şekilde uyandıklarına” inanan Salvini tarafından Brüksel, yetersiz ve yozlaşmış elitlerin sıradan vatandaşları sömürdüğü yer olarak nitelendirilmiştir. (Salvini 2016’dan Aktaran Brunazzo ve Gilbert, 2017: 625). Bu doğrultuda LN tarafından Brüksel’in gerçek gücün merkezi olarak tasvir edilmeye başlandığı söylenebilir. Ayrıca Bossi döneminde odaklanılan ve eleştirilen Roma’nın yerini, Salvini döneminde Brüksel’in aldığı açıkça görülmektedir. Brunazzo ve Gilbert

---

²⁹ “Kuzey”resmi olmayan bir şekilde parti isminden düşürülmüştür, ancak parti tüzüğünde resmi adı Kuzey Ligi olarak kalmıştır.

(2017: 625-626), İtalyan siyaset filozofu Nicola Matteucci'den alıntı yaparak, Salvini'nin Lega'sını "popülist bir isyan" olarak tanımlamışlardır.

LN'nin Bossi döneminde sunduğu bölgesel bölünme, artık zengin ve ekonomik açıdan rekabetçi bir Kuzey ile fakir ve ekonomik olarak bağımlı bir Güney arasındaki farklarla ilgili olmamıştır. Bunun yerine bölgesel bölünme Avrupa arenasına kaydırılmıştır. Yeni lider Salvini yönetiminde LN, Güney karşıtı söylemini yumuşatmış, Avrupa entegrasyonu ve Euro konusundaki duruşunu güçlendirmeye çalışmıştır (Longo, 2016: 16). Bu yeni bağlamda LN için, İtalya bir bütün olarak, Orta-Kuzey Avrupa'nın "çekirdek" ülkelerinin hâkim olduğu bir Avrupa "süper devletinde" "çevre" bölgesinin bir parçası olarak görülmüştür. Bu nedenle, partinin yeni platformu, İtalyan ekonomik düşüşünden sorumlu olmakla suçlanan "merkezi" Avrupa kurumları ve "çekirdek" AB üye devletleri tarafından dayatılan kısıtlamalara karşı özel bir vurgu yapmaya başlamıştır (Vampa, 2016: 32-33).

Salvini'nin LN'nin lideri olması ile yabancı düşmanlığı, parti söyleminde daha fazla görünür hale gelmiştir. Parti AB'ye karşı İtalyan egemenliğini ve kimliğini savunmaya odaklanmıştır. Böylece LN'nin, "dar görüşlü Avrupa"³⁰ içinde "bölgesel özerklik"ten yerlilğe geçtiği görülmektedir (Öner, 2020: 4). Buna ek olarak LN için "halk" kelimesi, İtalya'nın kuzey kesiminde hala daha güçlü bir etkiye sahip olmasına rağmen, artık İtalyanlara atıfta bulunmaktadır (Öner, 2020: 6). Salvini'nin liderliğindeki LN'nin söylemi, tüm İtalyan halkını dış tehditlere karşı korumaya daha fazla odaklanmıştır. LN'nin 2013 yılındaki parti manifestosunda (aktaran Raos, 2018, s. 116), daha fazla "*halkların Avrupa'sı ve daha az Avrupa bürokrasisi*" çağrısında bulunmuş ve "*Avrupa Komisyonu Başkanının doğrudan seçilmesi, AP'nin güçlendirilmesi*" önerilmiştir. Ayrıca LN, 2014 yılından itibaren İtalya'yı "*insanlığa karşı suç*" olarak tanımladığı Euro'dan çıkmaya çağırılmış ve AB'yi "*ortaçağ ve totaliter imparatorluk*" olarak niteleyerek eleştirmiştir (Öner, 2020: 6). Fransız Ulusal Rallisi (o zamanki Ulusal Cephe) ve Hollanda PVV Partileri ile yakın görüşmelerde bulunarak, 2014 yılında AP seçimlerinde Avrupa Özgürlük İttifakı'na katılmış olan Salvini, 2014 AP seçimleri kampanyası sırasında "*Euro'yu durdur*" sloganını

---

³⁰ Dar görüşlü Avrupa, Avrupa içindeki iç bölünmeleri ve parçalanmayı vurgulamaktadır. Ayrıca dar görüşlü Avrupa'nın destekçileri, genellikle kısıtlayıcı göç politikalarından yanadır (Öner, 2020: 4).

kullanarak, İtalya'nın Euro'dan derhal çıkışını istemiştir (Biorcio, 2017: 140). Salvini'nin 2014 AP seçimleri öncesinde Euro karşıtlığı göstermesi, birçok araştırmacı tarafından, yeni Avrupalı müttefiki Marine Le Pen ve Ulusal Rallisi'ni örnek alması olarak yorumlanmıştır (Raos, 2019: 119). Fransız Le Monde gazetesi bu durum için Salvini'ye “*Marine Le Pen'in İtalyan kuzeni*” adını vermiştir (Brunazzo ve Gilbert, 2017: 631). Bu doğrultuda Avrupa'daki diğer aşırı sağ müttefikleri gibi Euro karşıtlığı söylemleri ile 2014 AP seçimlerine giren LN %6,15 oy oranı elde ederek, beş milletvekilini Parlamento'ya göndermiştir.

Ekim 2014'te Salvini'nin, Milano'da yasadışı göçe karşı düzenlediği gösterinin ana teması “*İstilayı Durdurun!*” olmuştur (Caiani, 2019: 11). Bu doğrultuda Salvini'nin odak noktasını yasadışı göçmenlere yönelttiği belirtilebilir. Birçok araştırmacı tarafından bu durumun en önemli nedeni ise Salvini'nin parti sekreteri olduğu 2014'te, İtalya'ya Kuzey Afrika'dan giren insan sayısında büyük bir artış yaşanmasından kaynaklanmıştır. Bu zaman zarfında Libya kaosa sürüklenirken, Avrupa'ya botla ulaşmayı ümit eden çaresiz mülteci sayısı katlanarak artmaya başlamıştır. Nitekim, İtalya'ya gelen mülteci sayısı 2013'te 42.000 iken 2014'te 170.000'e³¹ çıkmış ve botla Akdeniz'i geçmeye çalışan 5.000 kişinin boğulduğu 2016 yılında ise 181.000'e ulaşmıştır. Aynı yıl 157.000 kadar İtalyan “daha iyi bir gelecek” arayışıyla ülkeyi terk etmiştir. Birçok İtalyan yaşanan bu olayların hepsinin ülkelerinin yanlış yöne gittiği anlamına geldiğini belirtmiştir. Salvini ise siyasi arenada bu hoşnutsuzluğun sebebini kendi seçtiği düşmanlara, yani yabancı göçmenlere, AB'ye ve İtalya'nın siyasi elitine bağlamıştır (Stille, 2018). Ayrıca Salvini, AB'yi İtalya için toplumsal ve güvenlik tehdidi oluşturduğu iddia edilen göç krizine etkili bir şekilde müdahale edemediği gerekçesiyle eleştirmiştir (Longo, 2016: 27-28).

İtalya dâhil olmak üzere tüm AB ülkelerinde göçmen kriziyle ilgili gerilim yükselirken, Papa Francis 2015 yılında Avrupa'da güvenli bir sığınak arayan mültecilere kapıyı kapatanların Tanrı'dan af dilemeleri gerektiğini söylemiştir. “*Aile arayanlara, korunmaya çalışanlara kapılarını kapatan kişi ve kurumlar için herkesi Allah'tan af dilemeye davet ediyorum*” demiştir. Ancak, göçmen akınının

---

³¹ İtalya donanması tarafından 2014 yılında Mare Nostrum operasyonu tarafından 170.000 göçmen İtalya kıyılarına çıkarılmıştır.

durdurulması gerektiğine inanan İtalyanlar arasında onu giderek daha popüler hale getiren sert göçmen karşıtı duruşuyla Salvini, Papa'nın bağışlamasına ihtiyacı olmadığını söylemiştir. Ayrıca “*Vatikan'da kaç mülteci var? Sorun şu ki, gelenlerin dörtte biri mülteciler (geri kalanlar ekonomik göçmenler)*” diye eklemiş ve “*Affedilmeye ihtiyacımız yok*” demiştir. Partinin Lombardiya Başkanı Maroni, Kuzey'deki kampanyayı göçmenleri barındırmayı reddetmeye yönlendirmiş ve Belediye Başkanları ile valileri daha fazla “yasadışı göçmen” kabul ederlerse fonlarının kesileceği konusunda uyarmıştır (Local, 2015). Ayrıca Salvini aynı yıl Papa Francis'i Müslümanlarla diyalogu teşvik ettiği için Katoliklere kötü hizmet etmekle suçlamıştır (Kirchgaessner, 2015). Özellikle sosyal medya aracı Facebook'u kullanan Salvini, bu platform üzerinden Papa'nın göçmenlere yönelik tutumunun “*benzeri görülmemiş bir istilayı teşvik ve finanse edeceğini*” ilan eden bir açıklamada bulunmuştur (Stille, 2018).

Salvini 2015 yılında yaptığı bir konuşmada ise İtalya'daki Roman kamplarının yerle bir edilmesi gerektiğini belirterek göçmen karşıtlığı söylemlerini yinelemiştir. Salvini, bir kadının polisten kaçan ve Roman etnik kökene sahip olduğundan şüphelenilen bir araba tarafından yaralanmasının ardından İtalya'daki Roman kamplarının yıkılması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca yine aynı konuşmasında, “*Buldozer! Hükümete döndüğümüzde tüm bu lanet olası Roman kamplarını yerle bir edeceğiz*” sözlerini dile getirmiştir. Ek olarak Facebook'ta yaptığı açıklamada ise “*Üç Roman, polis kontrolünden kaçtı. Bir kadını öldürdü ve sekiz kişiyi yaraladı*” yazarak bir gönderi paylaşmıştır (Ansa, 2015).

LN'nin göçmenlik karşıtı kampanyaları, Avrupa entegrasyonu sürecinde önemli ölçüde gevşetilen ulusal sınırların yeniden kurulması ile ilişkilendirilmiştir. Bu ideolojik değişim aynı zamanda partinin bölgesel olarak yoğunlaşmış örgütlenmesinin de değişmesi gerektiği anlamına gelmiştir. Bu doğrultuda LN'nin genişleme stratejisine, Salvini ile Biz (İtalyanca: *Noi con Salvini*) olarak adlandırılan Güney-Merkez bölgelerini kapsayan, LN'ye paralel bir siyasi listenin oluşturulması eşlik etmiştir. 2014'ün sonlarında, Güney İtalya'da çok sayıda Salvini taraftar grubu ortaya çıkmış ve Noi Con Salvini komitelerini kurmuşlardır. Bu komiteler, parti yapısının ve siyasi stratejinin millileştirilmesi sürecinin iyi bir şekilde devam ettiğini öne sürmüştür (Vampa, 2016: 34).

Ocak 2016'da ise Salvini Marine Le Pen'i, Wilders'ı ve diğer aşırı sağcı Avrupalı partilerin liderlerini Milano'daki uluslararası bir kongreye davet etmiştir. Bu kongre aracılığıyla Schengen Anlaşması'na karşı uluslararası bir kampanya başlatmışlar, göçü ve mülteci akışını azaltmayı amaçlayan daha sert politika yapma çağrısında bulunmuşlardır (Vampa, 2016: 34).

Hâlihazırda Bossi'nin liderliğinde parti, İtalyanların, özellikle Kuzey İtalyanların kimliğine tehdit olarak görülen ve "Padania"nın kültürel ve sosyal bütünlüğünü zayıflatma riski taşıyan göçmenlere karşı yoğun kampanyalar başlatmıştı. Salvini ile aynı retorik daha geniş İtalyan toplumuna uygulanmıştır (Vampa, 2016: 34). Ayrıca birçok araştırmacıya göre Salvini'nin AP'deki deneyimi, Nigel Farage ve Marine Le Pen ile olan bağlantıları onun egemenlikçi ve göçmen karşıtı politikalarını ve söylemini etkilemiştir (Raos, 2018: 118). Bu doğrultuda Salvini'nin, AB parti sahnesinden egemenlikçi ve milliyetçi bir vizyon ithal ettiği görülmüştür (Raos, 2018: 105).

LN lideri Salvini, 2016 yılında Financial Times'a verdiği bir röportajda "*Üç yıl önce deli olduğumuzu düşündüler. Bize Marslılar gibi baktılar. Ancak artık tartışmanın bir parçasıyız*" demiştir. İngiltere'deki Brexit oylaması ve AB üye ülkelerinde artan Avrupa şüpheciliği yaklaşımının destekçisi olarak kendini nitelendiren Salvini, bu dönemde İtalya'nın tek para biriminden ayrılması yönündeki baskısını arttırmaya başlamıştır. Salvini, 2018 tarihinde gerçekleştirilecek genel seçim çalışmalarında, LN'nin temel odak noktasının İtalya'nın Euro'dan çıkış süreci olması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca Salvini, "*Bize oy veren herkes, LN hükümetinin Euro'dan kurtulacağını ve ulusal para birimine geri döneceğini bilecek*" diye açıklama yapmış ve böyle bir hareketin ideal olarak diğer Euro bölgesi ülkeleriyle anlaşarak yapılması gerektiğini de sözlerine eklemiştir. Ancak gerekirse İtalya'nın tek taraflı olarak adım atacağını da belirtmiştir. İngiltere'nin Haziran ayında AB'den çıkmak için yaptığı oylamanın "*güzel bir oksijen nefesi*" olduğunu belirten Salvini, "*Mars'ta da su var ve Brüksel'in ötesinde yaşam var*" demiştir (Politi, 2016).

Brexit referandumu sürecinde İtalyan siyasetindeki baskın mesele, merkez-sol başbakan Matteo Renzi'nin kaderini belirleyebilecek Anayasa Reformu konulu 4 Aralık referandumu olmuştur. Anayasa Reformu, Parlamento'nun bir kanadı olan Senato'nun yetkilerinin sınırlandırılması üzerine odaklanmıştır. Reformdan önce

gerçekleştirilen anket çalışmaları, Salvini tarafından desteklenen “Hayır” kampanyasının hafif bir üstünlüğü olduğunu göstermiştir. Renzi'ye göre anayasa değişikliğinin amacının, Senato'nun yetkilerinin çoğunun elinden alınması merkezi hükümete bölgelere kıyasla daha fazla kontrol sağlayacağı için İtalya'yı daha istikrarlı ve daha kolay yönetilebilir hale getirmek olduğunu belirtmiştir. Salvini ise *“Anayasaya dokunamazsınız demiyoruz ama ona iyi dokunmanız gerekiyor. Reform altında her şey merkezileştirildi ve İtalya tarihi size her şeyi merkezileştirdiğinizde hiçbir şeyin işe yaramadığını söylüyor”* diyerek Anayasa Reformu ile ilgili düşüncelerini açıklamıştır. Ayrıca Salvini, “Hayır” oyu verilmesinin İtalya'yı yeniden siyasi istikrarsızlığa sürükleyeceği, ekonomiye büyük bir darbe indireceğini ve muhtemelen bir finansal piyasa krizini tetikleyeceğine dair yaygın endişeleri de reddetmiştir. Bu doğrultuda gerçekleştirilen Referandum sonucunda ise %59 oranında “Hayır” oyu çıkmıştır. Oylama sonucunda “Hayır” oylarının çoğunlukta olmasından dolayı Renzi, Referandum öncesinde belirttiği gibi, istifa etmiştir ve İtalya’da Paolo Gentiloni liderliğinde yeni bir hükümet kurulmuştur (Vampa, 2016: 44-45).

Ocak 2017 tarihine gelindiğinde ise Batı Avrupa’nın popülist aşırı sağ partilerin liderleri, AfD lideri Frauke Petry, FN lideri Marine Le Pen, PVV lideri Geert Wilders ve Lega lideri Salvini, 21 Ocak 2017’de AB’nin “neo-liberal” politikalarına karşı çıkmak amacıyla Almanya’nın Koblenz kentinde bir araya gelmiştir. 2019’daki AP seçimlerinden önce bu partilerin bir araya gelmesine sebep olan ortak noktaları Avrupa şüpheci ve göçmen karşıtı duruşa sahip olmaları olmuştur (Brunazzo ve Gilbert, 2017, s. 635). AP’de Özgürlükler ve Uluslar Avrupası (*Europe of Nations and Freedom*, ENF) grubuna dâhil olan aşırı sağcı parti liderlerinin yapmış olduğu bu toplantının Brexit kararının alınmasından sonra gerçekleşmesi önem taşımaktadır. Bu toplantının gerçekleştiği sırada Le Pen, Brexit’in domino etkisi yaratacağını belirterek *“AB hapisanesinden kurtulduğumuzda, halklarımız özgürleştiğinde Avrupa’nın gerçek Rönesans’ını yaşayacağız”* diye belirtmiştir (DW, 2017a). Birçok araştırmacıya göre, yabancı düşmanlığı ve İslamafobi’ye başvurarak ulusal farklılıkların Avrupa içinde entegrasyon yoluyla uzlaştırılmayacak kadar büyük olduğunu iddia eden aşırı sağcı partiler dar görüşlü Avrupa’yı temsil etmektedir (Öner, 2020: 8). Bu doğrultuda dar görüşlü Avrupa temsilcilerinin, ulus devletlerin baskın aktörler olduğu, daha az

entegre, oldukça parçalanmış, gevşek bir AB içinde üye devletlere egemenliği geri getirmeyi amaçladığı belirtilmiştir (Öner, 2020: 8).

2017 yılının Mayıs ayına gelindiğinde ise Lega partisi liderliği için gerçekleştirilen oylamada Salvini'nin ikinci dönemi %82,7 ile onaylanmıştır. Salvini'nin bu tarihten itibaren 2018 yılında yapılacak genel seçimlere odaklandığı görülmüştür. Lega, 2018 seçimlerinden önce sadece Kuzey'de değil İtalya'nın tamamında adaylar ortaya koymaya başlamıştır. Parti'nin Kuzey odağının değişmesi, 2018 genel seçiminden hemen önce Salvini'nin partinin isminden Kuzey terimini çıkarması kararıyla başlamıştır (Albertazzi vd, 2018: 650). Kuzey teriminin çıkarılmasıyla birlikte Salvini partinin logosuna "Lega per Salvini Premier" ismini eklemiştir. Bu değişiklik ise partinin kişiselleşmesi olarak yorumlanmıştır. Ancak partinin resmi adı "Padania'nın Bağımsızlığı için Lega Nord" olarak kalmıştır (Abruzzo, 2019: 25). Ayrıca partinin Padania bayrağına bağlı geleneksel yeşil rengi, 2014 ve 2017 yılları arasında Lig'in Güneyli bir muadilini temsil eden Noi con Salvini hareketi için maviye çevrilmiştir. Ancak, 2018 genel seçimlerinden önce ise Noi con Salvini hareketi Salvini'nin Lega per Salvini Premier'i ile birleşmiştir (Albertazzi vd., 2018; 5).

Birçok araştırmacıya göre, 2013 yılında parti liderliğine geldiği günden bugüne kadar, parti stratejisini şekillendiren hatta bazen radikal değişiklikleri partinin yönetim organları tarafından resmen kabul edilmeden önce ilan eden Salvini'nin kendisi olmuştur. Ancak, bölge temsilcilerinin yok olmadığını ve partinin güç üslerinin Kuzey bölgeleri olarak kaldığı da vurgulanmıştır. Bu nedenle Kefford ve McDonnell tarafından, Salvini'nin Lega'sını bölgesel güç temellerinin önemsiz hale geldiği tam teşekküllü bir "kişisel" parti olarak düşünmenin yanlış olacağı iddia edilmiştir (2018). Bu durumun nedeni ise, partinin beklenen ömrünün "kurucu liderinin siyasi ömrüne bağlı" olarak değil, hala büyük ölçüde "örgütünün kolektif doğasına bağlı" olarak görülmesinden kaynaklanmıştır (Kefford ve McDonnell, 2018). Bu nedenle, LN bölge valileri (ve parti bölgesel şubelerinin liderleri) hala bir dereceye kadar özerkliğe sahiptir. Federalizm adına harekete geçerek, kendi bölgelerinin gücünü artırmak için inisiyatif alabilirler. 22 Ekim 2017'de Venedik ve Lombardiya'da bu bölgelere merkezi devlet tarafından daha fazla yetki verilip verilmemesi konusunda yapılan

referandumlar (danışma referandumu)³² buna bir örnek olarak verilebilir. Lombardiya ve Venedik, İtalya'nın en zengin bölgelerinden ikisi olarak kabul edilmektedir ve ülkenin toplam GSYİH'sının sırasıyla %20 ve %10'unu üretmektedirler. Bu nedenle Lombardiya ve Venedik, Roma'nın bu bölgelere yaptığı yatırımlar ile kendilerinin Roma'ya ödedikleri vergilerin arasında 54 milyar Euro fark olduğundan şikayetçi olduğu için bölgesel özerklik istemişlerdir (Pinar, 2017). Dönemin iki LN valisi, Luca Zaia (Venedik) ve Roberto Maroni (Lombardiya), daha fazla bölgesel özerklik için aktif olarak kampanya yürütmüşlerdir. Salvini ise bu dönemde sessizliğiyle dikkat çekmiştir. Daha fazla bölgesel özerklik için yapılan danışma referandumu sonucunda Venedik'te %98.1, ve Lombardiya'da %95.3 oranında bölgesel özerklik yönünde oy verildiği görülmüştür (Albertazzi vd., 2018: 17).

Ayrılcılık yerine yurtseverliğe önem vermeye başladığını belirten partinin, 2018 genel seçim kampanyası sırasında göç, güvenlik ve terörizm temaları en dikkat çekici konular olmuştur. Donald Trump'tan esinlenen Salvini, 2018 seçim sloganı olarak "Önce İtalyanlar"ı kullanmıştır (D'Alimonte, 2019: 122). 2014'ten 2017'ye kadar İtalya'ya yaklaşık 600.000 göçmenin gelmesine neden olan mülteci krizi, göç konusunda Lega'nın sesini daha yüksek sesle duyurmasına neden olduğu söylenebilir. Bu bağlamda, 2013 yılında İtalyanların sadece %4'ün göçmenleri birinci veya ikinci İtalyan sorunu olarak görürken, 2018 yılında bu oranın %23'e yükseldiği görülmüştür (Vezzoni 2018'den Aktaran Mancosu ve Ladini, 2019: 116). Eurobarometer'ın Kasım 2018'de yaptığı araştırmada, İtalyanların ülkelerinde karşılaştığı sorunlar listesinde işsizliğin ardından ikinci sırada göç konusu geldiği açıklanmıştır (Standart Eurobarometer 90, Autumn 2018). Birçok araştırmacı, Salvini'nin yabancı karşıtı söylemi, seçmenlerin ulusal kimliğe tehdit olarak gördükleri göçmen ve mülteci akışını sona erdirmek isteyen seçmenleri etkilemek için kullandığını belirtmiştir. 2015 yılından itibaren İtalya'ya gelen göçmen sayısında azalma kaydedilmiş ve göçmenlerin 2018 yılında İtalya'nın 61 milyonluk nüfusunun yaklaşık %8'ini oluşturduğu açıklanmıştır. Ancak Ağustos 2018'de yapılan bir araştırmaya göre çoğu İtalyan, toplam nüfustaki göçmen payının %25 olarak tahmin etmişlerdir.

---

³² İtalya Anayasası'na göre bölgesel özerklik referandumu bağlayıcılık taşımamaktadır.

D'Alimonte'ye göre (2019: 122), göçmen payının fazla tahmin edilmesi göçmenlere yönelik daha fazla düşmanlık tutumu ile ilişkili olma eğilimindedir.

Mart 2018'de yapılan genel seçimlerde Lega, ulusal oyların %17,3'ünü alarak şimdiye kadarki en iyi seçim performansını elde etmiş ve sağdaki ilk parti olmuştur (Albertazzi vd., 2018: 650). Daha da önemlisi, Salvini yönetiminde parti, İtalya'nın bir zamanlar solun hakimiyetinde olan merkezi bölgelerinde güçlü bir performans sergilemiş ve aynı zamanda Bossi yönetimindeki LN için bir "yasak bölge" olarak nitelendirilen Güney'de de bir varlık oluşturmaya başladığı görülmüştür (Albertazzi vd., 2018:2). Salvini parti lideri olarak dört yıl içinde, bölgesel ayrılıkçılık hareketini, milliyetçi bir partiye dönüştürmüştür. Lega'nın popülist aşırı sağ mesajı, Salvini'nin 500.000 "yasadışı göçmeni" sınır dışı etme sözü de dahil olmak üzere, partiyi bu baharda yapılan ulusal seçimlerde en çok oyu alan sağcı ittifakın ön saflarında yer almasına neden olmuş gibi gözükmektedir (Stille, 2018).

Eskiden Kuzey'in etno-bölgeselci bir partisi, son beş yılda Salvini'nin liderliğinde ülke çapında aşırı sağ partiye dönüşmüştür (Passarelli ve Tuorto, 2018). Bu dönüş, 2018 genel seçimlerinde %17,3'lük bir puan alan Lega için olumlu olarak yorumlanmıştır. 2018 genel seçim kampanyası sırasında, ulus devletler için daha güçlü egemenliği ve AB üye devletleri arasında yalnızca ekonomik iş birliğine odaklanan bir iş birliği modelini desteklemiştir. Göçmenlerin ülkelerine geri gönderilmesi ve AB dış sınırlarını güvence altına almak için daha katı kurallar, Salvini'nin kampanyasında göze çarpan konular olarak öne çıkmıştır. Ekonomik açıdan bakıldığında, Lega düşük oranlı sabit vergi yoluyla vergilendirmeyi azaltmayı önermiştir (Landini ve Paparo, 2019).

2018 genel seçimlerinde Beş Yıldız Hareketi³³ ise %32,7 oyla en büyük tek parti olarak ortaya çıkmıştır (Galbo, 2020: 54). O gün yapılan parlamento seçimleri İtalya'yı Batı Avrupa'da popülist çoğunluğa sahip ilk ülke yapmıştır. Mart ayındaki seçimlerde popülist çoğunluk bir değil iki partiyle kendini ifade etmiştir. M5S ve Lega³⁴, halk

---

³³ M5S'yi kuran komedyen ve blog yazarı Beppe Grillo, onu bir parti olarak değil, geleneksel sol ve sağ etiketlerinin ötesine geçen pratik bir "sağduyu" ile yönlendirilen bir internet hareketi olarak tasavvur etmiştir (Galbo, 2020: 54).

³⁴ Lega 125 sandalyeyle Meclis'in en büyük ikinci tek partisi olarak oylamadan çıkmıştır.

oylarının toplam %50,3'ünü ve bununla birlikte İtalyan Parlamentosu'nun alt meclisi olan 630 üyeli Temsilciler Meclisi'ndeki sandalyelerin %56'sını kazanmışlardır (D'Alimonte, 2019: 114).

Ancak genel seçim sonucunda M5S ve Lega partilerinin tek başına hükümet kuracak oy oranlarını elde edememelerinden dolayı üç ay boyunca İtalya'da hükümet göreve başlayamamıştır. Haziran 2018 tarihinde ise M5S ve Lega partileri tarafından tüm AB tarihinin ana akımdan bağımsız ilk kabinesi olan bir koalisyon hükümeti kurulmuştur (Chiaramonte vd., 2018). Hükümetin başbakanı, M5S ile bağlantısı olan bir hukuk profesörü olan Giuseppe Conte olmuştur. Bakanları, popülist politikacıların ve teknokratların bir karışımı olarak oluşturmuştur. M5S lideri Luigi Di Maio ve Salvini başbakan yardımcısı olmuştur. Aynı zamanda Di Maio Çalışma ve Sosyal Politikalar Bakanı, Salvini ise İçişleri Bakanı görevini üstlenmiştir (D'Alimonte, 2019: 114).

Hükümet kurulduktan sonra Salvini'nin siyasi anlatısı, İtalyanların bir halk olarak ulusal güvenliğini, kimliğini ve egemenliğini tehdit ettiği iddia edilen göçmen istilasını, terörizm ve suç odaklanmıştır (Galbo, 2020: 60). Haziran 2018 tarihinde İçişleri Bakanı Salvini, Avrupa'ya deniz yoluyla ulaşmaya çalışırken mahsur kalan insanları kurtaran SOS Mediterranée tarafından işletilen ve 629 Afrikalı göçmen taşıyan Aquarius adlı geminin Sicilya'ya yanaşmasına izin vermemiştir. *“Biz burada dururken, bir ay içinde üçüncü tekne dolusu köle İtalya'ya gelmiyor, başka bir yöne gidiyor.”* diye belirten Salvini, İtalya sınırlarını göçmenlere kapatarak Aquarius adlı geminin Malta'ya yanaşmasını önermiştir (Stille, 2018).

Göçmenlere yönelik söylemleri ile tanınan Salvini, Aralık 2018 yılında ise kendi adını verdiği “Salvini Kararnamesi”ni İtalya Parlamentosu'na sunmuş ve ardından Cumhurbaşkanı Sergio Mattarella tarafından Salvini Kararnamesi onaylanmıştır. Salvini'ye göre ülkede güvenliği arttıracak Kararname'nin ana unsuru, mülteci statüsüne uygun olmayan ancak eve gönderilemeyenler için insani korumanın ortadan kaldırılmasıdır. Tahliyeler sadece insani gerekçelerle koruma talebi onayını bekleyenleri değil, aynı zamanda statülerinin korunmasını öngören yasaya rağmen kalma izinleri olanları da etkilemektedir. Son yıllarda İtalya'ya gelen göçmenlerin çoğuna insani koruma sağlanmış olmasından dolayı yaklaşık 100.000 kişinin iki yıl geçerli olan ve çalışmalarını sağlayan izne sahip olduğu tahmin edilmektedir. İnsani

korumanın kaybedilmesi, yüzlerce insanın birdenbire “yasadışı” göçmenler haline gelmesi anlamı taşımaktadır. Bu nedenle İtalya'nın Uusal İstatistik Dairesi, Kararname'nin 2020 yılına kadar 130.000 göçmeni yasadışı hale getireceğini belirtmiştir. BM Mülteciler Yüksek Komiserliği Sözcüsü Carlotta Sami, *“Tam şu anda, yasal korumaya sahip kişilere bile neden ayrılmaları söylendiğini anlamış değiliz. Kararname geriye dönük değil, öyleyse neden gitmelerini söylüyorlar? Aileleri, kadınları ve çocukları, hamile kadınları gönderiyor. Bu acımasız görünüyor.”* diye belirterek, Salvini Kararnamesi'ni eleştirmiştir. Ayrıca Lega'nın koalisyon ortağı M5S, evsizliği ve toplumsal huzursuzluk riskini artıracığını öne sürerek Kararname'yi uygulamayı reddetmiştir (Tondo ve Giuffrida, 2018).

Göçmen karşıtlığına odaklanan Salvini'nin destekçilerinin de tıpkı Salvini gibi ırkçı söylemleri tercih ettiği birkaç örnekle açıklanabilir. Şubat 2019 tarihinde Senegal asıllı milli atlet Bakary Dandio'ya yönelik ırkçı olarak nitelendirilen yazılar Milano'ya bağlı Melegnano kasabasında duvara yazılmıştır. Dandio'yu evlat edinen İtalyan asıllı annesi ise İtalya'da var olan ırkçı hareketlerin sorumlusunun Salvini olduğu belirtmiştir. Bu annenin eleştirisine karşılık veren Salvini ise *“Bu annenin acısına saygı duyuyorum, oğlunu kucaklıyorum ve her ırkçılık vakasını kınıyorum. Ama bu hanımefendi de İtalyanların güvenlik ve yasallık taleplerine saygı göstermeli”* sözlerini söylemiştir. Bu olayın ardından iki gün sonra ise İtalya'nın Foligno kentindeki bir okulda görev yapan ilkökul öğretmenin Nijeryalı bir öğrenciyi ayağa kaldırarak sınıftaki öğrencilere *“Bakın bu siyah çocuk ne kadar da çirkin! Çocuklar, siz de onu çirkin bulmuyor musunuz?”* sorusunu yönelttiği iddia edilmiştir. Ayrıca aynı öğretmenin Nijeryalı öğrencisinin bir başka sınıfta okuyan kız kardeşi için de aynı sözleri sarf ettiği iddia edilmiştir. Sınıftaki diğer öğrencilerin bu durumu velilerine anlatması ile birlikte bu olay hızlı bir şekilde sosyal medyada yayılmıştır. Bu olay karşısında Demokratik Parti'den Walter Verini, *“Nefret ve yabancı düşmanlığı tohumları ekenlerin yaşananlarda sorumluluğu var. İktidarda olanlar ve özellikle de Bakan Salvini'nin, ciddi bir vicdan muhasebesi yapmalı”* diye belirtmiştir. Bu olayın ardından Salvini, kendisine yönelik eleştirilere *“O çocuğun yanındayım. Ama her seferinde suçun Salvini'ye ait olduğunun söylenmesi gülünç”* diyerek karşılık verdiği görülmüştür. La Repubblica gazetesi İtalya'da yaşanan bu iki olayından ardından *“İtalya'da ırkçılık alarmı. Şiddet olayları bir yılda üçe katlandı.”* manşetli bir haber

yapmıştır. Gazete bu iki olayı “*gündelik hayattaki nefret*” örnekleri olarak nitelendirdiğini açıklamıştır. Aynı zamanda İtalya’da 2017’de 46 iken 2018’de 126 adet yabancılara yönelik ırkçı eylemlerin gerçekleştirildiğini açıklamıştır (Pınar, 2019).

Mayıs 2019 tarihine gelindiğinde ise Alman kurtarma kuruluşu Sea Watch tarafından işletilen bir gemi, Libya yakınlarında 60’tan fazla göçmeni kurtarmıştır. İtalya’nın aşırı sağ İçişleri Bakanı Salvini, kurtarılan göçmenlerin İtalyan karasularına yaklaşmalarını istemediğini belirtmiş ve Twitter hesabından “*İtalyan karasularına yaklaşmalarına karşı bir ihtiyati tedbir emri imzaladım. Limanlarımız göçmen kurtarma botuna kapalı ve öyle kalmaya devam ediyor.*” yazdığı bir paylaşım yapmıştır (DW, 2019c). Ayrıca yine aynı tarihte açıklama yapan Salvini, göçmen kurtarma gemilerine ağır para cezaları vermek istediğini belirtmiştir. Salvini Kararnamesi ile bağlantılı olan para cezalarının, kurtarma gemileri tarafından alınan her göçmen için 3.500 € ile 5.500 € arasında değişeceği ileri sürülmüştür. Ciddi suçların işlenmesi halinde yelken ruhsatları bir aydan bir yıla kadar askıya alınabileceği de açıklanmıştır (DW, 2019d).

26 Mayıs 2019 tarihinde ise AP seçimleri³⁵ gerçekleştirilmiştir. Lega 2014 AP seçimlerine kıyasla bu seçimlerde oy oranını 6 kat arttırarak %34,33’lük bir oy kazanmış ve AP’de yirmi sekiz koltuk kazanmıştır. M5S ise %17.1’i oranında oy almıştır. Böylelikle Lega’nın ülkedeki en büyük parti ve güçlü bir egemenlik profiline sahip olan merkez-sağ koalisyonadaki hakim güç haline geldiği düşünülmüştür (Chiaromonte vd., 2020: 6).

AP seçimlerinden sonra, zaten aralarında tam anlaşmanın sağlanamadığı koalisyon ortakları, hızlı tren projesi nedeniyle krize sürüklenmiştir. Torino ve Lyon arasında hizmet vermesi planlanan hızlı tren projesi için Lega destek verirken, M5S karşı çıkmıştır. M5S’nin bu projeye olumsuz yaklaşmasından dolayı Salvini, partinin İtalya’nın gelişiminin önünde engel olduğunu belirtmiştir (Reuters, 2019). Koalisyonda yaşanan bu kriz nedeniyle Salvini tarafından erken seçim çağrısı

---

³⁵ Lega, daha önce ENF olarak bilinen ancak 2019 AP seçimlerinden önce Kimlik ve Demokrasi (Identity and Democracy, DC) olarak isim değiştiren Parlamento grubu içinde seçime girmiştir (Alan, 2019).

yapılmıştır. Salvini tarafından Conte hükümetine karşı güven oylaması yapılması istenmiştir. Bu durumun üzerine Conte, Lega'nın artan oy oranından faydalanmak isteyen Salvini'yi sorumsuzlukla ve hükümeti krize sürüklemekle suçlamış, ardından istifa etmiştir (DW, 2019e; DW, 2019f).

Conte'nin istifasının ardından Salvini yeni hükümetin kurulması için erken seçim çağrısı yaparken, M5S'nin ise erken seçim yapılması halinde oy kaybedeceğini düşündüğü için Demokrat Parti (PD) ile ittifak kurma üzerine yoğunlaştığı görülmüştür (DW, 2019g). Eylül 2019 tarihinde ise Conte başkanlığında M5S ve PD hükümeti kurulmuştur (DW, 2019h). Erken seçim yoluyla başbakan olmak isteyen Salvini'nin hayalleri, Conte'nin başbakan olması ile sonuçlanmıştır.

Conte'nin başkanlığındaki hükümet göreve başladıktan hemen sonra Salvini tarafından göçmenlere kapatılan İtalya limanına göçmenleri taşıyan Ocean Vikings adlı geminin yanaşmasına izin verilmiştir. Eylül 2019 tarihinde Ocean Vikings adlı gemideki seksen iki göçmen, altı gün denizde kaldıktan sonra Güney İtalya'nın Lampedusa adasında karaya çıkmıştır. Eski İçişleri Bakanı Salvini, hayır kurumları tarafından işletilen göçmen gemilerinin İtalya limanlarına erişimini rutin olarak engellemiştir. Ancak göreve başlayan Conte II hükümeti, gemidekilerin çoğunun diğer AB ülkelerine taşınacağını bildikleri için Ocean Viking gemisinin göçmenleri boşaltmasına izin verdiğini belirtmiştir. Geminin Lampedusa kıyısına yanaşmasına izin veren yeni koalisyonun bu hareketi ise hükümette *“göçmenlere yönelik yaklaşım değişikliği mi oluyor?”* sorusunu akıllara getirmiştir. Ancak İtalya Dışişleri Bakanı ve M5S lideri Luigi Di Maio, İtalyan televizyonuna *“AB göçmenlerin çoğunu alma talebimizi kabul ettiği için güvenli liman tahsis edildi. Ancak bu, açık limanlar politikasına dönüş anlamına gelmiyor”* diye açıklama yapmıştır (BBC, 2019b).

Salvini hükümetteki rolünü kaybetmesinin ardından Ekim 2019 tarihinde Roma'da bir miting düzenlemiştir. Bir polis tahminine göre 50.000, Lega partisine göre ise 200.000 kişinin katıldığı miting *“İtalyan gururu”* sloganı ile gerçekleştirilmiştir. Miting, bu ayın başlarında Trieste'de bir Dominik uyruklu bir kişi tarafından öldürülen iki polis memurunun anılmasıyla başlamıştır. Salvini İtalya'ya gelen gemilerin *“tecavüzcüler, uyuşturucu tacirleri, hırsızlar, teröristler”*i taşıdığını belirtmiştir. Salvini'nin kalabalığa doğru *“İşte çalışan ve acı çeken, hayaller kuran ve*

umut eden İtalya budur” demiş ve “yakında geri döneceğiz” diye eklemiştir (DW, 2019h).

Hükümet ortaklığından ayrılrsa da bölgesel seçimlerde başarı kazanmak isteyen Salvini, Ekim 2019 tarihinde Umbria bölgesinde yapılan seçimlerde parti adayının birincilik elde etmesini istemiş ve nitekim 900.000’den az nüfusu olduğu bilinen Umbria’da bölgesel seçimleri Lega partisi kazanmıştır. Bölgesel seçimler öncesinde parti adayı Donatella Tesei, Umbria’daki durgun ekonomiyi canlandırmak için gerekli olduğu konusunda ısrar ettiği bir sabit vergi oranı getirme konusundaki ulusal taahhüdünü desteklemiştir. Birçok araştırmacı tarafından Umbria bölgesinde oyların çoğunluğunu Tesei’nin alması, İtalya Merkez Bankası verilerine göre, 2007-2008 küresel mali krizinden sonraki on yılda üretimin İtalya genelinde gerçekleşen %5,2’lik bir düşüşe kıyasla %15,6 oranında düştüğü Umbria’da partinin sabit vergi mesajının verimli bir zemin bulması olarak yorumlanmıştır. Ayrıca Umbria bölgesel seçim sonuçlarının ardından Salvini, Conte II hükümetini “yetkisiz” olarak nitelendirmiş ve zamanının dolmakta olduğunu belirtmiştir. Ancak başbakan Conte’nin, ulusal nüfusun sadece %2’sini temsil eden bir bölgede elde edilen sonuçlar nedeniyle mevcut hükümetin düşmeyeceğini veya sona ermeyeceğini belirtmiştir (VOA, 2019).

Umbria bölge nüfusundan dört kat daha büyük olan Emilia-Romagna’da gerçekleştirilecek bölgesel seçimler Salvini için daha önemli bir yere sahip olmuştur. Bu alanda çeşitli mitingler düzenleyen Salvini’nin Kasım 2019’daki durağı Bologna olmuştur. Ancak, Emilia-Romagna bölgesindeki bir bölgesel seçim öncesinde popülaritesini arttırmaya çalışan Salvini ve Lega’ya karşıt olan Bologna şehrindeki dört kişi Salvini’ye karşıt olan herkesi bir protesto mitingine davet etmiştir. Bu çağrıya tahminen 12.000-15.000 kişi yanıt vermiş ve Bologna’nın ana meydanında sardalye gibi bir araya gelerek Salvini’nin göçmen karşıtı söylemlerini protesto etmişlerdir. Hareket temel olarak İtalya’nın kuzeyinde Salvini liderliğindeki sağcı bir partiye artan desteğe bir tepki olarak ortaya çıkmıştır. Bologna’dan sonra Modena, Rimini, Reggio Emilia, Milano, Floransa, Napoli, Palermo ve Roma’da Salvini’yi protesto eden “sardalye hareketi” düzenlenmiştir. Bugüne kadar yapılan sardalye hareketinin en büyük protesto mitinginin ise Roma’da 100.000 kişi ile gerçekleştirildiği kaydedilmiştir. Hareketin kurucularından biri, *“İnsanların artık evde pasif olarak kalamayacağı zaman geldi. Tavır alma zamanı geldi”* diye belirterek harekete katılan

kişilerin balıklar kadar sessiz ama bir sürü halinde Salvini'ye tepki verdiklerini belirtmiştir (Pınar, 2019).

Emilia-Romagna'nın ulusal güce dönüşün anahtarı olacağına karar veren Salvini, PD'nin de içinde bulunduğu ulusal hükümeti devireceğini umduğu bir zafer elde etmek için yılın başından bu yana bölgede kampanya yürütmüştür. Birçok araştırmacı tarafından ise Lega'nın adayının görünürlüğü Salvini'nin gerisinde kalmıştır. Ocak 2020 tarihinde gerçekleştirilen seçimlerde ise PD adayı Emilia-Romagna'da oyların %51,36'sını almış, Salvini'nin Legası'nın adayı ise %43,73 oranında oy almıştır (Euronews, 2020a; Giuffrida, 2020).

Şubat 2020 tarihine gelindiğinde ise İtalyan Senatosu tarafından Salvini'nin dokunulmazlığını kaldırma kararı verilmiştir. Temmuz 2019 tarihinde, 141 düzensiz göçmeni kurtaran Gregoretti gemisinin karaya yanaşmasına dönemin İçişleri Bakanı olan Salvini tarafından izin verilmemiştir. Sicilya Mahkemesi tarafında kapalı liman politikası ile alıkoyma suçundan Salvini'nin yargılanması gerektiği belirtilmiş ve bu suçlamadan ötürü Salvini'ye on beş yıla kadar hapis cezası verilmesi istenmiştir. Bu olay karşısında Salvini ANSA haber ajansına verdiği demeçte, *“İtalya'yı savundum, iktidara döndüğümde tekrar yapacağım”* diyerek yaptığı olaydan gurur duyduğu belirtmiştir (DW, 2020a). Mayıs 2021 tarihinde yapılan duruşma kapsamında davanın hakimi tarafından ise Salvini'nin alıkoyma suçunu işlemediği ve bu geminin İtalya kıyılarına yanaşmamasının hükümetin ortak kararı olduğu belirtilmiştir (Ortahamamcılar, 2021).

3.3.3 COVID-19, İtalya ve Kuzey Ligi

Şubat 2020 tarihinde, aslında İtalya yeni bir küresel virüs ile karşı karşıya kalmıştır. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından 21 Ocak 2020'de Çin'in Wuhan kentinde bir Coronavirüs (COVID-19) salgınının patlak verdiğini resmi olarak doğrulamıştır (Bull, 2021; 151). Wuhan'dan İtalya'ya ithal edilen ilk iki vaka, 23 Ocak'ta Milano'ya inen Çinli turistler olmasına rağmen, bunun COVID-19 virüsü olduğuna dair teyit 31 Ocak'a kadar gerçekleşmemiştir. Bull'a (2021; 149) göre İtalya, COVID-19 pandemisinden etkilenen ilk Avrupa demokrasisi olmuştur. Hükümetin tepkisi, özellikle ilk dalgada, karışık ve yetersiz olarak görüşmüş ve ülke kendisini eşî görülmemiş bir halk sağlığı krizinin içinde bulmuştur.

Pandeminin ortaya çıkmasıyla birlikte İtalyan makamları, salgını kontrol altına almak için sert önlemler uygulamaya başlamıştır. Başlangıçta İtalya’da salgının merkezi haline gelen Milano yakınlarında 50.000 kişilik bir alan karantinaya alınmış ve yasak bölgelere girmeye veya bu bölgelerden ayrılmaya çalışanlara para cezası verilmeye başlanmıştır. Kuzey’de okullar ve üniversiteler tatil edilmiştir. Birçok araştırmacıya göre Salvini ise, COVID-19’un yayılmasını İtalya’nın göçmenleri ve mültecileri kabul etmesine bağlamaya çalışmıştır. Salvini, sosyal medya hesaplarından SOS Mediterranee ve Sınır Tanımayan Doktorlar tarafından işletilen Ocean Viking adlı bir göçmen kurtarma gemisinin Şubat 2020’de İtalya’nın Sicilya adasındaki Pozzallo’ya ulaştığını gösteren bir video paylaşarak, *“İnişlerin hiçbir şey olmamış gibi devam etmesi çığırılık, bu hükümet her gün daha pervasız ve içler acısı olmaya devam ediyor”* diye belirtmiştir. Ayrıca, ülke sınırlarını göçmenlere açan Conte’nin televizyona çıkıp artan vakalara karşı *“Şaşırdım”* demesini eleştiren Salvini, İtalya’nın koronavirüse karşı *“sınırlarımızı zırhlı hale getirmesi”* gerektiğini de sözlerine eklemiştir (Bocato, 2020). Nisan 2020’de Conte II hükümeti, COVID-19 nedeniyle İtalya’nın artık göçmenler için güvenli bir sığınak olmadığını açıklamıştır.

Sağlık krizi patlak verdiğinde Başbakan Conte, ekonomik toparlanmanın yükünü paylaşmak için tüm Euro bölgesi üyeleri tarafından üstlenilecek olan korona tahvillerinin oluşturulması çağrısında bulunmuştur. Ancak birkaç gün içinde Almanya ve Hollanda korona tahvillerine karşı çıktıklarını belirtmişlerdir (Vergine, 2020). Eleştirmenler, İtalya başbakanının AB’de küçük düşürüldüğünü dile getirmiştir. Bu durumun ardından Salvini, AB’yi “engerek yuvası” olarak nitelendirmiş ve “gerekirse Avrupa’yı terk etme” niyetini açıklamıştır (Cubbe, 2020).

Korona tahvilleri konusunda anlaşılmayan AB üye ülkeleri, COVID-19 pandemisi sırasında maske tedariki konusunda da sorun yaşamışlardır. Pandeminin en başında tüm dünya maske bulma konusunda zorluklarla yüz yüze kalmıştır. Çin ise COVID-19 pandemisi ile mücadele konusunda diğer ülkelere göre daha deneyimli konumda olmuştur. Televizyon kanallarında ve sosyal medyada yer alan haberlere göre özellikle Wuhan’da her gün neredeyse binlerce kişinin maske kullandıkları görülmüştür. Bu nedenle birçok ülke Çin üzerinden maske, eldiven vb. gibi tıbbi ekipmanları ithal etmeye başlamıştır. Çin’den ithal edilen maske ve eldivenlerin

Fransa üzerinden İtalya ve İspanya'ya ulaşması planlanırken, Fransa'nın bu malzemelere el koyduğu haberi yayılmıştır (DW, 2020b). Hem korona tahvil isteği reddedilen hem de tıbbi malzeme konusunda AB'den yardım göremeyen İtalya'ya Çin'den maske, Vietnam'dan test kiti ve Küba'dan doktor yardımı gelmiştir. Bu süre zarfında İtalya, Almanya'dan hiçbir şekilde yardım göremediklerini belirtmiştir. Almanya'nın kendi ihtiyaçlarını karşılamak için diğer AB ülkelerine tıbbi malzeme ihracatını yasaklaması nedeniyle İtalya'nın ihraç etmeye çalıştığı maskeler engele takılmış ancak daha sonra Almanya bu ihracat engelini kaldırmıştır. Daha sonra ise Almanya yedi tonluk tıbbi cihazı İtalya'ya yollamıştır. Ama Almanya'nın yaptığı bu yardımların Küba ve Vietnam'dan gelen yardımlar kadar sosyal medyada yer almamış olması dikkate değerdir (DW, 2020c).

Ayrıca AB'nin temel yapı taşlarından biri olarak görülen Schengen Anlaşması da Mart 2020 tarihinde COVID-19 nedeniyle askıya alınmış, üye ülkeler ülke giriş-çıkışlarına belirli sınırlamalar koymuştur. İç sınırların kapanmasının ardından Avrupa Komisyonu Başkanı Ursula von der Leyen *“Uzun süreli oturma müzadesi olan kişiler, AB vatandaşlarının aile üyeleri, diplomatlar, doktor ve diğer sağlık çalışanları ile uzman araştırmacılar ile AB'ye mal taşıyan ulaştırma sektöründeki kişilerin bu kısıtlamadan etkilenmeyecek”* diye açıklayarak AB üye ülkesi dışındaki vatandaşlara da sınırların kapatıldığını belirtmiştir (Euronews, 2020b).

COVID-19 pandemisinin başlangıcında AB ülkeleri bireysel olarak kendi çıkarlarını düşünmüş ve topluluk bilinciyle hareket etmekten uzak kalmışlardır. Pandemi sürecinden önce Avrupa karşıtlığı söylemleri ile tanınan Salvini, yaşanan bu gelişmeler neticesinde ise İtalya'nın AB'ye ihtiyacı olduğu sırada, AB'nin bu ihtiyaçlara destek vermediğini belirtmiştir. İtalya'ya destek vermeyen bir AB içinde olmak istemediğini dile getiren Salvini, İtalya'nın AB üyeliğinden ayrılması gerektiğini ifade etmiştir (Sadık, 2020: 98).

Conte, koordineli müdahale eksikliğinin AB bloğunun geleceğini tehlikeye attığını dile getirmiştir. Ayrıca İtalya başbakanı, COVID-19 pandemisinin İtalya ve diğer Avrupa ülkelerinde Avrupa şüpheciliğini körükleyebileceği konusunda *“açık”* bir risk olduğu konusunda da AB'yi uyarmıştır. Mart 2020'de İspanyol El Pais gazetesine verdiği demeçte Conte, *“İtalya ve diğer ülkelerdeki milliyetçi içgüdüler, Avrupa meydan okumaya hazır değilse çok güçlü olacak. Bu tsunamiden (Covid-19)*

sonra sahip olacağımız işsiz sayısı çok yüksek olacak. Bu gerçekleşmeden önce yeniden yapılanma için hazırlanmalıyız.” diye belirtmiştir. Conte ayrıca El Pais’e, İtalyan vatandaşlarına uygulanan karantinanın “çok sert” bir önlem olduğunu ve ekonomi üzerinde ağır bir etkisi olduğu için çok uzun bir süre uzatılmayacağını dile getirmiştir (Zampano, 2020).

Yaşanan bu olayların ardından Nisan 2020’de Ursula von der Leyen, *“Sizlerden özür diliyorum, sizinleyiz. Bugün itibariyle Avrupa İtalya’ya yardım etmek için seferber oluyor.”* diye belirtmiş ve üye ülkeler için 100 milyar euro değerinde “SURE” adını verdikleri kredi destek programını açıklamıştır (Euronews, 2020c). Mayıs 2020’de ise AB Komisyonu tarafından COVID-19 salgınından en çok etkilenen ülkeler için Almanya ve Fransa’nın önderliğinde oluşturulan 750 milyar euro değerinde bir kurtarma paketi açıklanmıştır. Covid-19 pandemisi patlak verdiğinde korona tahvilleri talebi reddedilen Conte ise *“Brüksel’den mükemmel sinyal. Tam olarak İtalya’nın belirttiği yönde bir ilerleme. 500 milyar Euro hibe, 250 milyar Euro kredi, bunlar uygun rakamlar. Şimdi bunun üzerindeki müzakereyi hızlandıralım ve kaynakların yakında serbest kalmasını sağlayalım.”* sözleri ile kurtarma paketine sıcak baktığını açıklamıştır (Seçkin, 2020). 750 milyar Euro değerindeki kurtarma fonundan İtalya’ya 81,8 milyar Euro hibe ve 90,9 milyar Euro kredi verileceği belirtilmiştir. Ancak Hollanda, Avusturya, Danimarka, İsveç ve Finlandiya kurtarma paketini onaylamaya karşı çıkmışlardır. Bu ülkeler, COVID-19 salgınından etkilenen diğer AB üyesi ülkelerinin borçlarını ödemek istemediklerini açıklamışlardır (DW, 2020d). Mayıs ayında onaya sunulan paket, üye ülkeler arasındaki uzun müzakereler sonucunda Temmuz 2020’de karara bağlanmış ve pakete “Next Generation European Union” adı verilmiştir. Buna göre 500 milyar euro hibe değeri 390 milyar Euro ve İtalya’nın alacağı hibe değeri ise 70 milyar euro olarak değiştirilmiştir (Çakır, 2020).

COVID-19 krizinin patlak vermesinden bu yana, İtalya’ya yardım etmek için çeşitli Avrupa girişimleri olmuştur. Ancak birçok araştırmacı tarafından AB’nin iş birliği için oldukça geç kaldığı düşünülmektedir. İtalya ile sınırların tek taraflı olarak kapatılması ve siyasi ve ekonomik iş birliğine getirilen kısıtlamalar ülkenin kamu maliyesi üzerinde paniğe yol açmıştır. Birçok İtalyan AB’nin ortak ekonomik önlemlerin ihtiyacı ve doğası konusundaki Kuzey-Güney ayrımı yaptığı gerekçesiyle Avrupalı olma hissiyatının yalnızca refah zamanlarında ortaya çıktığını düşünmüştür.

Genel algı, İtalya'nın göç krizinde olduğu gibi terk edildiği yönünde olmuştur. 2019 baharında vatandaşlarının %55'inin AB'ye güvenmemesiyle İtalya, pandemi patlak vermeden önce bile Avrupa'ya en şüpheli ülkelerden biri olarak değerlendirilmekteydi (Poli, 2020: 11). Mart ayı ortasında yayınlanan anketler, İtalyanların yalnızca %4'ünün AB'nin üye ülkelerin COVID-19 ile mücadele etmesine yardımcı olduğuna inandığını gösterirken, AB üyeliğini “dezavantaj” olarak düşünenlerin oranı %67 olarak ölçülmüştür³⁶. Mart sonunda, kendilerini Avrupalı hissettiklerini beyan eden İtalyanların oranının ise %49³⁷ olduğu görülmüştür (Iarocci, 2020).

“İtalyanlar ve Avrupa Birliği” araştırması ise, İtalyanların ülkelerinin AB ile ilişkilerini nasıl gördüklerine dair bazı ilginç görüşler sağlamaktadır. İlki Nisan 2020’de pandeminin ilk patlak vermesi sırasında ve ikincisi Ekim sonu ile Kasım 2020 başı arasında gerçekleştirilen iki farklı ankette toplanan veriler arasındaki karşılaştırmadan ortaya çıkan ana nokta, İtalya'nın AB'ye yönelik popüler takdirinin artması olmuştur. Nisan ve Güz 2020 anketinde görüşülen kişiler sırasıyla %44 ve %56 oranında AB'de “kalmak” istediklerini belirtmişlerdir (Fontana, 2020: 1). İtalya'nın korona tahvil isteğinin AB üyeleri tarafından reddedilmesinin ardından yapılan Nisan 2020 anketinde de kaydedildiği üzere, İtalyanların yeni bir kemer sıkma ve yapısal reformlar döneminin başlayacağından korktukları düşünülmüştür. Bu korkunun ise, AB karşıtı duygularda ve memnuniyetsizlikte bir artışa yol açtığı sonucuna varılmıştır (Fontana, 2020: 2).

AB'nin İtalya'nın ihtiyaçlarına dikkat göstererek ulusal ekonomileri desteklemek için eylemlerini önemli ölçüde hızlandırmasına rağmen, bu algıların Güz 2020’de de yapılan ankete göre İtalya’da hala mevcut olduğu görülmüştür (Fontana, 2020: 2). Ancak anketin verileri, AB'nin eylemini yetersiz bulanların esas olarak sağcı ve göçmen karşıtı Lig partisinden, geleneksel bir Avrupa şüpheli partiden ve diğer sağ ve merkez sağ partilerden geldiğini göstermiştir. Lig partisi seçmenleri olarak tanımlanan katılımcıların büyük bir kısmı (%79), Ekim 2020 anketinde AB'nin eyleminin yetersiz olduğuna inandıklarını belirtmişlerdir (Fontana, 2020: 3).

---

³⁶ Kasım 2018 tarihinde ise bu oranın %47 olduğu kaydedilmiştir (Iarocci, 2020).

³⁷ COVID-19 öncesinde bu oranın %66 olduğu bilinmektedir (Iarocci, 2020).

Conte II hükümeti'nin COVID-19'un başlangıç aşamasında salgını kontrol altına alamamakla suçlayan Lega lideri Salvini, Başbakan'ı krizi yönetebilecek durumda değilmiş gibi göstermeye çalışmıştır. Salvini, hükümeti parlamento ve muhalefeti kararlarına dâhil etmemekle suçlayarak, hükümeti hedef almıştır. Ancak, 2019 yazında "tam yetki" çağrısında bulunan Salvini, şimdi hükümeti yetkileri merkezileştirmek ve özgürlüğü sınırlandırmakla eleştirmiştir (Bottos vd., 2020). Birçok araştırmacı tarafından COVID-19 pandemisinin hızla Salvini'nin söylemlerini altüst etmeye başladığı görülmüştür. Lega iki ana tema olan göç ve AB karşıtlığına dayalı olarak hükümete sert bir muhalefet yürütüyordu. Ancak pandemi bu temaları hızla altüst etmiş, göç sorunu bir gecede büyük ölçüde önemini yitirmiş ve İtalya'da virüs ilk kez patlak verdiğinde AB'nin İtalya'ya destek eksikliği olmasına rağmen, AB pandemiye yönetmeye odaklanma konusunda önemli bir hale gelmiştir. Bir tema arayan Salvini, hükümetten her zaman daha fazlasını talep etmiş (daha fazla kısıtlama, ihlaller için yaptırımların artırılması vb.), ancak hükümetin bu konular üzerinde kontrol sağlamasıyla birlikte Salvini'nün hükümet karşıtlığı desteksiz kalmıştır. Avrupa İstikrar Mekanizması aracılığıyla AB desteği bağlamında farklı ekonomik kararname tartışıldığında Salvini hükümete muhalif konumunu sürdürmüştür. Ancak Salvini'nin bu tutumu, İtalya'nın pandeminin en kötü etkilerini dengelemek için AB desteğine ihtiyaç duyacağı gerçeğinin büyüklüğü tarafından gölgede kalmıştır (Bull, 2021: 158-159).

Virüs İtalya'yı vurduğunda, gerçek bir kriz başlamış ve hükümet COVID-19 pandemisine tepkisi nedeniyle geniş çapta eleştirilmiştir. Bunun en önemli sebebi ise COVID-19 pandemisinin başlamasıyla birlikte İtalya genelinde bir dizi karantina önlemlerinin alınması olmuştur. Ancak, siyasi bir kriz meydana gelmemiş aksine, Conte II hükümetine halkın güveninin ve siyasi desteğinin arttığı görülmüştür. Hükümetin kendisi, sıkı bir karantinadan yana olan salgının en başında Sağlık Bakanı Roberto Speranza ile daha temkinli ve karantinanın ekonomik etkisi ve dünya çapında yaratabileceği imajla ilgilenen Conte arasında bölünmüş bir durumdaydı. Speranza,

bölgesel hükümetlerle istişare içinde, virüsten etkilenen bölgelerde³⁸ tam bir sokağa çıkma yasağı hazırlamıştır (Bull, 2021: 149-150).

Resmi olarak ilk COVID-19 vakasının görüldüğü Lombardiya bölgesi ve Venedik bölgesi için sokağa çıkma yasağı kararı alınmış ardından virüsün bu bölgelerden İtalya'nın diğer bölgelerine yayıldığı fark edilince kademeli olarak öncelikle Kuzey İtalya bölgelerinde sokağa çıkma yasağı ilan edilmiştir. Ancak Kuzey İtalya'nın kapatıldığını duyuran kararname kamuoyuna açıklandığında, Kuzey'den Güney İtalya'ya büyük bir göç yaşanmış ve virüs daha önce bulunmadığı bölgelere de yayılmaya başlamıştır (Pisano vd., 2020). Bu nedenlerle hükümet, 11 Mart'ta³⁹ yürürlüğe giren ulusal bir kapanma (evde kal kararnamesi) uygulama kararı almıştır. Kararname, tüm ticari ve perakende işletmeler kapalıyken insanları evde kalmaya mecbur etmiştir. Karantinanın ekonomik ve toplumsal etkisinin farkında olan Conte II hükümeti, başlangıçta bu evde kalma kararnamesinin 3 Nisan'a kadar sürmesini planlamıştır. Bununla birlikte, bunun yeni vakaların sayısını bastırmak için yetersiz olduğu ortaya çıkmış ve Mart ayı sonlarında, "gerekli olmayan" üretimle uğraşan tüm endüstrileri ve işletmeleri kapatan önlemlerle sokağa çıkma yasağı sıkılaştırılmıştır. 18 Mayıs'ta çıkarılan bir kanun hükmünde kararnameyle, tüm çalışma ve boş zaman etkinlikleri, katı yeni kurullarla da olsa yeniden açılmış ve bölgeler içinde seyahate izin verilmiştir. 3 Haziran'da bölgeler arası harekete izin verilmiş ve uluslararası seyahat yeniden başlamıştır (Bull, 2021: 151-152).

Ülkenin tamamında uygulanan karantina uygulaması ise, barış zamanında Avrupa liberal demokrasisinde eşi görülmemiş bir harekettir. Ayrıca demokratik özgürlüklerini kullanmaya alışmış insanlar için de şaşırtıcı bir durum olmuştur. Ancak Conte II hükümeti salgının gidişatına göre karantina uygulama bölgelerini genişletmiş, maske kullanımını zorunlu hale getirmiş ve COVID-19 test/takip sistemini geliştirmiştir (Bull, 2021: 149-152). Uluslararası medyada politika başarısızlığında bir vaka çalışması olarak geniş çapta tasvir edilen İtalya (örneğin Pisano vd., 2020),

---

³⁸ İtalya'da COVID-19 virüsü ilk olarak Lombardiya bölgesinde daha sonra İse Venedik'in Vo eyaletinde görüldüğü bilgisi verilmiştir. Bu bölgeler İtalya'nın üretim bölgesinin kalbi olduğu için COVID-19 virüsü için acil olarak bir dizi önlem almayı gerektirmiştir (Bull, 2020: 150).

³⁹ Bu noktada pozitif COVID-19 vakalarının sayısı 12.000'in üzerindeydi ve 800'den fazla vefat eden kişi vardı (Bull, 2021: 151).

psonbaharın başlarında erdemli bir ülke olarak nitelendirilmiş ve ikinci dalgalanmadan kaçınmaya çalışmıştır (Bull, 2021: 152). DSÖ verilerine göre 16 Mart 2020 tarihinde 6.557 olan vaka sayısı, 8 Haziran 2020’de 379’a gerilemiştir (2021). Bu bağlamda DSÖ (2020), “İtalya, #COVID-19’dan ağır şekilde etkilenen ilk Batılı ülke oldu. Hükümet ve toplum, her düzeyde güçlü tepki gösterdi ve bir dizi bilime dayalı önlemlerle salgının gidişatını tersine çevirdi.” diye açıklamalarda bulunduğu İtalyan hükümetini öven bir video yayınlamıştır.

Conte II hükümeti, üzerinde yavaş yavaş kontrol kurmadan önce, birçok araştırmacıya göre kötü bir şekilde yönettiği ve ilk etapta kontrol altına almak için mücadele ettiği eşi görülmemiş bir halk sağlığı kriziyle karşı karşıya kalmıştır. Ancak bu zorlukların ardından pandemi, muhalefetin destek kaybetmesine ve hükümetin halk nezdindeki duruşunu güçlendirmesine neden olmuştur (Bull, 2021: 158-159). Özellikle İtalya’nın ekonomik olarak zarar görmemesi için AB ile çeşitli müzakereler yapan Conte, Lega gibi AB karşıtı bir partinin desteklerinin azalmasında etkin bir rol oynamış gibi gözükmektedir. Bu çerçevede, aşağıda yer alan Tablo 7’de Lega partisinin AP seçimlerinden sonra İtalya’da yapılan anket araştırmalarında ortaya çıkan oy oranları, Lega’ya verilen desteğin COVID-19 öncesi ve sonrası karşılaştırması bağlamında önemlidir (You Trend’den Aktaran Bull, 2021: 159). Bu tabloya ek olarak Tablo 8’de ise İtalya’da Conte’ye karşı duyulan güvenin COVID-19 öncesinde ve sonrasında nasıl değiştiği gösterilmiştir.

TABLO 8. 2019 Mayıs AP Seçimlerine ve 2020 Aralık Tarihleri Arasında Yapılan Anket Araştırmasına Göre Lega’nın Aldığı Oy Oranları

2019 AP SEÇİMLERİ	16 OCAK 2020	24 ARALIK 2020
%34,33	%30,8	%23,6

(Tablo 7, Bull, 2021 makalesinden faydalanarak oluşturulmuştur).

TABLO 9. Şubat-Kasım 2020 Tarihleri Arasında Yapılan Anket Araştırmasına Göre Giuseppe Conte’ye Duyulan Güven Oranları

ŞUBAT 2020	NİSAN 2020	HAZİRAN 2020	EYLÜL 2020	KASIM 2020
%39	%60	%56	%57	%56

(Tablo 8, Statista sitesinden faydalanarak oluşturulmuştur).

Her an değişen ulusal ve uluslararası olaylara bağlı olarak seçmenlerin destek verdiği politikalar ve politikacılar değişime ve dönüşüme uğramaktadır. Ayrıca İtalya'nın siyasi geçmişi gösterdiği gibi bir partinin genel seçimlerde birinci parti olarak çıkması tek başına iktidara gelmesi anlamı taşımamaktadır. Çoğunlukla koalisyon hükümetinin kurulmasına şahitlik yapan İtalya'da dengelerin çok çabuk değiştii yadsınamaz bir gerçektir. Dolayısıyla değişen ulusal ve uluslararası sorunlara ve seçmenlerin isteklerine en net, hızlı ve vatandaş için en doğru çözümü sunmaya çalışan parti/partiler İtalya'da adından söz ettirmeye devam edecek gibi gözükmektedir.

SONUÇ

Günümüzde birçok Avrupa ülkesinde aşırı sağ partilerin varlığının ve bu partilere destek veren seçmen kitlesinin artmış olması aşırı sağ literatürünün incelenmesi açısından dikkate değerdir. Aşırı sağ terimi kavramsal açıdan incelendiği zaman her ne kadar bir fikir birliğine varılmasa da aşırı sağ partilerin varlığı uluslararası arenadaki yadsınamaz bir gerçek durumundadır. Dışlayıcı milliyetçilik, kültür temelli ırkçılık, yabancı düşmanlığı, demokratik prosedürlerden kaçınma ve güçlü bir devlet tercihi aşırı sağın beş temel özelliğini oluşturmaktadır. Avrupa kıtasına bakıldığında zaman 2008 küresel ekonomik kriz ve 2009 Euro krizi ile birlikte Avrupa ülkelerinin birçoğunda uygulanan kemer sıkma politikaları, ana akım partilere meydan okumaya başlayan aşırı sağ partilerin yükselişe geçmesine neden olmuştur. Bu bağlamda bu çalışmada, İtalya'da aşırı sağ parti olan LN'nin 1991-2020 yılları arasında benimsediği politikalar araştırılmış ve bu politikalar ile girdiği seçimlerde elde ettiği oy oranları incelenmiştir.

Bu tezde öncelikle aşırı sağ literatürü derinlemesine araştırılarak, aşırı sağın ideolojik yaklaşımı ortaya koyulmuş ve ardından Avrupa'da aşırı sağın yükselmesine etki eden ekonomik ve finansal küreselleşme, ekonomik kriz, Avrupa entegrasyon süreci ve Avrupa'yı derinden etkileyen göçmen sorununa değinilmiştir. Ardından, Avrupa kıtasında yer alan aşırı sağ partilere, bu partilerin politikalarına ve oy oranlarına yer verilmiştir. Buna göre, Fransa'daki RN partisi Avrupa kıtasındaki aşırı sağ partilere örnek bir model olarak görülse de Almanya, Avusturya, Belçika, Birleşik Krallık, Çekya, Danimarka, Estonya ve İspanya'da da aşırı sağ partiler kurulmaya, yükelişe geçmeye, meclislerde temsil edilmeye ve hükümette yer almaya başlamışlardır. İtalya'ya bakıldığında ise LN 2018 yılında yapılan genel seçimler sonucunda elde ettiği %17,3'lük oy oranıyla Avrupa kıtasında kurulan tüm AB tarihinin akımdan bağımsız ilk kabinesinin ortağı olması açısından Avrupa'daki aşırı sağ trendinin öncüsü konumuna gelmiştir.

Kökenleri 18.yüzyıla kadar geri götürülebilse de 1979-1980 yıllarında İtalya'nın Kuzey'inde kurulan küçük liglerin 1989 yılında bir çatı altında birleştirilmesine karar verilmiş ve 1991 yılında LN'nin kuruluşu onaylanmıştır. LN kurulduğu yıldan itibaren birincil olarak Kuzey İtalya'da, ikincil olarak İtalya'nın tamamında son olarak da tüm dünyada meydana gelen değişikliklere paralel olarak politikalar üretmiş ve üretmeye devam etmektedir. LN ürettiği her politikanın seçmen kitlesinde yaratmış olduğu olumlu ve olumsuz etkileri ve bu etkilerin genel seçimlerde partinin oy oranlarına yansımalarını dikkate alarak politikalarını devam ettirmiş, değiştirmiş veya dönüştürmüştür. Bu bakımdan kuruluşundan itibaren LN'nin her seçim döneminden sonra oy oranlarıyla da orantılı olarak politika değişikliğine gittiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

1991-2013 yılları arasında Kuzey İtalya için etno-bölgesel, dilsel ve kültürel farklılık vurgusu partinin ana odak noktası olarak karşımıza çıkmıştır. Ancak bu ana odak noktası yıllar içerisinde ulusal ve uluslararası konjunktür bağlamında değişime veya dönüşüme uğramıştır. Kuruluşunun kökeninde her ne kadar etno-bölgeselcilik vurgusu bulunsada LN, halk nezdinde bu duyguların karşılığının olmadığı bilinciyle hareket ederek parti politikasını federalizme kaydırmıştır. Bu doğrultuda, kurulduğu yıllarda İtalya'da bölgesel ve sosyo-ekonomik bölünmelerin fazla olması nedeniyle İtalya'nın bir ulusa ihtiyacı olmadığını düşünerek 1992 yılında LN federalizm projesi aracılığıyla İtalya'yı Güney, Kuzey ve Orta üç makro bölgeye bölmeyi önermiştir. Nitekim popülizm kullanan LN tarafından Güney "asalak ve tembel" olarak, Kuzey, özellikle Milano, ekonominin başkenti olarak görülmüştür. Bu dönemde Güney'in "öteki" olarak nitelendirilmesi, Kuzey'in sosyo-kültürel kimlik inşasına yardım etmiştir. Aynı zamanda, bu dönemde, İtalya'da ortaya çıkan Tangentopoli skandalından ötürü LN kendisini "saf halk"ın savunucu pozisyonuna getirerek İtalya hükümetini "yozlaşmış elit", "hırsız Roma" olarak nitelendirmiştir. Bu doğrultuda LN, etno-bölgeselcilik ve federalizm söylemlerine popülizmi de eklediği belirtilebilir. Parti federalizm projesi ile 1992 yılında girdiği ilk seçimlerde %8,7 ve 1994 yılında ise %8,4'lük bir oy oranı elde etmiştir.

Federalizm projesi ile girilen iki genel seçimde de istediği başarıyı elde edemeyen LN, İtalya'daki ana akım partilerin de federalizmi desteklemeye başlamasıyla birlikte federalizm projesini bir kenara bırakmaya karar vermiştir. Bu

doğrultuda anti-sistem politikalarını odağına yerleştirelen LN tarafından 1996 yılında Kuzey İtalya'da gerçekte var olmayan Padania bölgesi inşa edilmeye çalışılmış ve "Federal Padania Cumhuriyeti" ilan edilerek Kuzey için bağımsızlık talep edilmiştir. Padania için katı ayrılıkçılık söylemini kullanan parti, Kuzey'in Güney'den bağımsız bir siyasi kimlik oluşturması için çabalamıştır. Bu noktada LN, Kuzey'in kültürel kökenlerin Güney'den farklı olduğunu ileri sürmüştür. Aynı zamanda LN'ye göre Batı değerleri ile uyumlu olan Padania, İtalya'nın geri kalanından bağımsız olarak Maastricht Kriterleri'ni karşılayarak APB'ye girebilecek konumdadır. LN Padania'nın APB'ye girmesiyle birlikte LN'nin ekonominin başkenti olarak nitelendirdiği Milano'nun ekonomik olarak ürettiklerinin karşılığını elde edebilme fırsatı bulacağını belirtmiştir. Bağımsızlık talebi ile girdiği seçimlerde LN %10,07 oy oranı elde etmiştir. Padania bölgesinin inşası, popülist ideolojiyi benimsemiş olan LN için kalp diyarının oluşturulması olarak yorumlanabilir. Kalp diyarı olarak nitelendirilebilecek olan Padania aracılığıyla Kuzey'deki yerli halkın homojenliği sağlanması için kötü elitlere karşı meydan okunmaya çalışılmıştır.

1998 yılında İtalya'nın başarılı bir şekilde APB'ye girmesi ve AB'nin Padania'yı tanımayı reddetmesiyle birlikte LN, AB karşıtı tutum sergilemeye başlamıştır. LN artık öteki olarak nitelendirilen Güney söyleminin yanına Brüksel'i de koymuştur. Bu doğrultuda, LN'nin popülist söylemini AB karşıtlığı ile birleştirdiği söylenebilir. Hükümette yer alarak oy oranlarını arttırabilmeyi hedefleyen LN lideri Bossi, 2001 seçimlerine CdL koalisyonu ile girmiştir. LN bu dönemde yetki devri ve yasadışı göç konularına öncelik vermiş ve bağımsızlık taleplerini bir kenara bırakmak zorunda kalmıştır. LN için göç sorunu, özellikle 1990'lı yıllara kadar, Kuzey'e Güney'den gelen iç göçmen sayısından ibaret olmuştur. Ancak 1990'lı yıllardan sonra bu göçmenlerin sayısı düşüşe geçerken, dışarıdan gelen yasadışı göçmenlerin sayısında önemli bir artış yaşanmaya başlamıştır. LN'nin yetki devri ve yasadışı göçmen sorununu odağına yerleştirmesiyle birlikte oy oranlarında ciddi bir düşüş yaşanmış ve LN 2001 genel seçimlerinde %3,9 oy oranı elde etmiştir. 2001 yılı yasa dışı göçün ele alınışı bakımında dönüm noktası niteliğindedir. Nitekim LN, 11 Eylül 2001 saldırılarıyla birlikte Müslüman göçleri Al-Kaide ile ilişkilendirmeye başlamıştır. LN tarafından Müslüman göçmenler sadece Kuzey için değil tüm İtalya için kimliğe tehdit olarak algılanmıştır. Kuzey'in ve İtalya'nın kimliğinin korunmasına yönelik olarak

güvenlik sözleşmesi ve yasadışı göçmenlere yönelik 2002 yılında Bossi-Fini yasası çıkartılmıştır. Hem dünyada hem de İtalya'da artan yasa dışı göçlerle mücadele kapsamında LN seçmenlerinin beklentileri varken, parti lideri Bossi'nin hastalığı yaklaşan seçimler için soru işaretlerine neden olmuş, nitekim parti oyları 2006'da %4,58'de kalmıştır. Bu çerçevede, LN'nin göçmenlik sorununu yaygın kaygılara, hoşnutsuzluğa ve kızgınlığa itiraz etmek için tasarlanmış bir nativist gündemle körüklenen popülist seferberliğin merkezine koyduğu belirtilebilir (Betz, 2018: 150). Popülist aşırı sağ olarak nitelendirilen LN'nin nativizmi esas alarak, 1990'lı yıllara kadar Doğu'daki yerli azınlıkları (Roma), 2001'den sonra ise göçmenleri (misafir işçiler ve mülteciler dahil) yerli nüfustan ayırdığı söylenebilir.

2008 genel seçim öncesi ise PdL hükümetine katılan LN, seçimde %8,3 oranında oy elde etmiştir. Bu dönemde özellikle küreselleşmenin halk nezdinde yarattığı huzursuzluk ve elitlere karşı güvensizlik duygusu LN'nin oy oranlarında artışa neden olmuştur. Genel seçimlerden sonra LN İtalya'daki mali kaynakların yönetiminin devlet kurumları yerine bölgeler tarafından yürütülmesini sağlayacak mali federalizm kampanyası yürütmüştür. Birçok araştırmacı tarafından LN'nin mali federalizm kampanyası özellikle Kuzey'in elde ettiği zenginliğin yine Kuzey'de kalmasını sağlamak için yapılan bir politika olarak görülmüştür. LN yine aynı dönemde özellikle Kuzey bölgesinde artan yasa dışı göçmenlere yönelik olarak Güvenlik Paketi'ni başlatmıştır. 2002 yılında çıkartılan Bossi-Fini yasasının maddelerinin sıkılaştırılmış niteliğini taşıyan Güvenlik Paketi aracılığıyla ülkede bulunan yasadışı göçmen sayısının azaltılması öngörülmüştür. Ancak 2010 yılında ülkeyi etkisi altına alan ekonomik kriz nedeniyle PdL hükümeti mali federalizmi daha fazla vergilendirme amacıyla kullanmaya başlamış, bu ise LN'nin güvenilirliğini kaybetmesine neden olmuştur. Özellikle Kuzey halkının gözünde ekonomik olarak güvenilirliğini kaybeden LN 2012 yılında Bossi'nin oğlu Renzo Bossi'nin karıştığı bir skandal da ortaya çıkınca, partiye destek veren seçmen kitlesini kaybetmeye başlamıştır. Renzo Bossi skandalının ardından Bossi, LN liderliğinden istifa etmiştir. Lider değişikliğinin ardından girilen Maroni'ni ile girilen 2013 genel seçimlerinde LN'nin oyları %4,08 seviyesine gerilemiştir.

Maroni'nin yeni lider oluşu ve LN'nin parti politikalarının genel seçimlerdeki oy oranına yansımaları istenilen düzeyde olmayınca parti radikal bir lider değişikliğine

gitmiştir. 2013 yılında Salvini'nin LN lideri olması ile birlikte parti içi ve dışı tüm dengeler değişmeye başlamıştır. 1991 yılından 2013 yılına kadar partinin genel seçimlerde istediği ivmeyi yakalayamamış olması Salvini'yi radikal bir değişikliğe yönlendirmiş gibi gözükmektedir. Öyle ki, Salvini LN'nin lideri olduktan sonra parti retorliğini Kuzey İtalyanlar'a odaklamak yerine tüm İtalya halkına odaklanacak şekilde değiştirmiştir. Salvini'nin LN lideri olması, parti retorğini tamamen değiştirmiştir. Bu çerçevede, Salvini döneminde Güney İtalyanlar'dan özür dilenerek "Önce Kuzey" yerine "Önce İtalyanlar" sloganı benimsenmiş ve böylelikle İtalya bir ulus olarak temsil edilmeye başlanmıştır. Dolayısıyla, "Öteki" artık Roma değil, Brüksel, AB kurumları ve AB'nin ulusal egemenliğe yarattığı tehdittir. AB kurumlarına karşı aşırı şüphecilikle yaklaşan Salvini 2018 genel seçim kampanyaları sırasında Euro'dan çıkış çağrısı yapmıştır. Ayrıca Birleşik Krallık'ın AB'den çıkışını destekleyici konuşmalar yapan Salvini, Brüksel'den ayrı bir yaşamın da var olduğunu savunmuştur. Aynı zamanda, ülkede artan göçmen sayısından kaynaklı olarak Avrupa entegrasyonu nedeniyle gevşetilen ulusal sınırların yeniden kurulması gerektiğini savunmuş ve göçmenlik karşıtı kampanyalar yürütmüştür. Salvini, entegrasyon yoluyla Avrupa'daki sınırlar ortadan kaybolursa da, Müslüman ülkelerden gelen yasadışı göçmenlerin İtalyanlar'dan hem ulusal hem de kültürel olarak çok farklı olduklarını vurgulamıştır. Bu doğrultuda 2018 yılında Salvini tarafından, popülizm ve nativizm temelinde, 2002 Bossi-Fini Yasası ve 2009 Güvenlik Paketi'ne benzer olarak, göçmenlere yönelik Salvini Kararnamesi çıkartılmıştır. Bölgesel ayrılıkçılıktan milliyetçiliğe yönelim gösteren LN, 2018 genel seçimlerinde %17,3'lük bir oy oranı elde ederek 1991 yılından beri girdiği genel seçimlerde en yüksek oy oranına ulaşmıştır. Genel seçimlerden bir yıl sonra yapılan AP seçimlerinde ise %34,33'lük bir oy oranı elde LN, İtalya'daki aşırı sağ partiler arasında en yüksek oy oranına sahip parti olmuştur.

Bu tez kapsamında incelenen zaman aralığı dahilinde, LN toplamda 8 genel seçime girmiş, ancak Bossi döneminde girdiği 1992, 1994, 1996, 2001, 2006 ve 2008 genel seçimlerinde partinin oyları düzenli olarak artmamış aksine ilk üç genel seçim sonrasında azalış göstermiştir. Salvini döneminde girilen 2018 genel seçimi ise partinin bugüne kadar elde ettiği en yüksek oy oranı elde ettiği seçim olmuştur. Özünde bölgesel ayrılıkçı olarak kurulmuş olan LN, Salvini'nin söylemleri aracılığıyla 4 yıl

içinde milliyetçi bir partiye dönüşmüştür. Bossi'nin ayrılıkçı tutumundan ziyade Salvini'nin milliyetçi bir tutumla İtalya'yı bir bütün olarak savunması halkta daha çok destek bulmuştur. 1991-2020 yılları arasında partinin oy oranlarının yükselmesine etki eden politikaların federelizm projesi, Federal Padania Cumhuriyeti ve Matteo Salvini döneminde benimsenmiş olan Avrupa entegrasyon karşıtlığı, Avrupa şüpheciliği, Euro karşıtlığı ve göçmen karşıtlığı olduğu tespit edilmiştir. Yaygın hoşnutsuzluk, çözümsüz kuzey-güney ayrımı, düzensiz göçmen akışları ve ülkenin demokratik kurumlarına duyulan güvensizlik ile tepkiler, İtalya'da ana akım partilerinin başarısız olduğu bir noktaya yol açmıştır.

2018 genel seçimleri sonrasında bakıldığında ise Salvini'nin karşı karşıya kaldığı en ciddi meydan okuma şüphesiz COVID-19 olmuştur. 2020 yılında tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19 pandemisiyle birlikte Salvini'nin Lega'sı siyasi söylemini yeniden şekillendirmede birtakım zorluklarla karşılaşmıştır. Çünkü COVID-19'un yarattığı yeni tehdit ve vatandaşların talep ettiği yeni tür güvenlik, daha önce tanımlanan dış düşmanlara (göçmenler, uluslararası seçkinler) karşı oluşturulan güvenlik fikrinden tamamen farklı olmuştur. O dönem görev yapan Conte II hükümetinin İtalya'da yaşanan COVID-19 pandemisinde İtalya'nın özellikle ekonomik sorun yaşamaması adına AB ile müzakereler yapması, İtalya halkının hükümete verdiği desteği arttırıcı bir faktör olarak ortaya çıkmıştır.

KAYNAKÇA

Abruzzo, G., (2018-2019), “The Lega’s Fluctuating Electoral Results Through The Theories Of Populism”, Master Thesis, Tallin.

Agnew, J., (1995), “The Rhetoric of Regionalism: The Northern League in Italian Politics, 1983-94”, *Transactions of the Institute of British Geographers*, Cilt: 20, Sayı: 2.

Akkerman, A., Mudde, C. and Zaslove, A., (Dec. 2013), “How Populist Are the People? Measuring Populist Attitudes in Voters”, *Comparative Political Studies*, 201X, Cilt: 20, Sayı: 10, SAGE.

Akkerman, T., (2017), “Netherlands election preview: Will Geert Wilders follow Trump and win power?”, *LSE Blog*, Online: blogs.lse.ac.uk/europpblog/2016/12/12/geert-wilders-trial-election-2017/ Erişim: [18.09.2020].

Akyıldız, A., (2016), “Demokrasinin Sayılarla Sınavı: Seçim Sistemleri”, *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, Sayı:7.

Alan, G., (2019), “Avrupa Parlamentosu'ndaki 73 üyeli aşırı sağ grup isim değiştirdi”, Online: <https://tr.euronews.com/2019/06/13/avrupa-parlamentosu-ndaki-73-uyeli-asiri-sag-grup-isim-degistirdi>, Erişim: [03.03.2022].

Albertazzi, D. and McDonnel, D., (2005), “The Lega Nord in the second Berlusconi government: In a league of its own”, *West European Politics*, Cilt: 28, Sayı: 5.

Albertazzi, D. and McDonnel, D., (2008), “Introduction: The Sceptre and the Spectre”, Chapter 1, *Twenty- First Century Populism: The Spectre of Western European Democracy*, eds. Albertazzi, D. and McDonnel, D., Palgrave Macmillan.

Albertazzi, D., (2016), “Going, going,... not quite gone yet? ‘Bossi’s Lega’ and the survival of the mass party”, *Contemporary Italian Politics*.

Albertazzi, D., Giovannini, A. and Seddone, A., (2018), “’No regionalism please, we are Leghisti!’ The transformation of the Italian Lega Nord under the leadership of Matteo Salvini”, *Regional and Federal Studies*, Cilt: 28, Sayı: 5.

Alkan, U., (2015), Avrupa’da Refah Devleti ve Göç İlişkisi: Refah Şovenizmi Örneği”, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, Cilt: 70, No: 3.

Alternative for Germany, Manifesto for Germany- The political programme for Alternative for Germany. Approved at the Federal Party Congress held in Stuttgart, April 30 to May 2016, https://www.afd.de/wp-content/uploads/sites/111/2017/04/2017-04-12_afd-grundsatzprogramm-englisch_web.pdf, Erişim: [09.03.2021].

Ansa, (2021), “FdI MEP suspends self after Fanpage funding report”, https://www.ansa.it/english/news/politics/2021/10/01/fdi-mep-suspends-self-after-fanpage-funding-report_b45b224e-dc65-4324-9f87-4b100761effb.html Erişim: [10.04.2022].

Aras, İ. ve Günar, A., (2018), “Birleşik Krallık’ın Avrupa Birliği’nden Ayrılma Referandumu: Brexit Süreci ve Sonuçları”, *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, Cilt: 6, Sayı: 2.

Aras, İ. ve Sağiroğlu, A., (2020), “Almanya İçin Alternatif Partisi’nin Göçmen Karşıtlığı”, *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, Cilt: 20, Sayı: 46.

Arıkan, C. and Altunsu, O., (2018), “Yönetimde İstikrar Arayışı Ekseninde İtalya’nın Seçim Sistemi Reformları”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt :9 Sayı :2.

Arısoy, A., (2010), “İtalya’da Kuzey Bölgeselciliği Ve Kuzey Ligi Hareketi”, *Ege Stratejik Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 1.

Arzheimer, K. and Carter, E., (2006), “Political opportunity structures and right-wing extremist party succes”, *European Journal of Political Research*, Cilt: 45.

Arzheimer, K., (April 2009), “Contextual Factors and the Extreme Right Vote in Western Europe”, *American Journal of Political Science*, Cilt: 53, Sayı: 2.

Arzheimer, K., (2015), “The AfD: Finally a Successful Right-Wing Populist Eurosceptic Party for Germany?”, *West European Politics*, Cilt: 38, Sayı: 3.

Ayvaz, M. E., (Eylül 2017), “2017 Almanya Federal Meclis Seçimleri: Sağ Popülizmin Normalleşme Tehlikesi”, *SETA*, Sayı: 216.

Baldoli, C., (2018), *İtalya Tarihi*, çev. Babaoğlu, E. Ç., Feylesoy, İstanbul.

Baumann, Z., (1999), *Globalization: The Human Consequences*, Blackwell Publishers.

BBC News Türkçe, (2016), “Cameron: AB anlaşması İngiltere'ye özel statü veriyor”, Online: https://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/02/160220_ab_ingiltere_anlasma Erişim: [10.09.2020].

BBC, (2019), “Ocean Viking: Rescued migrants disembark in Italy”, <https://www.bbc.com/news/world-europe-49701130> Erişim: [12.11.2021].

Batur, C., (2019), “Mülteci Krizinin Avrupa’da Aşırı Sağın Yükselmesine Etkisi: Almanya, Avusturya Ve Hollanda Örnekleri”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Beales, D. and Biagini, E. F., (2015), *The Risorgimento and The Unification of Italy*, Routledge.

Beirich, H. and Woods, D., (2000), “Globalisation, workers and the northern league”, *West European Politics*, Cilt: 23, Sayı: 1.

Betz, Hans-G., (Temmuz 1993), “The New Politics of Resentment: Radical Right-Wing Populist Parties in Western Europe”, *Comparative Politics*, Cilt: 25, Sayı: 4.

Betz, Hans-G., (1994), *Radical Right Wing Populism in Western Europe*, Basingstoke: Palgrave.

Betz, Hans-G., (2018), “The Radical Right and Populism”, Chapter 5, *The Oxford Handbook of The Radical Right*, eds. Jens Rydgren, Oxford University Press.

Betz, Hans-G., (June 2020), “How COVID-19 deflated the Austrian populist radical right”, *Open Democracy*, <https://www.opendemocracy.net/en/countering-radical-right/how-covid-19-deflated-austrian-populist-radical-right/> [Erişim: 15.07.2020].

Bleich, E., (2011), “What is Islamophobia and How Much is There? Theorizing and Measuring an Emerging Comparative Concept”, *American Behavioral Science*, Cilt: 55, Sayı: 12.

Biorcio, R., (2017), “The Northern League”, Chapter 7, *Regionalist Parties in Western Europe: Dimensions of Success*, eds. Mazzoleni, O., and Mueller, S., Routledge.

Bloomberght HT, (2016), “UKIP lideri Farage istifa etti”, <https://www.bloomberght.com/haberler/haber/1892156-ukip-lideri-farage-istifa-etti>
Erişim: [10.09.2020].

Bocato, A., (2020), “How coronavirus became a propaganda tool for Matteo Salvini and Italy’s far-right”, <https://www.independent.co.uk/voices/coronavirus-italy-matteo-salvini-league-migrants-sinophobia-chinese-a9364651.html?r=40781> Erişim: [17.10.2021].

Bodlos, A., and Plescia, C., (2018), “The 2017 Austrian snap election: a shift rightward”, *West European Politics*, Cilt: 41, Sayı: 6.

Bodlos, A., Ennser-Jedenastik, L., Haselmayer, M., Meyer, M. T. and Müller, C. W., (2018), “The Austrian Election of 2017: An Election Won in the Long Campaign”, Chapter 8, *2017: Europe’s Bumper Year of Elections*, eds. Laffan, B. and Cicchi, L., European University Institute.

Bostancı, E., (2016), “Birleşik Krallık Siyasi Parti Programlarında AB Politikaları”, *EURO Politika*, Sayı:2.

Buhr, Renee L., (2012), “Seizing the Opportunity: Euroscepticism and Extremist Party Success in the Post-Maastricht Era”, *Government and Opposition An International Journal of Comparative Politics*, Cilt: 47, Sayı: 4.

Bull, A. C., (1996), “Ethnicity, racism and the Northern League”, Chapter , *Italian regionalism, history, identity and politics*, eds. Levy, C., Berg, Oxford/Washington.

Bull, A. C. and Gilbert, M., (2001), *The Lega Nord and the Northern Questions in Italian Politics*, Palgrave.

Bull, A. C., (2009), “Lega Nord: A Case of Simulative Politics?”, *South European Society and Politics*, Cilt: 14, Sayı: 2.

Bull, A. C., (2015), “The Fluctuating Fortunes Of The *Lega Nord*”, Chapter 17, *The Routledge Handbook of Contemporary Italy: History, politics, society*, eds. Mammone, A., Parini, G. and Giuseppe A. Veltri.

Bull, A. C.,(2021), “ The Italian government response to Covid-19 and the making of a prime minister”, *Contemporary Italian Politics*, Cilt: 13, Sayı: 2.

Brunazzo, M. and Roux, C., (2013), “The Lega Nord: From Regional Protest to National Government”, *ECPR General Conference*, Section 30, Panel 282, Bordeaux.

Brunazzo, M. and Gilbert, M., (2017), “Insurgents against Brussels: Euroscepticism and the right-wing populist turn of the Lega Nord since 2013”, *Journal of Modern Italian Studies*, Cilt: 22, Sayı: 5.

Caiani, M. and Kröll, P., (2017), “Nationalism and Populism”, *Javnost-The Public*, Cilt: 24, Sayı: 2.

Caiani, M., (2019), “The populist parties and their electoral success: different causes behind different populisms? The case of the Five-star Movement and the League”, *Contemporary Italian Politics*, Cilt: 11, Sayı: 3.

Canovan, M., (1995), “Trust the People! Populism and the Two Faces of Democracy”, *Political Studies*, Cilt: 47, Sayı: 1.

Caputi, C., (2014), “Populism, Elites and Euroscepticism: the case of Austria”, *Institute of European Democrats*.

Carvalho, J., (2016), “The Impact of Extreme-Right Parties on Immigration Policy in Italy and France in the Early 2000s”, *Comparative European Politics*, Cilt: 14, Sayı: 5.

Carter, E., (2017), “Party Ideology”, *The Populist Radical Right: A Reader*, ed. Cas Mudde, Routledge.

Chiaromonte, A., (2015), “The unfinished story of electoral reforms in Italy”, *Contemporary Italian Politics*, Cilt: 7, Sayı: 1.

Chiaromonte, A. and D’Alimonte, R., (2018), “The new Italian electoral system and its effects on strategic coordination and Disproportionality”, *Italian Political Science*, Cilt: 13, Sayı: 1.

Chiaromonte, A., Emanuele, V., Maggini, N. and Paparo, A., (2018), “Populist Success in a Hung Parliament: The 2018 General Election in Italy”, *South European Society and Politics*, Cilt: 23, Sayı: 4.

Chiaromonte, A. and Emanuele, V., (2020), “Going out of the ordinary. The deinstitutionalization of the Italian party system in comparative perspective”, *Contemporary Italian Politics*, Cilt: 12, Sayı: 1.

Cleen, B., “Populism and Nationalism”, (2017), Chapter 18, *Oxford Handbook of Populism*, eds. Kaltwasser, C. R., Taggart, P., Espejo, P. O. and Ostiguy, P., Oxford.

Clark, G., (2019), “The Unholy Trinity of Demagogic Politics: A Case Study on the Career of Matteo Salvini”, *Undergraduate Honors College Theses*, Long Island University.

Clarke, H., Whiteley, P., Borges, W., Sanders, D. and Stewart, M., (2016), “Modelling the dynamics of support for a right-wing populist party: the case of UKIP”, *Journal of Elections, Public Opinion and Parties*, Cilt: 26, Sayı: 2.

Cubbe, G. G., (2020), “Assessing the political impact of Covid-19 in Italy”, <https://blogs.lse.ac.uk/europpblog/2020/09/29/covid-19-italian-politics/> Erişim: [02.10.2021].

Çağlar, S. A., (2001), “Constraining metaphors and the transnationalisation of spaces in Berlin”, *Journal of Ethnic and Migration Studies*, Cilt: 27, Sayı: 4.

Çolak, M. ve Bozkaya, Ö., (2018), “Birleşik Krallık’taki Göç Karşıtı Söylemlerin Brexit Sürecine Etkisi”, *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, Sayı: 75.

Çolakoğlu, E., (2019), “Avrupa’da Mülteciler, Yükselen Aşırı Sağ ve Seçim Süreçleri”, *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt: 33, Sayı: 3.

Çöpoğlu, M. O., (2017), “Avrupa’da Yükselen Popülist Aşırı Sağ Partiler: Özgürlükler ve Uluslar Avrupası (ENF) Grubu Üzerine Bir İnceleme”, *Uluslararası Soysal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, Cilt: 4, Sayı: 7.

D'Alimonte, R., (2019), “How the Populists Won in Italy”, *Journal of Democracy*, Cilt: 30, Sayı: 1.

Danner, K., (2014), ‘*Austrians First!*’ – *Election Campaigns by Right-Wing Populist Parties. A Comparative Case Study between the Austrian Freedom Party and the Austrian People’s Party in the National Legislative Elections 2013*, Bachelor Thesis, University of Twente, Netherlands.

Dearden, L., (2017), “French elections: Marine Le Pen vows to suspend immigration to ‘protect France’”, *Independent*, <https://www.independent.co.uk/news/world/Europe/french-elections-latest-marine->

le-pen-immigration-suspend-protect-france-borders-front-national-fn-a7689326.html
Erişim: [21.04.2021].

De Lange, S. and Art, D., (2011), “Fortuyn versus Wilders: An Agency-Based Approach to Radical Right Party Building”, *West European Politics*, Cilt: 34, Sayı: 6.

Dennison, J. and Goodwin, M., (2015), “Immigration, Issue Ownership and the Rise of UKIP”, *Britain Votes*, Cilt: 68, Sayı: 1.

De Lange, S. and Art, D., (2018), “The Radical Right In The United Kingdom”, Chapter 26, *The Oxford Handbook of The Radical Right*, eds. Jens Rydgren, Oxford University Press.

Deutsche Welle, (2017a), “Fransa'da seçimlerin ikinci turu yapılıyor”, [Online], <https://www.dw.com/tr/fransada-se%C3%A7imlerin-ikinci-turu-yap%C4%B1%C4%B1yor/a-39296071> Erişim: [20.09.2020].

Deutsche Welle, (2017b), “Avusturya Başbakanı Kurz: Türkiye'nin AB'de yeri yok”, <https://www.dw.com/tr/avusturya-ba%C5%9Fbakan%C4%B1-kurz-t%C3%BCrkiyenin-abde-yeri-yok/a-41923417> Erişim: [20.09.2020].

Deutsche Welle, (2017c), “Austria's leading election candidates target Muslims to score points”, <https://www.dw.com/en/austrias-leading-election-candidates-target-muslims-to-score-points/a-40931812> Erişim: [20.09.2020].

Deutsche Welle, (2018), “Alman İslamı” olur mu?”, <https://www.dw.com/tr/alman-islam%C4%B1-olur-mu/a-46507210> Erişim: [10.07.2020].

Deutsche Welle, (2019a), “Dutch far-right politician Geert Wilders holds Muhammad cartoon contest”, <https://www.dw.com/en/dutch-far-right-politician-geert-wilders-holds-muhammad-cartoon-contest/a-51823840> Erişim: [16.09.2020].

Deutsche Welle, (2019b), “AfD, Almanya'nın AB'den çıkmasını tartışıyor”, <https://www.dw.com/tr/afd-almanyan%C4%B1n-abden-%C3%A7%C4%B1kmas%C4%B1n%C4%B1-tart%C4%B1%C5%9F%C4%B1yor/a-47064403> Erişim: [15.09.2020].

Deutsche Welle, (2019c), “Italy's Salvini orders ports to block ship carrying”, <https://www.dw.com/en/italys-salvini-orders-ports-to-block-ship-carrying-65-migrants/a-48754158> Erişim: [10.10.2021].

Deutsche Welle, (2019d), “*Matteo Salvini wants hefty fines for migrant rescue vessels*”, <https://www.dw.com/en/italys-matteo-salvini-wants-hefty-fines-for-migrant-rescue-vessels/a-48771138> Erişim: [10.10.2021].

Deutsche Welle, (2019e), “*Salvini erken seçimde ısrarcı*”, <https://www.dw.com/tr/salvini-erken-se%C3%A7imde-%C4%B1srarc%C4%B1/a-49967644> Erişim: [10.10.2021].

Deutsche Welle, (2019f), “*İtalya Başbakanı Conte istifaya edeceğini açıkladı*”, <https://www.dw.com/tr/italya-ba%C5%9Fbakan%C4%B1-conte-istifa-edece%C4%9Fini-a%C3%A7%C4%B1klad%C4%B1/a-50101722> Erişim: [10.10.2021].

Deutsche Welle, (2019g), “*İtalya’da yeni hükümet kuruldu*”, <https://www.dw.com/tr/italyada-yeni-h%C3%BCk%C3%BCmet-kuruldu/a-50289859> Erişim: [10.10.2021].

Deutsche Welle, (2019h), “*Sardines stage biggest anti-Salvini rally yet in Rome*”, <https://www.dw.com/en/sardines-stage-biggest-anti-salvini-rally-yet-in-rome/a-51670050> [10.10.2021].

Deutsche Welle, (2020a), “*Alman meclisinde İslam tartışması*”, <https://www.dw.com/tr/alman-meclisinde-islam-tart%C4%B1%C5%9Fmas%C4%B1/a-52372860> Erişim: [10.07.2020].

Deutsche Welle, (2020b), “*Salgında Maske Savaşları*”, <https://www.dw.com/tr/salg%C4%B1nda-maske-sava%C5%9Flar%C4%B1/a-53010311> Erişim: [22.06.2021].

Deutsche Welle, (2020c), “*İtalya’ya Koronavirüs Yardımı*”, <https://www.dw.com/tr/italyaya-koronavir%C3%BCs-yard%C4%B1m%C4%B1-%C3%A7inden-maske-vietnamdan-test-kiti/a-52918159> Erişim: [22.06.2021].

Deutsche Welle, (2020d), “*AB ülkelerine 500 milyar euro değerinde mali yardım paketi*”, <https://www.dw.com/tr/ab-%C3%BClkelerine-500-milyar-euro-de%C4%9Ferinde-mali-yard%C4%B1m-paketi/a-53086099> Erişim: [22.06.2021].

- Deutschland.de, (2017), “Genel Seçimlerin İşleyişi”, <https://www.deutschland.de/tr/topic/politika/genel-secimler-in-isleyisi> Erişim: [22.06.2021].
- Dolezalova, J., (2015), “Economic Crisis and Growth in Vote Share for Extreme Left and Extreme Right Parties”, *Review of Economic Perspectives*, Cilt: 15, Sayı: 3.
- Eatwell, R., (2018), “Charisma and the Radical Right”, Chapter 13, *The Oxford Handbook of The Radical Right*, eds. Jens Rydgren, Oxford University Press.
- Eberl, J. M., Huber, L. M. and Plescia, C., (2020), “A tale of firsts: the 2019 Austrian snap election”, *West European Politics*, Cilt: 43, Sayı: 6.
- Euronews, (2020a), “Italy's Salvini fails to win key regional election in Emilia-Romagna”, <https://www.euronews.com/2020/01/27/italy-s-salvini-fails-to-win-key-regional-election-in-emilia-romagna> Erişim: [02.05.2021].
- Euronews, (2020b), “AB Komisyonu birlik sınırlarının 30 gün boyunca kapatılmasını önerdi”, <https://tr.euronews.com/2020/03/16/ab-komisyonu-birlik-sinirlarinin-30-gun-boyunca-kapatilmasini-onerdi> Erişim: [02.05.2021].
- Euronews, (2020c), “AB Komisyonu Başkanı İtalyanlardan özür diledi; üye ülkelere 100 milyar euroluk kredi önerdi”, <https://tr.euronews.com/my-europe/2020/04/02/ab-baskan-italyanlardan-ozur-diledi-uye-ulkelere-100-milyar-euroluk-uygun-faizli-kredi-one> Erişim: [02.05.2021].
- Evans, G., and Chzhen, K., (2013), “Explaining Voters’ Defection from Labour over the 2005–10 Election Cycle: Leadership, Economics and the Rising Importance of Immigration.” *Political Studies*, Cilt: 61, Sayı: 1.
- Fontana, O., (2020), “Italian Euroscepticism and the COVID-19 Pandemic: Survey Insights”, *IAI Commentaries*, Cilt: 20, Sayı: 90.
- Ford, R. and Goodwin, M., (2014), “Understanding UKIP: Identity, Social Change and the Left Behind”, *The Political Quarterly*, Cilt: 85, Sayı: 3.
- Franzi, A. and Madron, A., (2019), *Matteo Salvini: Italy, Europe and the New Right*, goWare, Firenze.
- Frieden, J. and Rogowski, R., (1996), “The Impact of the International Economy on National Policies: An Analytical Overview”, Chapter 2, *Internationalization and Domestic Politics*, eds. Robert Keohane and Helen Milner, Cambridge.

- Funke, M. and Trebesch, C., (2017), “Financial Crises and the Populist Right”, *Dice Report*, Cilt: 15, Sayı: 4.
- Galbo, J., (2020), “Making Sense of Italian Populism: The Five Star Movement and the Lega”, *Alternate Routes: A Journal of Critical Social Research*, Cilt: 31, Sayı: 1.
- Gattinara, P. C., (2017), “The ‘refugee crisis’ in Italy as a crisis of legitimacy”, *Contemporary Italian Politics*, Cilt: 9, Sayı: 3.
- Gentile, E., (1990), “Fascism ad Political Religion”, *Journal of Contemporary History*, Cilt: 25.
- Giordano, B., (1999), “Place Called Padania? The Lega Nord And The Political Representation Of Northern Italy”, *European Urban and Regional Studies*, Cilt: 6, Sayı: 3.
- Giordano, B., (2000), “Italian regionalism or ‘Padanian’ nationalism — the political project of the Lega Nord in Italian politics”, *Political Geography*, Cilt: 19, Sayı: 4.
- Giordano, B., (2003), “The Continuing Transformation of Italian Politics and the Contradictory Fortunes of the Lega Nord”, *Journal of Modern Italian Studies*, Cilt: 8, Sayı: 2.
- Giuffrida, A., (2020), “Salvini suffers setback in leftwing stronghold during Italy regional elections”, <https://www.theguardian.com/world/2020/jan/27/salvini-suffers-setback-in-leftwing-stronghold-during-italy-regional-elections> Erişim: [05.05.2021].
- Godin, E. and Hanley, D., (2013), “No Enemies on the Right? Competition and Collusion between Conservatives, Moderates and Extreme Right Parties in Europe”, *Journal of Contemporary European Studies*, Cilt: 21, Sayı: 1.
- Godin, E., (2013), “The Porosity between the Mainstream Right and Extreme Right in France: Les Droites Décomplexées under Nicolas Sarkozy and Marine Le Pen's Leadership”, *Journal of Contemporary European Studies*, Cilt: 21, Sayı: 1.
- Golder, M., (2016) “Far Right Parties in Europe”, *The Annual Review of Political Science*, Cilt: 19.
- Greven, T., (2016), “The Rise of Right-Wing Populism in Europe and the United States: A Comparative Perspective”, *Friedrich-Ebert-Stiftung*.

- Guibernau, M., (2010), "Migration: the rise of the radical right", *Open Democracy*, <https://www.opendemocracy.net/en/5050/migration-rise-of-radical-right/> Erişim: [12.05.2020].
- Halikiopoulou, D., (2020), "Economic Crisis, Poor Governance and the Rise of Populism: The Case of Greece", *Intereconomics Forum*.
- Huyseune, M., (2010), "A Eurosceptic vision in a europhile country: The case of the Lega Nord", *Modern Italy*, Cilt: 15, Sayı: 1.
- Ignazi, P., (1992), "The silent counter-revolution: Hypotheses on the emergence of extreme right-wing parties in Europe", *European Journal of Political Research*.
- Ignazi, P., (2003), *Extreme Right Parties in Western Europe*, Oxford: Oxford University Press.
- Ireland, R. P., (1991), "Facing the True 'Fortress Europe': Immigrant and Politics in the EC", *Journal of Common Market Studies*, Cilt: 29, Sayı: 5.
- Ivaldi, G., Lanzona M. E. and Woods, D., (2017), "Varieties of Populism across a left-right Spectrum: The Case of Front National, the Northern League, Podemos and Five Star Movement", *Swiss Political Science Review*, Cilt: 23, Sayı:3.
- Ivaldi, G., (2016), "A new course for the French radical right? The Front National and 'de-demonisation'", Chapter 11, *Radical Right-Wing Populist Parties in Western Europe*, eds. Akkerman, T., Lange, S. and Rooduijn.
- Kefford, G. and McDonnell, D., (2018), "Inside the personal party: Leader-owners, light organizations and limited lifespans", *SAGE Journal*, Cilt: 20, Sayı: 2.
- Keskin, K. (2017), "Avusturya Seçimleri ve Aşırı Sağın Merkeze Yerleşmesi", *SETA Perspektif*, Sayı: 180.
- Kriesi, H., Grande, E., Lachat, R., Dolezal, M., Bornschier, S., Frey, T., (2008), *West European Politics in the Age of Globalization*, Cambridge University Press.
- Krzyżanowski, M., (2013), "From Anti-Immigration and Nationalist Revisionism to Islamophobia: Continuities and Shifts in Recent Discourses and Patterns of Political Communication of the Freedom Party of Austria (FPÖ)", Chapter 9, *Right-Wing*

Populism in Europe: Politics and Discourse, eds. Wodak, R., Khosravinik, M. and Mral, B., London: Bloomsbury Academic.

Landini, I. and Paparo, A., (2019), “Italy: Complete overturn among government partners – the League doubles, the M5S is halved”, <https://cise.luiss.it/cise/2019/06/03/italy-complete-overturn-among-government-partners-the-league-doubles-the-m5s-is-halved/> Erişim: [15.01.2022].

Langenbacher, N. and Schellenberg, B., (2011), “Introduction: An anthology about the manifestations and development of the radical right in Europe”, *IS EUROPE ON THE “RIGHT” PATH? Right-wing extremism and right-wing populism in Europe*, eds. Langenbacher, N. and Schellenberg, B.

Larsson, G., (2005), “The Impact of Global Conflicts on Local Contexts: Muslims in Sweden after 9/11-the Rise of Islamophobia, or New Possibilities?”, *Islam and Christian-Muslim Relations*, Cilt:.16, Sayı: 1.

Liebhart, K., (2020), “The Normalization of Right-Wing Populist Discourses and Politics in Austria”, Chapter 4, *The State of the European Union*, eds. Wöhl, S., Springler, E., Pachel, M. and Zeilinger, B., Springer.

Longo, M., (2016), “Italy’s Lega Nord: Changing Poses in a Shifting National and European landscape”, *Australia and New Zealand Journal of European Studies*, Cilt: 8, Sayı: 1.

Löffler, M., (2020), “Populist attraction: the symbolic uses of masculinities in the Austrian general election campaign 2017, *Political masculinities and populism*, Cilt: 15, Sayı: 1.

Lucardie, P., and Voerman, G., (2013), “Geert Wilders and the Party for Freedom: A Political Entrepreneur” *Exposing the Demagogues: Right-wing and National Populist Parties in Europe*, K. Grabouw, and F. Hartleb (Eds.), Brussel/Berlijn: Centre for European Studies & Konrad-Adenauer-Stiftung.

Luther, K. R., (2011), “Of goals and own goals: A case study of right-wing populist party strategy for and during in cumbency”, *Party Politics*, Cilt: 17, Sayı: 4.

Mair, Peter, (2007), “Political Opposition and the European Union”, *Government and Opposition*, Cilt: 42, Sayı: 1.

- Mancosu, M. and Ladini, R., (2019), “The neo-fascist territorial legacy and the success of the Lega in the 2019 European elections: a multilevel approach”, *Italian Political Science*, Cilt: 12, Sayı: 2.
- Mandacı, N. ve Özerim, G., (2013), “Uluslararası Göçlerin Bir Güvenlik Konusuna Dönüşümü: Avrupa’da Radikal Sağ Partiler ve Göçün Güvenlikleştirilmesi”, *Uluslararası İlişkiler*, Cilt: 10, Sayı: 39.
- Mason, R., (2010), “Ukip accused of scaremongering over ad denouncing Turkey”, *The Guardian*, <https://www.theguardian.com/politics/2016/feb/04/ukip-accused-scaremongering-advert-denouncing-turkey-islamophobia> Erişim: [10.09.2020].
- Masseti, E., (2006), “Electoral Reform In Italy: From Pr To Mixed System And (Almost) Back Again”, *Representation*, Cil: 42, Sayı: 3.
- Masseti, E., and Toubeau, S., (2013), “Sailing with Northern Winds: Party Politics and Federal Reforms in Italy”, *West European Politics*, Cilt: 36, Sayı: 2.
- Mayer, N., (2018), “The Radical Right In France”, Chapter 22, *The Oxford Handbook of The Radical Right*, eds. Jens Rydgren, Oxford University Press.
- McDonnell, D., (2006), “A Weekend in Padania: Regionalist Populism and the Lega Nord”, *Politics*, Cilt: 26, Sayı: 2.
- McDonnell, D. and Vampa, D., (2016), “*The Italian Lega Nord*”, Chapter 4, *Understanding Populist Party Organisation The Radical Right in Western Europe*, eds. Heinisch, R. and Mazzoleni, O., Palgrave.
- McKie, R., (2017), “Far-right leader Geert Wilders calls Moroccan migrants ‘scum’”, *The Guardian*, <https://www.theguardian.com/world/2017/feb/18/geert-wilders-netherlands-describes-immigrants-scum-holland> Erişim: [16.09.2020].
- Mierina, I. and Koroleva, I., (2015), “Support for far right ideology and anti-immigrant attitudes among youth in Europe: A comparative analysis”, *The Sociological Review*, Cilt: 63, Sayı: 2.
- Mudde, C., (1995), “Right-wing extremism analyzed: A comparative analysis of ideologies of three alleged right-wing extremist parties (NPD, CP’86), *European Journal of Political Research*.
- Mudde, C., (2000), *The Ideology of The Extreme Right*, Manchester University Press.

- Mudde, C., (2007), *Populist Radical Right Parties in Europe*, Cambridge University Press.
- Mudde, C., (2010), “The Populist Radical Right: A Pathological Normalcy”, *West European Politics*, Cilt: 33, Sayı: 6.
- Mudde, C., (2011), “Who’s Afraid of the European Radical Right?”, *Dissent*.
- Mudde, C., (2017a), “Populism: An Ideational Approach”, Chapter 2, *Oxford Handbook of Populism*, eds. Kaltwasser, C. R., Taggart, P., Espejo, P. O. and Ostiguy, P., Oxford.
- Mudde, C., (2017b), “Introduction to the Populist Radical Right”, *The Populist Radical Right: A Reader*, ed. Cas Mudde, Routledge.
- Mudde, C. and Kaltwasser, C. R., (2017), *Populism: A Very Short Introduction*, Oxford University Press.
- Molnár, A., (2012), “Political Opinion Of The Northern League Concerning Islam Immigration”, *Historia Actual Online*, Sayı: 29.
- Müller-Rommel, F., (1998), “The new challengers: greens and right-wing populist parties in western Europe”, *European Review*, Cilt: 6, Sayı: 2.
- Müller, J.W., (2016), *What is Populism?*, University of Pennsylvania Press, Philadelphia.
- Müller, W. C. and Steininger, B., (1994), “Party organisation and party competitiveness: The case of the Austrian People’s Party, 1945-1992”, *European Journal of Political Research*.
- Newell, J. L., (2010), *The Politics of Italy*, Cambridge.
- Newth, G., (2019), “The roots of the Lega Nord’s populist regionalism”, *Patterns of Prejudice*, Cilt: 53, Sayı, 6.
- Ozzano, L., (2019), “Religion, Cleavages, and Right-Wing Populist Parties: The Italian Case”, *The Review of Faith & International Affairs*, Cilt: 17, Sayı: 1.
- Öner, S., (2014a), “Avrupa’da Yükselen Aşırı Sağ, Yeni ‘Öteki’ler ve Türkiye’nin AB Üyeliği”, *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, Cilt: 13, No: 1.
- Öner, S., (2014b), “Different Manifestations Of The Rise Of Far-Right In European Politics: The Cases Of Germany And Austria”, *Marmara Journal of European Studies*, Cilt: 22, Sayı: 2.

Öner, S., “‘Europe’ of populist radical right and the case of Lega of Salvini: pioneer of a ‘Parochial Europe’?”, *European Politics and Society*, Cilt: 23, Sayı: 1, 2022.

Özkan, Y., (2015), “Hollanda: Mülteci karşıtlığı şiddete dönüşüyor”, *BBC New Türkçe*, https://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/10/151028_yusuf_multeci Erişim: [16.09.2020].

Passarelli, G. and Tuarto, D., (2012), “The Lega Nord goes South The electoral advance in Emilia-Romagna: A new territorial model?”, *Political Geography*, Cilt: 31, Sayı: 7.

Passarelli, G. and Tuarto, D., (2018), “The meanings of party membership. A comparison of three parties”, *Contemporary Italian Politics*, Cilt: 10, Sayı: 2.

Pasquino, G., (2008), “Populism and Democracy”, Chapter 2, *Twenty- First Century Populism: The Spectre of Western European Democracy*, eds. Albertazzi, D. and McDonnell, D., Palgrave Macmillan.

Paxton, R. O., (2004), *The Anatomy of Fascism*, Alfreda Knopf, United States of America.

Pınar, Ö., (2017), “İtalya'nın iki bölgesinde özerklik referandumu”, *BBC* <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-41693639> Erişim: [02.03.2022].

Pınar, Ö., (2019), “İtalya'da 'ırkçı deney' skandalı: 'Bakın bu siyah çocuk ne kadar da çirkin!’”, *BBC* <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-47331785> Erişim: [05.06.2022].

Pierucci, A., (2014), “Padania Or Federalism? An Examination Of The Spatial Demands Of Italy's Northern League”, *Thesis and Dissertations*, Illinois State University.

Pisano, G. P., Sadun, R. and Zanini, M., (2020), “Lessons from Italy’s Response to Coronavirus”, <https://hbr.org/2020/03/lessons-from-italys-response-to-coronavirus> Erişim: [10.06.2021].

Plescia, C., Kritzinger, S. and Oberluggauer, P., (2019), “Parties’ issue strategies on the drawing board: the 2017 Austrian case”, *West European Politics*, Cilt: 43, Sayı: 3.

- Poche, B., (1994), "The New Northern League: End of a "Grand Design ""?", *TELOS*, Sayı: 101.
- Raos, V., (2018), "From Pontida to Brussels: The nationalization and Europeanization of the Northern League", *Anali Hrvatskog politološkog društva : časopis za politologiju*, Cilt: 15, Sayı: 1.
- Regalia, M., (2018), "Electoral Reform as an Engine of Party System Change in Italy", *South European Society and Politics*, Cilt: 23, Sayı: 1.
- Richardson, J. E. and Colombo, M., (2013), "Continuity and change in anti-immigrant discourse in Italy: An analysis of the visual propaganda of the Lega Nord", *Journal of Language and Politics*, Cilt: 12, Sayı: 2.
- Rooduijn, Matthijs, (2015), "The rise of the populist radical right in Western Europe", *European View*, Cilt: 14, Sayı: 1.
- Reuters, (2019), "Geert Wilders revives contest for cartoons that mock Muhammad", <https://www.theguardian.com/world/2019/dec/28/geert-wilders-revives-contest-for-cartoons-that-mock-muhammad> Erişim: [16.09.2020].
- Reuters, (2019), "Italy's anti-Salvini 'sardines' movement spreads, plans more protests", <https://www.reuters.com/article/us-italy-politics-sardines-idUSKBN1XT2H6> Erişim: [18.09.2021].
- Roberts, K., (2017), "Populism and Political Parties", Chapter 15, *Oxford Handbook of Populism*, eds. Kaltwasser, C. R., Taggart, P., Espejo, P. O. and Ostiguy, P., Oxford.
- Rydgren, J., (2017), "Radical Right-Wing Parties in Europe: What's Populism Got to Do With It?", *Journal of Language and Politics*, Cilt: 16, Sayı: 4.
- Rydgren, J., (2008), "France: The Front National, Ethnonationalism and Populism", Chapter 11, Daniele Albertazzi and Duncan McDonnell (eds.), *Twenty First Century Populism*, Palgrave Macmillan.
- Rydgren, J., (2018), "The Radical Right: An Introduction", Chapter 1, *The Oxford Handbook of The Radical Right*, eds. Jens Rydgren, Oxford University Press.
- Schmitt-Beck, R., (2016), "The 'Alternative für Deutschland in the Electorate': Between Single-Issue and Right-Wing Populist Party", *German Politics*, Cilt: 26, Sayı: 1.

Schmidtke, O., (1993), “The populist challenge to the Italian nation-state: The Lega Lombarda/Nord”, *Regional Politics and Policy*, Cilt: 3, Sayı: 3.

Schulte-Cloos, J. and Rüttenauer, T., (2018), A Transformation from Within? Dynamics of Party Activists and the Rise of the German AfD, Chapter 11, *2017: Europe’s Bumper Year of Elections*, eds. Laffan, B. and Cicchi, L., European University Institute.

Seçkin, B., (2020), “İtalya, AB'nin 750 milyar avroluk kurtarma paketi teklifini olumlu buluyor”, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/italya-abnin-750-milyar-avroluk-kurtarma-paketi-teklifini-olumlu-buluyor/1855197> Erişim: [10.04.2022]

Sims, A., (2016), “Far-right Dutch politician, Geert Wilders, says male refugees must be kept in ‘asylum camps’ to stop ‘sexual jihad’”, *Independent*, <https://www.independent.co.uk/news/world/europe/far-right-dutch-politician-geert-wilders-says-male-refugees-must-be-kept-asylum-camps-stop-them-waging-sexual-jihad-a6828891.html> Erişim: [16.09.2020].

Standart Eurobarometer 90, Autumn 2018, Italy, <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2215> Erişim: [12.07.2022].

Stewart, H. and Mason, R., (2016), “Nigel Farage's anti-migrant poster reported to police”, *The Guardian*, <https://www.theguardian.com/politics/2016/jun/16/nigel-farage-defends-ukip-breaking-point-poster-queue-of-migrants> Erişim: [10.09.2020].

Stille, A., (2018), “How Matteo Salvini pulled Italy to the far right”, *The Guardian*, <https://www.theguardian.com/news/2018/aug/09/how-matteo-salvini-pulled-italy-to-the-far-right> Erişim: [07.10.2020].

Swank, D. and Betz, Hans-G., (2003), “Globalization, the welfare state and right-wing populism in Western Europe”, *Socio-Economic Review*, Cilt: 1, Sayı: 2.

Szöcsik, E. and Polyakova, A., (2018), “Euroscepticism and the electoral success of the far right: the role of the strategic interaction between center and far right”, *European Consortium for Political Research*, Cilt: 18, Sayı: 3.

Taggart, P., (1995), “New Populist Parties in Western Europe”, *West European Politics*, Cilt: 18, Sayı: 1.

- Taggart, P., (2000), *Concept in the Social Sciences: Populism*, Open University Press.
- Tambini, D., (2001), *Nationalism in Italian Politics: The Stories of Northern League, 1980-2000*, Routledge.
- Tanrikulu, F., (2020), “Avusturya’da Aşırı Sağın Yükselişinin Ana Akım Siyasete ve Göçmenlerin Hayatlarına Etkileri”, *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt: 53, Sayı: 1.
- Tarchi, M., (1998), “The Lega Nord”, Chapter 9, *Regionalist Parties in Western Europe*, eds. Winter, L. D. and Tursan, H., Routledge.
- Tondo, L. and Giuffrida, A., (2018), “Vulnerable migrants made homeless after Italy passes 'Salvini decree’”, <https://www.theguardian.com/world/2018/dec/07/vulnerable-migrants-made-homeless-after-italy-passes-salvini-decree> Erişim: [03.05.2022].
- Treib, O., (2014), “The voter says no, but nobody listens: causes and consequences of the Eurosceptic vote in the 2014 European elections”, *Journal of European Policy*, Cilt: 21, Sayı: 10.
- UKIP Manifesto,(2015), “Believe in Britain”, www.ukip.org.
- Usherwood, S. (2016a), “The UK Independence Party: the dimensions of mainstreaming”, Chapter 12, *Radical Right-Wing Populist Parties in Western Europe*, eds. Akkerman, T., Lange, S. and Rooduijn.
- Usherwood, S., (2016b), “Did Ukip win the referendum?”, *Political Insight*, Cilt: 7, Sayı: 2.
- Uzunçayır, C., (2020), “Post-Faşist Dönemde Avrupa Aşırı Sağı: Almanya ve İtalya Örnekleri”, *Doktora Tezi*, Muğla.
- Vampa, D., (2017), “Matteo Salvini’s Northern League in 2016: between stasis and new opportunities, *Italian Politics: The Great Reform That Never Was*, Cilt: 32.
- Vasilopoulou, S., (2011), “European Integration and the Radical Right: Three Patterns of Opposition”, *Government and Opposition*, Cilt: 46, Sayı: 2.
- Vasilopoulou, S., (2018), “The Radical Right and Euroskepticism”, Chapter 7, *The Oxford Handbook of The Radical Right*, eds. Jens Rydgren, Oxford University Press.
- Verbeek, B. and Zaslove, A., (2017), “Populism and Foreign Policy”, Chapter 20, *Oxford Handbook of Populism*, eds. Kaltwasser, C. R., Taggart, P., Espejo, P. O. and Ostiguy, P., 2017.

Verbeek, B. and Zaslove, A., (2019), “Has Populism Eroded the Quality of European Democracy?: Insights from Italy and the Netherlands”, Chapter 3, *When Democracy Trumps Populism. European and Latin American Lessons for the United States*, eds. Kurt Weyland & Raúl Madrid.

Vergine, S., (2020), “Coronavirus: Are Italians losing faith in the EU?”, <https://www.bbc.com/news/world-europe-52666870> Erişim: 16.09.2021].

VOA, (2019), “Italy's Salvini Triumphs in Regional Elections in Umbria”, https://www.voanews.com/a/europe_italys-salvini-triumphs-regional-elections-umbria/6178355.html Erişim: [18.11.2021].

Vossen, K., (2011), “Classifying Wilders: The Ideological Development of Geert Wilders and His Party for Freedom”, *Politics*, Cilt: 31, Sayı: 3.

Vossen, K., (2016), *The Power of Populim: Geert Wilders and the Party for Freedom in Netherlands*, Routledge Studies in Extremism and Democracy.

Yalçinoğlu, A., (2019), “Aşırı sağcı Fransız lider Marine Le Pen euronews'e konuştu: Farklılıklar içinde birlik istiyoruz”, <https://tr.euronews.com/2019/04/05/asir-sagc-fransiz-lider-marine-le-pen-euronewse-konustu-farkliliklar-icinde-birlik-istiyor> Erişim: [18.11.2021].

Yardım, M., (2017), “Aşırı Sağ ve Çokkültürlük: Avrupa’da Ötekileştirilen “Göçmenler”, *Akademik İncelemeler Dergisi*, Cilt: 12, Sayı: 2.

Yıldız, U. B., (2018), “The Impact Of The Rise Of Far-Right Parties In Europe On Turkey’s European Union Membership Bid”, *İKÇÜ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 1.

Zaslove, A., (2004), “The Dark Side of European Politics: Unmasking the Radical Right”, *Journal of European Integration*, Cilt: 26, Sayı: 1.

Walker, P., (2018), “Nigel Farage quits Ukip over its anti-Muslim 'fixation””, *The Guardian*, <https://www.theguardian.com/politics/2018/dec/04/nigel-farage-quits-ukip-over-fixation-anti-muslim-policies> Erişim: [10.09.2020].

Weyland, K., “Populism: A Political-Strategic Approach”, (2017), Chapter 3, *Oxford Handbook of Populism*, eds. Kaltwasser, C. R., Taggart, P., Espejo, P. O. and Ostiguy, P., Oxford.

Williams, M. H., (2010), “Can Leopards Change Their Spots? Between Xenophobia and Trans-ethnic Populism among West European Far Right Parties”, *Nationalism and Ethnic Politics*, Cilt: 16, Sayı: 1, Routledge.

Witteveen, D., (2017), “The Rise Of Mainstream Nationalism And Xenophobia In Dutch Politics”, *Journal of Labor and Society*, Cilt: 20, Sayı: 3.

Woods, D., (2009), “Pockets of resistance to globalization: the case of the Lega Nord”, *Patterns of Prejudice*, Cilt: 43, Sayı: 2.

Zampano, G., (2020), “Virus pandemic may fuel euroskepticism: Italian premier”, <https://www.aa.com.tr/en/europe/virus-pandemic-may-fuel-euroskepticism-italian-premier/1785094> Erişim: [12.06.2021].

Zaslove, A., (2008), “Exclusion, Community, and a Populist Political Economy: The Radical Right as an Anti-Globalization Movement”, *Comparative European Politics*.

Zick, A., Küpper, B. and Hövermann, A., (2011), “Intolerance, Prejudice and Discrimination: A European Report”, *Friedrich-Ebert-Stiftung Forum Berlin*.

Zuquete, J. P., (2008), “The European extreme-right and Islam: New Directions?”, *Journal of Political Ideologies*, Cilt: 13, Sayı: 3.